

De Gule Bynotater

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre

Økonomidirektoratet

1990

1. Upernavik
2. Uummannaq
3. Qeqertarsuaq
4. Ilulissat
5. Qasigiannugit
6. Aasiaat
7. Kaangaatsiaq
8. Sisimiut
9. Maniitsoq
10. Illoqqortoortmiit
11. Ammassalik
12. Nuuk
13. Paamiut
14. Ivittuut
15. Narsaq
16. Qaqortoq
17. Nanortalik

UPERNAVIK

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990

UPERNAVIK

I Upernavik by udpeges Kolonien som et bevaringsområde. Men derudover findes en række bemærkelsesværdige enkeltbygninger, hvortil der knytter sig bevaringsinteresser.

1. Kolonien

Bevaringsområdet omfatter den gamle kolonibebyggelse med de omgivne åbne arealer, den tidligere skolebygning samt den gamle kirkegård. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Området repræsenterer et uforstyrret historisk miljø og fremstår som et klart afgrænset arkitektonisk miljø.

Bebyggelsen består af ialt syv bygninger, hvoraf de fem er opført i midten af 1800-årene. Det er den daværende kolonis vigtigste bygninger: bestyrerboligen, butikken, kirken og præsteboligen, samt bødkerværkstedet, det senere bageri. Efter at byens ny kirke var taget i brug i 1926, fungerede den gamle kirkebygning som mødesal for sysselrådet frem til slutningen af 1960'erne.

I bygningshistorisk henseende illustrerer koloniens bygninger forskellige typer af stokværkshuset og bindingsværkshuset. Desuden findes et eksempel på stolpehuset omgivet af mure af spængsten.

Bestyrerboligen (B-12) og præsteboligen (B-98) er stokværkshuse. Bestyrerboligen blev flyttet til Upernavik i 1832. Bygningen menes at have sin oprindelse i

et af de tolv ens huse, der i 1777 blev tegnet af J.C. Suhr. I slutningen af 1800-årene blev bygningen forlænget ved gavlene ligesom kvisten i tagets vestside stammer fra denne periode. Præsteboligen fra 1866 tilhører gruppen af stokværkshuse, som i perioden 1850-72 helt blev udført i Grønland. Tidligere huse af denne type blev afbundet i København, inden de blev afskibet nordover.

Bindingsværkshuset er repræsenteret ved bødkerværkstedet (B-11) og kirken (B-3), der begge er beklædt med planker. Bødkerværkstedet er opført 1848. Under tagkippen ses et bræddeoverdækket klokkehus, hvor klokken idag savnes. Den gamle kirke skal være indviet i 1839. En udateret originaltegning viser, at kirken oprindelig kun bestod af kirkesalen. Vindfanget med tårnrytteren er føjet til i 1882.

Den tidligere skolebygningen (B-99) og udhuset til B-12 er nyere brædeklædte bindingsværksbygninger. Skolebygningen er opført 1910.

Butikken (B-14) er et stolpehus omgivet af massive mure af sprængsten. Murene aftager i tykkelse i højden, hvorfor bygningen kommer til at fremtræde med skrå ydervægge. Stolpekonstruktionen bærer bjælkelag og tag. Butikken er opført 1864, men senere udvidet med et lager. Udvidelsen er foretaget ved at bagmuren er flyttet ud. Således er den oprindelige stolpekonstruktion fortsat synlig i det indre.

De fire huse, der ligger på række på den lille fjeldknode udgør sammen med det fritliggende bødkerværksted ved stranden en smuk arkitektonisk helhed.

De arkitektonisk mest markante bygninger er den lille kirke med sin tårnrytter, butikken med sine tunge stenfacader og store tag samt bødkerværkstedet med sit høje tag.

Den gamle skole (B-99) danner bindeled til den gamle kirkegård, der er afgrænset mod byen af et stengærde op over fjeldet. Kirkegården rummer flere ældre gravminder. Den ny vej til dumpen gennemskærer bevaringsområdet på en i arkitektonisk henseende noget uheldig måde.

Bygningerne i bevaringsområdet ejes af Upernavik kommune og er stillet til rådighed for lokalmuseet. I rapporten "Museumsbyen i Upernavik" fra 1987 (udarbejdet på foranledning af Fonden til bevaring af gamle bygninger i Grønland) foreligger bygningsundersøgelser samt istandsættelsesforslag med tilhørende økonomisk overslag for fem af bygningerne.

Planlægnings-og fredningsforhold.

For Upernavik foreligger ingen godkendt byplan. Ved en forhandling i sommeren 1989 enedes kommunalbestyrelsen og økonomidirektoratet, planlægningskontoret, om at betragte byplanforslaget fra 1983 - med opdateret kortbilag fra 1984 - som midlertidigt planlægningsgrundlag.

Bevaringsområdet omfatter byplanens område C6 (fælles formål) samt dele af områderne A3 (åben beboelse) og D2 (fælles friareal).

Upernavik

Af byplanforslaget fremgår, at med henblik på bevaring af miljøet omkring de gamle kolonibygninger ønskes området friholdt for yderligere bebyggelse. Af hensyn til den fremtidige anvendelse af området og en beskyttelse af miljøet bør der udarbejdes en bevarende lokalplan.

I 1983 har Upernavik kommune stillet forslag om fredning af følgende bygninger: B-3, B-11, B-12, B-14, B-98.

2. Andre bevaringsværdige bygninger

Spredt i byen findes en række arkitektonisk bemærkelsesværdige bygninger, jfr. kortbilag 2.

Tømrermester P.A.Cortsen har forestået opførelsen af assistentboligen (B-10) i 1903 og spækhuset (B-32) i 1912.

Lægeboligen (B-4) og kirken (B-96) er tegnet af arkitekt Helge Bojsen Møller. Lægeboligen, der er opført i 1915, er et stort dybt hus med udnyttet tagetage. Bygningen har selvstændigt indgangsparti mod nord og karnapstue mod syd. En overdækket veranda i det sydvestlige hjørne synes lukket på et senere tidspunkt. Facaderne er opdelt af et gennemgående vinduesbånd, hvori bygningens hjørner markeres ved brede lisener. Kirken er opført i 1926. Det er en symmetrisk bygning med indgangsparti og apsis som to ligeværdige tilføjelser til kirkesalens ender. Midt på kirkebygningens

stejle tag er anbragt en tagrytter med et højt slankt spir, der bærer en vindfløj. Begge huse er af høj arkitektonisk kvalitet.

Blandt de øvrige bygninger i den nordlige bydel kan nævnes: B-17 (fartøjsførerboligen, opført 1934), B-20 (lagerforvalterboligen, opført 1946 og senere udvidet), og B-21 (handelskontoret, opført 1936 og senere ombygget). Ved ved havnen ligger: B-28 (det toetages pakhus, opført 1929) og B-31 (smedeværkstedet, opført 1932).

Planlægnings-og fredningsforhold.

Upernavik kommune har i 1983 forslået fredning af bygningerne B-4 og B-32.

3. Andre bevaringsværdige træk

Som helhed er Upernavik i bebyggelsesmæssig henseende karakteriseret ved, at byen i overvejende grad består af eenfamiliehuse opført efter GTO/Nuna Tek's type-tegninger. Derved er fremkommet et velordnet bybillede med arkitektoniske kvaliteter, som det vil være ønskeligt, at man opretholder i forbindelse med nybyggeri.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Second block of faint, illegible text, also appearing to be bleed-through.

Third block of faint, illegible text at the bottom of the page.

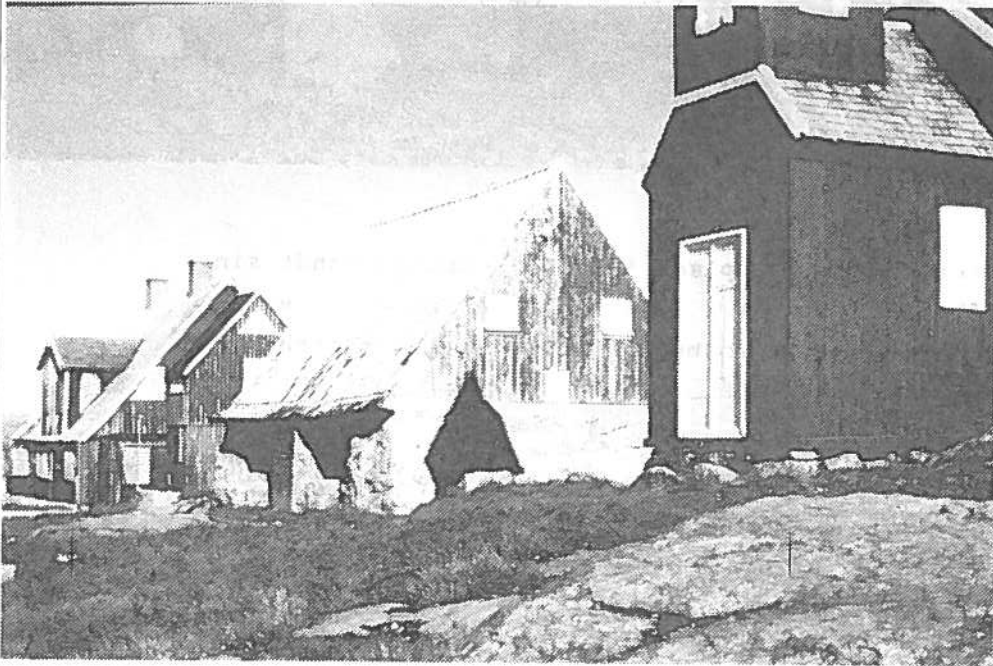

Upernavik blev oprettet som handelsplads i 1772. Kolonien fandt sin endelige placering på øens sydspids i 1796. Bebyggelsen er i dette århundrede vokset mod nord og har forbundet kolonien med skibshavnen.

Upernavik

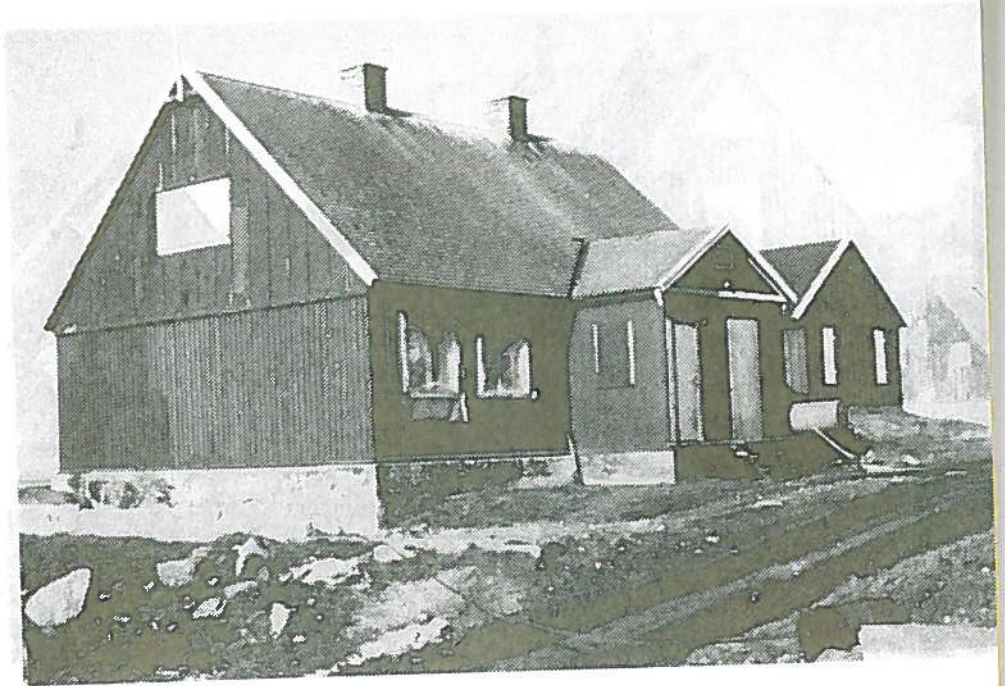

Koloniens bygninger
ligger på række med
åbent areal ned mod
kysten.

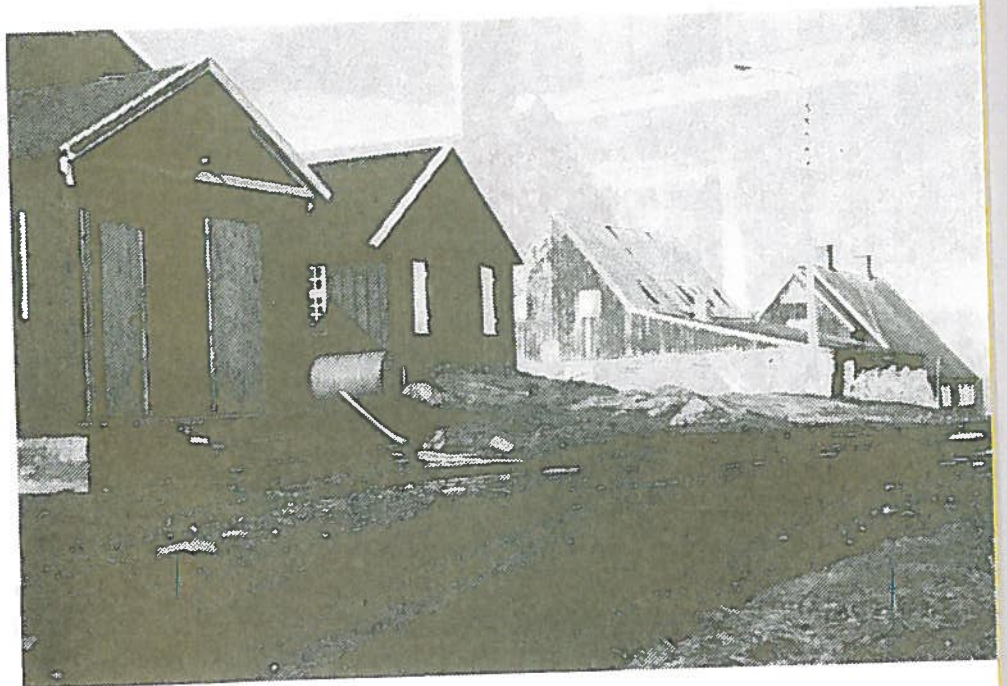

Bestyrerboligen B-12,
butikken B-14 og den
gamle kirke B-3.

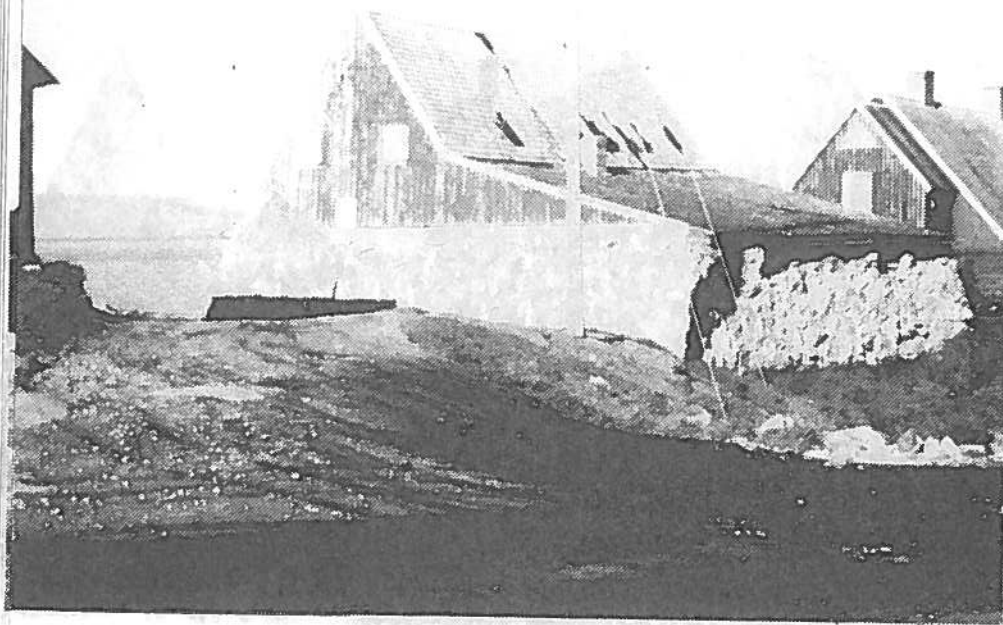
Præsteboligen B-98 og
kirkens gavl.

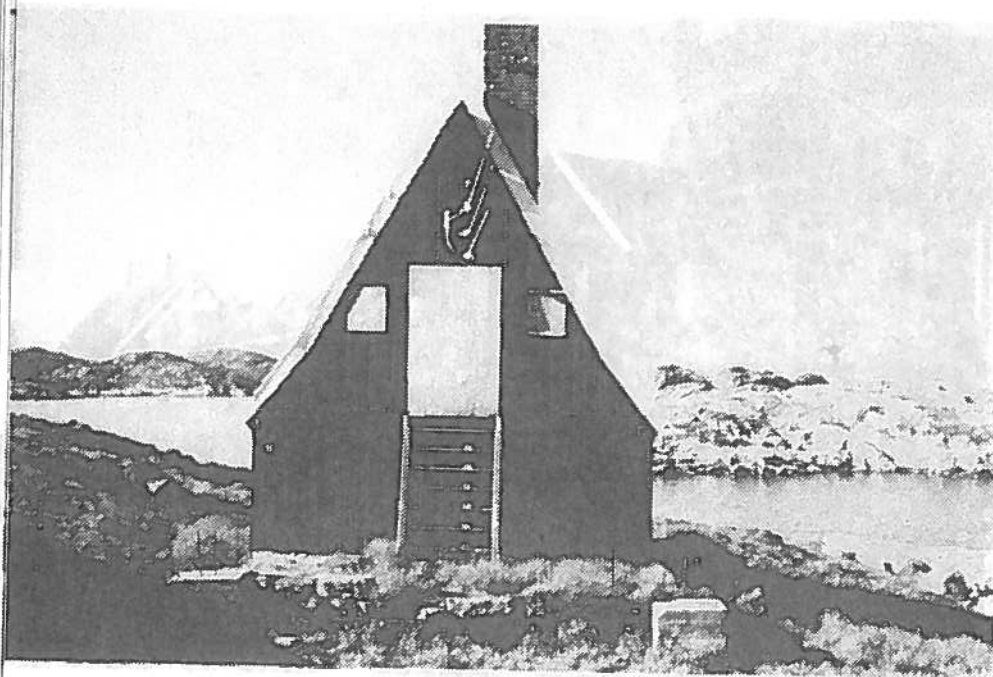
Bag bebyggelsen er
der anlagt en ny vej
til dumpen.

Upernavik

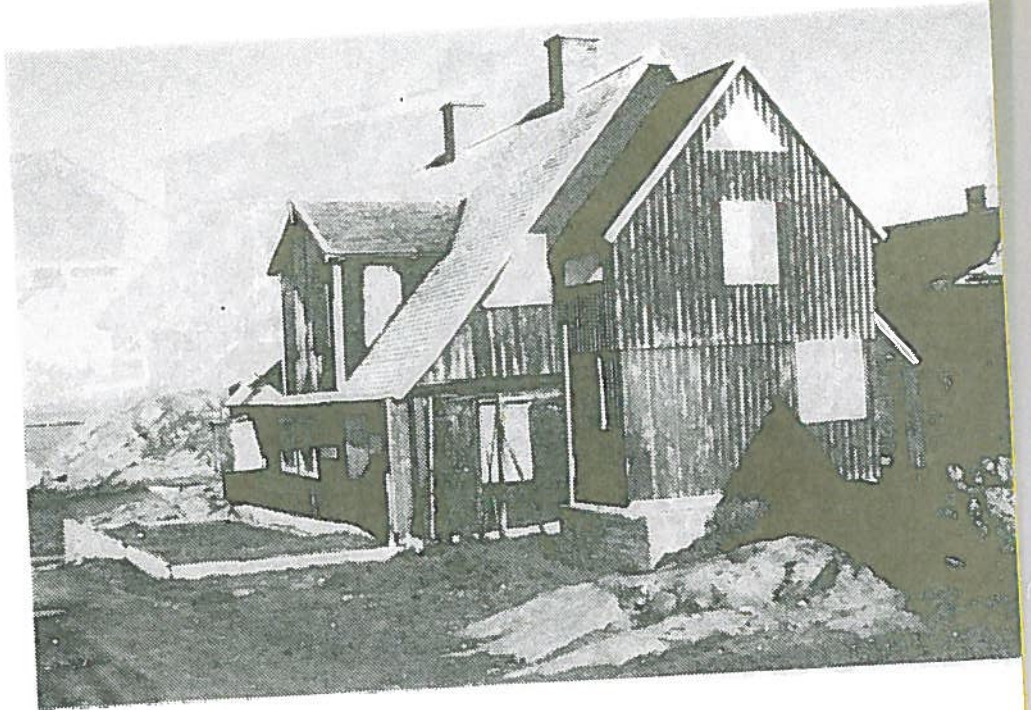

Butikken er et stolpehus omgivet af stenmure.

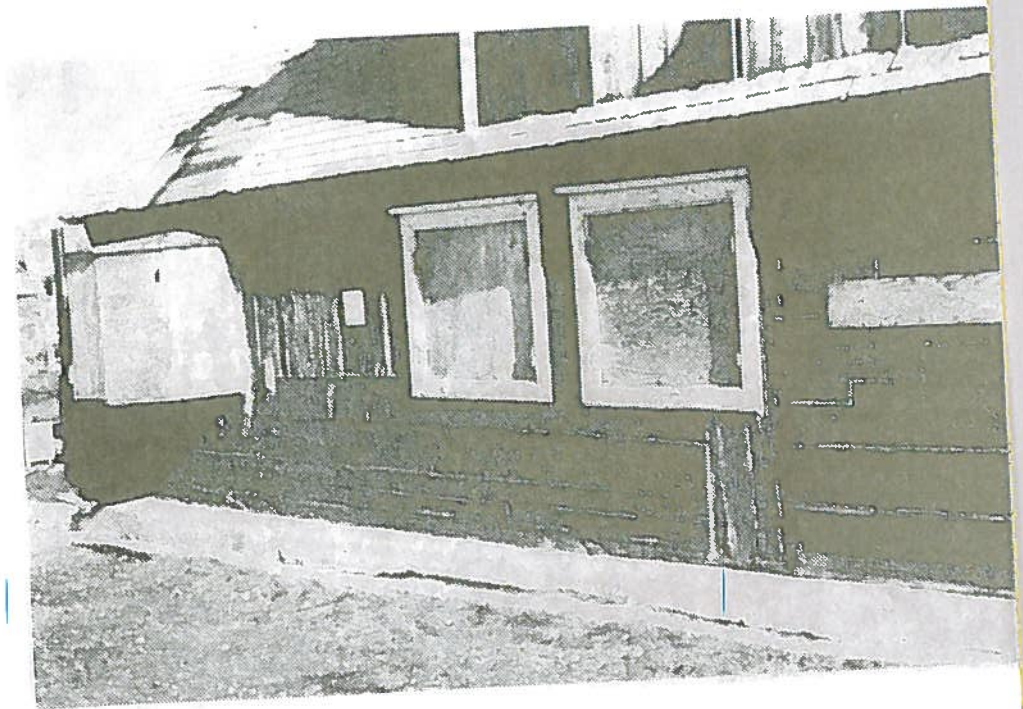

Bødkerværkstedet er en spinkel bindingsværksbygning.

Bestyrerboligen er et
stokværkshus. Tilbyg-
ningen ved gavlen er
en senere tilføjelse.

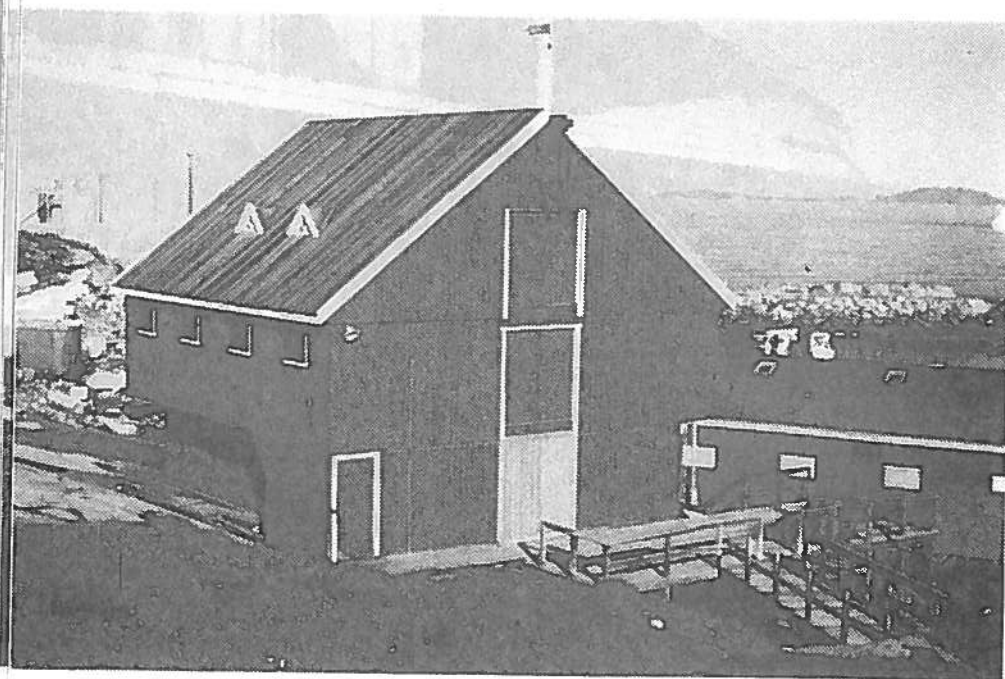
Bestyrerboligen har
stået ubenyttet i en
længere årrække og
trues nu af forfald.

Upernavik

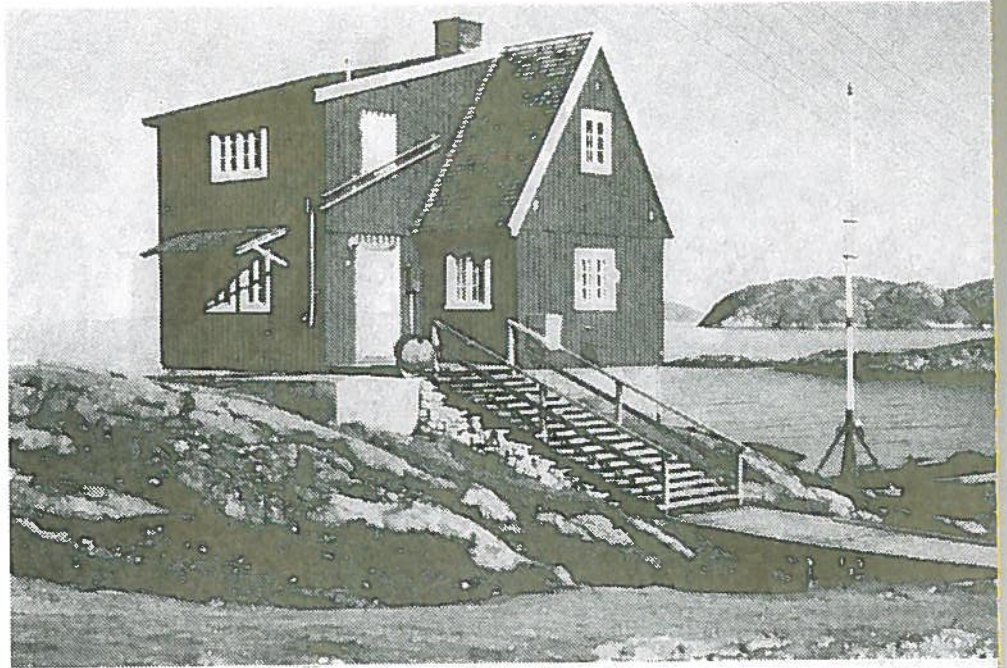

Spækhuset B-32 ligger
i bunden af en lille
vig nord for kolonien.
Huset er opført 1912.

Havnepakhuset B-28
fra 1929 er en to-
etages bygning med
udkraget førstesal.

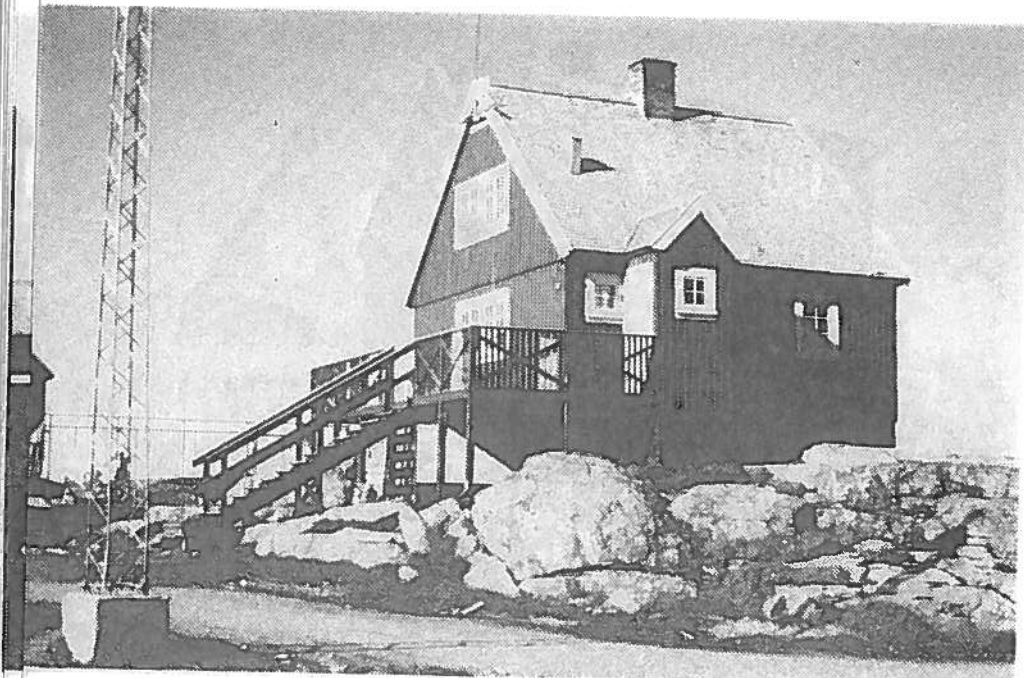
Handelskontoret B-21
og flagbatteriet o-
venfor havnen.

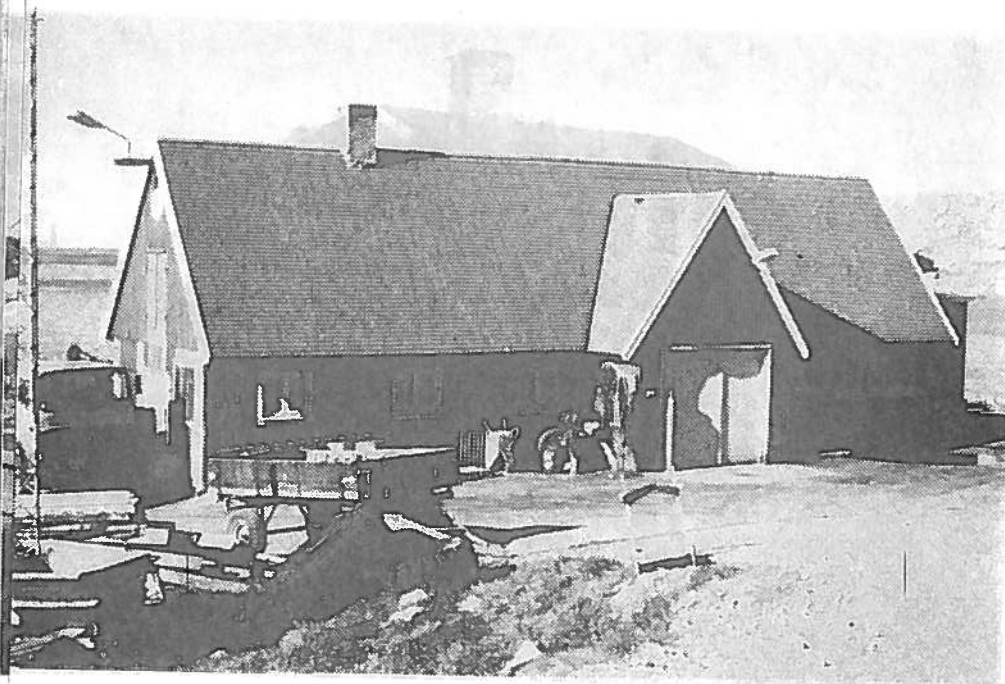
Lagerforvalterboligen
B-20 er blevet udvi-
det efter behov.

Upernavik

Fartøjsførerboligen
B-17 har fået flere
pæne tilbygninger.

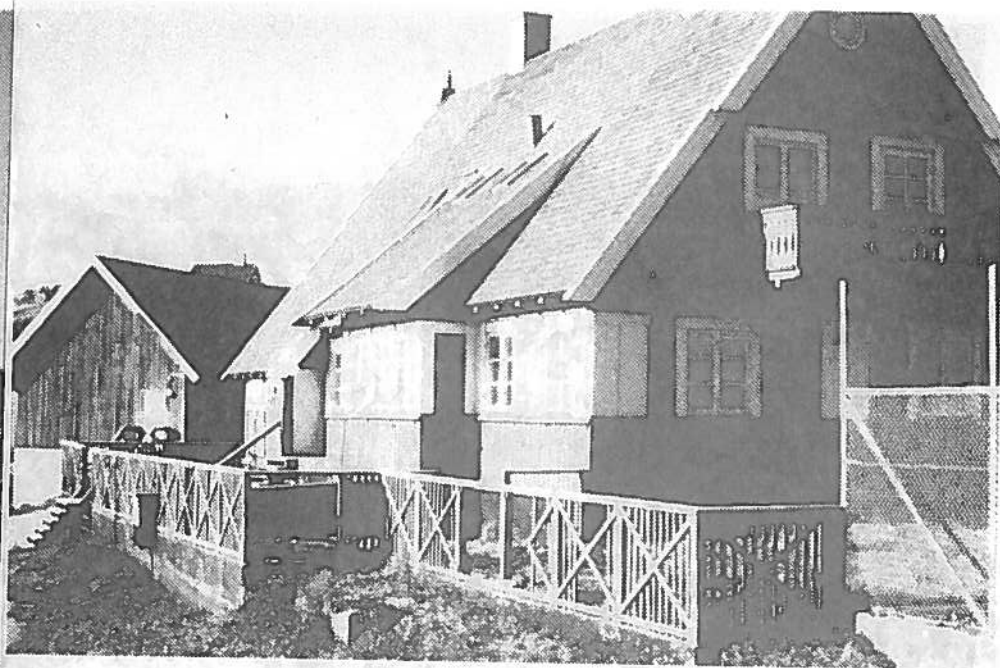

Smedeværkstedet B-31
har endnu bevaret sit
spåntag.

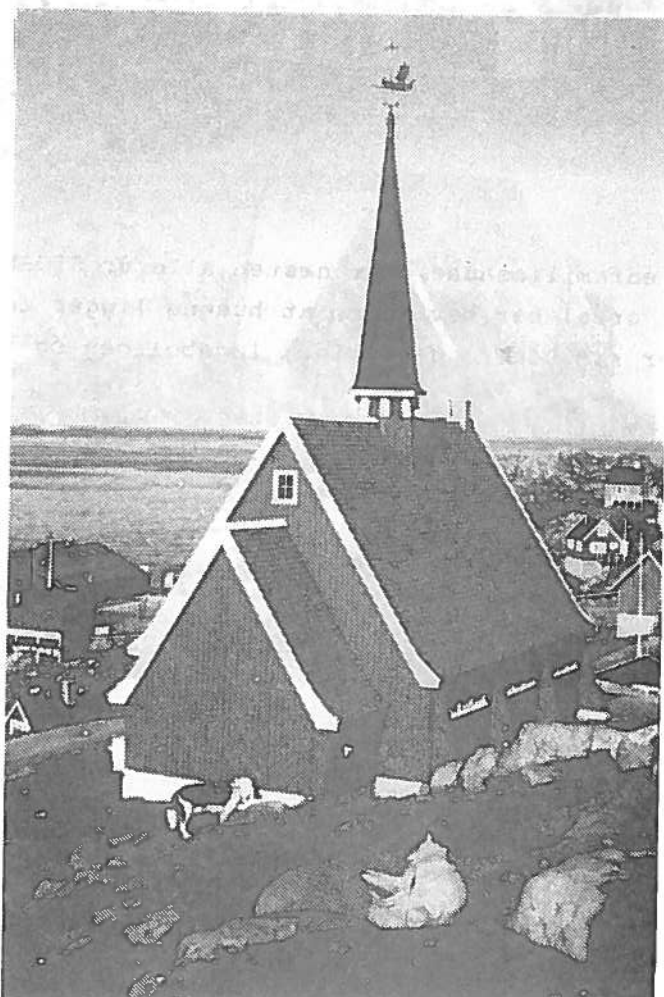

Bybilledet er præget af enfamilieshuse, der næsten alle er GTO-typehuse. Knapheden på bebyggeligt areal har bevirket, at husene ligger forholdsvis tæt. To bygninger skiller sig ud fra de øvrige: lægeboligen og kirken.

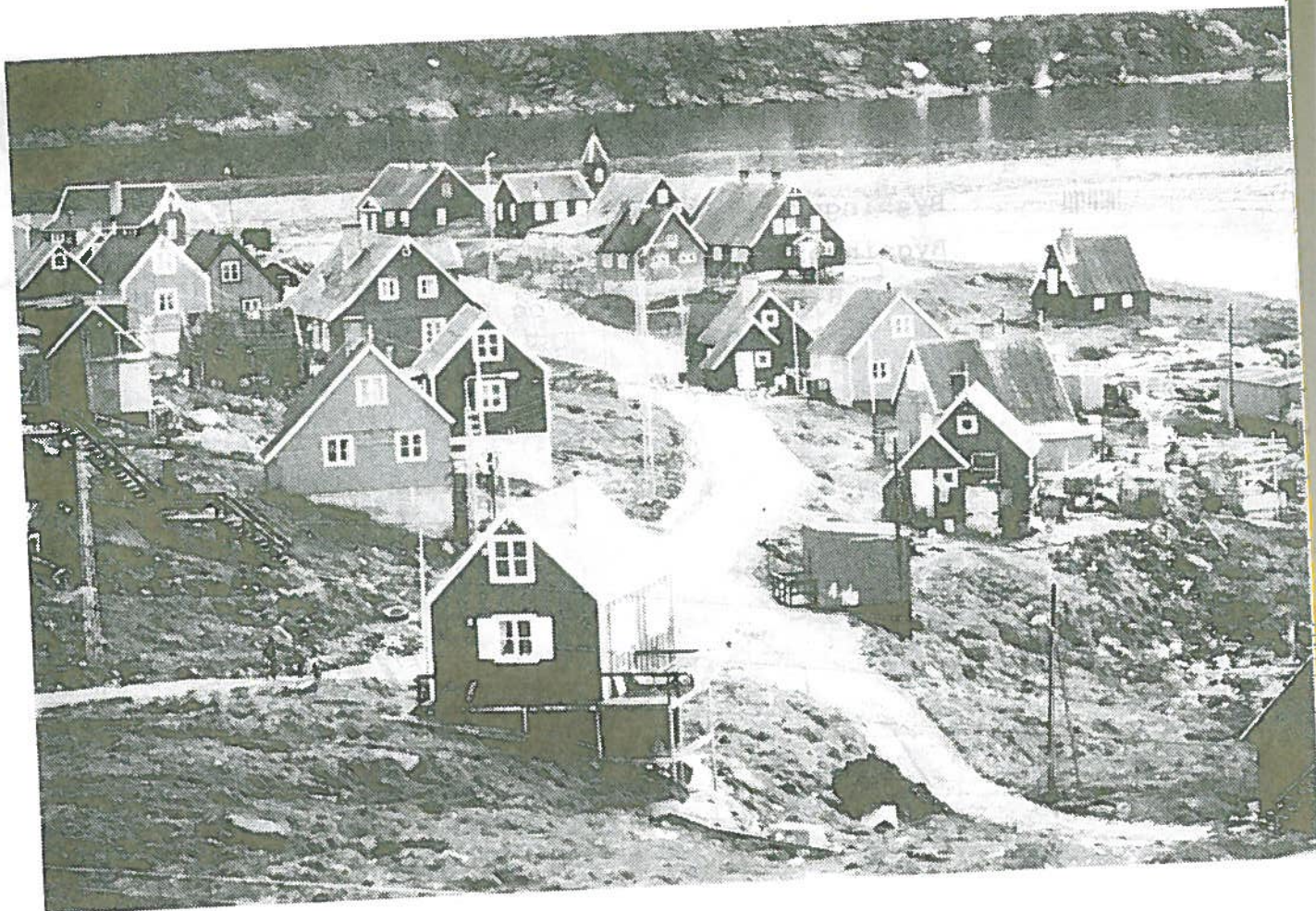
Upernavik

Lægeboligen og kirken er opført efter tegninger af arkitekt Helge Bojsen Møller.

Bygningernes hovedform og detaljer vidner om arkitektens kunnen.

Det gamle vejforløb fra kolonien og til havnen. De små beboelseshuse harmonerer smukt med den ældre kolonibebyggelse.

Kortbilag 1: Kolonien

Byplanens områder A3, C6 og D2

Forslag til bevaringsområde

Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum

Bygninger omfattet af fredningsforslag: B-3,
B-11, B-12, B-14, B-32 og B-98.

Upernavik

Kortbilag 2: Den nordlige bydel

Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum

Bygninger omfattet af fredningsforslag: B-4 og B-32.

Fra Landsmuseets registrering er alene medtaget bygninger, der efter besigtigelse i august 1989 kan anses for bevaringsværdige.

UUMMANNAQ

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990

UUMMANNAQ

I Uumannaq udpeges den gamle bydel som et bevaringsområde.

1. Den gamle bydel

Uumannaq gamle bydel ligger på en svagt skrånende slette, der på tre sider er omgivet af fjelde. Mod øst når sletten ned til kystlinien, hvorfra der er udsyn over havnen til Storøen.

Den sydlige del af området omfatter den gamle kolonibebyggelse, der indenfor den seneste 15-årsperiode er blevet suppleret med flere større ny bygninger blandt andet kommunekontoret og KNI's butik. Den centrale del af området udgøres af de åbne arealer med kirken og de to tørvemurshuse. I tilknytning hertil ligger præsteboligen, lægeboligen og museet med deres indhegnede haver. Den nordlige fjeldskråning er bebygget med små selvbyggerhuse, og ovenfor disse ligger skolen. På fjeldknuden i bevaringsområdets sydøstlige del står et flagbatteri. Bevaringsområdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Områdets bebyggelse illustrerer et ubrudt udviklingsforløb fra koloniens grundlæggelse til idag. Hovedparten af de ældre huse er fortsat i brug. Ved en gennemgående skånsom indpasning af den ny bebyggelse mellem den ældre, har det været muligt at fastholde områdets historiske miljøværdier. Tørvemurshusene er de eneste originale huse af denne bygningstype, som er bevaret i et centralt beliggende byområde.

I bygningshistorisk henseende er området bemærkelsesværdigt ved sine mange forskellige ældre bygningstyper. Bygningernes funktion: spækhus, smedie, pakhus m.v. kommer synligt til udtryk i bygningernes form, konstruktion og materialer. Beboelseshusene består af såvel store, gedigne bygninger som af mindre, mere beskedne huse.

I bygningshistorisk og arkitektonisk sammenhæng samler interessen sig om følgende bygninger:

Kommunekontorets nuværende mødesal (B-25) er en tidligere missionærbolig. Omkring 1920 blev den flyttet til byen, hvor den en overgang tjente som kulhus. Det er en stokværksbygning fra 1700-årene.

Fra 1850'erne findes fire produktionsbygninger, der alle er opført i bindingsværk: bødkerværkstedet (B-16) smedien (B-33), proviantboden (B-15) og pakhuset (B-23). Smedien skiller sig ud fra de øvrige ved sin kvadratiske grundplan og sit pyramidetag, hvor igennem skorstenen fra essen er ført op. Pakhuset er i 1923 blevet forlænget med en butiksbygning (B-29). Proviantboden, der i 1929 blev ombygget til butik, står på ny foran ombygning. Denne gang skal bygningen indrettes til posthus.

Spækhusene (B-34 og B-28) er opført 1860-61. Det er stolpehuse omgivet af mure af sprængsten. Begge bygninger udmærker sig ved deres størrelse og markante hovedform. Bygningerne anvendes som lager.

Produktionsbygningerne fra dette århundrede er postdepotet (B-32), pakhuset (B-30) samt det tidligere kartoffellager (B-19A). Pakhuset er en toetages byg-

ning med udnyttet loft. Det store velproportionerede hus er opført i 1928. Kartoffellageret har bygningssider udført i flækkede brudsten med skiftegang af tøv, hvorfor bygningen fremtræder som et stort tøvemurs-hus. Lageret er opført så sent som i 1949.

Handelens boliger omfatter fire huse: Bestyrerboli-gen (B-14) og assistentboligen (B-9) er stokværkshuse opført 1871 og 1880. Handelschefboligen (B-11) fra 1909 er et af de arkitektonisk fineste eksempler på et bindingsværkshus fra begyndelsen af dette århundrede. Bygningens form og detaljer peger i retning af, at tømremester P.A.Cortsen har tegnet den. Fartøjsfører-boligen (B-17) er opført 1927. Det er et bindingsværkshus placeret på en høj sokkel.

Assistentboligen (B-9) blev i 1889 indrettet som sygehus og i 1929 udvidet med en selvstændig bygning mod syd. Bygningerne tjente som sygehus frem til 1941. I-dag er de ombygget til museumsformål. Som nabo til sygehuset blev der i 1907 opført en lægebolig (B-5). Denne bygning er formentlig tegnet af P.A.Cortsen.

Kirke-og undervisningsvæsenets bygninger omfatter præsteboligen (B-117), skolen (B-110) og kirken (B-116). Præsteboligen og skolebygningen er bindingsværkshuse opført 1894 og 1921. Kirken fra 1935 er tegnet af arkitekt Helge Bojsen Møller. Den er rejst af tildannede granitkvadre, hvor byggematerialerne er taget ud af klippen lidt nord for bygningen.

De to tøvemurshuse er opført i 1920'erne. B-803 er et eenfamilieshus og B-807 et dobbelthus. De illustrerer tidligere tiders beskedne boligforhold.

Bevaringsområdet indeholder flere arkitektonisk værdifulde miljøer.

Den sydlige del af bevaringsområdet er karakteriseret ved, at hovedparten af de større bygninger, både gamle og ny, er placeret med længderetningen parallelt med kystlinien. Bygningernes beliggenhed og deres ensartede rødmalede bygningssider er med til at give dette område et harmonisk helhedspræg. Imellem husene er der skabt en række pladser med forbindelse til kajarealet. Dette forløb af åbne og mere lukkede rum er et andet værdifuldt byarkitektonisk træk.

Den centrale del af området domineres af kirkebygningen, der står midt på et græsbevokset areal. Kirkens størrelse understreges af de små tørvemurshuse. Bag kirken danner lægeboligen, præsteboligen samt museet en smuk arkitektonisk helhed med deres haver og udhuse.

Selvbyggerhusene på den nordlige fjeldskråning har enkeltvis kun beskeden arkitektonisk værdi. Men som helhed er husene ved deres placering på terrænet, form og farve et malerisk modstykke til den mere velordnede bebyggelse i den centrale og sydlige del af bevaringsområdet.

I historisk sammenhæng er flere af selvbyggerhusene interessante, idet der er tale om træhuse, der er vokset ud af tidligere tørvemurshuse. Det samme gælder formentlig også småhusene på fjledet øst for flagbatteriet.

Planlægnings-og fredningsforhold

Bevaringsområdet er beliggende i dispositionsplanens delområder A1 (boligområde), B1 (havneområde), C1 og C2 (fælles formål).

Der foreligger to lokalplaner: Lokalplan for centerområdet fra oktober 1985 og Lokalplan A-1 Nord fra december 1985, jfr kortbilag 2.

I lokalplanen for centerområdet betegnes tyve huse som bevaringsværdige. For bygningerne og deres udhuse gælder, at enhver tilbygning, ændring af facaderne og tagbelæggningerne skal godkendes af kommunalbestyrelsen. Til bygningernes vedligeholdelse skal benyttes materialer, vinduer og døre af samme type som de nuværende. Bygningerne samt tilhørende udhuse, skure, stakitter o.l. må ikke males i andre farver end de nuværende. Det fælles friområde omkring kirken B-116 og spækhuset B-34 må ikke bebygges, ikke bruges til oplag af materiel eller materialer og ikke befærdes med motorkøretøjer.

2. Andre bevaringsværdige bygninger

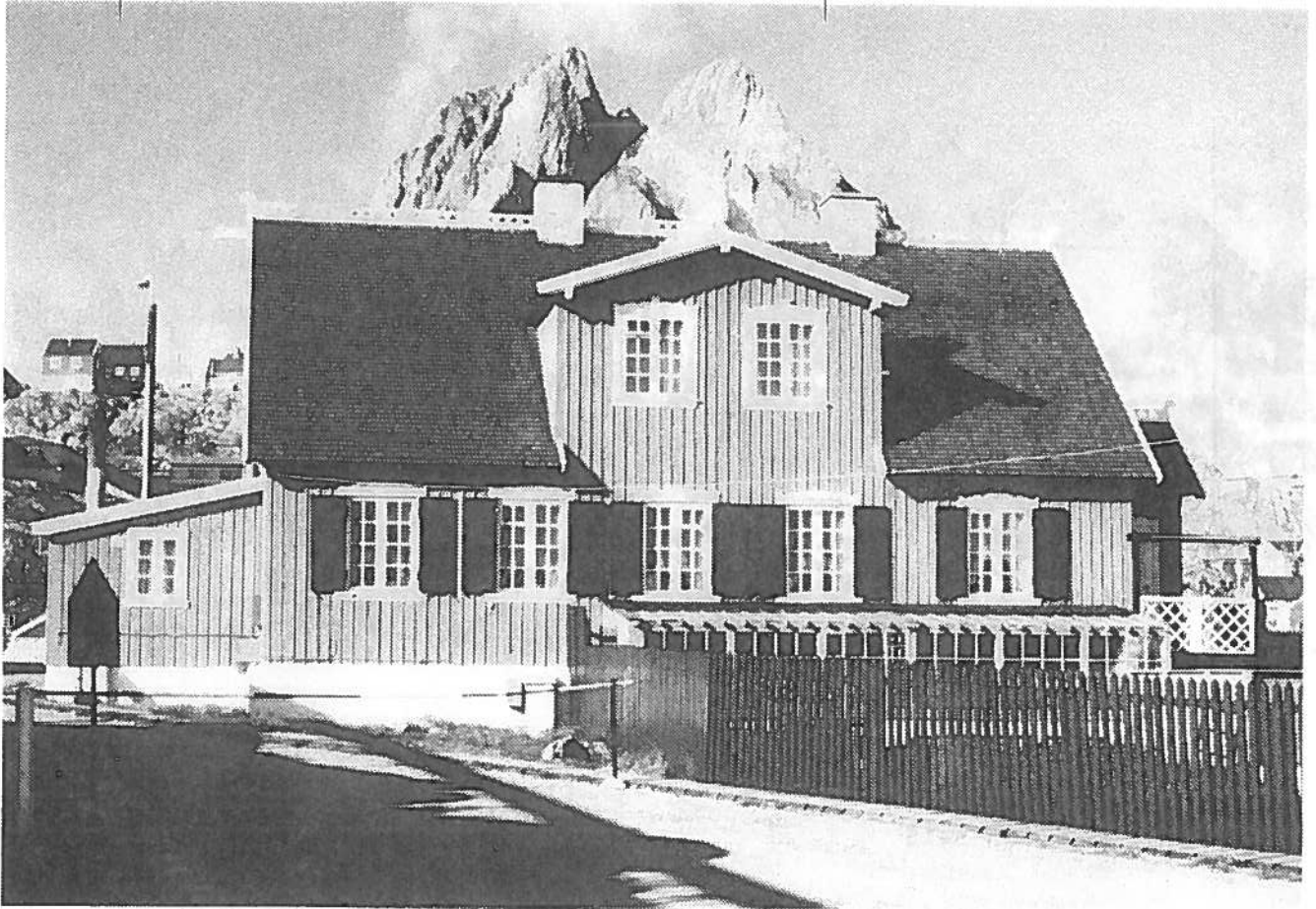
Udenfor bevaringsområdet skal særligt fremhæves sygehuset (B-8) og sygeplejerskeboligen (B-114). Sygehuset blev opført i 1941 til afløsning af det gamle sygehus (B-9). Tilbygningen ved sygehusets østgavl, der indeholder liggehal og på taget har en terrasse, illustrerer datidens behandlingsmetoder i forbindelse med tu-

Uummannaq

berkulosebekæmpelsen.

Bygningerne er beliggende i dispositionsplanens delområde C4. Af de gældende bestemmelser for området fremgår, at sygehuset (B-8) er bevaringsværdigt, og at eventuelle tilbygninger skal tilpasses den bestående bygning.

Uummannaq

Uummannaq blev anlagt i 1763 på øen af samme navn. Uummannaq betyder "det hjerteformede" og hentyder til øens dominerende fjeld. Handelschefboligen er et af landet smukkeste bindingsværkshuse fra århundredets begyndelse.

Uummannaq

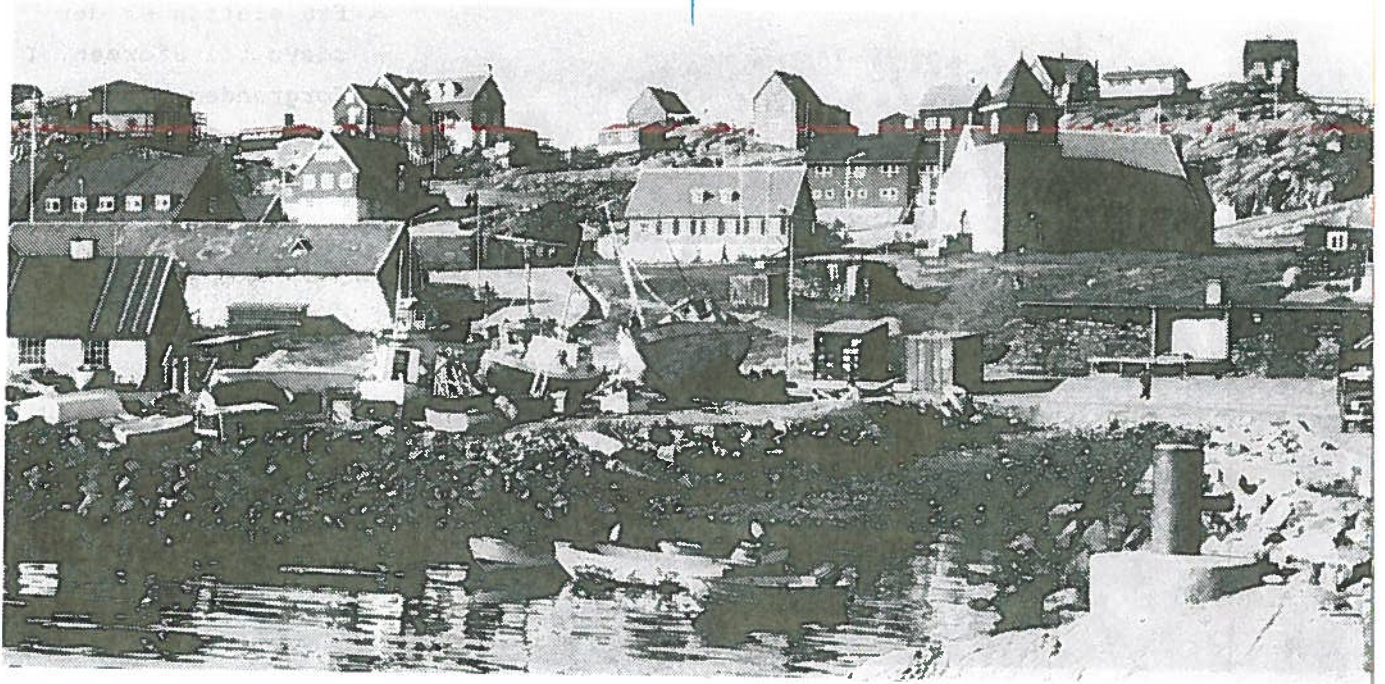

KNI's butik B-1256

proviantboden B-15

pakhuset B-30

værkstedet B-20

fartøjsførerboligen B-17 lægeboligen B-5 kirken B-116

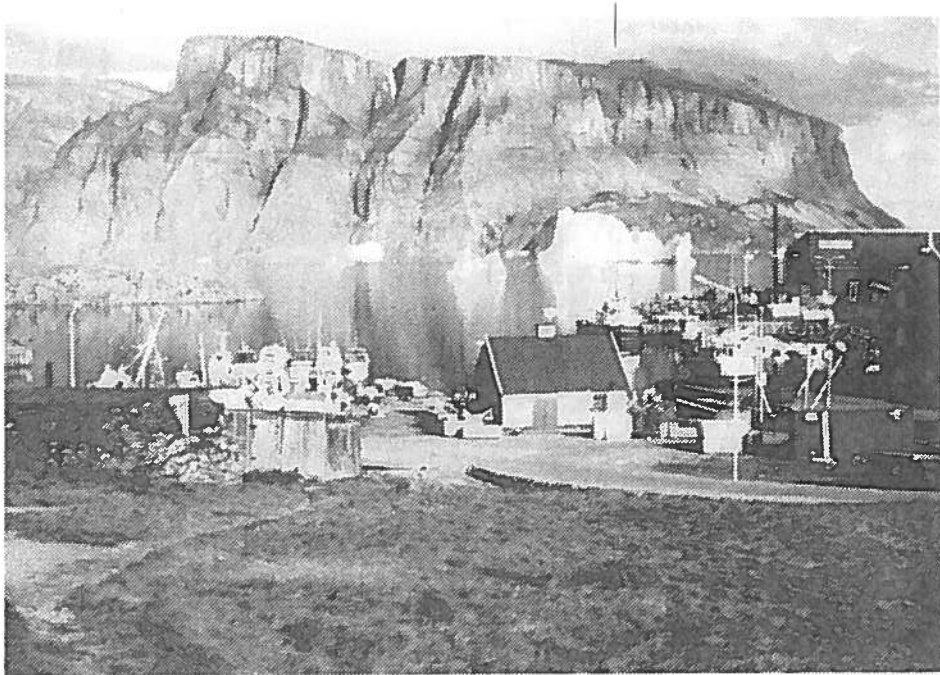
spækhuset B-34

tørvemurshusene B-803 og B-807

værkstedet B-20

kartoffellageret B-19A

Uummannaq

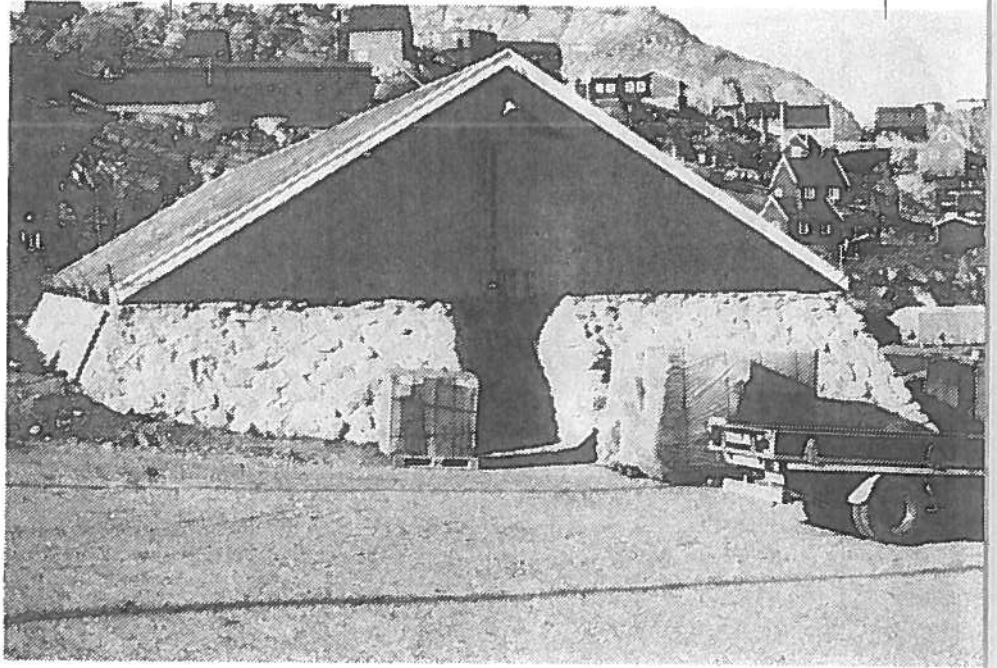

Fra sletten er der
udsyn til Storøen. I
forgrunden tørvemurs-
huset B-803.

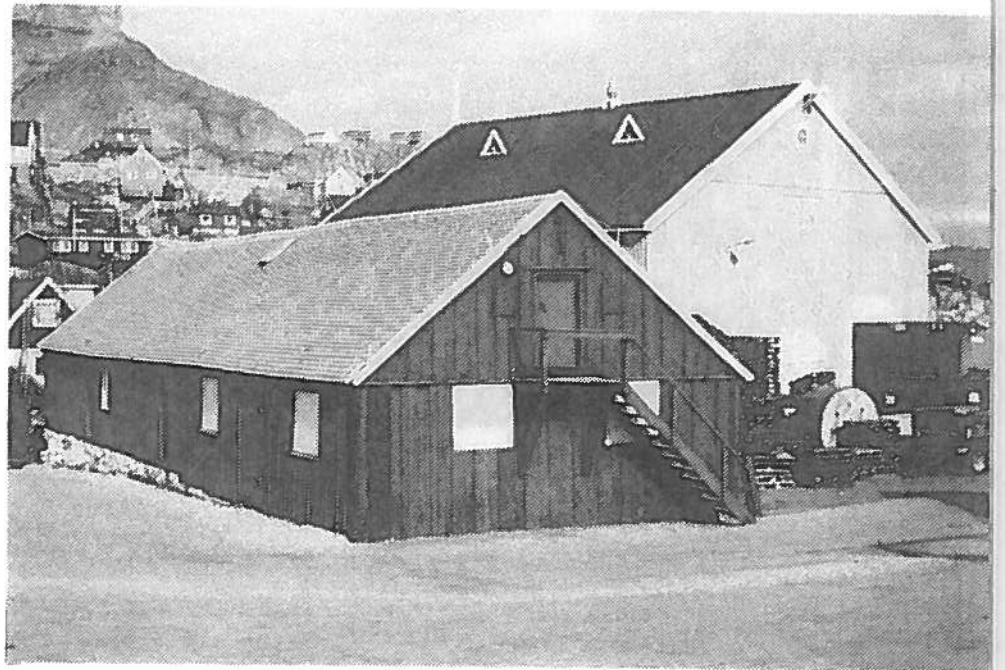

De fleste større byg-
ninger er placeret
med længderetningen
nord-syd.

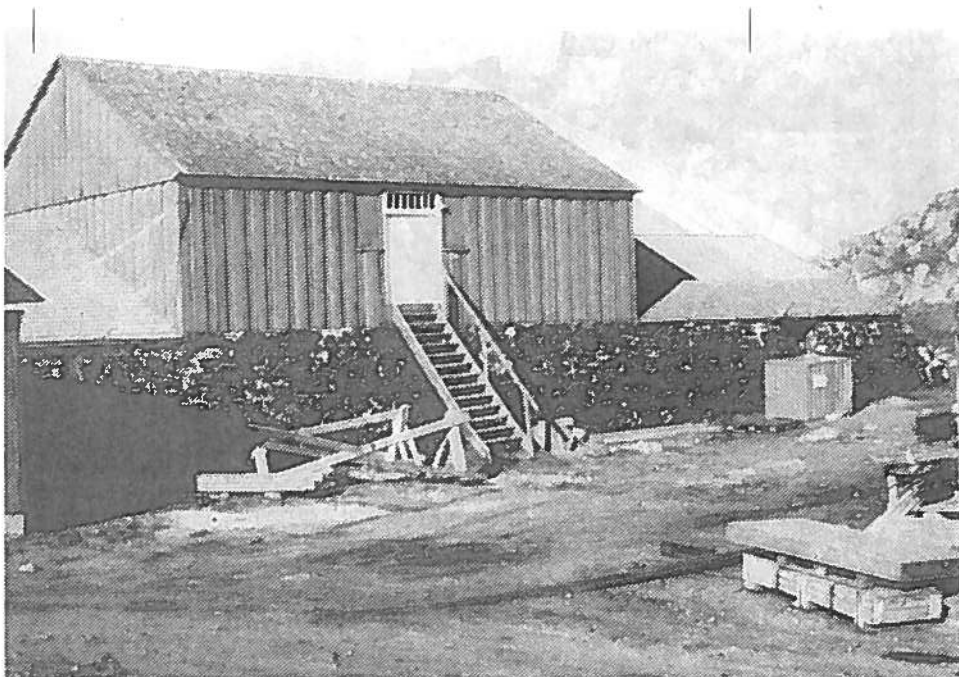
De store bygninger er karakteristiske for bybilledet. Spækhuset B-34 er opført 1860.

Pakhuset B-23 fra 1856 er forlænget med B-29 i 1923. Bagved B-30 opført 1928.

Uummannaq

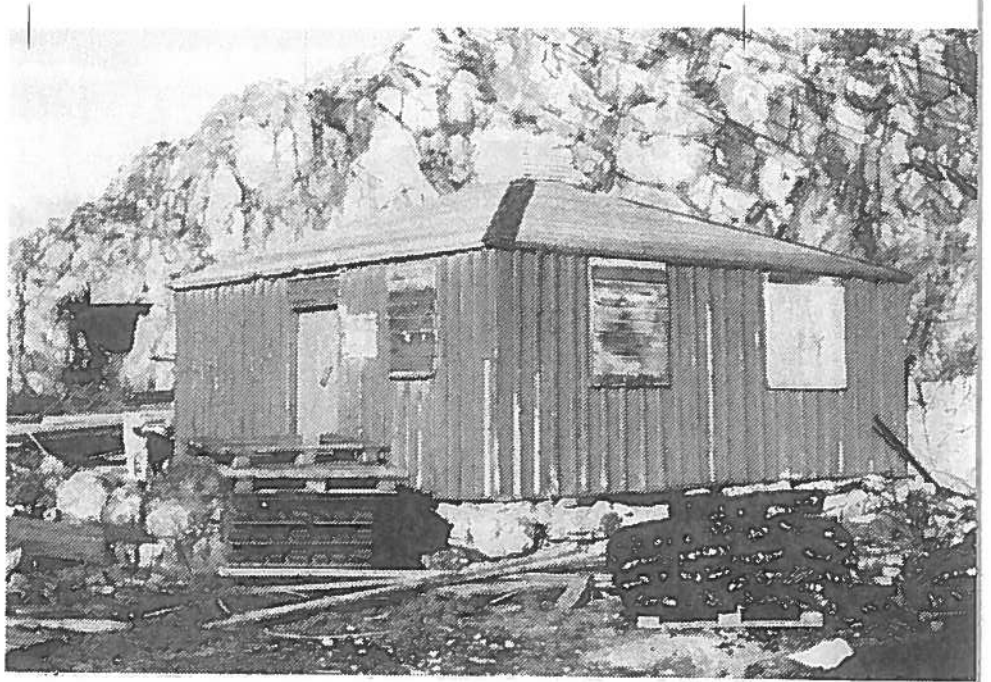

Spækhuset B-28 er opført i stensmur. Midterpariet er forhøjet i bindingsværk.

Bødkerværkstedet B-16 er et bindingsværkshus fra 1852.

Smedien B-33 er en kvadratisk bygning med pyramidetag opført 1852.

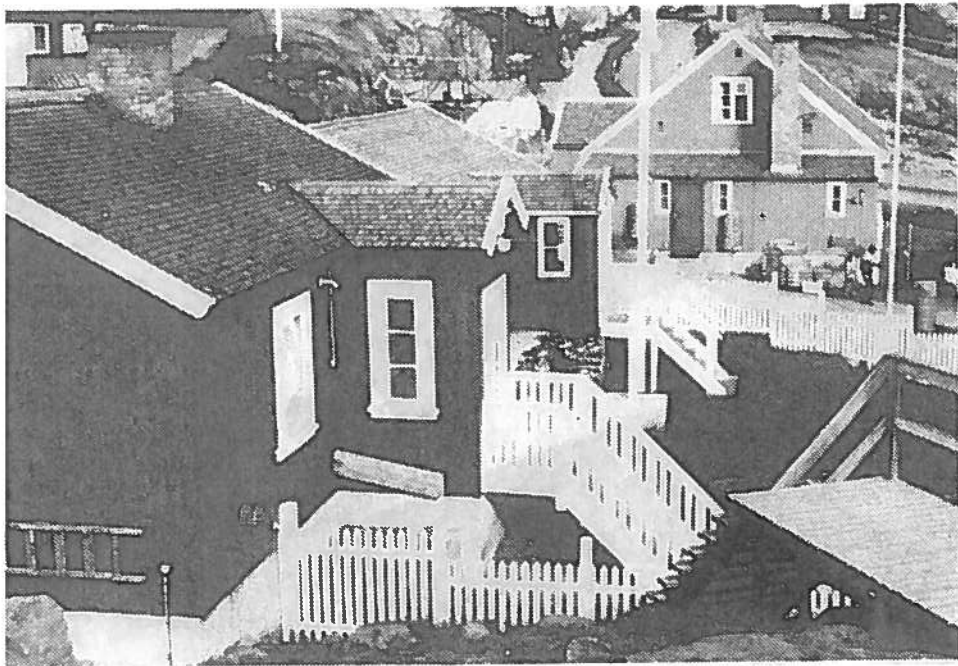
Spækhuset B-28, bestyrerboligen B-14 og proviantboden B-15 har alle spåntage.

Uumannaq

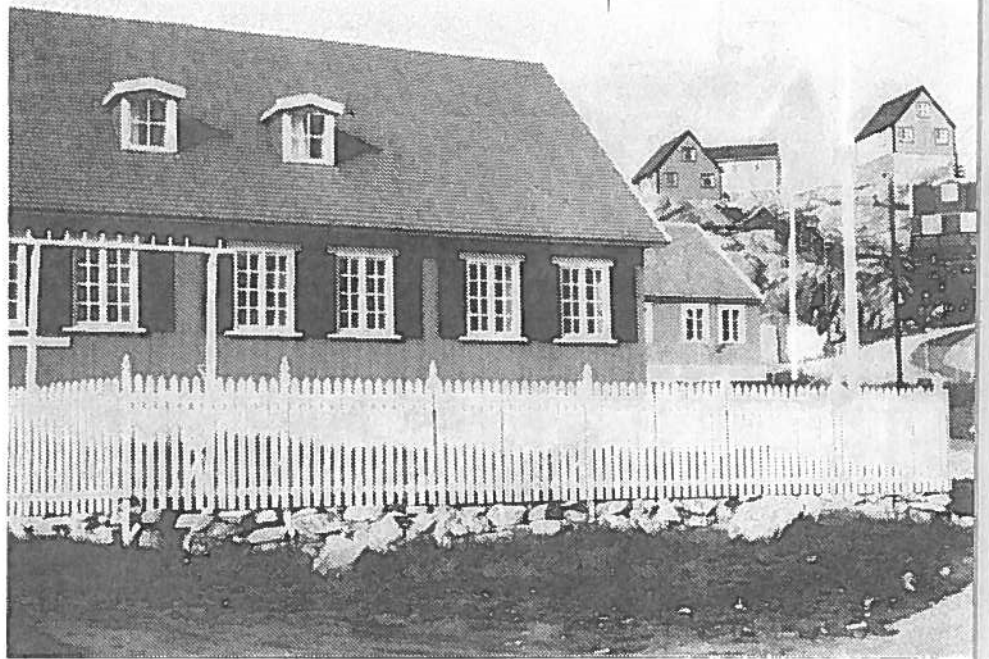

B-9 fungerede som sygehus 1889-1941. Den gamle assistentbolig til højre.

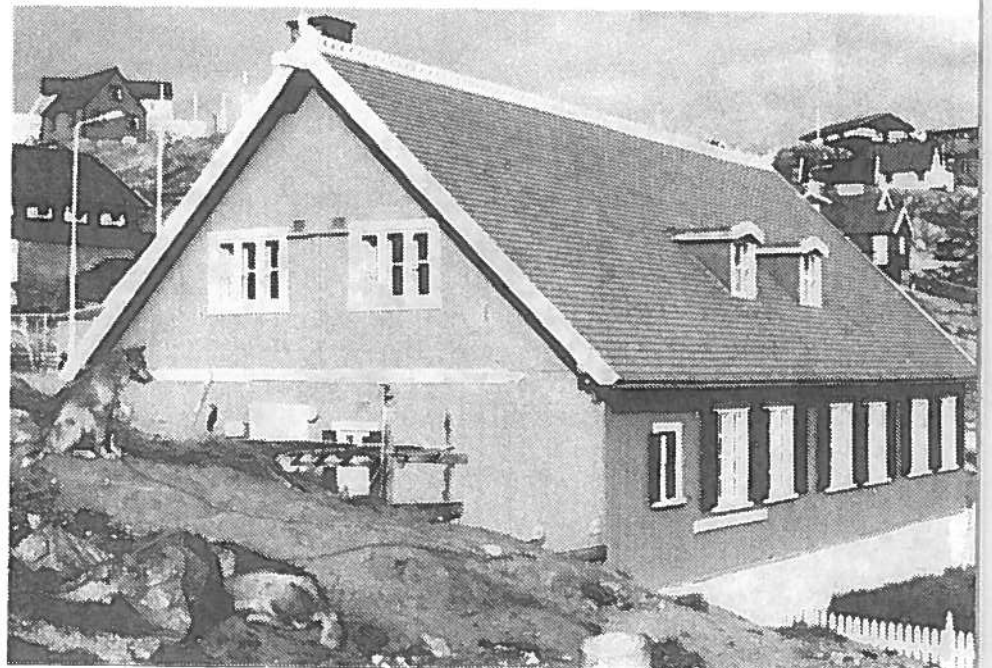

B-9 med sine karnapper og trapper. Bagved præsteboligen B-117.

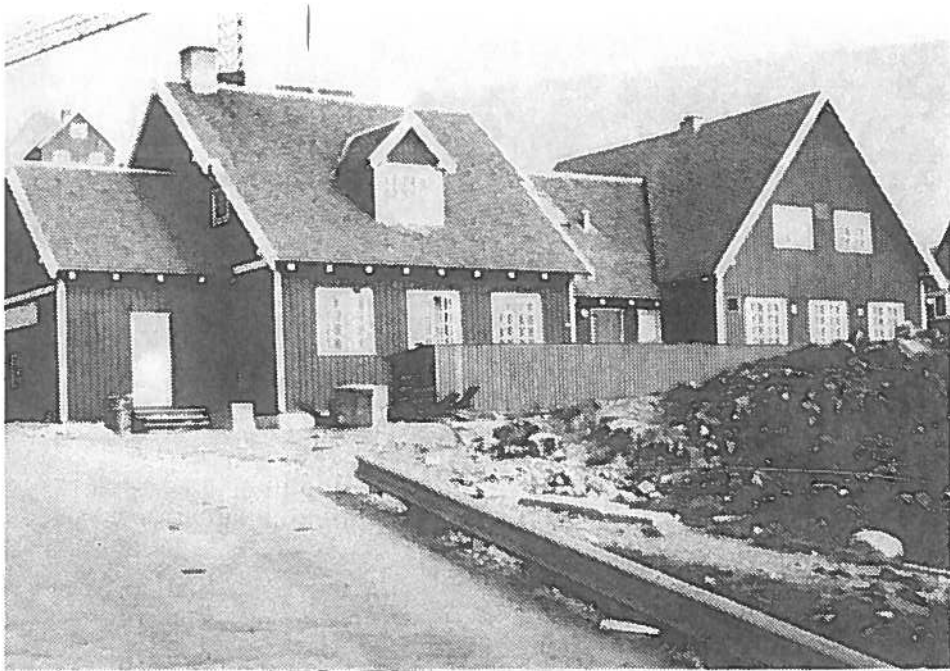
Foran lægeboligen B-5
findes en smukt ind-
hegnet have.

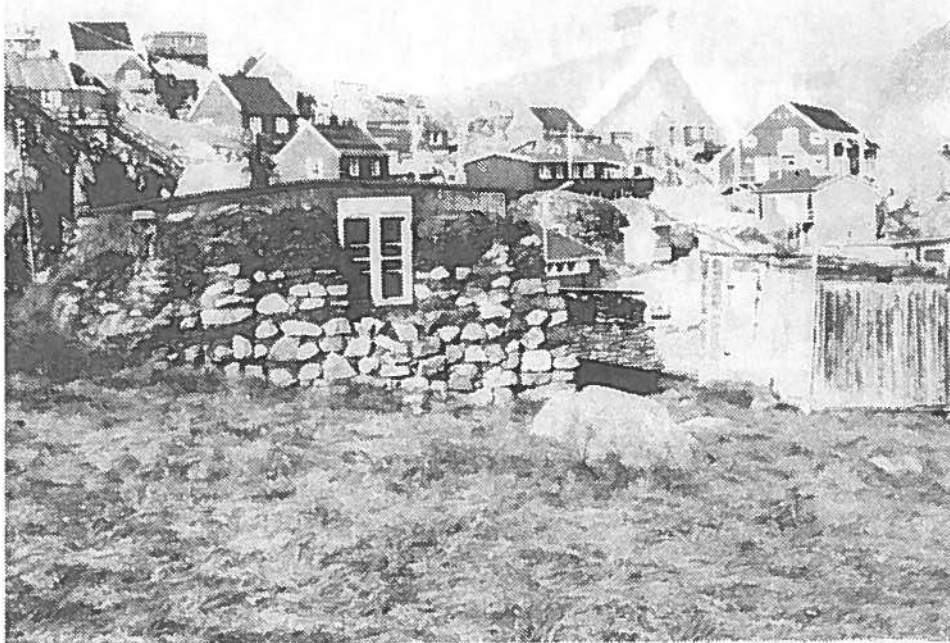
Lægeboligen B-5 er
opført 1907.

Uummannaq

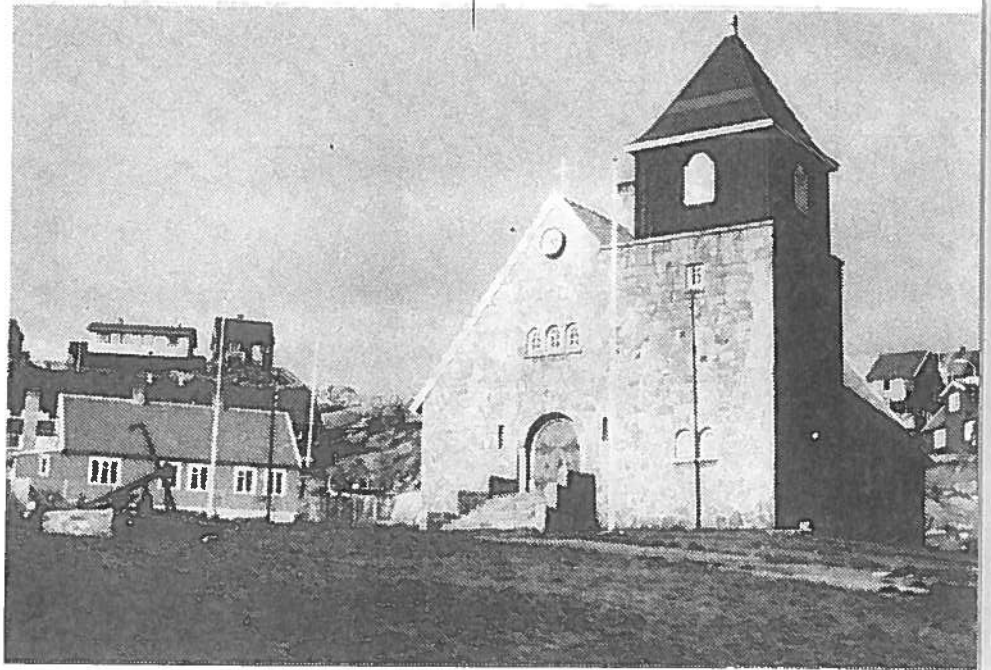

Skolebygningen B-110
er opført 1921.

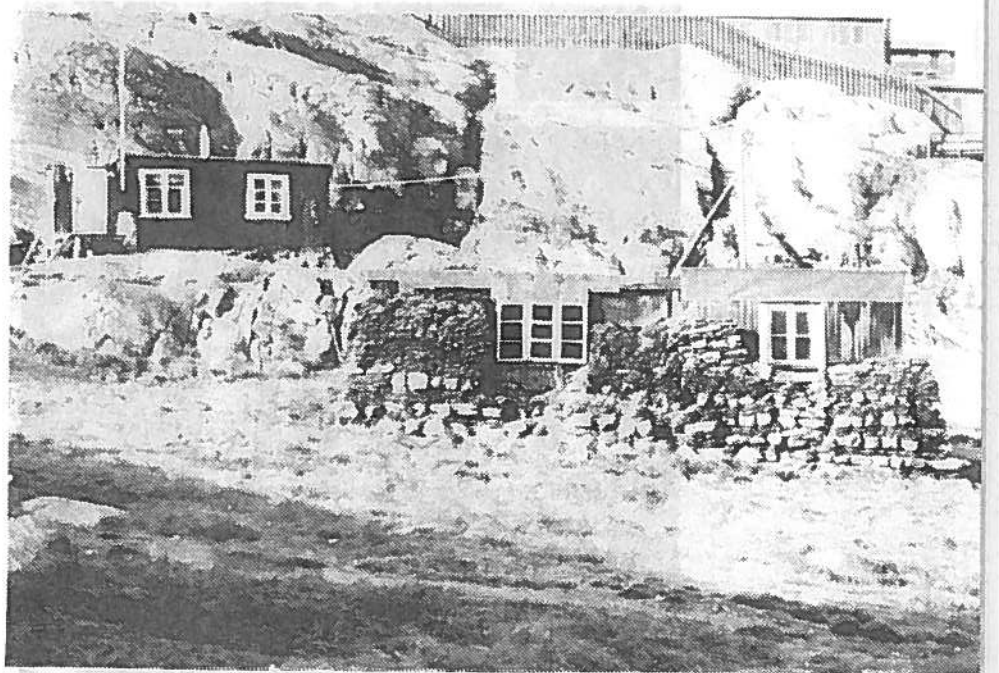

Tørvemurshusene er
opført i 1920'erne.
B-803 er et eenfami-
lieshus.

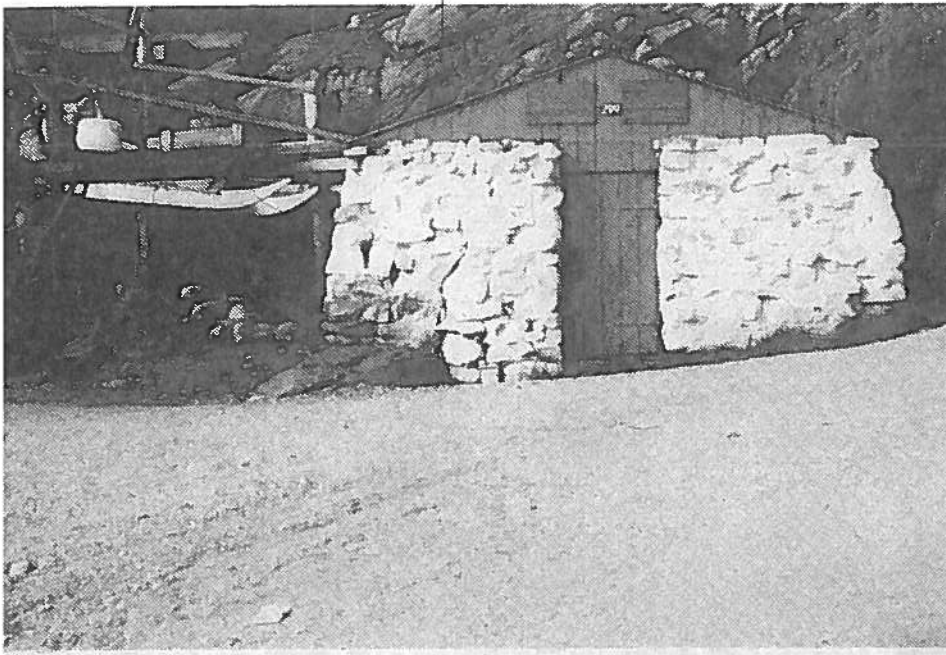
Ved opførelsen af
kirken i 1934 med-
virkede bornholmske
stenhuggere.

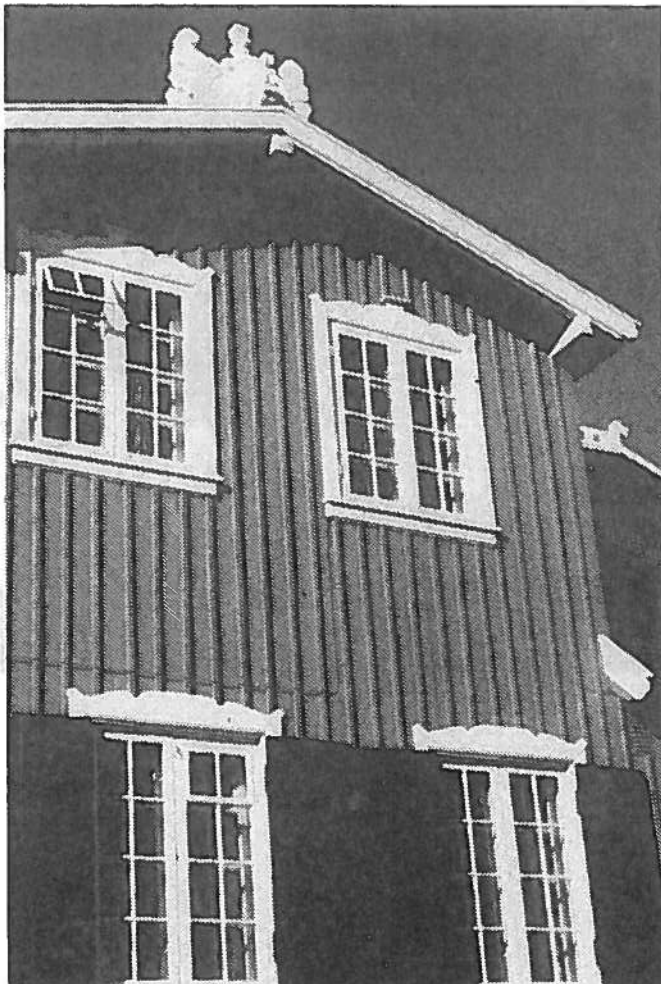
Tørvemurshuset B-807
er et tofamilieshus.
Bagved B-806.

Uummannaq

Udhuset B-229 er det bedst bevarede af flere små stenbygninger.

Handelschefboligen B-11 har bevaret sine smukke bygningsdetaljer.

Sygehuset B-8 ligger udenfor bevaringsområdet. I forlængelse af hovedbygningen findes en liggehal, der på taget har en terrasse. Tilbygningen illustrerer datidens behandlingsmetoder ved tuberkulosebekæmpelsen.

Kortbilag 1: Den gamle bydel

- Byplanens områder A1, B1, C1, C2 og C4
- Forslag til bevaringsområde
- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Bygninger omfattet af bevarende bestemmelser i byplanen fra 1980, områdebeskrivelser
- Bygninger registreret af Økonomidirektoratet planlægningskontoret

Kortbilag 2: Lokalplanområder

- ┌ Lokalplan for centerområdet, oktober 1985
- ┌ Lokalplan A-1 Nord, december 1985
- ≡ Bevaringsværdige bygninger
- ▣ Friområde omkring B-34 og B-116, der ikke må bebygges

QEERTARSUAQ

Bevaringsværdige bygninger og bydele

**Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990**

QEQERTARSUAQ

I Qeqertarsuaq by udpeges to bevaringsområder: den gamle bydel og området ved kirken.

1. Den gamle bydel

Den gamle bydel ligger ved en nordvendt kyst. De ældre huse stammer fra slutningen af 1700-årene og midten af 1800-årene, medens den nyere bebyggelse overvejende er opført i begyndelsen af dette århundrede. Det er karakteristisk for bybilledet, at husene er placeret med længderetningen øst-vest, parallelt med kystlinien. Bevaringsområdets udstrækning fremgår af kortbilag 1.

De bevarede bygninger fra 17- og 1800-årene påkalder sig særlig historisk interesse.

Den ældste del af sygehuset (B-9) er et tidligere hvalfangerhus opført i 1778. Det er en stokværksbygning som idag står med brædeklædte facader og tagpapdækket tag. Huset er ombygget i 1970 og i 1978 forbundet med to nyere bygninger. Den ny sygehusfløj langs vejen er i sin udformning tilpasset det gamle hus. Den bagvedliggende servicebygning (B-386) er opført i 1967.

Den tidligere inspektør- og landsfogedbolig (B-5) kaldes i daglig tale "Nordfogedboligen". Det er en stokværksbygning opført omkring 1840 og forhøjet med en etage mod syd i 1850. Ved gavlene ses spor efter senere tilbygninger, som blev taget bort i forbindelse med en ombygning og restaurering i 1971-72.

Qeqertarsuaq

Bygningen står på en naturstenssokkel og har spånklædt tag med to skorstene. Nordfacadens vinduer er forsynet med skodder, og over den dobbeltfløjede indgangsdør bæres et profileret overstykke af konsoller. Fra døren er der udgang til en balkon med trappe til terræn.

Som statens vigtigste repræsentative bygning i Nordgrønland gennem hundrede år, knytter der sig væsentlige historiske interesser til dens opretholdelse. Også i bygningshistorisk sammenhæng er det en spændende bygning.

Vest for bygningen ligger to udhuse opført i bræddeklædt bindingsværk, og øst for, udgår "Kongebroen", som ved landfæstet er markeret af en hvalkæbeport. "Nordfogedboligen" med sine udhuse og "Kongebroen" med hvalkæbeporten danner en smuk arkitektonisk helhed.

Det er formentlig den tidligere bestyrerbolig, som udgør den midterste del af kontor- og lagerbygningen (B-10). Den er opført i 1840 i stokværk. De senere tilføjelser, fra slutningen af 1800-årene, er udført i bindingsværkskonstruktion beklædt med brædder. Den lange smalle bygning har på vestgavlen et klokkehus. Bygningen anvendes idag til butikformål.

Det tidligere spækhuse, senere lager, (B-33) er et bræddeklædt bindingsværkshuse opført i 1852. Ved østgavlen fører en udvendig trappe op til tagrummet. Huset står idag ubenyttet.

Både kontor- og lagerbygningen og det tidligere spækhuse er bygningshistorisk og arkitektonisk værdifulde huse.

De bemærkelsesværdige huse fra dette århundredes begyndelse er landsrådsbygningen (B-4) og handelschefboligen (B-13).

Landsrådsbygningen er opført i 1913 og fungerede som mødested for Nordgrønlands Landsråd frem til 1947. Den har siden været bogtrykkeri og anvendes idag som skole. Det er en stor syvfags bygning, som på nordfacaden har karnap med gennemgående gavlkvist over de midterste fag. Denne bygningsudformning - som giver bygningen et stateligt præg - er usædvanlig efter grønlandske forhold.

Handelschefboligen er tegnet af arkitekt Helge Bojsen Møller i 1923. Bygningen har udskud ved gavlene på begge facader. Udskuddene er fremhævet ved lisener på hjørnerne der, ligesom de to husbrande og det lille udkigsvindue på sydgavlen, er karakteristiske bygningsdetaller. I den vestvendte tagflade er der senere tilføjet en kvist og på nordgavlen et vindfang. Den arkitektonisk velformede bygning har ved sin fri placering stor betydning i bybilledet. På fjeldet foran bygningen står byens flagbatteri vendt mod havnen.

Blandt områdets øvrige bræddeklædte bindingsværksbygninger kan nævnes følgende:

Tømrerværkstedet (B-16) er opført i 1902, men formentlig senere udvidet. Bygningens facader er idag beklædt med krydsfinerplader. Butikken (B-15) er opført i 1939 og ombygget og udvidet i 1967. I 1985 fik den en selvstændig større tilbygning mod øst. Ovenfor butikken ligger bageriet (B-12) opført omkring 1935 og

Qeqertarsuaq

udvidet i 1967. Den sidst tilkomne bygning i området er manufaktur-og skobutikken (B-27) fra 1967.

Selvom der er tale om meget forskellige huse, danner bebyggelsen omkring P.H.Rosenhahlsvej et byarkitektonisk interessant bybillede. Det fremkommer ved de lange bygningskroppe, som ligger i forlængelse af hinanden: B-10 og B-27 på nordsiden, og B-9 og B-15 på sydsiden af vejen. Set mod vest afsluttes vejbilledet af B-4's gavl, set mod øst lukkes vejbilledet af B-33 og B-13's facader.

I området findes to bygningshistorisk interessante stenhuse: smedien (B-32) og arkivet (B-208).

Smedien, fra 1909, er opført med vægge af groft tildannede natursten, som senere er stabiliseret med beton på indersiden. Indenfor er essen bevaret. Huset står ubenyttet, og det er i fremskredent forfald. En tilbygning i træ blev taget ned omkring 1985.

Arkivet, der idag fungerer som værksted, er ligeledes rejst i groft tildannede natursten. Ved nordgavlen er tilføjet et vindfang og i gavlttrekanten er anbragt et rundt vindue. Begge huse er afdækkede af lave heltage belagt med tagpap. Bygningerne illustrerer det enkle lokale byggeri med de materialer, som har været for hånden.

Planlægnings-og fredningsforhold

"Byplan Godhavn" fra januar 1983, revideret september

1983, er godkendt af Landsplanudvalget. "Byplantillæg no.1" fra 1987 er godkendt af Landsstyret som midlertidige rammer for indholdet af lokalplanlægningen.

Bevaringsområdet er beliggende i dispositionsplanens delområder: B2 (havneområde) og C2 (fælles formål) jfr. kortbilag 1.

I byplanen vurderes bygningerne: B-4, B-5, B-9, B-10, B-12, B-13, B-15, B-27, B-32, B-33 samt B-208 som bevaringsværdige.

For dispositionsplanens delområde C2 foreligger endvidere "Lokalplan C2" fra december 1984, godkendt af Landsplanudvalget i 1985 jfr. kortbilag 2.

Af lokalplanen fremgår, at miljøet omkring butikken skal bevares. Endvidere skal følgende bygninger bevares i deres nuværende skikkelse: B-9 (den ældste del af sygehuset), B-12 (bageriet), B-15 (den ældre del af butikken), B-32 (smediens stenhus) samt B-33 (lagerbygningen).

Der er i 1983 rejst fredningssag på B-5, "Nordfogedboligen".

2. Området ved kirken

Bevaringsområdet omfatter det åbne areal med kirken, klokkestablen og kapellet. De frit beliggende bygninger - på den højeste fjeldtop i denne del af byen - danner en arkitektonisk helhed. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Kirken (B-67) er tegnet af Helge Bojsen Møller og

Qegertarsuaq

bygget af tømrer P. Vedsted, København, i 1913. Kirken kaldes i daglig tale "Vorherres Blækhus" med henvisning til bygningens særprægede udseende.

Bygningens ydre er udformet over rumgeometriske principper. Den ottekantede centralbygning er afdækket af et stejlt heltag. På de to sider, som bærer tagets fod, er føjet to mindre sidebygninger med egen tagkonstruktion. På centralbygningens tagryg er påsat et klokketårn med selvstændigt tag.

Bygningen står med rødmalede bygningssider og hvide opsprodsede vinduer. Vindskederne er hvidmalede, de synlige spærender og tagudhængets underside er gule og dørene blå. Tagene er spånklædte.

I 1975 blev kirken udvidet ved indsætning af tre nye fag i den vestlige af sidebygningerne. Udvidelsen blev forestået af arkitekt Ole Nielsen.

Kirken er i det ydre et originalt bygværk, og den må regnes for et af de bedste eksempler på arkitektur fra århundredets første halvdel. Udvidelsen er foretaget med respekt for bygningens arkitektoniske idegrundlag.

I forbindelse med udvidelsen blev klokketårnet taget ud af brug og erstattet af en klokkestabel (B-502). Denne består af en stolpekonstruktion, der har form som en pyramidestub, fornedet lukket med bræddebeklædning, foroven afsluttet med en taghat.

Ligkapellet (B-68) er en bræddeklet bindingsværksbygning. Den dateres til 1915, men er først rejst på stedet i 1975.

Planlægningsforhold.

Bevaringsområdet er identisk med dispositionsplanens delområde D2 (fælles friareal). Byplanen indeholder ikke bestemmelser om bevaring af bygningerne i området.

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, finder det væsentligt, at bygningerne og det åbne areal omkring dem sikres gennem bevarende bestemmelser i en lokalplan.

3. Andre bevaringsværdige bygninger

Umiddelbart syd for den gamle bydel bemærkes den tidligere præstebolig (B-69) og lagerbygningen (B-34).

Præsteboligen er opført i 1909 efter tegninger af tømrermester P.A.Cortzen og senere udvidet med en selvstændig sidebygning. Hovedbygningen er karakteristisk ved sin aftrappede hovedform, sine opskalkede tage og dekorative detaljer.

Lagerbygningen er et tidligere opbevaringshus til grøntsager. Omkring en simpel trækonstruktion er opbygget ydervægge af flækkede brudsten med skiftegang af tømmer. Væggene afsluttes under det lave heltag af stablede tømmer. Bygningen, som er opført i 1950, er i forfald på grund af utilstrækkelig vedligeholdelse med nye tømmer.

B-34 er i byplanen vurderet som bevaringsværdig.

Qeqertarsuaq

I skoleområdet samler opmærksomheden sig om det store eenfamilieshus (B-86) fra 1925. Bygningen har bevaret sine hjørnelisener og sine vindues- og dørindfatninger. Den ældste af skolebygningerne (B-70) fra 1928 og nabobygningen med tandklinikken (B-287) fra 1963 er begge ombygget og istandsat indenfor de seneste år.

I byplanen og i "Lokalplan C4" er alle tre bygninger betegnet som bevaringsværdige.

I forskningsområdet, i byens nordøstlige udkant, bemærkes Geofysisk Laboratorium (B-6) fra 1927. Bygningen, som adskiller sig fra den øvrige bebyggelse ved sin store gavlkvist, indgår på en smuk måde i bybilledet. På en lille fjeldknode øst for laboratoriet står Kosmisk Observatorium (B-276), opført i 1938.

Længere ude ved Angakugssarfiup tasia ligger Gammel Arktisk Station (B-1) fra 1906. Som den ældste af forskningsområdets bygninger, har den historisk interesse. Arktisk Station (B-348) er bemærkelsesværdig ved sin arkitektoniske udformning. På en høj kælderetage, der fremtræder som et naturstensfundament, er rejst en udkraget bræddeklædt overbygning med halvtæg. Bygningen er tegnet af arkitekterne Eva og Niels Koppel og opført i 1965.

I byplanen er B-6 (Geofysisk Laboratorium) samt B-3 (assistentstbolig fra 1948) vurderet som bevaringsværdige.

I den nordlige del af byen, ved kysten ligger to stenbygninger: krudthuset (B-23) fra 1873 og pakhuset

(B-183) fra 1880. Krudthuset er løbende blevet vedligeholdt, medens pakhuset idag er i forfald. Bygningerne har på baggrund af deres alder historisk interesse.

Sammenfattende skal Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, forslå, at bygningerne : B-69 (den tidligere præstebolig), B-276 (Kosmisk Observatorium), B-1 (Gammel Arktisk Station), B-348 (Arktisk Station) samt B-23 (krudthuset) tilføjes på listen over byens bevarelsesværdige huse i den ny kommuneplan.

"Handels- og hvalfangerlogen Godhavn" blev grundlagt i 1773.
Den ældste bebyggelse ligger ved den nordvendte kyst ned til det smalle
sund, som ved byens udbygning er blevet omdannet til en bugt.

"Nordfogedboligen"
B-5 med "Kongebroen"
og hvalkæbeporten.

B-5 har, som inspek-
tør- og landsfogedbo-
lig, været statens
vigtigste representa-
tive bygning i Nord-
grønland.

B-5 er opført omkring 1840 og forhøjet med een etage mod syd i 1850.

Udhusene indgår som en naturlig del af den bebyggelsesmæssige helhed.

Qeqertarsuaq

Det er formentlig den tidligere bestyrerbolig som udgør den midterste del af B-10

Bestyrerboligen er opført i stokværk. Tilbygningerne i enderne er i bindingsværk beklædt med brædder.

Den ældste del af hospitalet B-9 er et tidligere hvalfangerhus fra 1778.

Udvidelsen af B-9 i 1978 er gennemført ved en selvstændig bygning tilpasset det gamle hus.

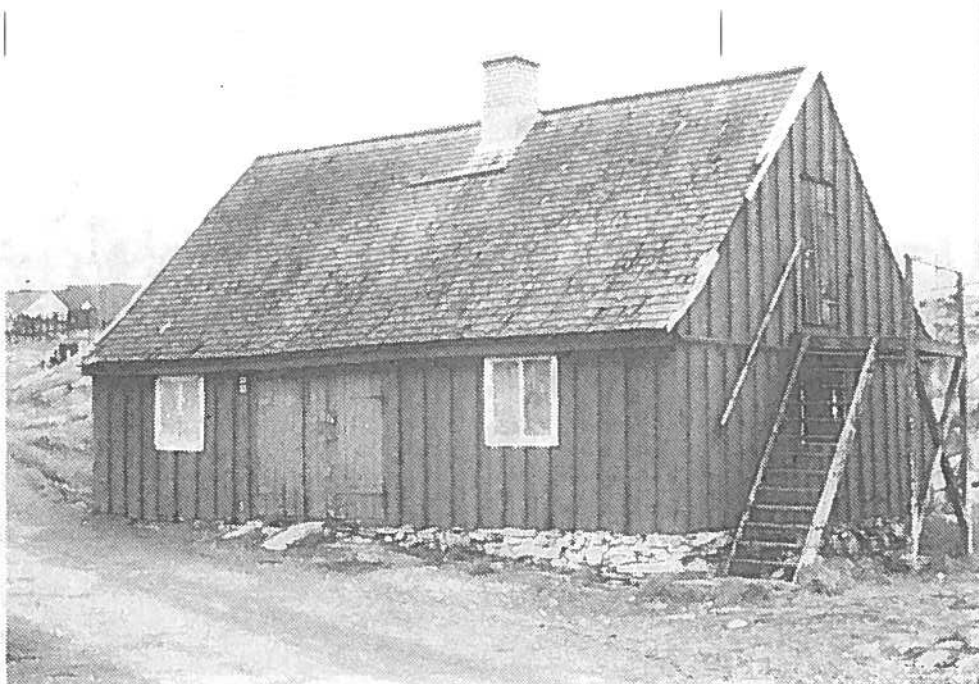

Gadebilledet omkring P.H. Rosendahlsvej dannes ved de lange bygningskroppe som ligger i for længelse af hinanden.

Manufakturbutikken B-27 passer ind i gadebilledet. I det fjerne "lukkes" det af handelschefboligen B-13.

Det tidligere spækhus
B-33 er et brædde-
klædt bindingsværks-
hus fra 1832.

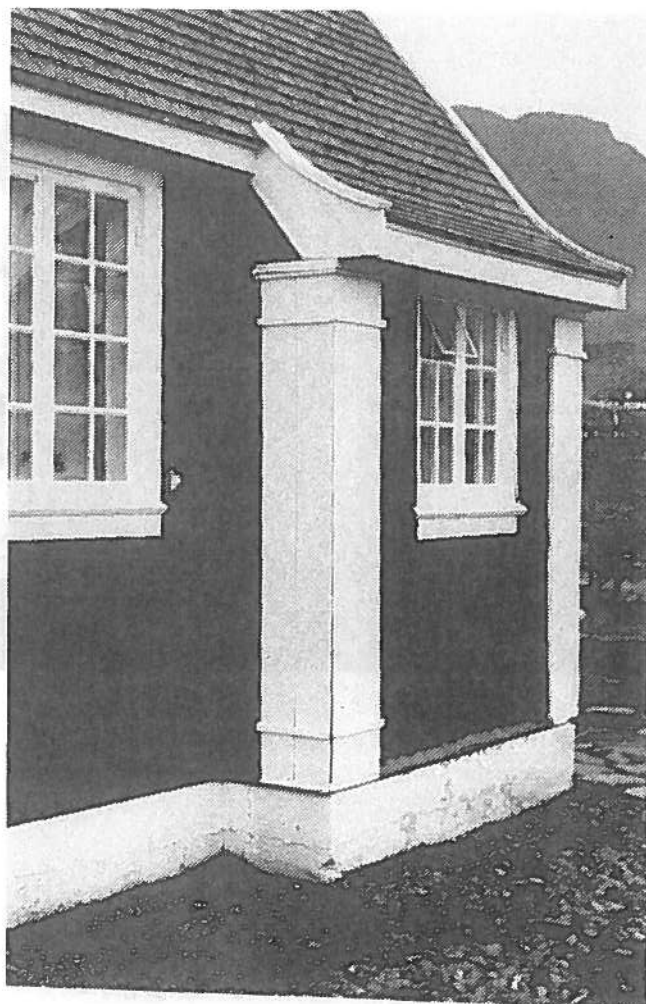

Landsrådsbygningen
B-4 har karnapudbyg-
ning med gennemgående
gavlkvist.

Handelschefboligen
B-13 er opført i 1923
efter tegning af ar-
kitekt Helge Bojsen
Møller.

Bygningen har udskud
ved gavlene, som er
fremhævet af hjørne-
lisener.

Arkivet B-208 er en
stenbygning opført af
lokale materialer.

Af smedien B-32 er
blot stenhuset beva-
ret.

Den tidligere præstebolig B-69 er karakteristisk ved sin aftrappede hovedform. Huset er opført i 1909.

Det tidligere grøntsagshus fra 1950 er i forfald.

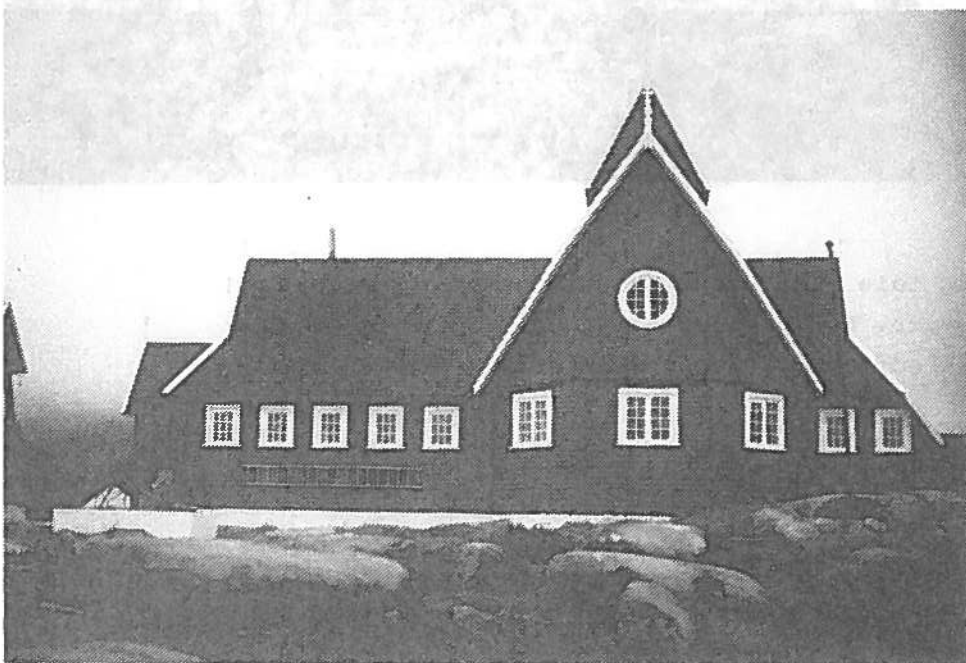

Kirken B-67 kaldes i daglig tale "Vorherres Blækhus" med henvisning til bygningens særprægede udseende. Den er tegnet af arkitekt Helge Bojsen Møller i 1913 og i det ydre udformet over rumgeometriske principper.

Qeqertarsuaq

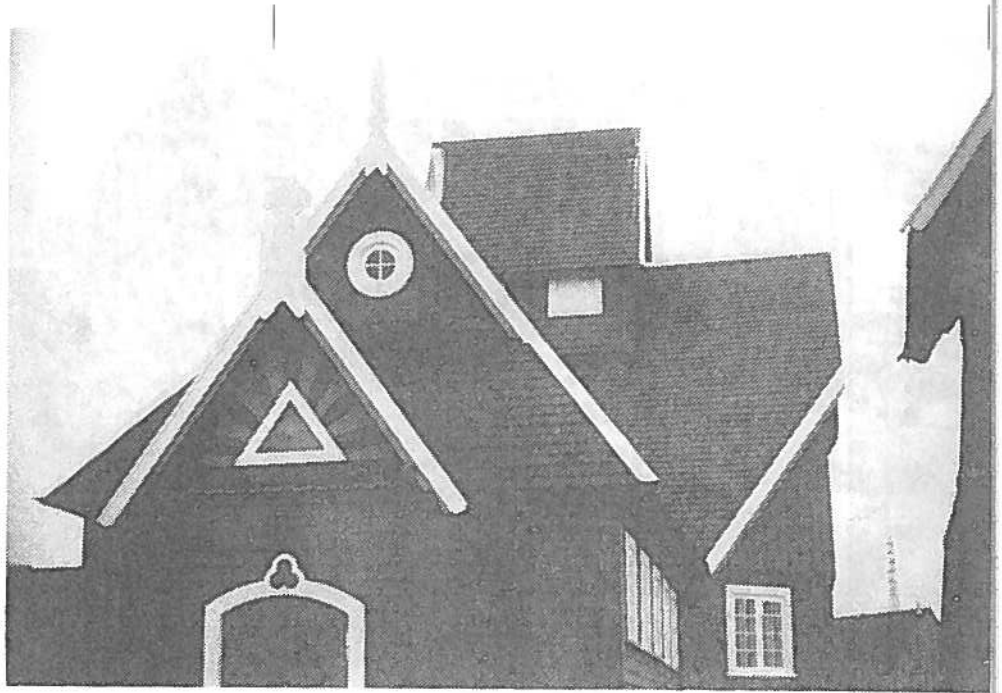

Kirken var oprindeligt frit beliggende. Ligkapellet B-68 er opstillet i 1975.

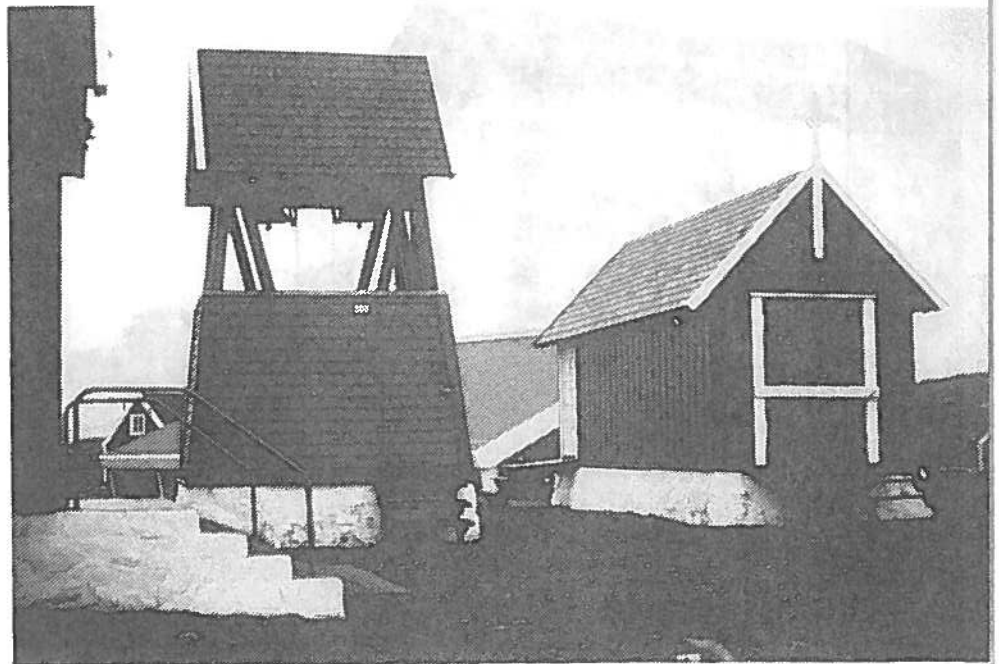

I 1975 er kirken udvidet ved indsætning af tre nye fag i den vestlige sidebygning.

Bygningen er rig på
detailler.
Over indgangsdøren
ses et Golgatha-bil-
lede.

Klokkestablen er li-
gesom kirkeudvidelsen
tegnet af arkitekt
Ole Nielsen.

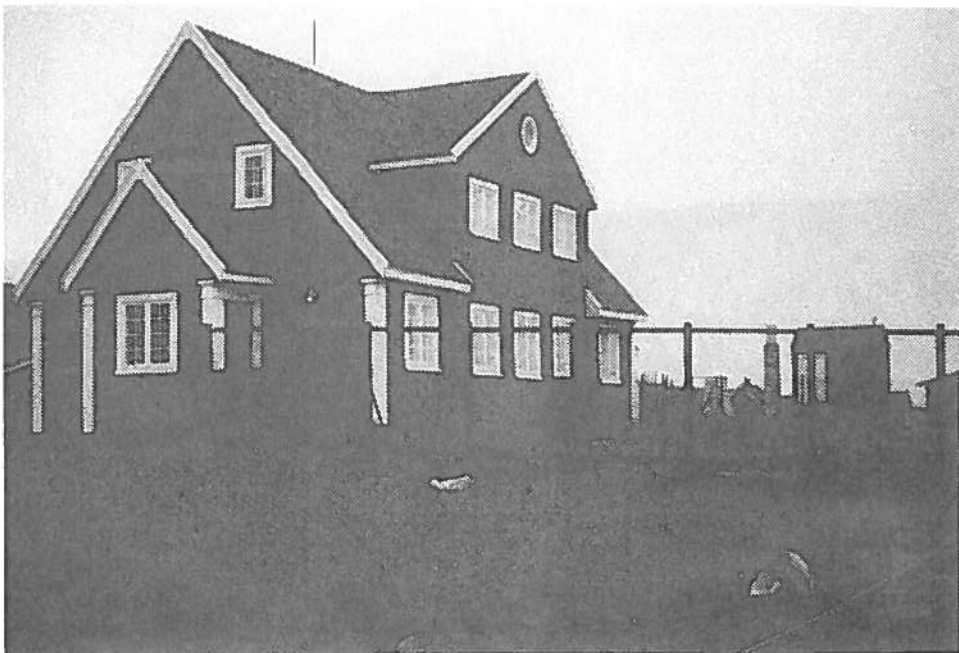
Stenpakhuset B-183
fra 1880 er idag i
forfald.

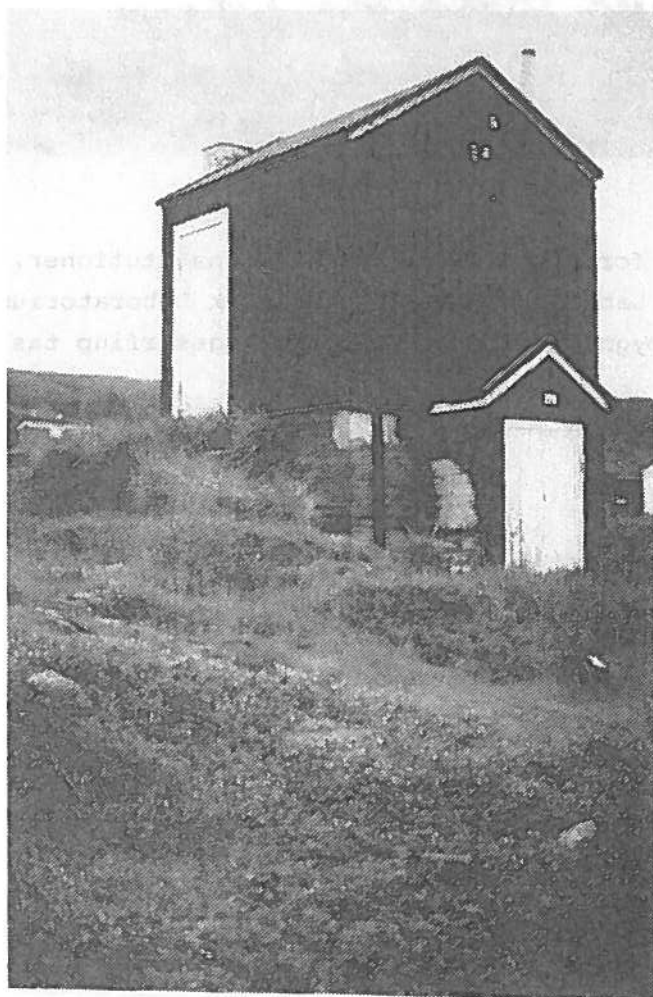
Krudthuset B-23 fra
1873 er løbende ble-
vet vedligeholdt.

Qeqertarsuaq er hjemsted for flere videnskabelige institutioner. I bybilledet bemærkes Geofysisk Laboratorium B-6 og Kosmisk Laboratorium B-276, medens Arktisk Stations bygninger ligger ved Angakugssarfiup tasia.

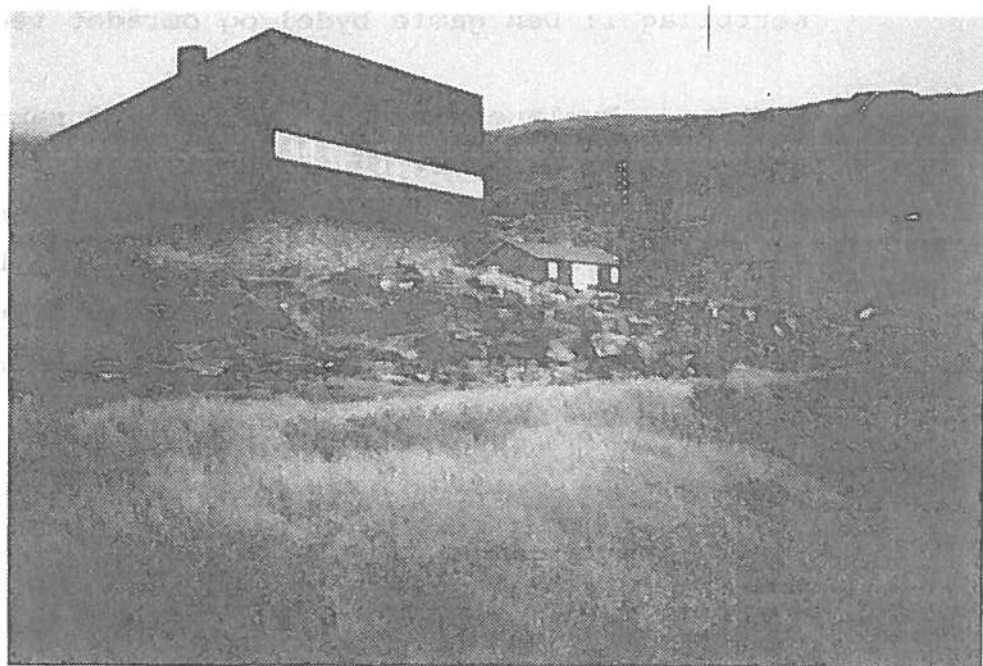

Geofysisk Laboratorium B-6 er opført i 1927.

Kosmisk Laboratorium B-276 er en beskeden bygning fra 1938.

Ny Arktisk Station er opført i 1965 med Eva og Niels Koppel som arkitekter.

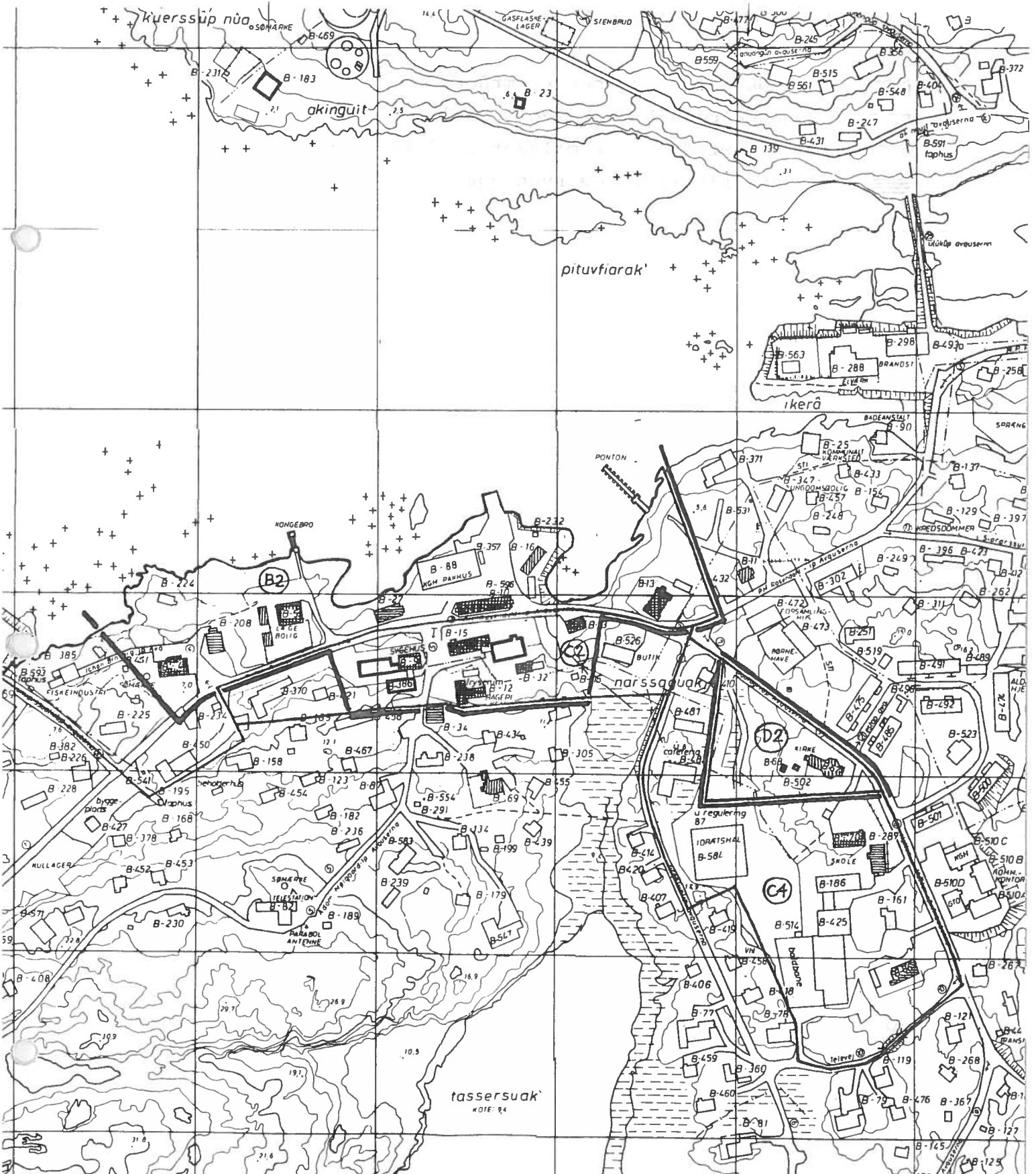
Gammel Arktisk Station B-1 er smukt beliggende på de lave arealer

Kortbilag 1: Den gamle bydel og området ved kirken

- Byplanens områder A5, B2, C2 samt D2
- Forslag til bevaringsområder
- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Bygninger omfattet af bevarende bestemmelser i byplanen fra 1983, områdebeskrivelser
- Bygninger registreret af Økonomidirektoratet, planlægningskontoret.

Qeqertarsuaq

Kortbilag 2: Lokalplanområder

- Lokalplan C2 (butiksområdet)
- Lokalplan D2 (skoleområdet)
- Delområde, hvor miljøet skal bevares
- Bevaringsværdige bygninger

Kortbilag 3: Forskningsområdet

- Byplanens områder A1 og A3
- Grænse for fredning
- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Bygninger omfattet af bevarende bestemmelser i byplanen fra 1983, områdebeskrivelser
- Bygninger registreret af Økonomidirektoratet, planlægningskontoret

ILULISSAT

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre

Økonomidirektoratet

1990

Ilulissat

I Ilulissat by udpeges to bevaringsområder: handels-og administrationsområdet samt kirke-og museumsområdet.

De to bevaringsområder afspejler den adskillelse af handelen og missionen, der fandt sted i slutningen af 1700-årene. Missionen flyttede til bugten nord for Pitorgeq, medens handelen forblev i Havnebugten. Den senere bebyggelse er vokset frem omkring stien Qoornunnguaq mellem de to lokaliteter.

1. Handels-og administrationsområdet

Bevaringsområdet omfatter Handelens pakhuse, beboelseshuse og butikker samt posthuset og kommunens administrationskompleks og vuggestue. Bebyggelsen er på nær handelschefboligen placeret på havnepladsen og omkring det gamle vejforløb fra havnen. Bevaringsområdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Den ældre bebyggelse illustrerer den bygningshistoriske udvikling gennem kolonitiden fra midten af 1700-årene og frem til 1940'erne. Den nyere bebyggelse er opført indenfor den sidste tyveårsperiode efter en samlet arkitektonisk plan.

I historisk sammenhæng er bevaringsområdet bemærkelsesværdigt ved, at denne del af byen - med de tilstødende arealer mod sydvest - fortsat er Ilulissat's funktionelle tyngdepunkt. Opbygningen af det moderne bycenter har dog krævet sanering af en række ældre småhuse.

I arkitektonisk henseende er det i bevaringsområdet

Ilulissat

lykkedes at skabe et velordnet og harmonisk bybillede, hvor den ældre og nyere bebyggelse opleves som en helhed. Dette skyldes blandt andet den ny bebyggelses opdeltede bygningsformer, beskedne proportioner og traditionelle farveholdning.

De bygningshistorisk og arkitektonisk mest fremtrædende ældre bygninger er de tre 1700-talshuse: proviantboden (B-15), bestyrerboligen (B-7) og assistentboligen B-8).

Proviantboden (B-15) fra 1741 er opført i bindingsværk. I forbindelse med en nylig gennemført istandsættelse er bygningens oprindelige tagdækning - brædder lagt på klink - genskabt.

Bestyrerboligen (B-7) er opført i 1767 og forlænget i 1934. Denne bygning er ligesom assistentboligen rejst i en stokværkskonstruktion.

Assistentboligen (B-8) var oprindeligt et hvalfangerhus, der lå på nordsiden af havnen. I 1788 blev det flyttet til sin nuværende placering. Frem til 1903 fungerede huset som bolig og butik.

Den ældre del af bevaringsområdet er karakteriseret ved sine mange pakhuse. B-9 fra omkring 1800 blev i 1857 udvidet med B-25. Efter århundredskiftet opførtes på havnepladsen tre pakhuse i to etager efter tegninger af arkitekten Helge Bojsen Møller: B-13 i 1919, B-22 i 1924 og B-20 i 1934. Bygningerne danner en sammenhængende front mod havnebassinet.

Den fineste af Helge Bojsens Møllers bygninger er dog handelschefboligen (B-10) fra 1923. Det store velproportionerede hus har mange smukke bygningsde-

tailler. Huset rejser sig markant på fjeldet ovenfor havnen.

I slutningen af 1940'erne påbegyndte Handelen opførelsen af bebyggelsen omkring Butikstorvet, hvorved grundlaget blev lagt til det nuværende bycenter.

I "Ilulissat Dispositionsplan 1970" fremlagde arkitekt Henning Larsen et forslag til en samlet bebyggelsesplan for bycentret. Heri skulle en kommunal administrationsbygning og et nyt posthus placeres i tilknytning til Butikstorvet. Byggeriet blev indledt i begyndelsen af 1970'erne og er afsluttet i 1987.

Kommunekontoret (B-963) er en arealmæssigt stor bygning. Men bygningens placering på terrænet og bygningens arkitektur får den til at syne mindre. Bygningen er et godt eksempel på, hvordan en arkitektonisk ide kan fastholdes over en lang byggeperiode.

Posthuset (B-964) er udformet over samme arkitektoniske skema, hvorfor denne bygning opfattes som en naturlig del af det samlede bygningskompleks.

I 1971 opførtes vuggestuen (B-750) også med Henning Larsen som arkitekt. Bygningstypen er anvendt til offentligt byggeri andre steder i Grønland.

Det gælder alle tre bygninger, at de bygger på et arkitektursyn, der tillader stor frihed ved løsningen af den enkelte byggeopgave. I Ilulissat er dette også illustreret i Henning Larsens skole og sportshal. Bygningerne i bevaringsområdet kan betragtes som eksempler på god moderne arkitektur tilpasset grønlandske forhold.

Ilulissat

Planlægnings-og fredningsforhold.

Det planlægningsmæssige grundlag er idag "Byplan Ilulissat 1984-1995" samt "Lokalplan C6 for den centrale del af Ilulissat".

I lokalplanen betegnes bygningerne B-7, B-8 og B-11 som bevaringsværdige. Af lokalplanens kortbilag fremgår et bevaringsområde, der rækker ud over lokalplanområdet (kortbilag 2).

Den vestlige del af dette kommunale bevaringsområde indgår i det forslag til bevaringsområde, som Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, har skitseret.

Bevaringsområdet "Handels-og administrationsområdet" er beliggende i dispositionsplanens delområder A14 (åbent boligområde), B1 (havneområde) og C6 (fælles formål).

I 1983 er der rejst fredningssag på bygningerne B-7, B-8 og B-15.

2. Kirke-og museumsområdet

Bevaringsområdet omfatter det store dalstrøg, der strækker sig fra Fredericia Aqqutaa til Kirkebugten og som mod nord og syd er begrænset af stejle fjeldskråninger. Områdets afgrænsning er indtegnet på kortbilag 3.

Den græsbevoksede slette er sparsomt bebygget, hvorfor dalen først og fremmest opleves som et landskabs-træk i det ellers fuldt udbyggede byområde. Dalens åb-

ne karakter understreger den arkitektoniske virkning af de to markante bygninger: kirken og museet. Bevaringsområdet udgør således et særegent arkitektonisk miljø.

En række bygninger i området kan, når de ses i sammenhæng, fortælle væsentlige træk af den historiske udvikling indenfor kirke-, sundheds- og undervisningsvæsenet i kolonitiden.

"Zionskirken" (B-75) blev rejst i årene 1779-82 efter en indsamling af midler blandt lokalbefolkningen. Handelen bidrog med halvdelen af byggesummen under forudsætning af, at en del af kirkebygningen anvendtes til sygehus. I 1866 opførtes lægeboligen (B-6) ved kysten, og 1904 byggede man et egentligt sygehus (B-4) som nabo til kirken. Dette sygehus blev i 1925 afløst af "det gamle sygehus" (B-3), det nuværende plejehjem, der ligger på fjeldryggen nord for bevaringsområdet.

Det nuværende museum (B-78) består af den tidligere præstebolig fra 1846-47 samt af en mindre tilbygning, som formentlig er opført i den periode, hvor præsteboligen tillige husede byens seminarium. Præsteboligen er Knud Rasmussens fødehjem. Efter en restaurering i 1978-79 er bygningsanlægget blevet indrettet til museum. Overfor museet ligger den tidligere skole (B-79) opført i 1905.

I det historiske miljø indgår stien Qoorunnguaq som et vigtigt led. Den forbandt oprindelig missionen ved Kirkebugten med den øvrige koloni ved Havnebugten. Stien er endnu bevaret i sit forløb over længere strækninger.

Ilulissat

I bygningshistorisk og arkitektonisk henseende er følgende bygninger og anlæg bemærkelsesværdige:

Kirken (B-75) er en stokværksbygning med tårnrytter. Bygningen blev restaureret i 1907 og i 1930 flyttet cirka 50 meter tilbage fra kystlinien. Den fritliggende, store, mørke bygning indgår i et usædvanligt smukt bybillede med havet og isfjeldene som baggrund.

I forbindelse med kirkens flytning opførtes det lille kapel (B-76). En gangbro fører frem til kapellet. Det undseelige anlæg ejer en særlig intimitet.

Lægeboligen (B-6) er en stokværksbygning. Denne har i forbindelse med en istandsættelse i 1898 eller 1926 fået bræddeklædte facader. Det tidligere sygehus, den nuværende præstebolig (B-4) er opført i bindingsværk efter tegninger af tømrermester P.A.Cortsen og senere ombygget af arkitekt Helge Bojsen Møller.

Museets hovedbygning (B-678) er en stokværksbygning i to etager, som senere har fået tilføjet bislag og karnap. Bygningstypen genfindes i præsteboligen i Nuuk. Det er nogle af de sidste stokværkshuse, der blev bygget - inden man gik over til udelukkende at bygge i bindingsværk - men samtidig de første toetages huse i Grønland. Tilbygningen er opført i bindingsværk. Anlæggets enkle bygningsformer og placering på tværs af den snævre dal tilfører bevaringsområdet endnu et arkitektonisk værdifuldt bybillede.

På arealet foran museet har man genrejst et trankogereri samt opført et nyt tørvemurshus.

Planlægnings-og fredningsforhold.

I "Byplan Ilulissat 1984-95" er områderne omkring Kirkebugten og Qoorunnguaq angivet som områder med stor miljømæssig og historisk værdi, og på denne baggrund udpeget som bevaringsområde.

Bevaringsområdet er beliggende i dispositionsplanens delområder D6 og D7 (fælles friareal). Af dispositionsplanens rammer fremgår, at arealtildelinger til bygningsændringer forudsætter, at der fastsættes bestemmelser for områdets bevaring i en lokalplan.

Selvom sådanne ændringer har fundet sted, er der ikke udarbejdet nogen lokalplan.

Det kommunale bevaringsområde er identisk med det forslag til bevaringsområde: "Kirke-og museumsområdet" som Økonoimidirektoratet, planlægningskontoret, har skitseret.

B-78 er fredet i 1983. Fredningen omfatter både hovedbygningen og tilbygningen.

3. Andre områder.

I "Byplan Ilulissat 1984-95" er området omkring kirken fra Qullissat udlagt som kommunalt bevaringsområde, med henblik på at sikre, at kirken bevares og at arealerne omkring denne friholdes for bebyggelse. Området er beliggende i dispositionsplanens delområde D10 (kortbilag 4).

Kolonien blev grundlagt i 1741 af købmanden Jacob Severin og fik sit danske navn efter denne. Ovenfor Handelens gamle bygninger ligger butikshuset og kommunekontoret.

Ilulissat

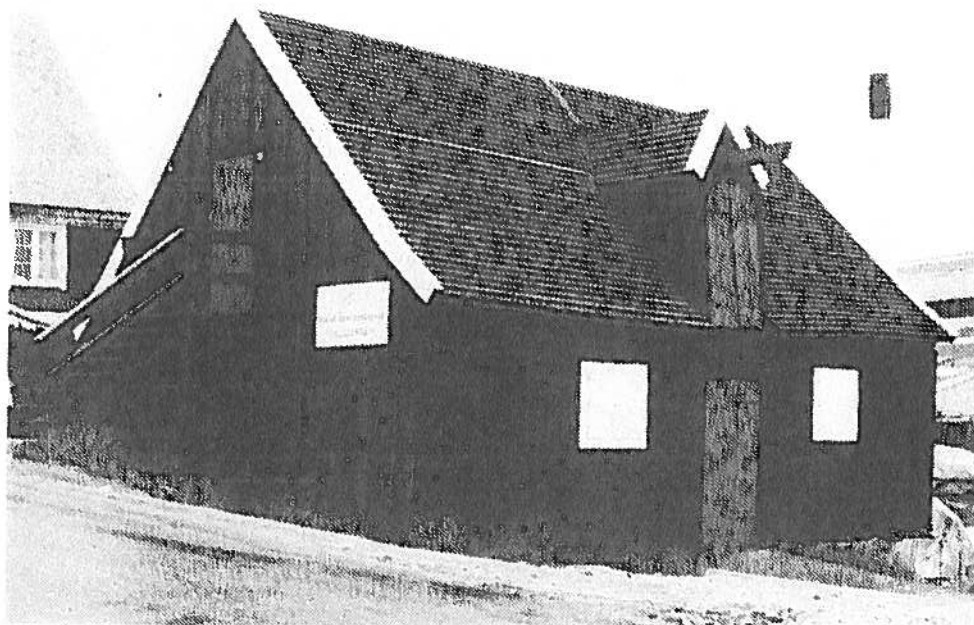

B-8 var oprindelig et hvalfangerhus, opført 1777 på nordsiden af havnen.

Bestyrerboligen B-7 og bagved B-26 med koloniens klokke.

Proviantboden B-15
er byens ældste hus
opført 1741.

Pakhusene B-9 og
B-25 er opført i
1800-årene.

Ilulissat

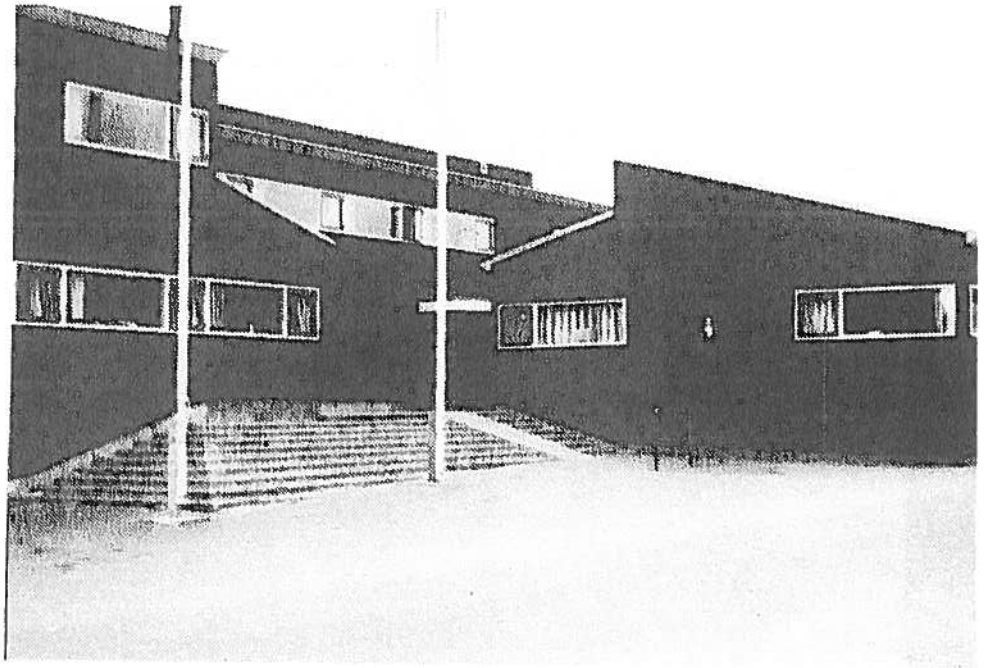

Pakhus B-20 på kajen
og handelschefboligen
oppe på fjeldet.

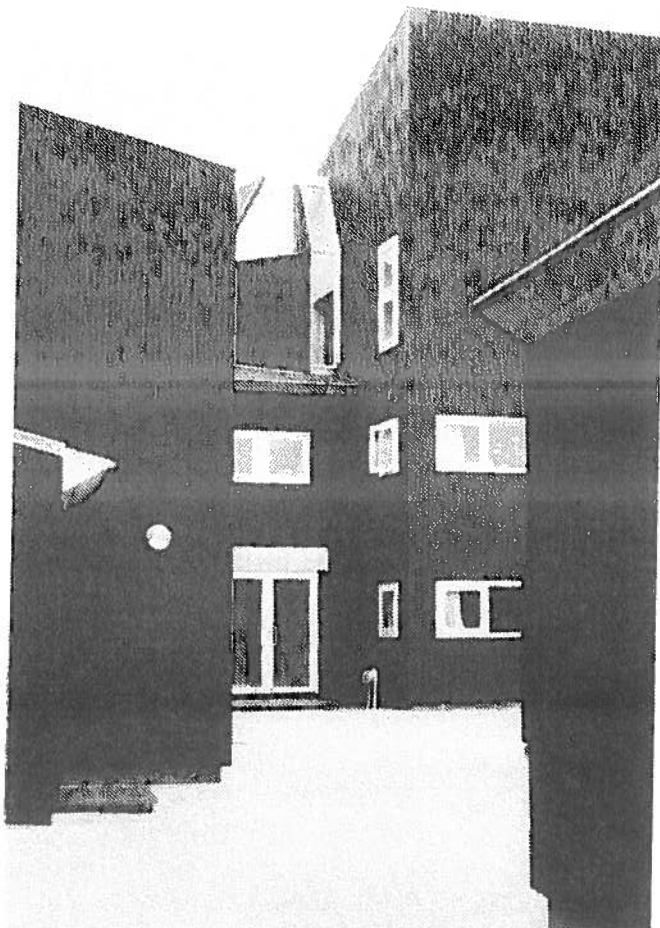

Handelschefboligen
B-10 fra 1923 er teg-
net af arkitekt Helge
Bojsen Møller.

Kommunekontoret B-963
og posthuset B-969 er
tegnet af arkitekt
Henning Larsen.

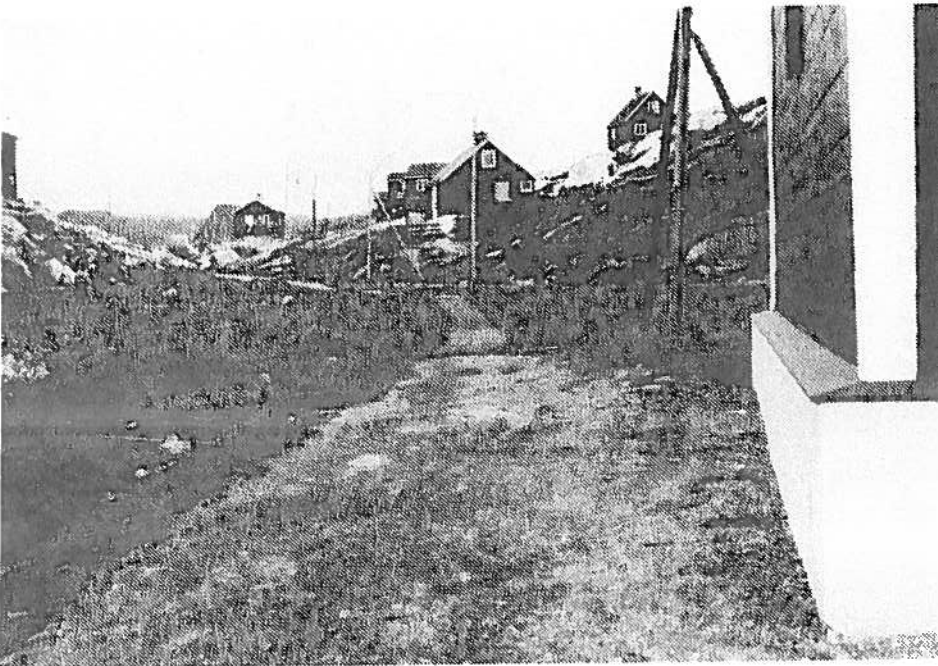
Kommunekontorets nye
afsnit og smøgen bag-
ved posthuset. Kommu-
nekontoret er opført
1971-1987.

Ilulissat

Stien Qoorunnguaq er den gamle forbindelse mellem Kirkebugten og havnen.

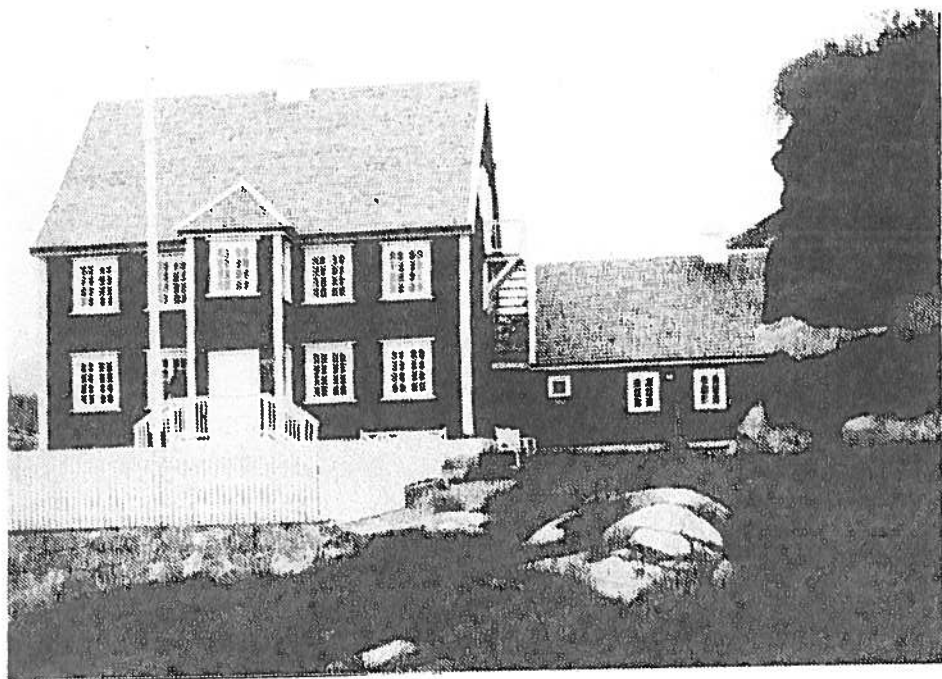

Stiens fortsættelse gennem dalen mod øst.

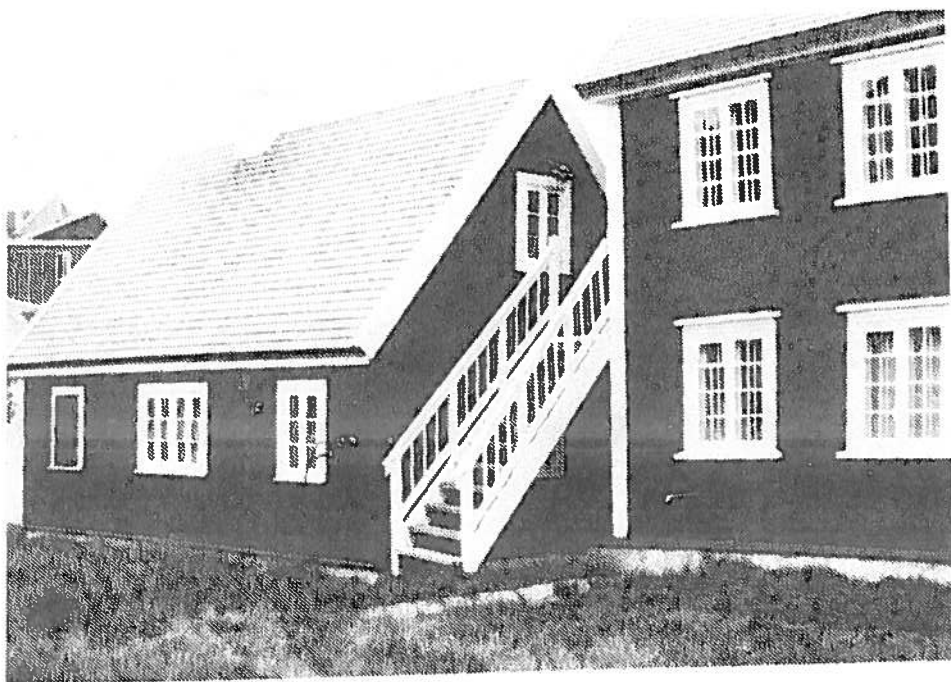

Bebyggelsen i kirke- og museumsområdet afspejler den historiske udvikling indenfor kirke-, sundheds og undervisningsvæsenet i kolonitiden. Kirken og museet er arkitektonisk markante bygninger i dalen.

Ilulissat

Den tidligere præstebolig B-78 er opført 1846. Huset er Knud Rasmussens fødehjem.

Museet blev indrettet efter en restaurering af bygningerne i 1978-79.

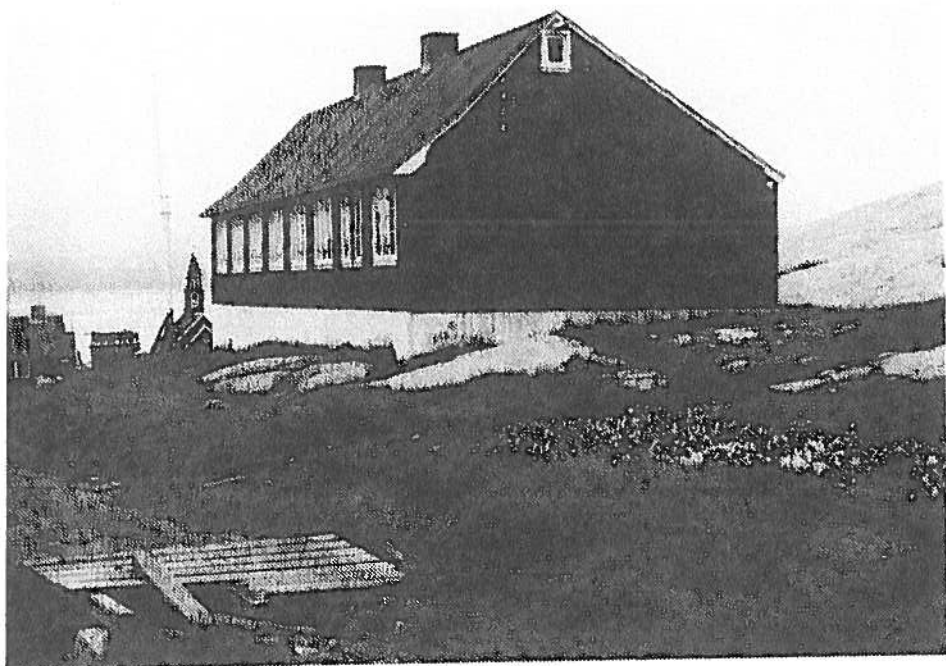
Zionskirken og det
første sygehus B-4,
der idag er præste-
bolig.

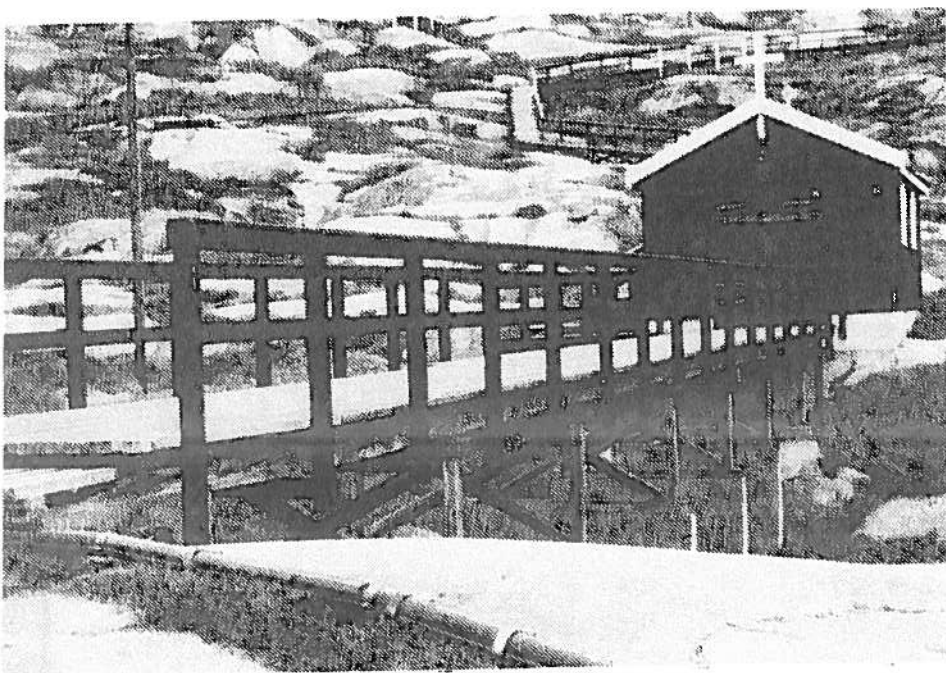
Lægeboligen B-6 og
B-5.

Ilulissat

Den tidligere skole
B-79 fungerer idag
som mødelokale og
museumsmagasin.

Kapellet B-76 og
gangbroen, der for-
binder dette med
kirken.

Kirken fra Qullissat genrejstes i 1973 i forbindelse med opførelsen af det boligkvarter, der skulle huse tilflytterne fra den nedlagte kulmine på Disko-øen.

Kortbilag 1: **Handels-og administrationsområdet**

- Byplanens områder B1, C6 og A14
- Forslag til bevaringsområde
- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Bygninger omfattet af fredningsforslag

Kortbilag 2: Lokalplanområde og kommunalt bevaringsområde

Lokalplan C6 for den centrale del af Ilulissat

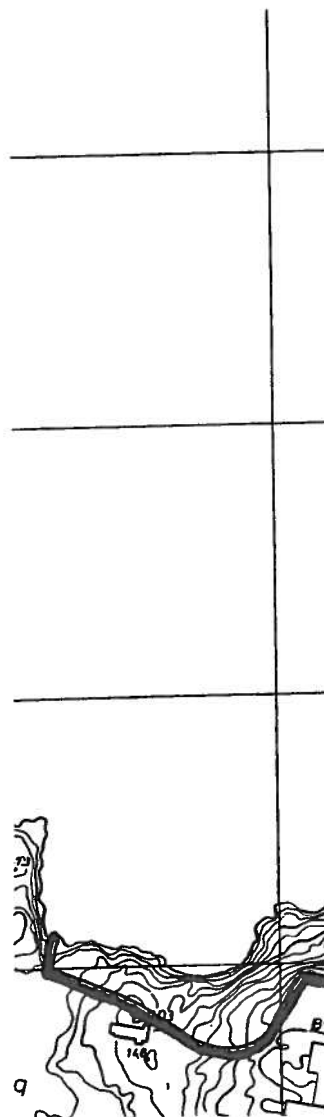
Kommunalt bevaringsområde

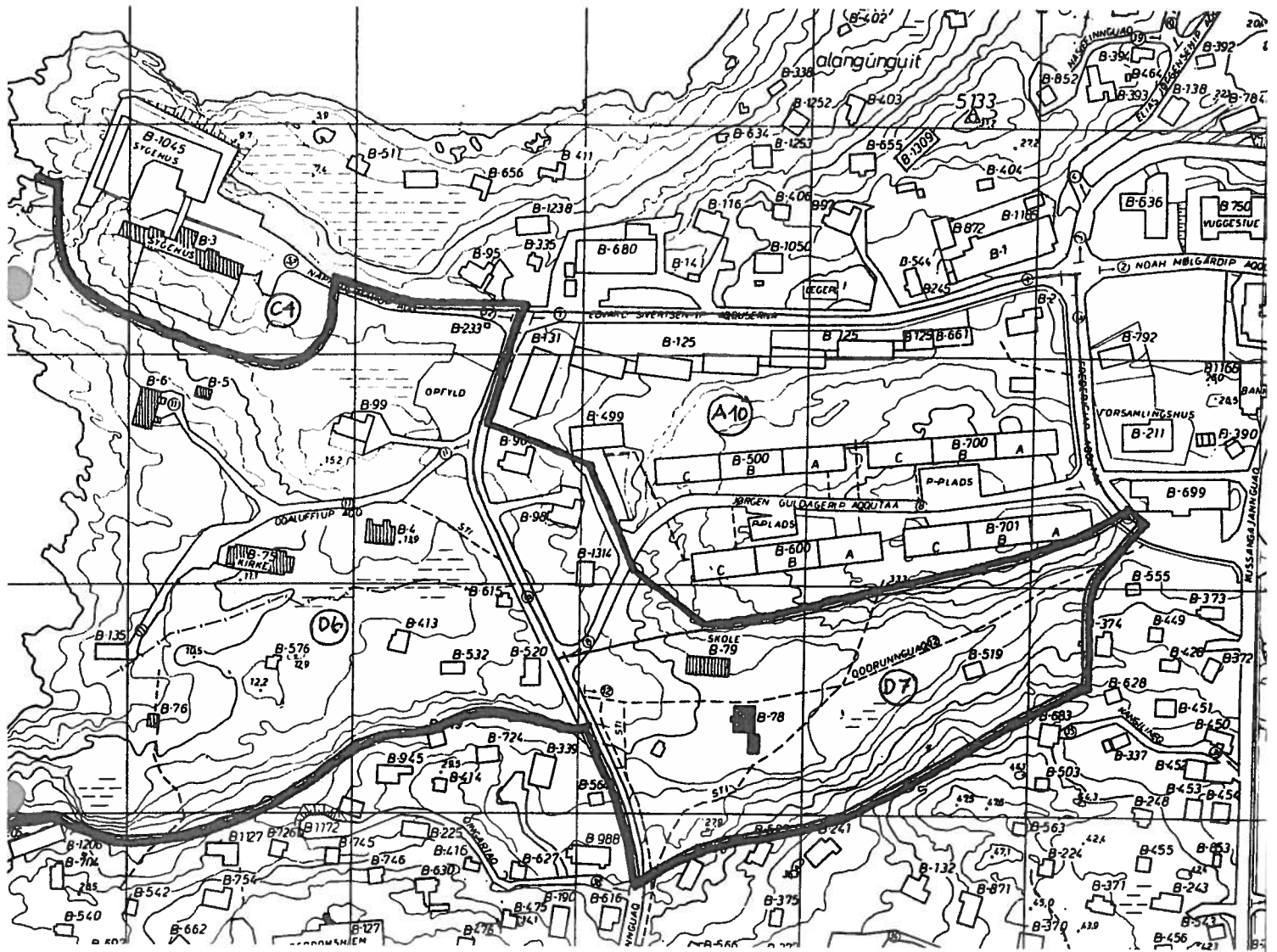

Bevaringsværdige bygninger i henhold til lokalplanen

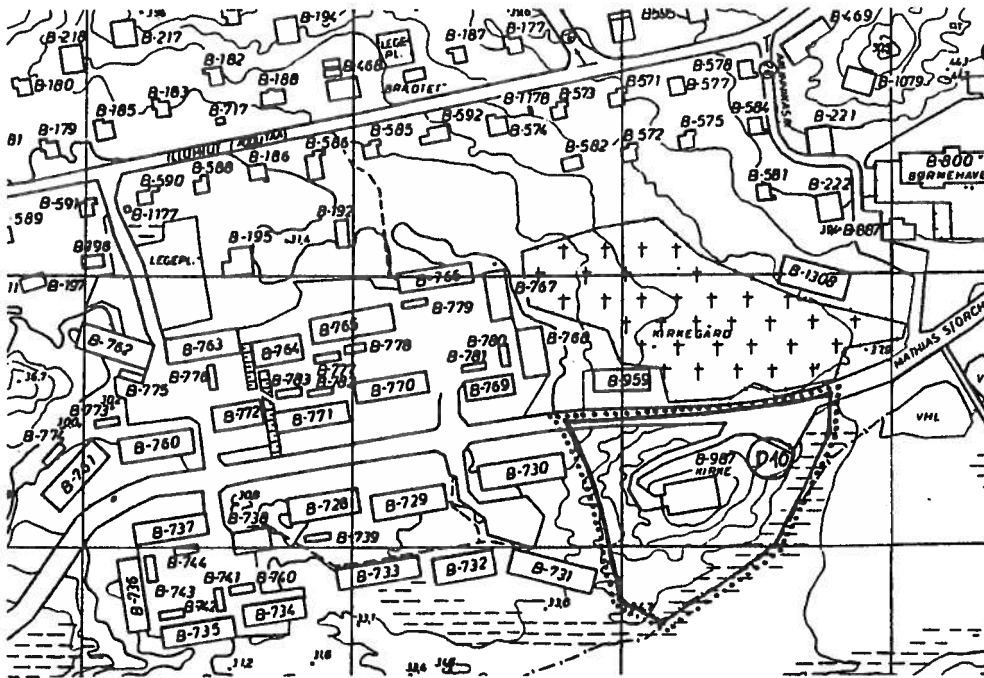
Kortbilag 3: Kirke-og museumsområdet

- Byplanens områder A 10, C4, D6 og D7
- Forslag til bevaringsområde
(Området er identisk med det kommunale bevaringsområde)
- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Fredet bygning

Ilulissat

Kortbilag 4: Området ved kirken fra Qullissat

- Byplanens område D10
- Kommunalt bevaringsområde

QASIGIANNGUIT

Bevaringsværdige bygninger og bydele

**Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990**

QASIGIANNGUIT

I Qasigiannguut udpeges Den gamle bydel som bevaringsområde.

1. Den gamle bydel

Bevaringsområdet omfatter koloniens huse, de store skråningsarealer med spredt bebyggelse samt randbebyggelsen på de omgivende fjeldrygge. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Områdets bygningsmæssige bevaringsværdier knytter sig til miljøet omkring to af kolonitidens ældste bygninger samt til byens gamle kirke og det tidligere missionshus. De fugtige skråningsarealer, der ikke har været egnet til bebyggelse, er et karakteristisk landskabelement i bybilledet.

I historisk og arkitektonisk sammenhæng er følgende bygninger af særlig interesse:

Butikken (B-4) var oprindeligt et beboelseshus for handelsbetjenten og mandskabet. Det blev opført 1734 i Bryghusbugten, men i 1804 flyttet til sin nuværende placering. Det er landets ældste stokværkshus og det eneste af denne type huse som følger norsk byggeskik. Det fremgår af formen på tømmerstokkene, som har afrundet overside og udhulet underside. "Poul Egedes hus" (B-3) fra 1752 er ligeledes et stokværkshus. Det store hus har fungeret som handelsbestyrerbolig og kontor indtil lokalmuseet overtog bygningen i 1988.

På det bagved liggende fjeld ses tjenesteboligen (B-8) og tømmerværkstedet (B-18) fra 1940'erne. Byg-

ningerne indgår sammen med bevaringsområdets største bygning, pakhuset (B-21), i den bygningsmæssige ramme omkring de to gamle kolonihuse. Den to-etages fløj af pakhuset, de ligger parallelt med kajen, (tidligere B-11), er opført i begyndelsen af 1930'erne. De øvrige bygningsafsnit er føjet til senere.

Den gamle kirke (B-50) er en bræddeklædt bindingsværksbygning, hvor en tagrytter med pyramidetag har fungeret som klokketårn. Kirken er opført i 1889. En større udvidelse på nordsiden har i nogen grad forringet kirkebygningens smukke proportioner. Kirken og det lille kapel (B-51) er ikke længere i brug. Som nærmeste nabo ligger det tidligere menighedshus (B-257) opført, og senere flyttet, i perioden 1920-40. Den bræddeklædte bindingsværksbygning har høj sokkel og tværstillet tag, der får huset til at syne større.

Blandt småhusene på skråningsarealet bemærkes selvbyggerhuset B-181 fra 1917, der i det ydre har bevaret ældre bygningsdetaller. Fra tjenesteboligen (B-2), opført 1932, er der ligesom fra skråningens øvrige huse et smukt udsyn til fjeldene på den modstående side af fjorden.

Koloniens bebyggelse danner et selvstændigt arkitektonisk miljø omkring det krogede vejforløb og pladsen ovenfor det egentlige kajareal. Pladsen afgrænses af de to gamle bygninger (B-3 og B-4) samt af det vinkelformede pakhus (B-21), der står på selve kajarealet. Pakhuset indrammer pladsrummet og er således af stor arkitektonisk betydning for oplevelsen af dette og de gamle bygninger.

Skråningsarealerne, der med sine småhuse fortsætter op til den gamle kirke og menighedshuset, udgør et andet arkitektonisk markant bybillede. Det store byrum indrammes af andre småhuse på de omgivende fjeldrygge, hvorfor disse bygninger er medtaget i bevaringsområdet.

Planlægnings-og fredningsforhold.

Bevaringsområdet er beliggende i dispositionsplanens delområder: A9 (boligområde), B1 (havneområde) samt D5 og D6 (fælles friområde).

Af byplanens rammer for lokalplanlægningen fremgår følgende:

Område A9: Området omkring den gamle kirke B-50 skal bevares som et ubebygget "grønt" område.

Område B1: Bygningerne B-3 og B-4 skal bevares for eftertiden. Ny bebyggelse skal tilpasses den eksisterende bebyggelse med hensyn til hus-og tagformer, udvendige farver og materialer.

Område D5: Bygningen B-69 skal søges bevaret. Området bevares iøvrigt som "grønt" område og må ikke yderligere bebygges.

Område D6: Bygningerne B-8 og B-18 samt B-181 skal søges bevaret. Området iøvrigt skal bibeholdes som rekreativt "grønt" område.

Generelt: Under indtryk af de snævre vejforhold mel-

Qasigiannguut

lem B-3 og B-4 tillades det, at B-4 flyttes med henblik på at åbne mulighed for en vejudvidelse.

Der er i 1983 rejst fredningssag på bygningerne B-3 og B-4.

2. Andre bevaringsværdige træk

I Qasigiannguut præges bybilledet - mere end nogen anden by på Vestkysten - af byggeri forestået af Grønlands Tekniske Organisation / Nuna Tek. Byen fremtræder synsmæssigt som en harmonisk og velordnet helhed.

Opmærksomheden henledes på de ældre og nyere småhusbebyggelser, der er opført over et stramt byplanskema, hvor alle husene er sikret friarealer og udsyn over fjorden (dispositionsplanens områder A1 og A10, boligbebyggelse). Disse områder bør bevares i deres nuværende karakter. Eventuelle ny huse, til erstatning af ældre og udslidte, og eventuel supplerende ny bebyggelse i disse områder, bør følge byplanskemaet og bestå af Organisationens typehuse.

Endvidere repræsenterer den to-etages boligbebyggelse, der blev opført til "rejepigerne", og sygehuset arkitektoniske værdier (dispositionsplanens område A2, boligområde og C2, fælles formål). De enkle og velproportionerede bygninger fra 1960'erne danner en karakterfuld bygrænse mod vest.

Planlægningsforhold.

I byplanens rammer for lokalplanlægningen fastsættes for områderne A1, A2, A10 og C2 en række supplerende bestemmelser for ny bebyggelse med henblik på sikring af områdernes arkitektoniske helhedskarakter.

|

|

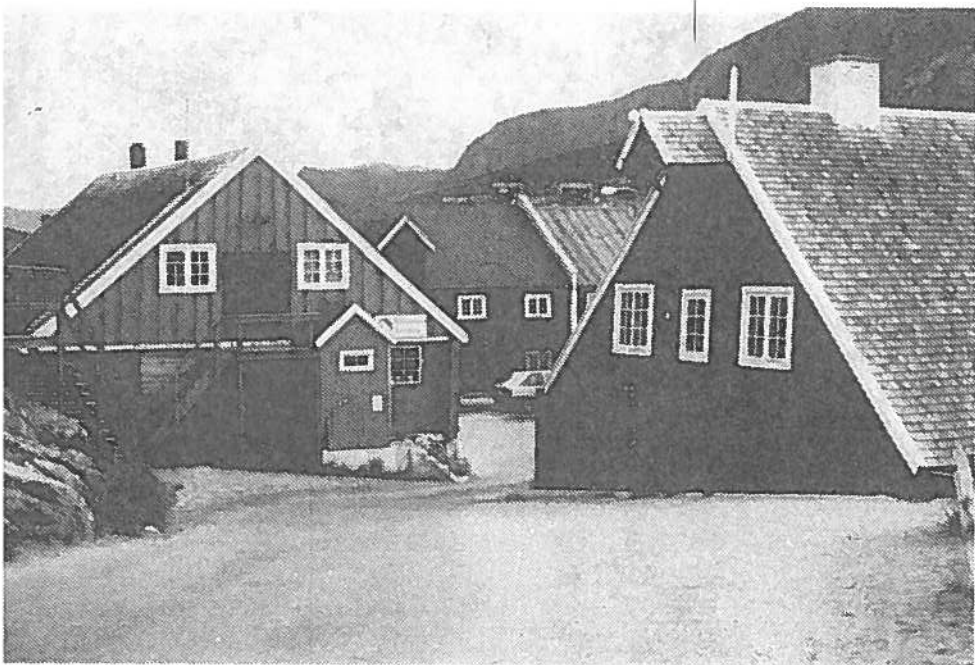

Qasigiannguit

Qasigiannguit blev anlagt som koloni i 1734. Kolonien lå oprindeligt ved Bryghusbugten, men flyttedes af klimatiske hensyn til sin nuværende placering i 1763.

Qasigiannquit

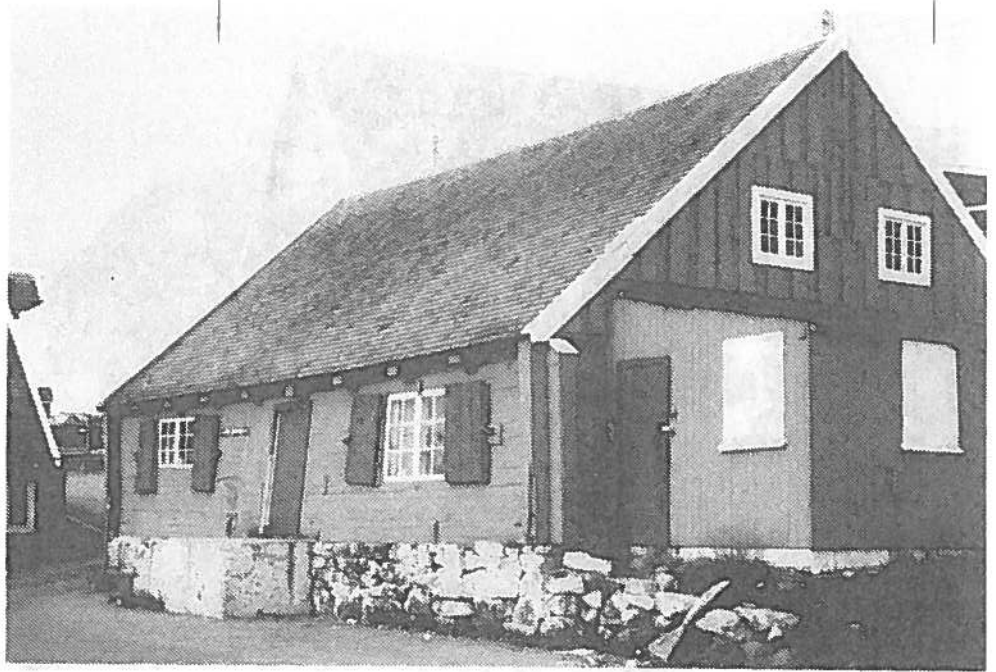

De gamle huse B-3 og B-4 og pakhuset B-21 på kajen indrammer en plads.

Poul Egedes hus B-3 og butikken B-4.

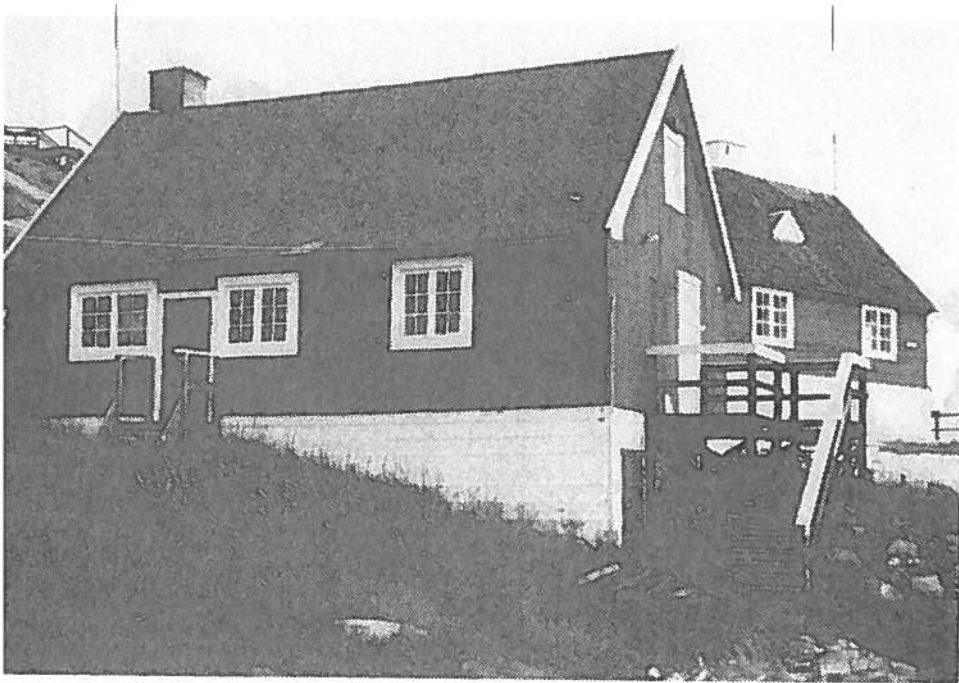
Butikken B-4 er landets ældste stovværkshus. Det blev opført i 1734.

Pakhuset B-21 på kajen består af flere bygninger.

Qasigiannquit

Tømrerværkstedet B-18
og den tidligere tjene-
stebolig B-8.

Lagerskuret B-7 og
randbebyggelsen oven-
for skråningsarealet.

Den gamle kirke B-50 er opført 1889. Tilbygningen på bagsiden er virker skæmmende.

B-257 kaldes på ældre kort "Forsamlingshus".

Qasigiannguit

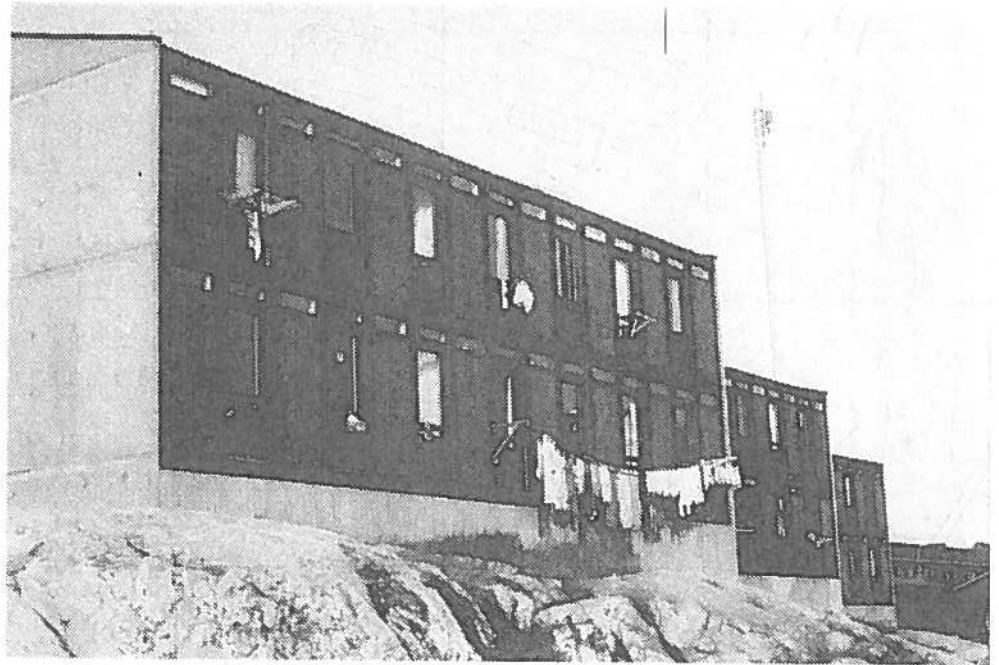

Småhusene på skråningsarealet. B-181 har bevaret ældre bygningsdetaller.

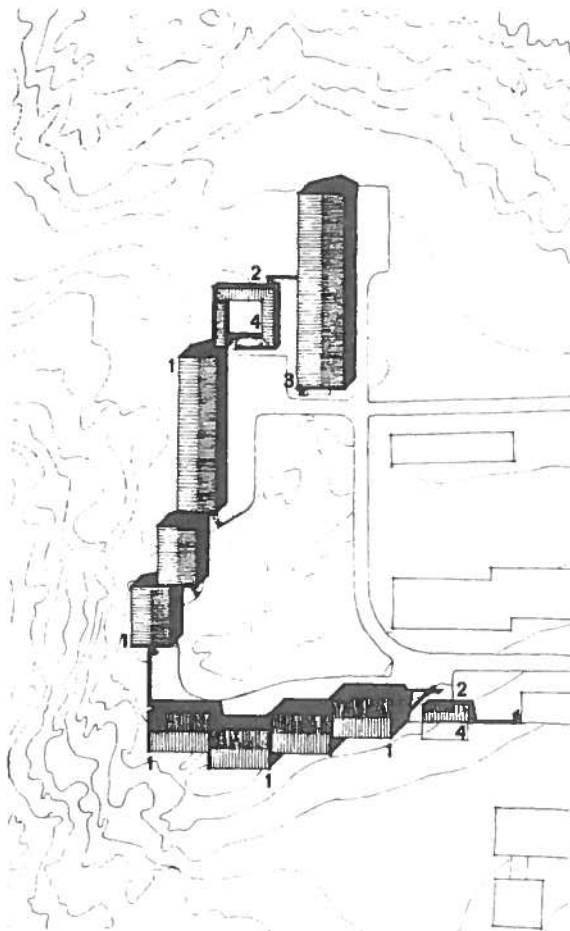

Tjenesteboligen B-32. Haven er omgivet af stakitter og har en flagmast.

De to-etages bolig-
blokke i område A2
er opført 1964-65.

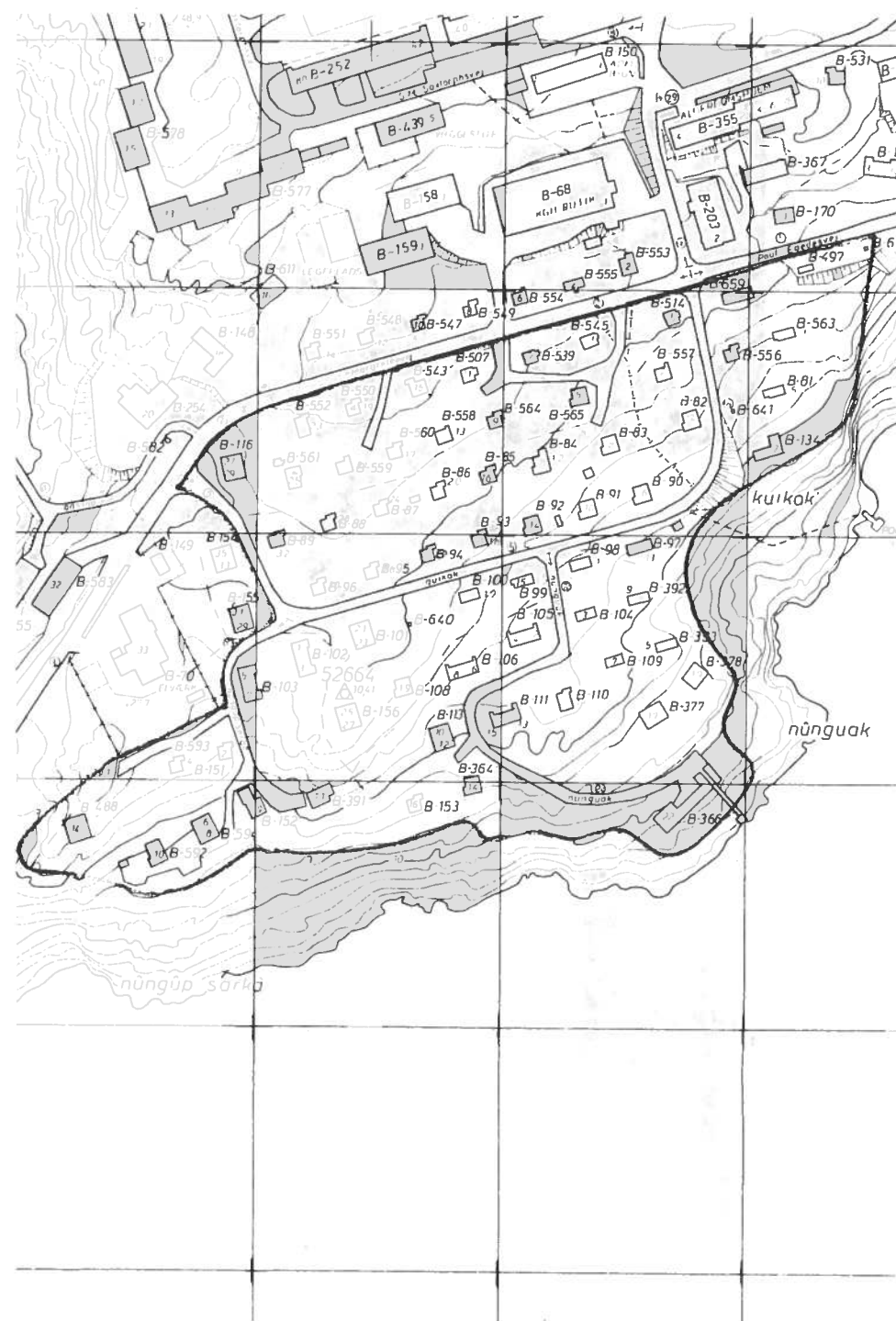

Boligbebyggelsen (1)
og hospitalet (3)
danner en karakter-
fuld bygrænse mod
vest.

Qasigiannqut

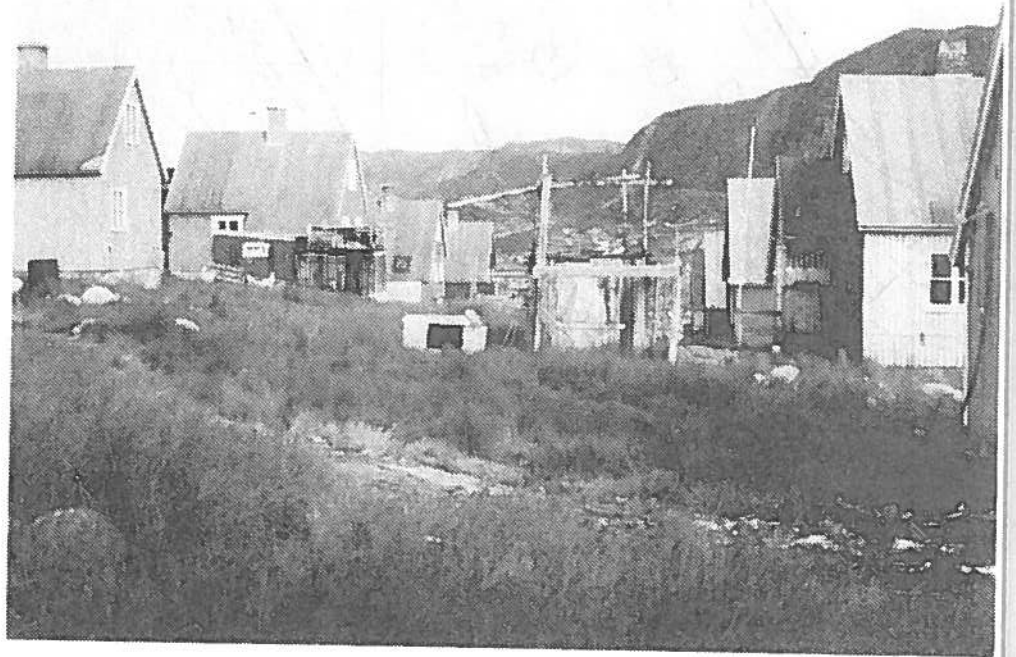
Byplanens område A1.
Området er udbygget
omkring 1960

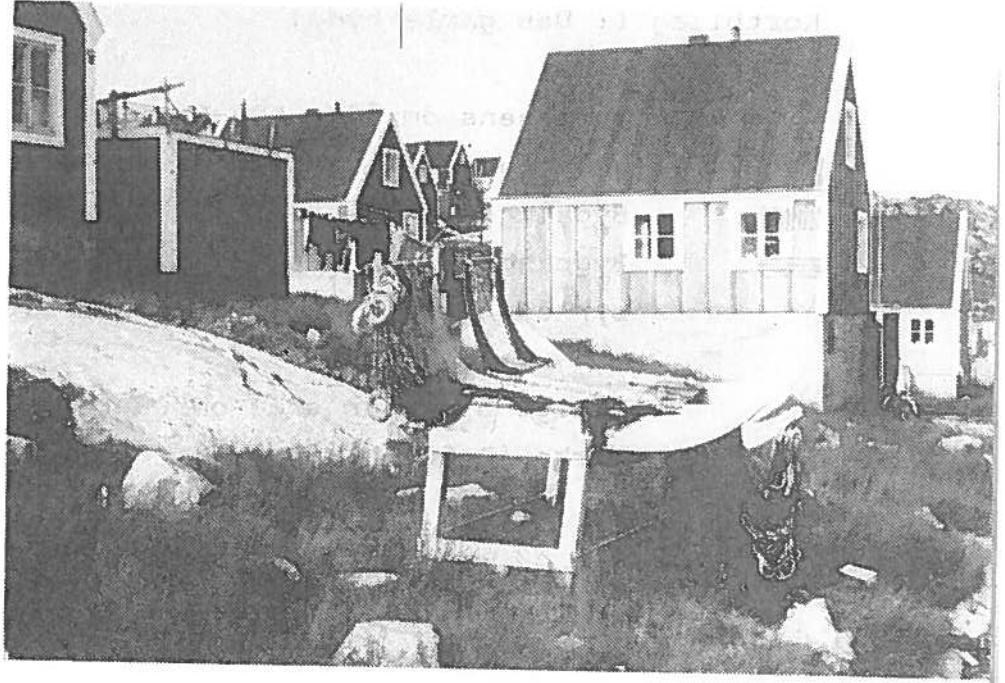
Småhusbebyggelsen i
byplanens område A1.

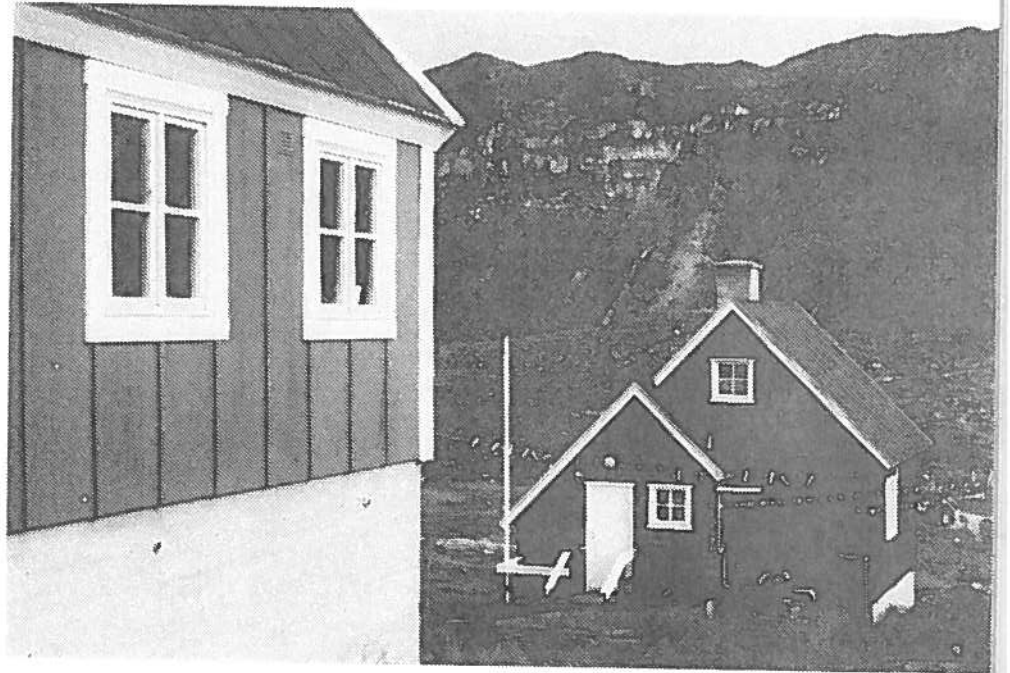
I de åbne strøg mel-
lem husene er der
plads til tørresta-
tiver og mindre sku-
re til opbevaring
af grej.

Småhuse i byplanens område A10. Bebyggelsen blev påbegyndt omkring 1970.

De ældre og nyere typehuse klæder hinanden.

Kortbilag 1: Den gamle bydel

Byplanens områder A9, B1, C3, D1, D5 og D6

Forslag til bevaringsområde

Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum

Bygninger omfattet af bevarende bestemmelser i
byplanen fra 1980, områdebeskrivelser

Ifølge byplanen skal området omkring den gamle kirke (B-50) bevares som ubebygget område

AASIAAT

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990

I Aasiaat by udpeges "Kolonien" som et bevaringsområde.

1. Kolonien

Bevaringsområdet omfatter den ældre kolonibebyggelse og de nyere administrationsbygninger. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Den ældre bebyggelse udgør et historisk miljø omkring Sissakkooriaq med beboelseshusene på land-, og pakhusene på vandsiden af vejen. I arkitektonisk henseende danner bygningerne et smukt vejbillende. I forbindelse med opførelsen af administrationskomplekset er der taget hensyn til den ældre bebyggelse, idet der mellem de ny og de gamle huse er anlagt en plads.

I bygningshistorisk og arkitektonisk sammenhæng samler interessen sig i første række om områdets to stovværkshuse: "Hvalfangerkommandørboligen" (B-26) og bestyrerboligen (B-24).

"Hvalfangerkommandørboligen" opførtes i 1777 på Kronprinsens Ejlande, men blev i 1828 flyttet til sin nuværende placering i kolonien Egedesminde. Huset er tildannet i København efter tegninger af bygmester J.C.Suhr. Det er et ud af en snes huse bestemt for de grønlandske hvalfangerstationer. Husene havde to størrelser, 20x14 alen og 10x10 alen, hvor "Hvalfangerkommandørboligen" hører til den lille type. Huset er siden ombygget flere gange, hvorved det blandt andet har fået forhøjet midterparti med selvstændigt tag. Huset

Aasiaat

danner med sit sammenbyggede udhus og haven, der er omkranset af stakitter, en arkitektonisk helhed.

Bestyrerboligen er opført 1860 som det sidste af en række typehuse, der blev udsendt i årene 1839-60. Originaltegningen til husene bærer navnet Kyhn. Bestyrerboligen er udvidet ved arkitekt Helge Bojsen Møller i slutningen af 1920'erne. Udvidelsen er foretaget i stokværk magen til det gamle hus. Kvisten stammer også fra denne ombygning. I arkitektonisk henseende er bygningen bemærkelsesværdig ved sin størrelse og sin asymmetrisk anbragte gavlkvist med altan.

De øvrige ældre bygninger er alle rejst i bindingsværkskonstruktion beklædt med brædder. Butikken (B-32) fra 1840 blev i 1953 udvidet med en sidefløj, hvorved det oprindelige hus ændredes væsentligt. Det tidligere postkontor (B-30) er opført i 1895 og senere ombygget. Huset står idag ubenyttet.

Assistentboligen (B-43) fra 1905 og pakhuset (B-202) fra 1904 er begge tegnet af tømrermester P.A.Cortzen. Assistentboligen står på en høj naturstenssokkel, og har opskalket tag og udskårne bjælker. Sammen med bestyrerboligen afgrænser huset en åben plads, der vender ud mod havnen. Pakhuset lå oprindeligt på Ræveøen, men blev i 1919 flyttet til sin nuværende placering. Det andet havnepakhus (B-203) er tegnet af Helge Bojsen Møller i 1946. De to pakhuse er vigtige elementer i det arkitektoniske miljø omkring Sissakkooriaq.

På fjeldskrånningen mod syd opførtes i 1931 og 1935 to eenfamiliehuse (B-55 og B-25). Sidstnævnte er nyistandsat.

Administrationsbygningerne (B-1022 og B-1013) er tegnet af Tage Nielsen Tegnesteue og opført 1976.

"Brættet" (B-1180) fra 1985 består af en enkel stolpekonstruktion med fast gavl mod havnekajen. Den beskedne bygning indgår på naturlig måde i miljøet med de gamle huse.

Planlægningsforhold

I 1983 har Landsplanudvalget godkendt "Aasiaat byplan 82". I foråret 1990 har kommunen fremsendt "Aasiaat byplan 1989/90, midlertidige par.3-rammer" til Landstyreets godkendelse. Dette notats område-udpegninger refererer til forslaget til midlertidige par.3-rammer.

Bevaringsområdet, **Kolonien**, er beliggende indenfor byplanens område C4 (fælles formål), område B4b (havneområde) samt del af område B4a (havneområde).

Af byplanens rammer for område C4 fremgår, at ny bebyggelse med hensyn til placering, udformning, materiale-og farvevalg skal afstemmes med den eksisterende frednings/bevaringsværdige bebyggelse: bygningerne B-24, B-25, B-26, B-30, B-43 og B-55.

I rammerne for område B4a er bygningerne B-202 og B-203 angivet som bevaringsværdige.

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, finder at også B-32 (den ældste del langs Sissakkooriaq) må betragtes som bevaringsværdig i forhold til helheden.

2. Andre områder med bevaringsinteresser

a. Kirkefjeldet

Området omfatter fjeldet med kirken og småhusbebyggelsen omkring Pottersvej.

De historiske interesser i området knytter sig til det bebyggelsesmiljø, småhusene danner. De er opført i årene 1932-54 og har i vid udstrækning bibeholdt deres oprindelige karakter. I en lavning på fjeldets sydlige del formodes den første kristne kirkegård at have ligget.

I arkitektonisk henseende er området karakteristisk ved, at bebyggelsen er placeret på et plateau ovenfor de stejle fjeldvægge, der vender mod syd-og nordvest. Kirken er ved sin størrelse og sit udseende den dominerende bygning. Med sit store helvalmede, spånklædte tag, ser det ud, som om bygningen "vokser" frem af fjeldet. Kirken er den mest markante enkeltbygning i bybilledet. Den er tegnet af arkitekt Ole Nielsen og opført i 1964. B-627

De beskedne småhuse danner med deres malede facader arkitektonisk kontrast til kirken. Blandt småhusene bemærkes lagerbygningen (B-405), det tidligere forsamlingshus, fra 1934 og det nuværende museum (B-404), som er et tidligere eenfamilieshus fra 1932.

Flere store byggearbejder i de omgivende byområder har svækket kirkens fjernvirkning i bybilledet. Blandt andet har pakhusbyggeriet på havnen frataget kirken dens funktion som sømærke.

Det udpegede område med bevaringsinteresser omfatter den centrale del af byplanens område C5 (fælles formål) samt område E8 (fælles friareal).

Byplanens rammer for område C5 angiver, at den eksisterende boligbebyggelse kan restaureres og genopføres. Ny bebyggelse skal med hensyn til placering, udformning, materiale-og farvevalg afstemmes med den eksisterende ældre bebyggelse.

Efter Økonomidirektoratet, planlægningskontoret's opfattelse må området betragtes som fuldt udbygget. Ny bebyggelse bør derfor alene tillades til erstatning af eksisterende huse, som ikke med rimelighed kan istandsættes. Nye huse bør også med hensyn til deres størrelse respektere områdets småhus-karakter.

Rammerne for område C5 indeholder desuden bestemmelser om, at arealet med den tidligere gravplads samt fjeldskrænten skal bevares.

For område E8 er der i rammerne optaget bestemmelser om, at området skal bevares, som det forefindes med fjeldflader, vegetation m.v.

b. Den ældre del af skoleområdet.

Området omfatter skole-og kollegiebygningerne langs kysten, fra sygehuset til slugten ved Tipitup tasia.

Bebyggelsen afspejler Aasiaat's rolle som undervisningsby. Skolehistorisk markerer "Pigeskolen for hele landet" en skolepolitisk nyorientering, som skete i begyndelsen af 1930'erne. Man fandt da, at også den

Aasiaat

kvindelige del af befolkningen skulle gives forudsætninger for at tage del i samfundsudviklingen.

Flere af de større bygninger og bygningsanlæg er bemærkelsesværdige i arkitektonisk henseende.

Den tidligere efterskoleforstanderbolig (B-145), nu skoleinspektørbolig, er opført i 1927. Bygningsdetallerne kunne dog tyde på, at huset er ældre og flyttet til stedet tillige med udhuset. Vest herfor ligger efterskolens gymnastiksal (B-146). Det er en enkelt udformet bygning fra 1939.

Den tidligere pigeskole (B-156) fra 1932 er idag indrettet til personaleboliger. Bygningen er tegnet af Helge Bojsen Møller og i 1950 udvidet med en bestyrerbolig tegnet af Grønlandsstyrelsens arkitektkontor. Den store skolebygning er et velproportioneret hus med selvstændig tagopbygning. Bygningen har en markant beliggenhed på fjeldet ovenfor Tipitup tasia.

Nedenfor pigeskolen ligger elevhjemmets fire kollegiefløje (B-678, B-679, B-680 og B-681). De er placeret på række i en halvcirkel langs kystlinien, hvor de danner en sammenhængende front mod havet. Bygningstypen, der er karakteristisk ved sine skivefundamenter af beton, er udviklet af arkitekterne Henning Jensen og Torben Valeur. Kollegiebygningerne er, tillige med kantinebygningen (B-688), opført i 1966.

Den ældre del af skoleområdet udgør den nordlige del af byplanens område C8 (fælles formål) og kystlinien beliggende i område E10 (fælles friareal). Af rammebestemmelserne for C8 fremgår, at ny bebyggelse med hensyn til placering, udformning, materiale-og farvevalg

skal afstemmes med den eksisterende bebyggelse. Der skal videst muligt tages hensyn til bygningerne B-145, B-146 og B-156, som på kortbilaget er betegnet som bevaringsværdige.

c. Transitøen

Pakhusene repræsenterer - sammen med det tidligere fiskerianlæg - et kulturhistorisk interessant bebyggelsesmiljø. Under verdenskrigen var havnen i Aasiaat transithavn for hele Nordgrønland.

Pakhusene er: B-201 fra 1931, B-200 fra 1936, B-207 fra 1941, B-208 fra 1944 og B-205 fra 1947. De tre sidste er arkitektonisk bemærkelsesværdige ved deres gennemgående lysindtag langs tagryggen. Kontorbygningen (B-44) er opført i 1941.

Transitøen udgør område B5 (søværts formål) i byplanen. Bygningerne B-200, B-201, B-207 og B-208 er betegnet som bevaringsværdige.

d. Ældre typehusbebyggelser.

Endvidere knytter der sig bevaringsinteresser til to nyere typehusbebyggelser fra 1950-60'erne opført ved Grønlands Tekniske Organisation.

Boligområderne: område A10 og område A17 fremtræder planmæssigt og arkitektonisk velordnede. Område A17 er forbundet med skoleområdet ved en gangbro over slugten

mellem havet og Tipitup tasia.

I byplanens rammer er der for begge områder optaget bestemmelser om, at de må bebygges med fritliggende boliger i op til 1 1/2 etage. Nye bygninger skal med hensyn til placering, udformning, materiale-og farvevalg afstemmes med den omgivende bebyggelse. I område A10 skal der videst muligt tages hensyn til ensartetheden og de små variationer i bebyggelsen.

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret finder, at områderne må betragtes som fuldt udbyggede.

e. Den gamle kirkegård.

På den gamle kirkegård er endnu nogle få gravminder bevaret.

Kirkegården er beliggende i **område E5**, som i byplanen er betegnet som et bevaringsværdigt område.

3. Andre bevaringsværdige bygninger

I det øvrige byområde findes yderligere en række huse, som af historiske og arkitektoniske grunde påkalder sig opmærksomhed.

Assistentboligen (B-36) er et tidligere mandskabhus. Det er en stokværksbygning opført i 1863. Oprindeligt lå huset i nærheden af bestyrerboligen, men i slutningen af 1800-årene blev det flyttet til sin nuværende placering højere oppe på fjeldet. Senere tilbygninger

har ikke ændret huset karakter. Fra den fint udformede terrasse har man et vidt udsyn over havnebugten.

Fjeldskrånningen mellem kolonien og bådeværftet rummer stadig et betydeligt antal selvbyggerhuse fra første halvdel af dette århundrede. Det er brædeklædte bindingsværkshuse, overvejende af beskeden størrelse. Flere af husene har igennem de senere år været under omdannelse, hvorved de i nogen grad har mistet deres oprindelige karakter.

Blandt de bedst bevarede huse er B-396 og B-399 fra 1949, som i deres arkitektur adskiller sig fra andet samtidigt byggeri:

B-396 har halvvalmet tag, som på facaderne er trukket ud over flere tilbygninger. På vestgavlen er føjet en selvstændig verandastue. Den omgivende have, som delvis er skabt ved opfyldning bag en stenmur, er heget af stakitter. B-396 er et eksempel på, hvordan et mindre hus løbende er blevet tilpasset ændrede brugskrav, uden at dette er gået ud over husets arkitektoniske helhedskarakter.

B-399 er et toetages hus med halvvalmet tag med lav tagrejsning. De brædeklædte bygnings sider står umalede, hvorfor de fremtræder gråtonede af sol og vind. Både ved sin beliggenhed på fjeldryggen og ved sin størrelse og form påkalder huset sig opmærksomhed i bybilledet.

Blandt de traditionelt udformede huse kan nævnes to-familieshuset B-414 opført i 1928. Nordgavlen står med sine oprindelige bygningsdetaller.

I historisk sammenhæng påkalder to offentlige byg-

Aasiaat

ninger fra begyndelsen af dette århundrede sig interesse: distriktslægeboligen (B-18) og den tidligere børneskole (B-144), det nuværende elevhjem. Distriktslægeboligen blev overflyttet til Aasiaat fra Sisimiut i 1916. Huset er senere bygget sammen med det øvrige sygehuskompleks. Børneskolen er opført i 1914 efter tegninger af Helge Bojsen Møller. Bygningen har symmetrisk opbyggede facader, der afspejler husets indre disponering.

Vest for sygehuset ligger tre mindre eenfamilieshuse: Jørgen Brøndlunds Mindehus (B-442) er et GTO-typehus fra 1957. På facaden er opsat en mindetavle. De to nabohuse (B-315 og B-400) fastholder sammen med Mindehuset det fri udsyn fra Niels Egedes vej til havet.

Planlægningsforhold

Bygningerne B-36, B-396, B-399, B-414 samt B-18 er på byplanens kortbilag betegnet som bevaringsværdige. Endvidere er B-474 (nabo til B-399) betegnet bevaringsværdigt.

Kolonien Egedesminde blev grundlagt i 1759, men flyttet til sin nuværende plads i 1763. Foran bestyrerboligen B-24 står byens flagbatteri.

Kortbilag 1: Kolonien

- Byplanens områder B4a, B4b og C4 i forslaget til par.3-rammer
- Forslag til bevaringsområde
- Bygninger registreret af Økonomidirektoratet, planlægningskontoret
- Bevaringsværdige bygninger i forslaget til par.3-rammer

Aasiaat

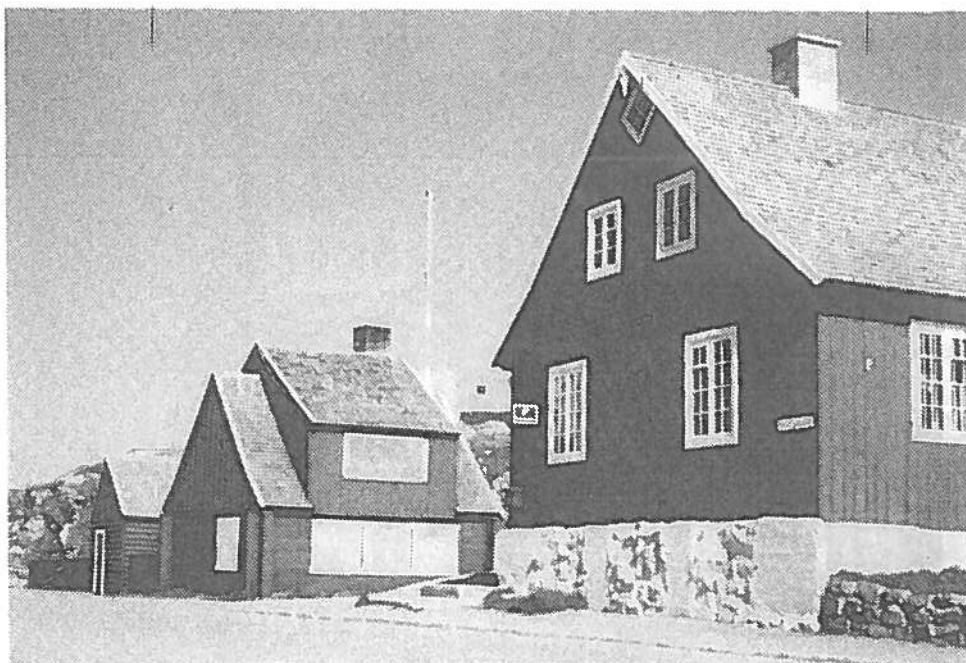
Bestyrerboligen B-24 er opført i 1860 og udvidet i 1920'erne. Udvidelsen er udført i stokværk magen til det gamle hus.

B-24 og assistentboligen B-43. B-43 er et bræddeklædt bindingsværkshus fra i 1905.

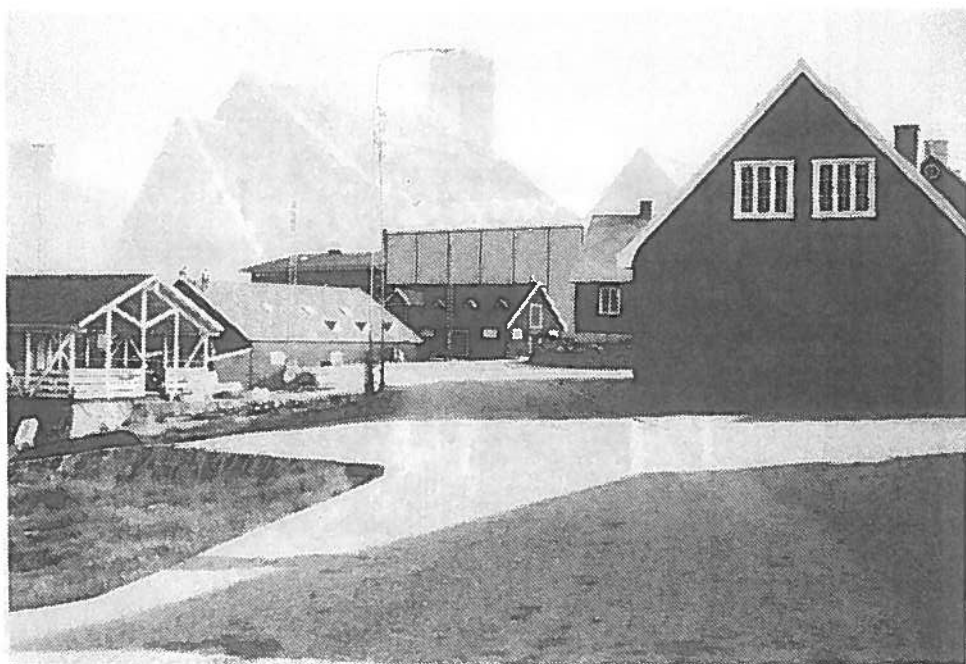
Den ældre bebyggelse omkring Sissakkooriaq danner et smukt vej-billede.

Gavlen af B-43 og hvalfangerkommandørboligen B-26 på landsiden af vejen.

På vandsiden ligger pakhusene B-202 og B-203, der opført i 1904 og i 1946.

"Brædtet" B-1180 er kommet til i 1985.

Hvalfangerkommandør-
boligen B-26 er op-
rindelig opført 1777
på Hunde Ejlande, men
blev flyttet til Ege-
desminde i 1828.

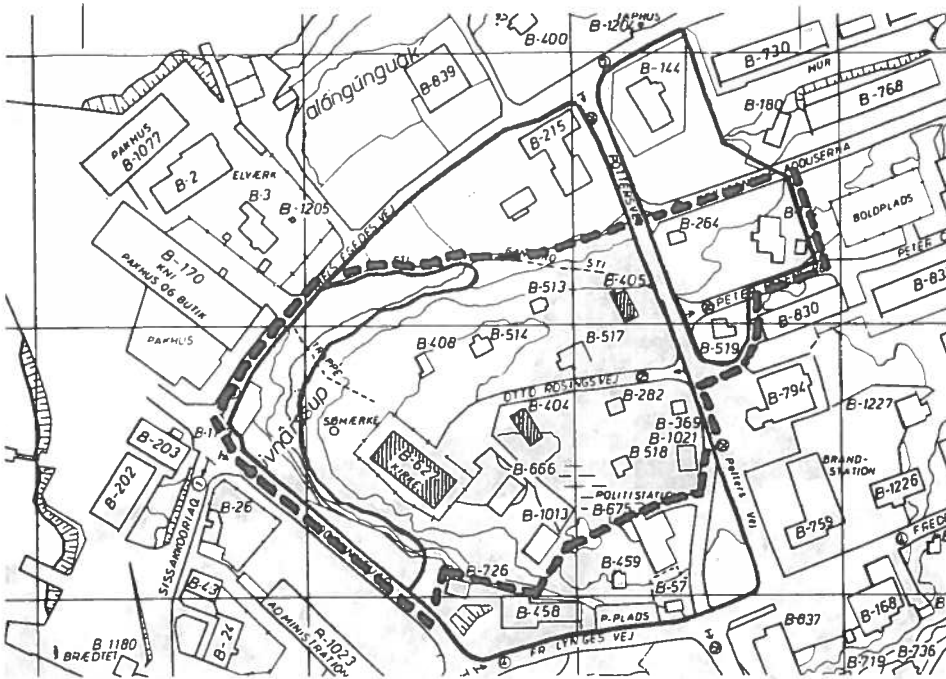

B-26 er en stokværks-
bygning. Tagopbygning-
gen og sammenbygning-
med udhuset er senere
tilføjelser.

Billederne på denne
side er fra 1985.

Kirken er opført i 1964 efter tegning af arkitekt Ole Nielsen. Ved sin beliggenhed højt på fjeldet og sin størrelse, er kirken en markant bygning i bybilledet. Det fritstående klokketårn kan opfattes som en kampanile.

Kirkefjeldet

- Område med
bevaringsinteresser
- |||||
Registrerede
bygninger

Med sit store helval-
mede, spåntækte tag,
ser det ud, som om
kirken "vokser" frem
af fjeldet.

De omliggende småhuse
danner med deres ma-
lede facader arkitek-
tonisk kontrast til
kirkebygningen.

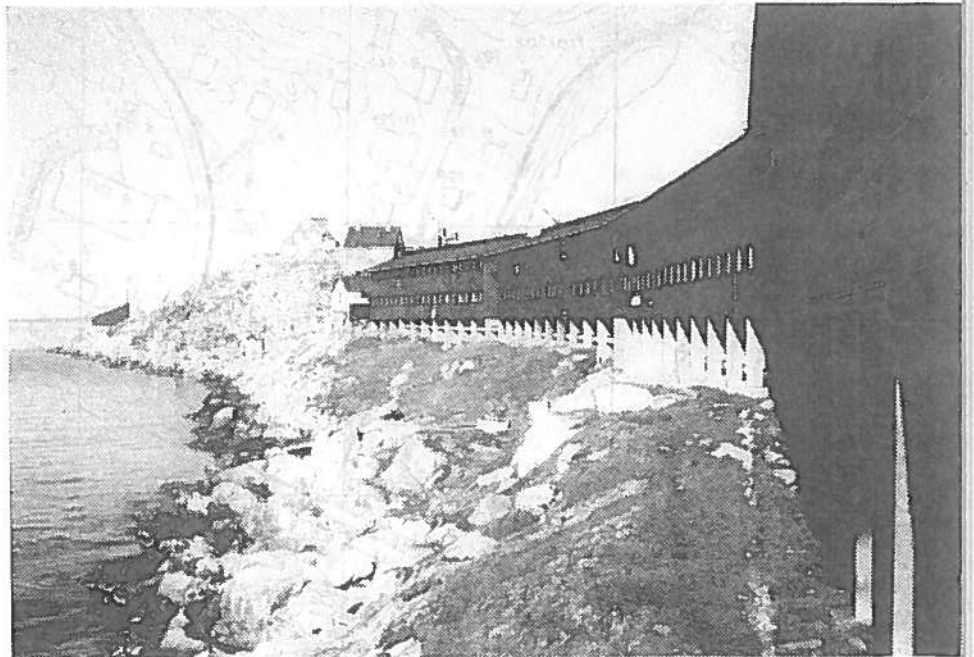
B-405 er det tidli-
gere forsamlingshus
fra 1935.
Idag anvendes det som
pakhus.

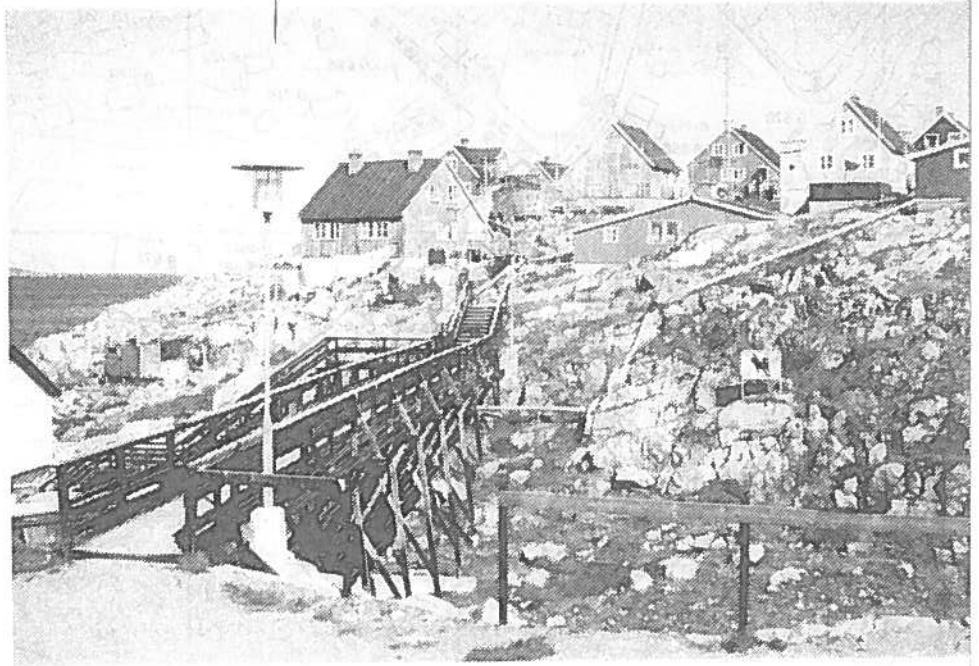
Den tidligere pige-
skole B-156 ligger
højt på fjeldet.
Den er tegnet af ar-
kitekt Helge Bojsen
Møller og opført i
1932.

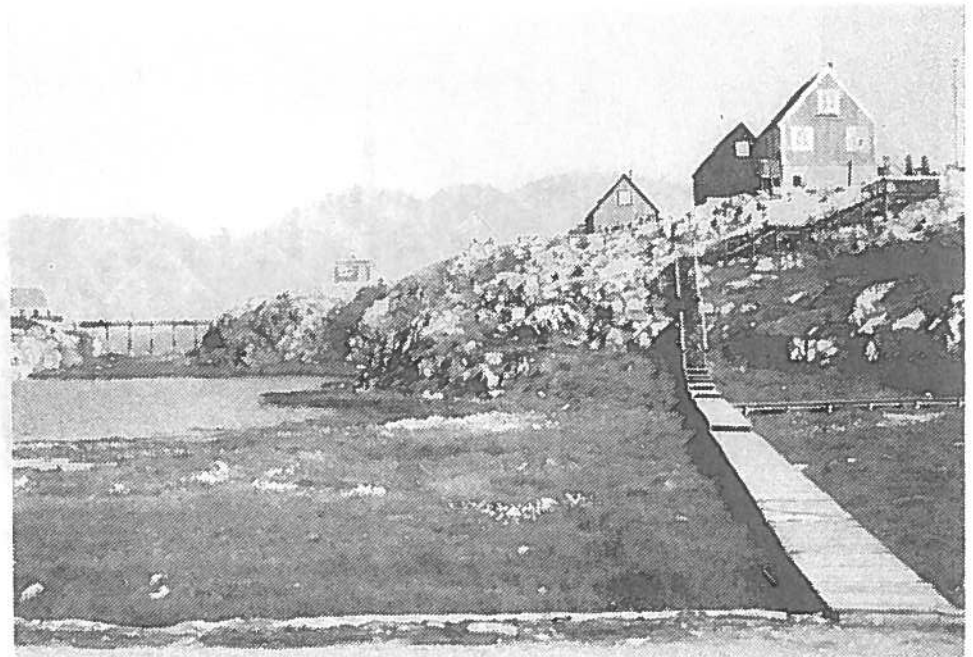
De fire kollegiebyg-
ninger B-678, B-679,
B-680 og B-681, dan-
ner en sammenhæn-
gende front mod ha-
vet.

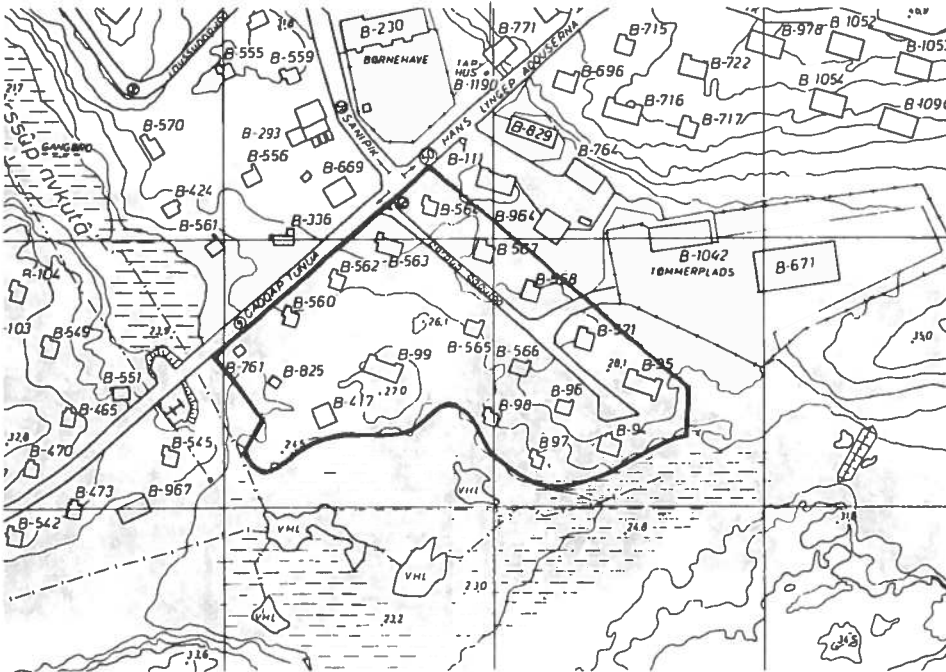
Området er bebygget
med GTO-typehuse i
1950-60'erne.

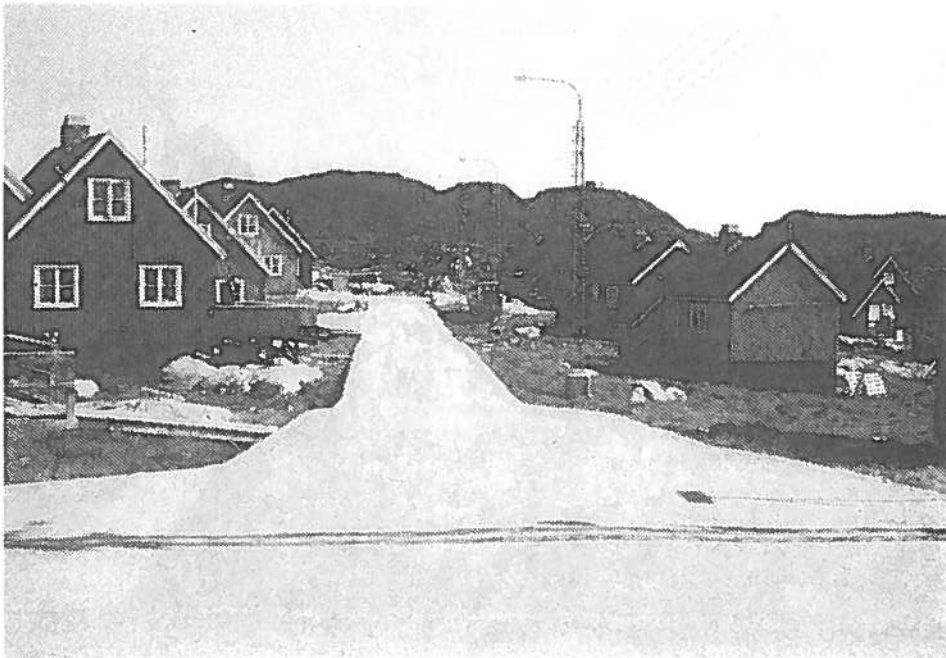
Bebyggelsen på fjel-
det ovenfor Tipitup
Tasia.

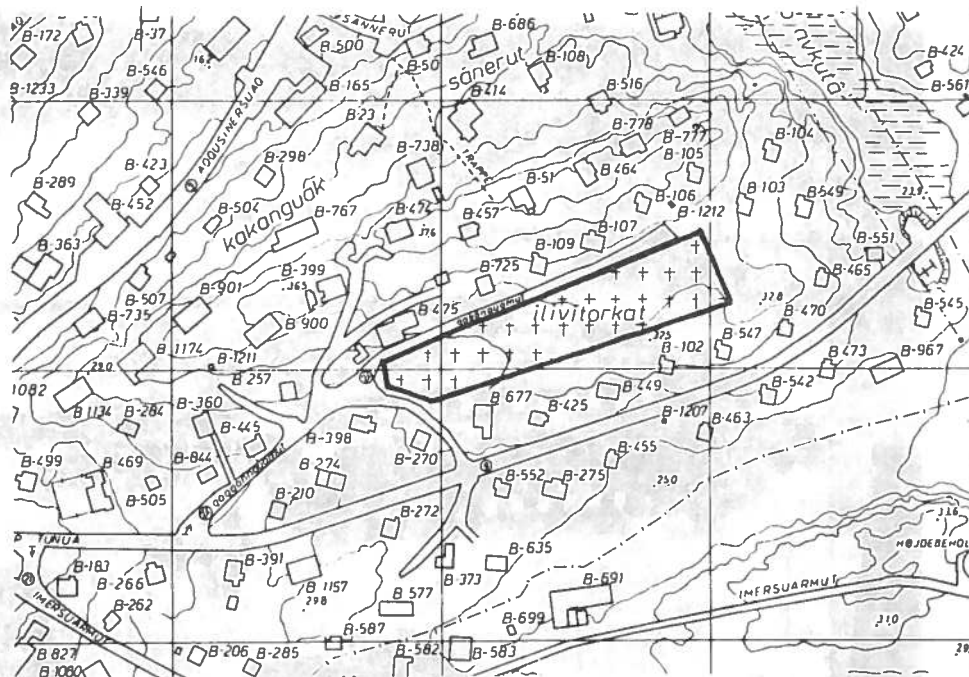
Område A10
Typehusbebyggelse

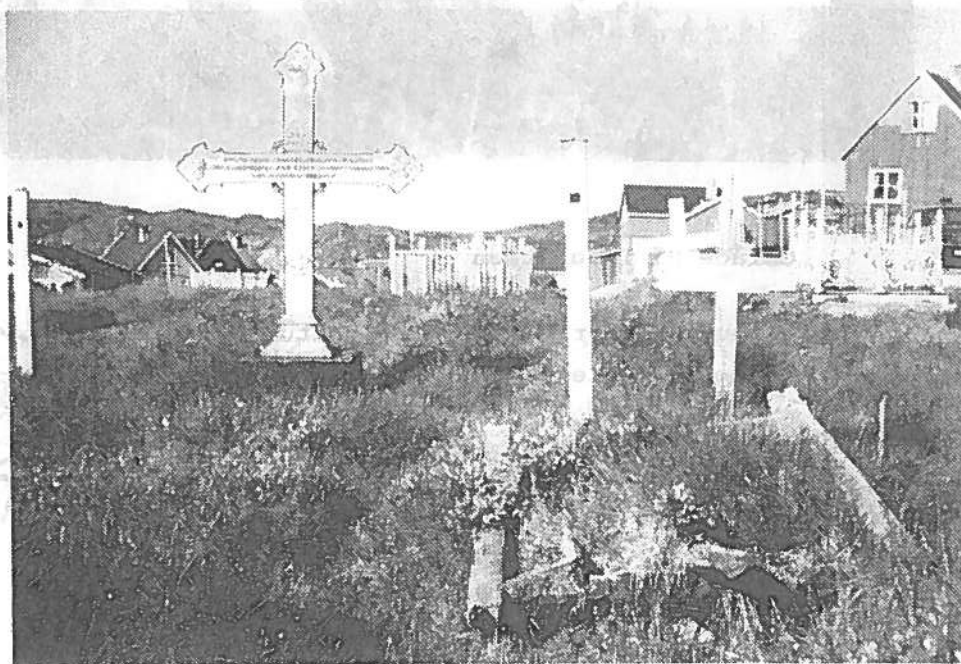
Områdets bebyggelse
består af GTO-typehu-
se.

Område E5
Den gamle kirkegård

På den gamle kirkegård er endnu nogle få gravminder beva-
ret.

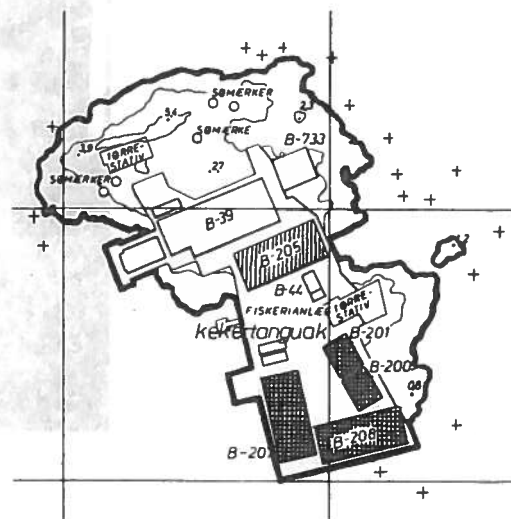

Område B5 Transitøen

Pakhusene repræsenterer et kulturhistorisk interessant bebyggelsesmiljø.

Under verdenskrigen var Aasiaat transithavn for hele Nordgrønland.

Andre bevaringsværdige bygninger

Registrerede bygninger

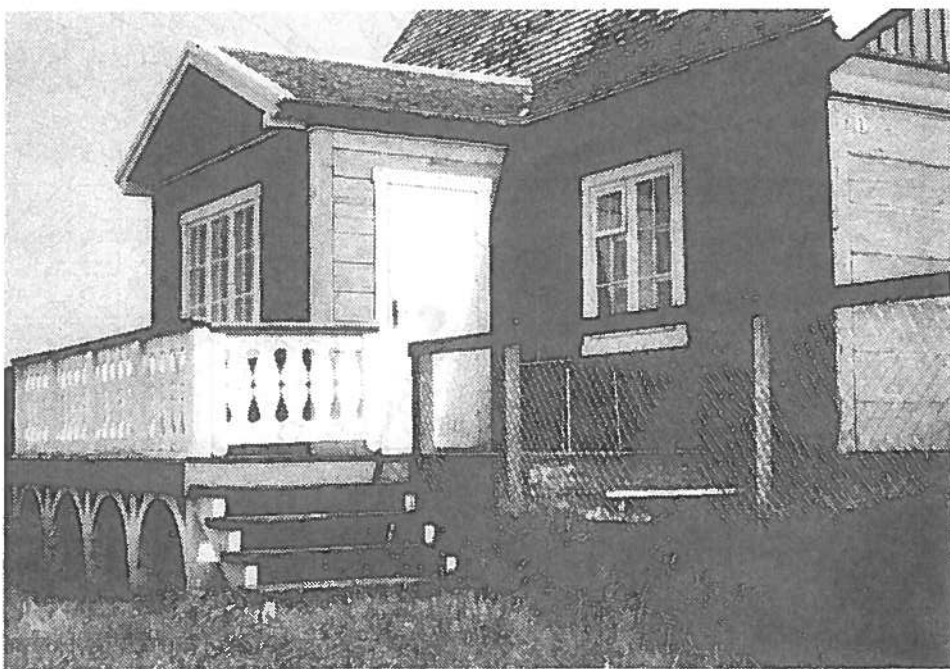
Bevaringsværdige bygninger ifølge par.3-rammer

Aasiaat

Assistentboligen B-36 lå oprindelig i nærheden af B-24, men blev i slutningen af 1800-årene flyttet højere op på fjeldet.

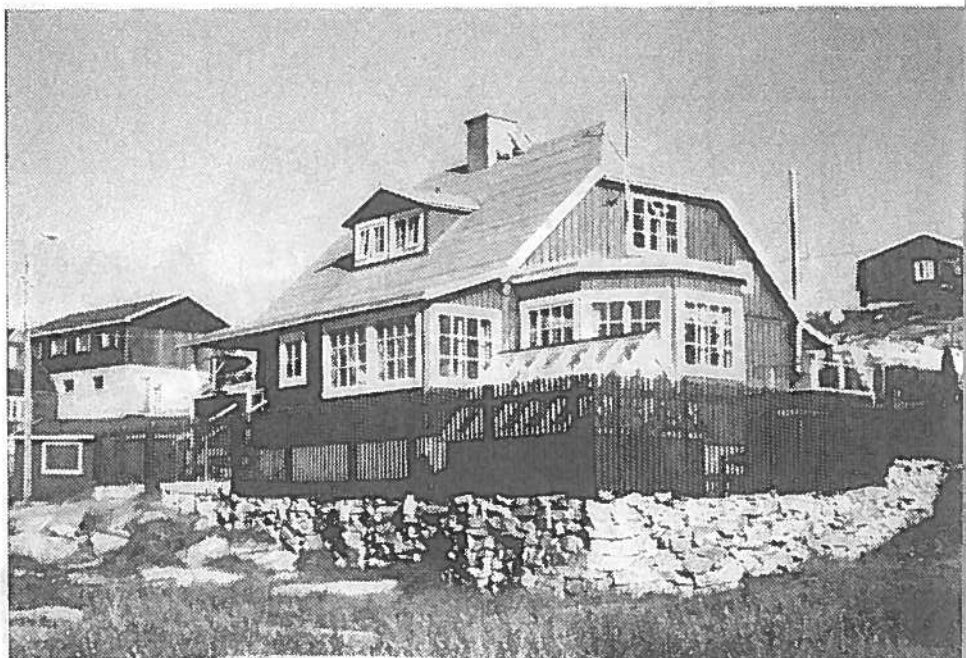

B-36 er en stokværksbygning fra 1863. Fra den smukt udformede terrasse er der et vidt udsyn over havnebugten

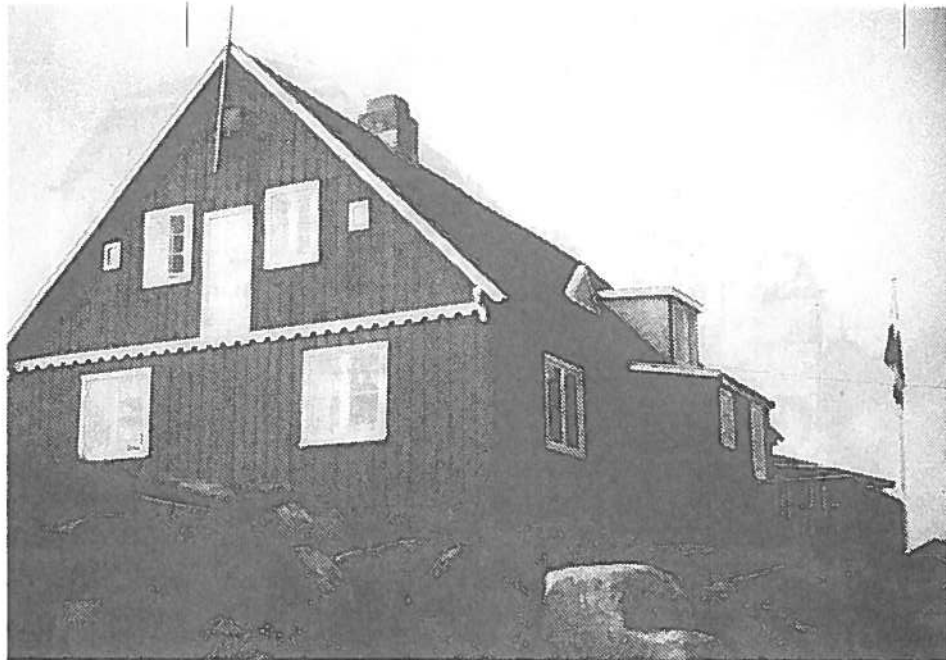
Blandt byens selvbyggerhuse påkalder eenfamilieshuset B-399 sig opmærksomhed ved sin størrelse og sin særprægede form.

B-396 er et eksempel på, hvordan et mindre hus løbende er blevet tilpasset ændrede brugskrav, uden at dette er gået ud over bygningens arkitektoniske helhedskarakter.

Aasiaat

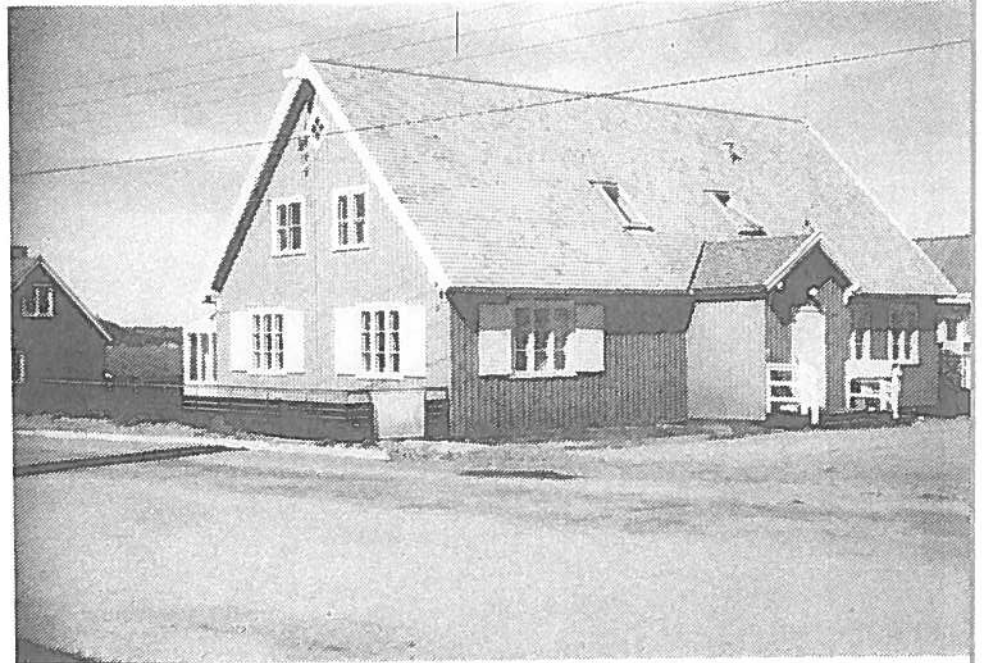

Tofamilieshuset B-414 er opført i 1928. Nordgavlen har bevaret sine oprindelige bygningsdetaller.

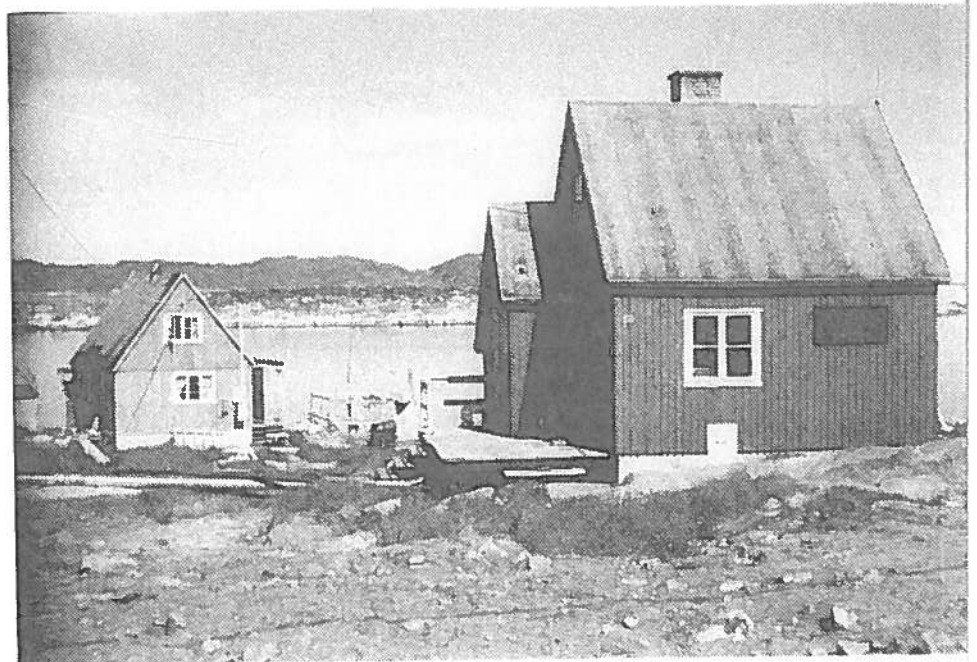

Den tidligere børneskole B-144 er opført i 1914.

Distriktslægeboligen
blev overflyttet fra
Sisimiut i 1916.
Idag er den sammen-
bygget med det øvrige
sygehuskompleks.

Mellem Jørgen Brøn-
lunds Mindehus B-442
og nabohusene er der
frit udsyn til havet.

KANGAATSIAQ

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre

Økonomidirektoratet

1990

KANGAATSIAQ

Der er ikke i Kangaatsiaq by udpeget byområder med bevaringsinteresser. Bevaringsinteresserne knytter sig til nogle få enkeltbygninger:

Kirken (B-55) er opført i 1920 og udvidet i 1988-89. Det er en brædeklædt bindingsværksbygning. Den ældste del, som indeholder kirkesalen, er rejst på en naturstenssokkel. Østgavlen har højsebom og luge ind til loftsrummet. Ved udvidelsen blev der på nordsiden tilføjet en indgangsbygning og ved vestgavlen en kontorbygning. Taget fik en skråtstillet tagrytter. Arkitekt Ole Nielsen forestod udvidelsen.

Kirken fremtræder idag som det mest markante hus i bybilledet. Helhedsindtrykket understreges af kirkens fri beliggenhed på en selvstændig fjeldknude.

På fjeldet sydøst for kirken står en klokkestabel og nord for et mindre kapel.

Det tidligere bødkerværksted (B-27) er opført i 1932, ligesom lagerbygningen (B-36) formentlig også er fra begyndelsen af 1930'erne. Bygningerne er de eneste tilbageværende ældre huse ved havnen, som har bevaret deres oprindelige udseende.

Endelig kan der peges på indkvarteringshuset (B-303) fra 1957. Barakken hviler på en stolpekonstruktion, som idag er inddækket med brædder. Taget har lav rejning. Bygningen er en velbevaret type HB 149.

Kangaatsiaq

Planlægningsforhold

"Byplan for Kangaatsiaq by 1985-2000" er godkendt som midlertidige rammer for lokalplanlægningen og som grundlag for arealtildelinger. Godkendelsen er givet på betingelse af en række ændringer i områdebeskrivelserne.

Bygningen B-36 er beliggende i område B 1 (havneområde), medens bygningerne B-27, B-55 og B-303 ligger i område D1 (fælles formål).

For område B1 gælder blandt andet følgende bestemmelser:

- at den bevaringsværdige bebyggelse (B-35 og B-36) sikres
- at placering og udformning af ny bebyggelse sker med hensyntagen til bevaringsinteresserne i området.

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, har konstateret, at B-35 er nedtaget, men delvis står opmagasineret.

For område D1 gælder blandt andet følgende bestemmelser:

- at ny bebyggelse gennem placering og udformning tilpasses den eksisterende bebyggelse i området.
- at der ved placering og udformning af ny bebyggelse i området vises tilbørligt hensyn til kirken, således at denne vedbliver at fremtræde som en fritlig-

gende bygning.

Af hensyn til kirkens fremtræden i bybilledet er der endvidere for område C1 optaget følgende bestemmelse:
- at udnyttelsen af den nordlige del af området sker under hensyntagen til kirkens frie beliggenhed. Herunder at området friholdes for bebyggelse og at stabling af materialer ikke overstiger een meter over terræn

I den ny kommuneplan kan bemærkningerne i godkendelseskrivelsen af 29. januar 1988 indarbejdes tillige med, at der optages bestemmelser om bevaring af de fire bygninger, som er beskrevet i dette notat.

Kirken er opført i 1920 og udvidet i 1988-89. Kirken fremtræder idag som det mest markante hus i bybilledet. På fjeldknuden er tillige rejst en klokkestabel.

Kangaatsiaq

Kirkens vestgavl har
hejsebom og luge ind
til loftet.

Bag ved kirken ses
ligkapellet B-309.

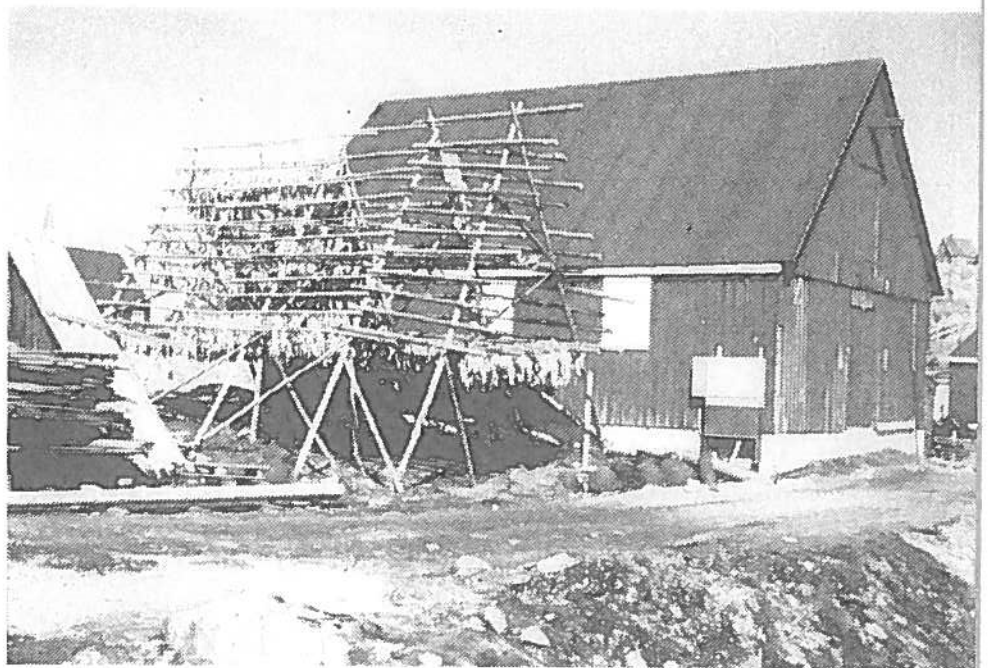

Indkvarteringshuset
B-303 fra 1957 og et
selvbyggerhus af ty-
pen Illorput 78.

Det tidligere bød-
kerværksted B-27 fra
1932.

Lagerbygningen B-36
er formentlig opført
i 1930'erne.
Der bliver stadig
færre tørrestativer
i bybilledet.

SISIMIUT

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990

SISIMIUT

I Sisimiut by udpeges den gamle bydel, kaldet Narsaq, som et bevaringsområde.

1. Den gamle bydel

Bevaringsområdet omfatter kolonibebyggelsen, der fra bunden af havnen strækker sig op gennem dalen langs Aqqusinersuaq's sydside til den gamle bymidte. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Området repræsenterer et velbevaret historisk miljø med flere huse fra sidste halvdel af 1700-årene.

I arkitektonisk henseende danner pakhusene på kajen en sammenhængende byfront mod havnen, der fortsætter op til "Halvvejshuset". Her åbner bybilledet sig til bebyggelsen på det højtliggende plateau med den ny kirke på fjeldet bagved. Bebyggelsen på plateauet udgør en markant arkitektonisk helhed med bygningerne grupperet omkring en lille plads. Man kommer ind på pladsen gennem "Hvalkæbeporten", hvis bue indrammer en fjerntliggende fjeldtop. Fra kirke-fjeldet er der et vidt udsyn over kolonibebyggelsen, til havnebugten og videre udover havet.

Bebyggelsen i bevaringsområdet omfatter en række bygningshistorisk og arkitektonisk værdifulde bygninger.

"Gammelhuset" (B-32) blev opført i Sydbay ved koloniens grundlæggelse i 1756. Da kolonien i 1764 flyttede til sin nuværende plads, blev huset flyttet med. I sin kerne er det et stokværkshus. Senere er det blevet

Sisimiut

omkranset af stenvæg, ligesom huset er udvidet og ombygget flere gange. Ved en restaurering i 1982 blev husets forskellige byggeperioder respekteret. "Gammelhuset" har i tidens løb tjent som blandt andet hvalfangerkommandørbolig og bageri, og det fungerer idag som museum.

Der findes yderligere fem stokværksbygninger i bevaringsområdet: præsteboligen (B-113), "Den blå kirke" (B-114), materialhuset (B-40), bestyrerboligen (B-23) og butikken (B-25). Byggeteknisk repræsenterer de forskellige typer. Således har de fire første tømmerstokkene lagt over kors i hjørnerne, medens butikkens vægge er opbygget af lige lange tømmerstykker, der i enderne er notet i lodrette stolper.

Præsteboligen (B-113) blev flyttet til kolonien i 1767 fra Assumiut. Bygningen fungerer idag som børnehave.

"Den blå kirke", "Bethel-kirken", (B-114) er tildannet i København omkring 1772 og rejst i 1775. Bygningen er arkitektonisk bemærkelsesværdig ved sin smukke hovedform, med tagrytter og vindfang, og fine bygningsdetaller. Den karakterfulde, dybblå facadefarve har givet kirken dens kaldenavn. Kirken er den første i landet, hvortil befolkningen selv gav midler til opførelsen. Kirken er restaureret i 1969 og fungerer idag som menighedshus.

Materialhuset (B-40) er sandsynligvis opført 1783 som bestyrerbolig. Senere har bygningen tjent som udhus til kolonibestyrerboligen.

Kolonibestyrerboligen (B-23) er oprindeligt et type-

hus i to etager opført i 1852. Stokværkskonstruktionen er beklædt udvendigt med brædder. Bygningen har i tidens løb fået adskillige tilbygninger blandt andet et vindfang med afskårne hjørner ind mod pladsen, og på havesiden, en glasveranda i første sals højde.

Butikken (B-25) fra 1846 er et stort, velbygget hus med gavlkvist, hvorfra der er adgang til loftsetagen. Hejsebommen bærer for enden et fårehoved. Vindfanget er en senere tilbygning. B-25 anvendes idag som museum.

Til områdets produktionsbygninger har man benyttet det stedlige byggemateriale, granitten:

Smedien (B-54) er opført år 1800, men senere væsentligt ombygget og udvidet.

Det røde pakhus (B-46) og det gule pakhus (B-45) på havnen påkalder sig bygningshistorisk interesse. Det røde pakhus er oprindeligt et sammenbygget spækhus og bødkerværksted, medens det gule pakhus er et tidligere trankogeri. Husene er opført i sidste halvdel af 1800-årene. I 1927 blev det røde hus forlænget, og begge huse forhøjet med en overbygning i træ. Pakhusene og det smukke stensatte kaj anlæg danner en arkitektonisk helhed.

Til gruppen af stenhuse hører også det tidligere sygehus (B-18) fra 1897. Bygningen er senere blevet forlænget med en bindingsværksdel mod øst.

De øvrige bygninger i området er bræddeklædte bindingsværksbygninger:

Sisimiut

"Halvvejshuset" (B-44) er et pakhus fra 1844. Navnet refererer til bygningens beliggenhed mellem havnen og kolonien. Bygningen har historisk betydning, idet den illustrerer et væsentligt træk i koloniens bebyggelsesmønstre i slutningen af 1800-årene.

De mindre værkstedsbygninger (B-57) og (B-516) er opført i henholdsvis 1927 og 1936. B-516 er gennemgribende ombygget indenfor de senere år.

"Den ny kirke" (B-137) og kapellet (B-786) er tegnet af arkitekt Helge Bojsen Møller og opført 1926. I 1985 blev kirkeskibet forlænget med to fag, som blev skudt ind foran absis. Udvidelsen blev forestået af arkitekt Ole Nielsen.

"Hvalkæbeporten" er et særligt byarkitektonisk element som markerer indgangen til pladsen, hvorom de gamle bygninger er beliggende. Porten er rejst omkring 1901-02.

Planlægnings-og fredningsforhold.

"Byplan for Sisimiut 1986-2001" er godkendt som midlertidige rammer for indholdet af lokalplanlægningen.

Bevaringsområdet svarer i hovedtræk til delområde 3 i område C1, Narsaq, (fælles formål).

I overensstemmelse med byplanens retningslinier er der i 1989 udarbejdet et forslag til "Lokalplan C1, Den gamle bydel". Bevaringsområdet er identisk med delområde 3 i lokalplanen, jfr kortbilag 1.

Af lokalplanens bestemmelser fremgår, at der ikke må opføres nybyggeri i delområde 3. Undtaget er dog andre bevaringsværdige bygninger eller rekonstruerede bygninger, som genopføres på Sisimiut Museums foranledning. Disse bygninger skal placeres indenfor to nærmere angivne byggefeltter.

Følgende bygninger klassificeres i lokalplanen som bevaringsværdige: B-23, B-25, B-40, B-45, B-46, B-54 og B-786. Bygningernes ydre fremtræden må ikke forandres med mindre, det er med henblik på en historisk rekonstruktion. Eksisterende byggeskik, materialevalg og farveholdning skal overholdes.

I 1983 er der gennemført fredning af B-32 og B-114, og i 1984 af B-18, B-113 og B-137.

I 1983 er der rejst fredningssag på følgende bygninger: B-40, B-44, B-45, B-46, B-54 og B-57.

2. Andre områder med bevaringsinteresser

a. Dalen med den gamle kirkegård

Området omfatter dalen syd for kirke-fjeldet med den gamle kirkegård. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Kirkegården er smukt beliggende på et plateau midt i dalen. På kirkegården ses flere gravminder heget af stakitter. Som byens begravelsesplads igennem en lang årrække, repræsenterer kirkegården et væsentligt byhistorisk træk.

Sisimiut

Ovenfor kirkegården ligger en småhusbebyggelse fra 1940-50'erne. Husene er løbende blevet udvidet og ombygget. Der er ikke noget hus, som repræsenterer særlige bevaringsværdier, men som helhed danner de det sidste tilbageværende bebyggelsesmiljø af sin art i Sisimiut.

Mellem kirkegården og stranden er der i 1967 opført fire små indkvarteringshuse som stadig fremtræder i deres oprindelige skikkelse.

Planlægningsforhold

Området udgør en del af byplanens **område C1**, Narsaq, (fælles formål), og det er omfattet af "Lokalplan C1, Den gamle bydel".

Set i forhold til lokalplanen omfatter området de sydlige dele af delområde 2 og delområde 5. Ifølge lokalplanens særlige bestemmelser for delområde 2 oprettholdes kirkegården, medens de fire indkvarteringshytter påregnes saneret og eventuelt erstattet af byggeri til kulturelle formål. Delområde 5 er forbeholdt boligbebyggelse med eenfamiliehuse. Ny bebyggelse må kun opføres ved sanering af eksisterende bygninger.

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, skal bemærke, at opførelsen af et eventuelt nybyggeri nedenfor kirkegården formentlig må betragtes som et større byggearbejde, som på væsentlig måde vil ændre områdets karakter. Et sådant byggeri vil derfor forudsætte, at der udarbejdes et tillæg til lokalplanen.

Med hensyn til den forventede omdannelse af eenfamiliehusområdet skal planlægningskontoret anbefale, at bebyggelsens karakter af småhus-område bibeholdes. Det vil sige, at der kun bør tillades mindre udvidelser af de bestående huse, og at eventuelt erstatningsbyggeri får en udformning, som harmonerer med den bestående bebyggelse.

b. Typehusbebyggelsen i Qiviarfik

Byplanens område A12, Qiviarfik, består udelukkende af GTO-typehuse, bortset fra børnehaven.

Bebyggelsen, der blev påbegyndt i 1960'erne, er opdelt i grupper med huse af samme type. Selvom bebyggelsen følger et strengt planskema med ensartede bygningsretninger, er det enkelte hus placeret på terræn ud fra individuelle kriterier. Derved fremkommer et varieret bybillede med en arkitektonisk værdifuld helhedskarakter.

I byplanen er det foreskrevet, at der skal udarbejdes bevarende bestemmelser for dobbelthusene med henblik på at sikre områdets helhedskarakter. Planlægningskontoret finder, at området bør betragtes som fuldt udbygget.

3. Andre bevaringsværdige bygninger

Spredt i byområdet findes en række ældre bygninger,

Sisimiut

fortrinsvis nord for den gamle bymidte, samt på den inderste del af halvøen vest for værftsområdet, jfr. kortbilag 3.

Planlægnings-og fredningsforhold.

I byplanen er følgende bygninger vurderet som bevaringsværdige: B-13 (bådehal fra 1942), B-17 (tidligere lægebolig og sygehus, idag elevhjem fra 1907), B-19 (lægebolig, nu tjenestebolig fra 1946), B-20 (assistentbolig fra 1927), B-26 (tjenestebolig fra 1946), samt B-168 (forsamlingshuset "Amerdloq" fra 1936).

Af disse skal økonomidirektoratet, planlægningskontoret, særligt fremhæve det nuværende elevhjem B-17 og forsamlingshuset B-168. Elevhjemmet er opført efter tegning af tømrer P. Cortzen og bygningsfredet i 1984. Forsamlingshuset "Amerdloq" er - ved sin beliggenhed højst karakteristiske bygningsudformning - tagopbygning - et af byens arkitektoniske værdier.

Planlægningskontoret skal yderligere i byplanens område A3 (boligområde) pege på følgende bygninger som endnu har bevaret deres oprindelige karakter: B-262 fra 1946, B-265 og B-276 fra 1930, B-286 fra 1951, samt B-298 fra 1930.

I byplanens område A1 (boligområde) ligger flere tjenesteboliger til medarbejdere på værftet: B-4, B-5,

B-107, B-110 samt B-135 er opført i perioden 1945-50. De fire sidste er karakteristiske ved deres kompakte form og lave helvalmede tage. Trods flere senere tilbygninger har de bevaret deres hovedform. B-5, B-107 og B-110 er smukt beliggende ned til bugten.

For byplanens område A1 (boligområde) foreligger "Lokalplan A1, bevaringsplan for Sallinguit" fra oktober 1989. I lokalplanen klassificeres en del af den eksisterende bebyggelse i to grupper efter bygningernes kulturelle, historiske og miljømæssige værdi.

Planlægningskontoret har læst lokalplanens bestemmelser således, at de mest værdifulde bygninger er placeret i gruppe 2 og de mindre værdifulde bygninger i gruppe 1. Af hensyn til forståeligheden, ville det efter planlægningskontorets opfattelse have været bedre om de bygninger, der har størst bevaringsværdi, var betegnet som "bygninger i gruppe 1".

Indenfor byplanens område B1 (erhvervsområde) bemærkes på selve værftsarealet den tidligere bådehal (B-1). Denne blev opført i 1931 og i 1942 flyttet for at give plads til den ny, og større bådehal (B-13). Lagerbygningen (B-29) er opført i 1943.

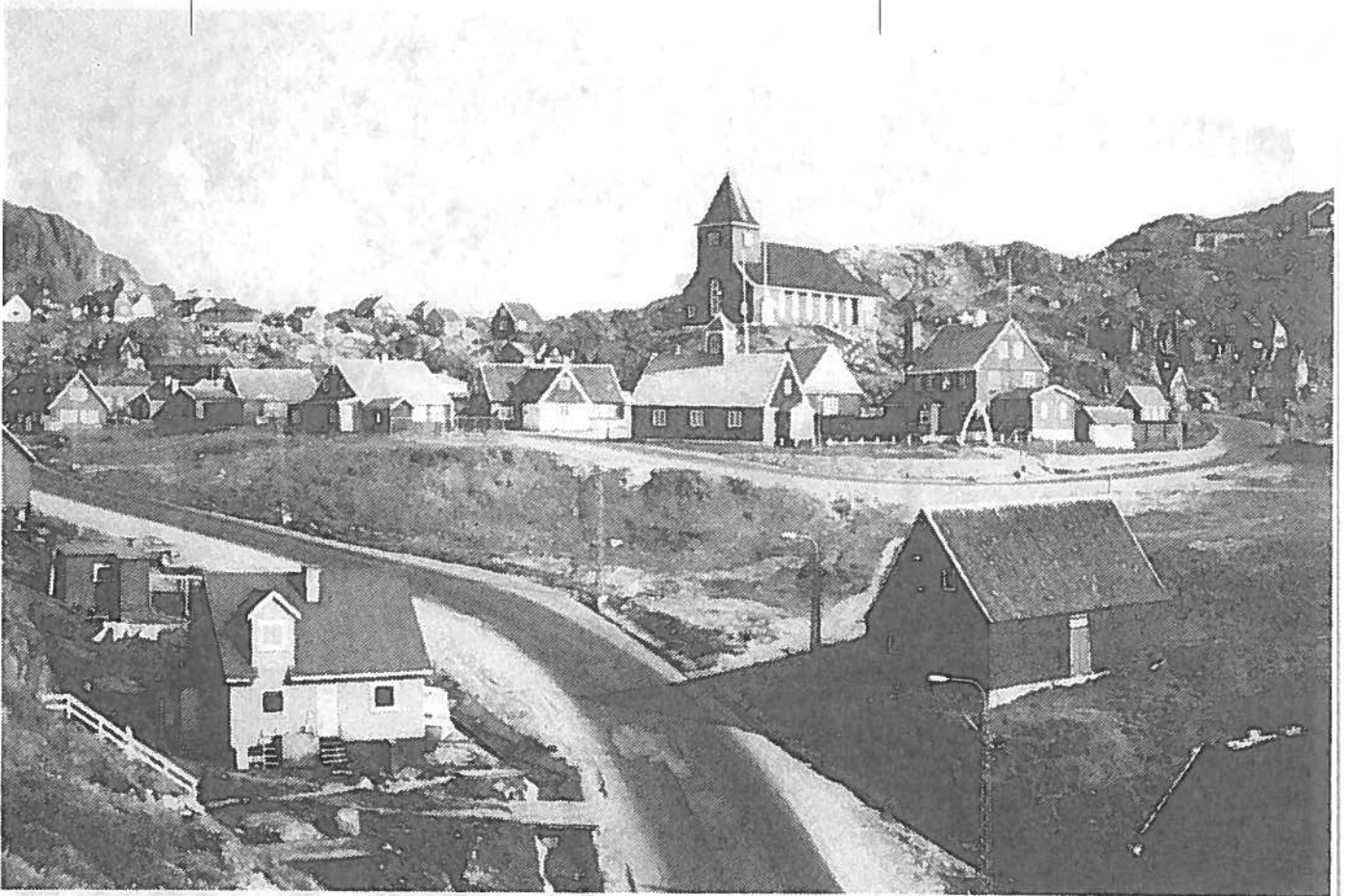
B-13 og kanalen med sine stensatte kajer er bygningsanlæg, som ved deres størrelse og karakter er bemærkelsesværdige i arkitektonisk sammenhæng.

Det tidligere lærlingehjem (B-111) fra 1940 har historisk værdi, som illustration af værftets betydning som uddannelsessted.

Distriksingeniørboligen (B-14) er opført i 1948 og

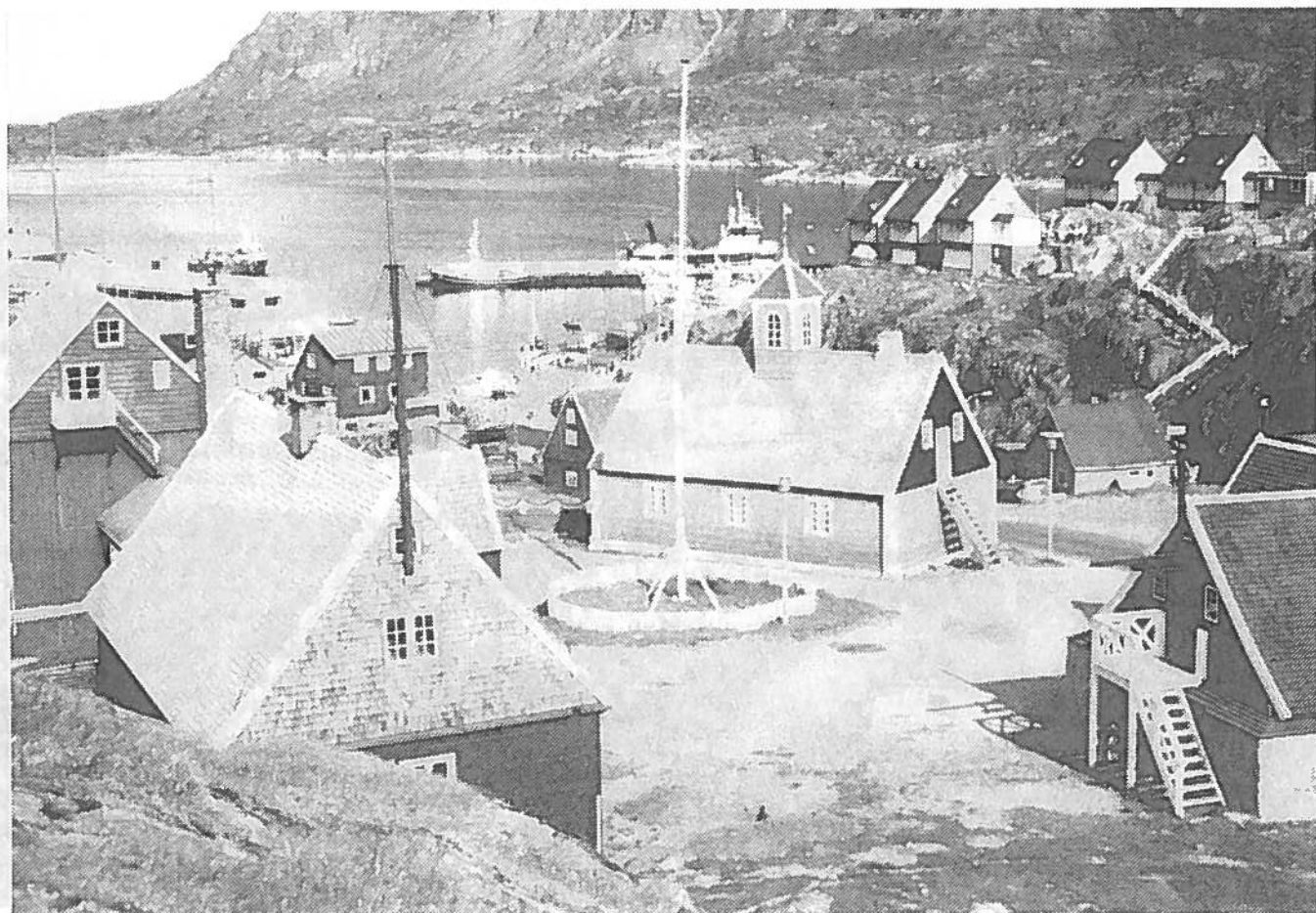
Sisimiut

fremtræder i alt væsentligt uændret fra opførelses-
tidspunktet.

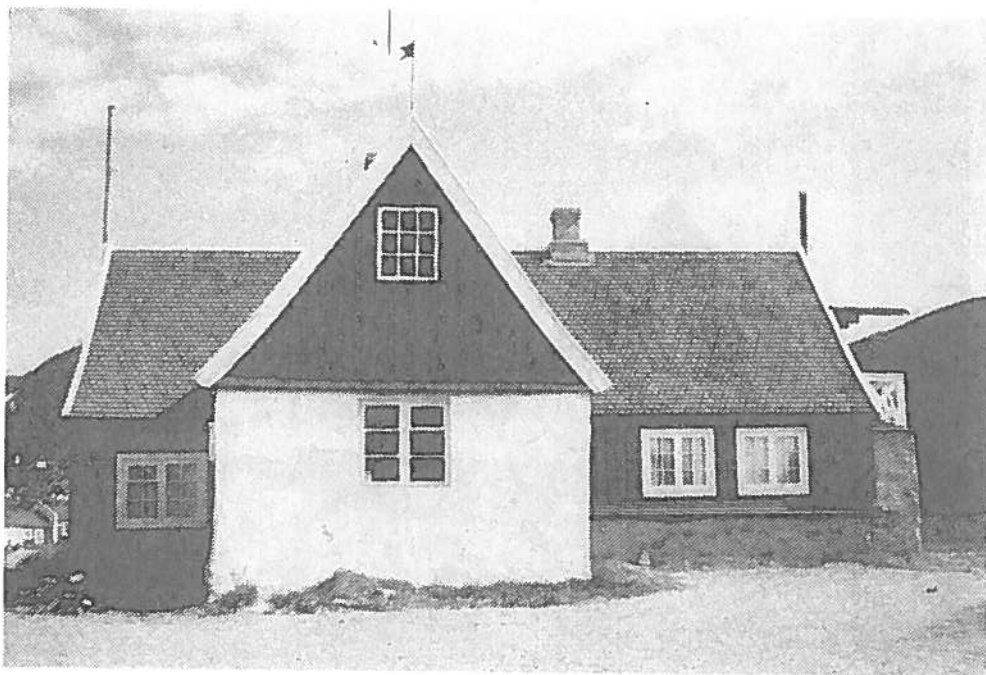
Kolonien blev grundlagt i 1756 ved Sydbay. I 1764 blev den flyttet til sin nuværende plads og fik navnet Holsteinsborg. Den gamle bebyggelse ligger på et plateau i den dal, der ender ved havnen.

Sisimiut

Fra kirkefjeldet er der udsyn over den ældre bebyggelse og til havnen - og videre ud over havet. De gamle huse ligger samlet omkring en plads.

"Gammelhuset" B-32 er oprindelig opført i Sydbay i 1756. Det blev flyttet med kolonien i 1764.

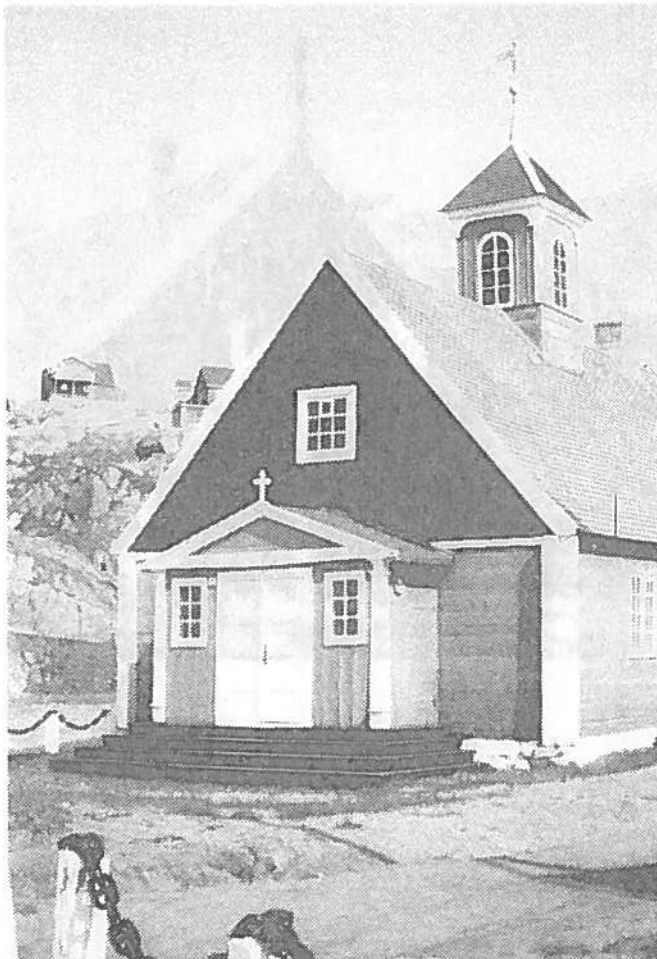
B-32 er i sin kerne et stokværkshus. Det er senere omkran- set af stenvure og har fået flere til- bygninger.

Sisimiut

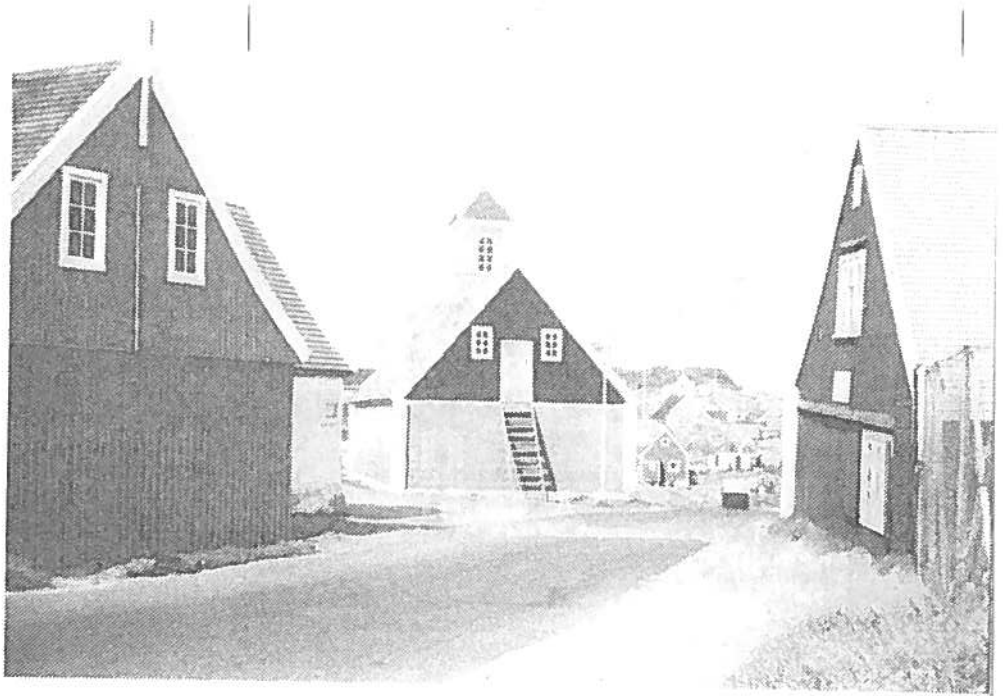

Den gamle kirke og
hvalkæbeporten, som
indrammer en fjernt-
liggende fjeldtop.

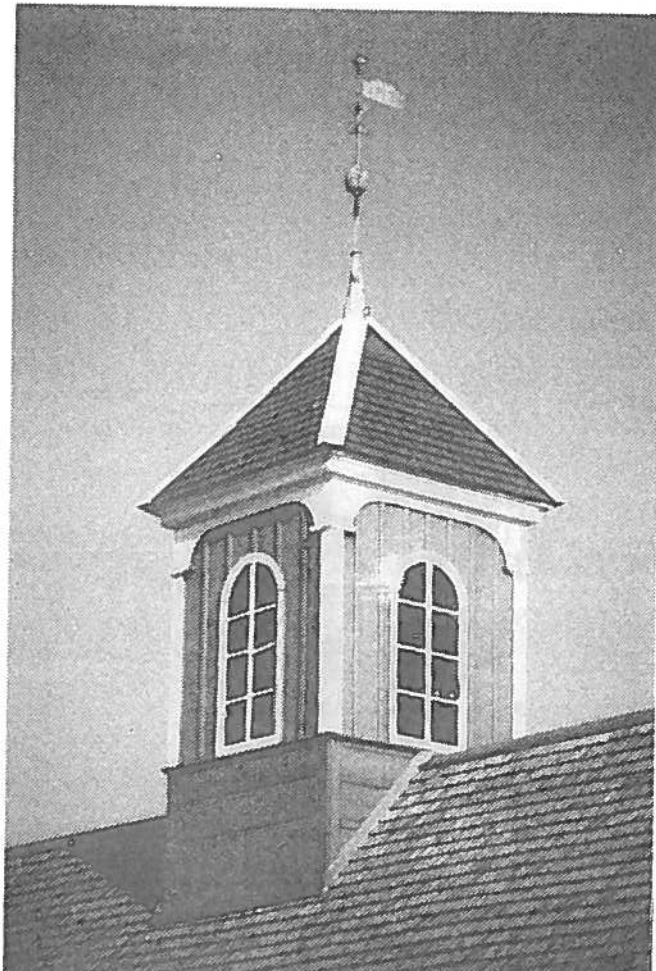

Den gamle kirke B-114
kaldes i daglig tale
"Den blå kirke" efter
den blå facadefarve.

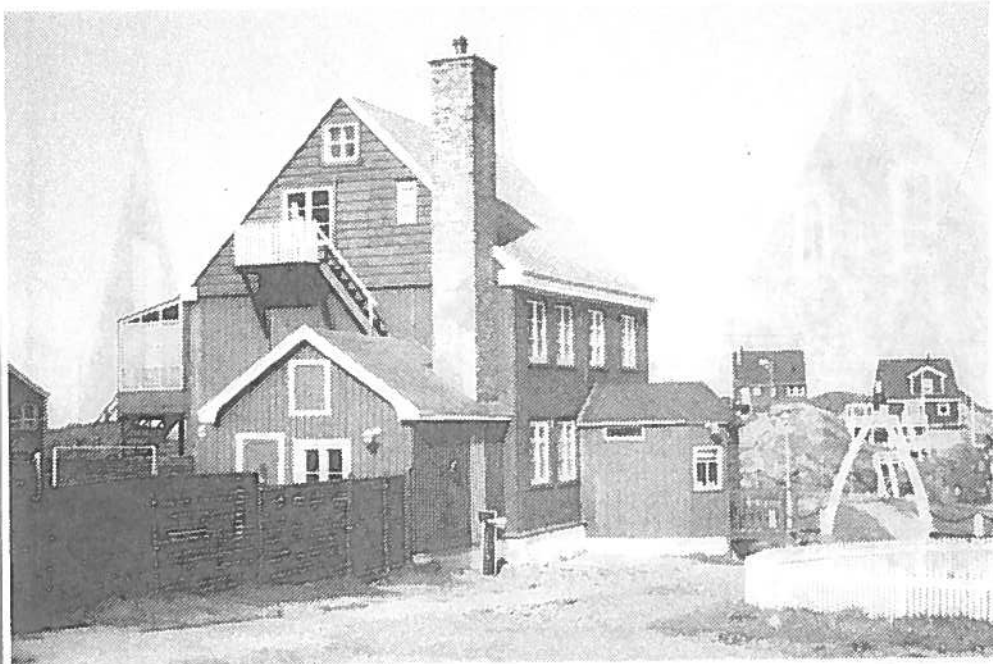
Gavlen af "Gammelhuset", kirken og gavlen af den tidligere præstebolig B- 113.

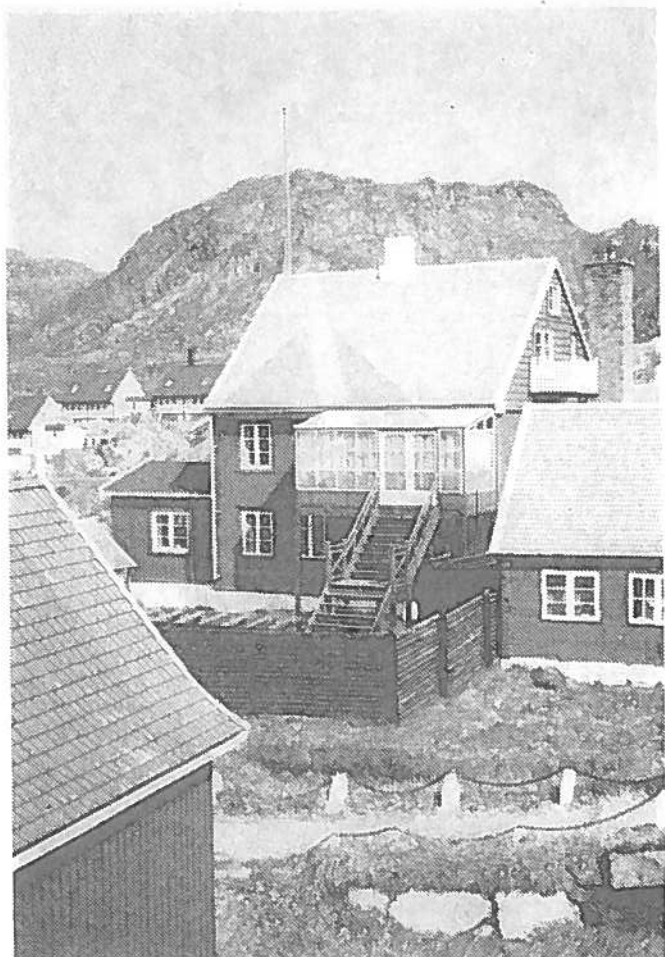
Kirkens klokketårn er en tagrytter. På vindfløjen er angivet opførelsesåret 1775.

Sisimiut

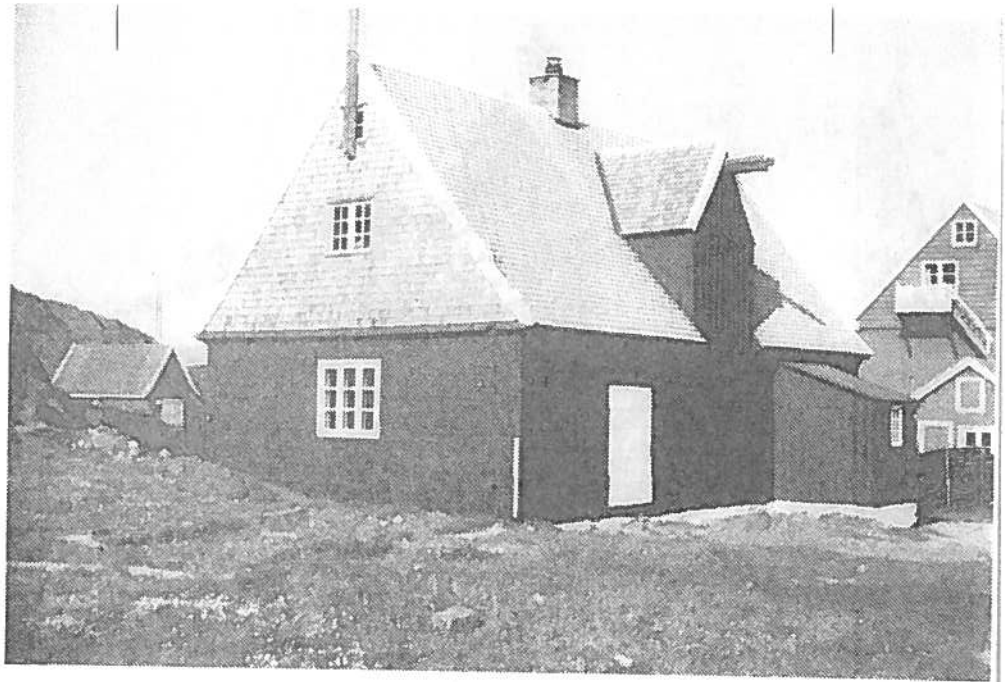

Kolonibestyrerboligen B-23 er opført i 1852 som et toetages stovværkshus.

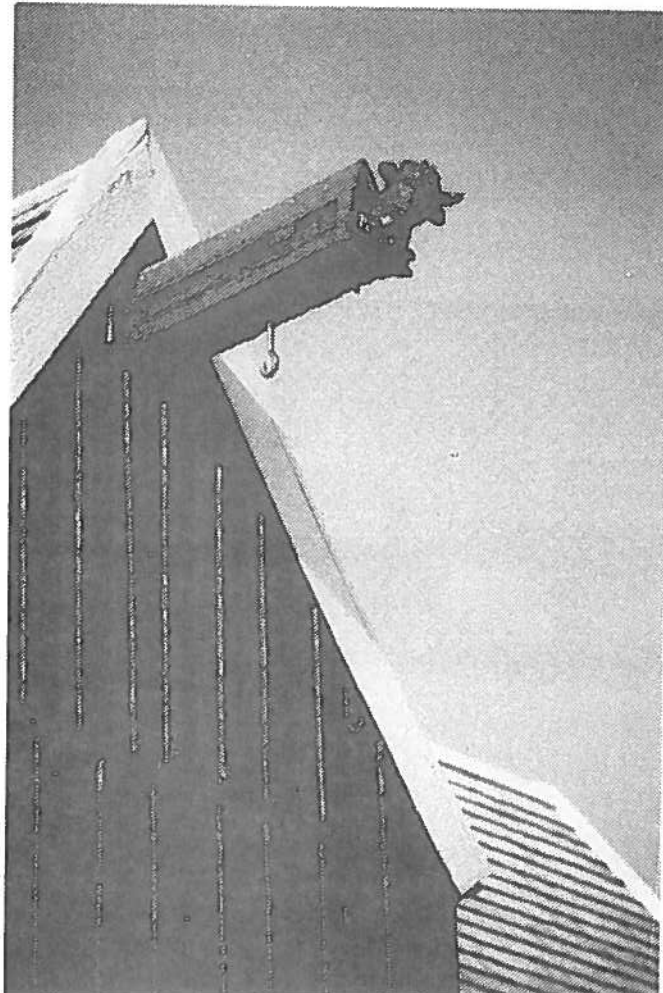

B-23 har senere fået flere tilbygninger, blandt andet glasverandaen på havesiden.

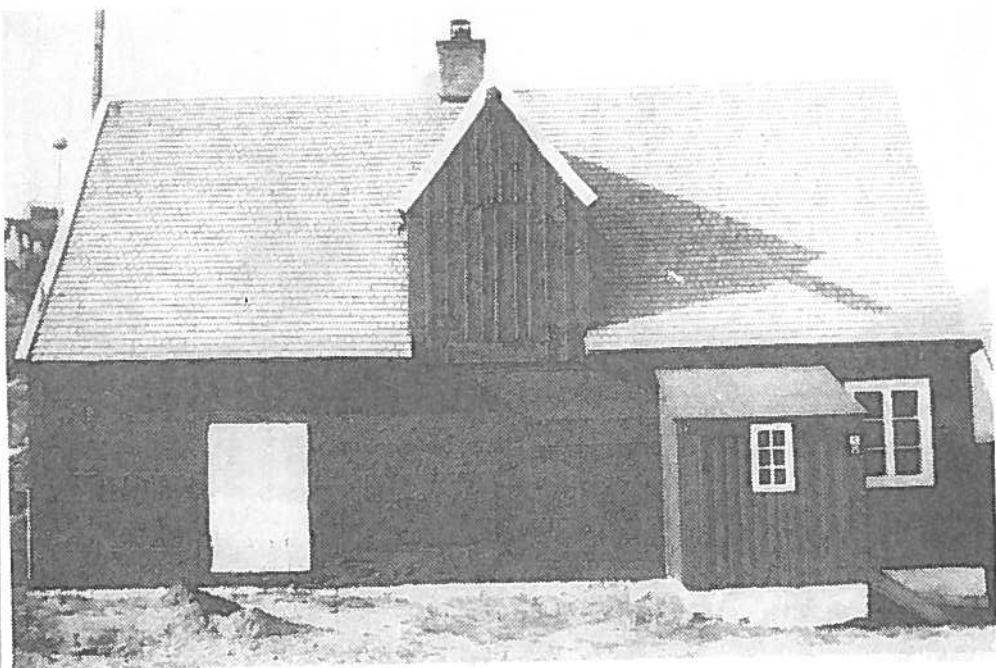
Butikken B-25 er et stort, velbygget hus med hejsekvist, opført i 1845.

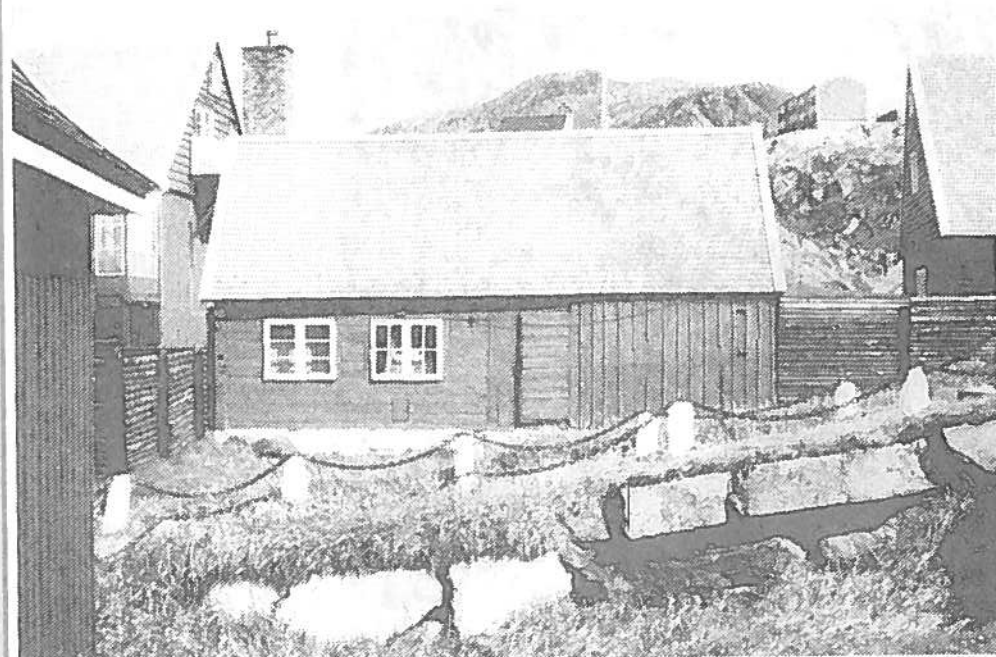
Hejsebommen har for enden et udskåret fårehoved.

Sisimiut

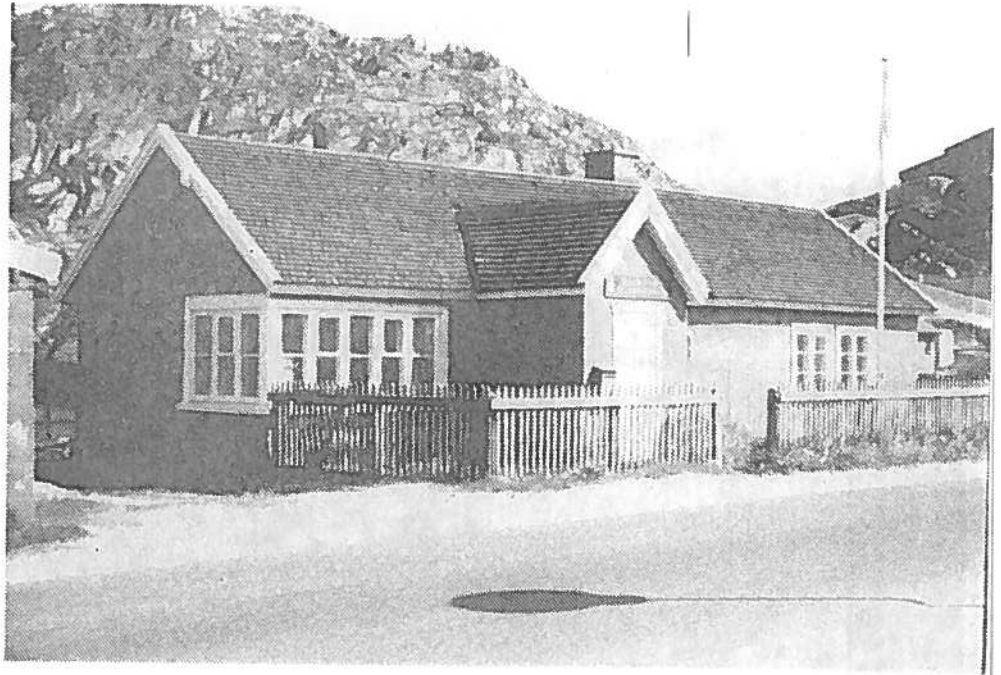

B-25 er en stokværksbygning, hvor tømmerstokkene er notet i hjørnestolperne.

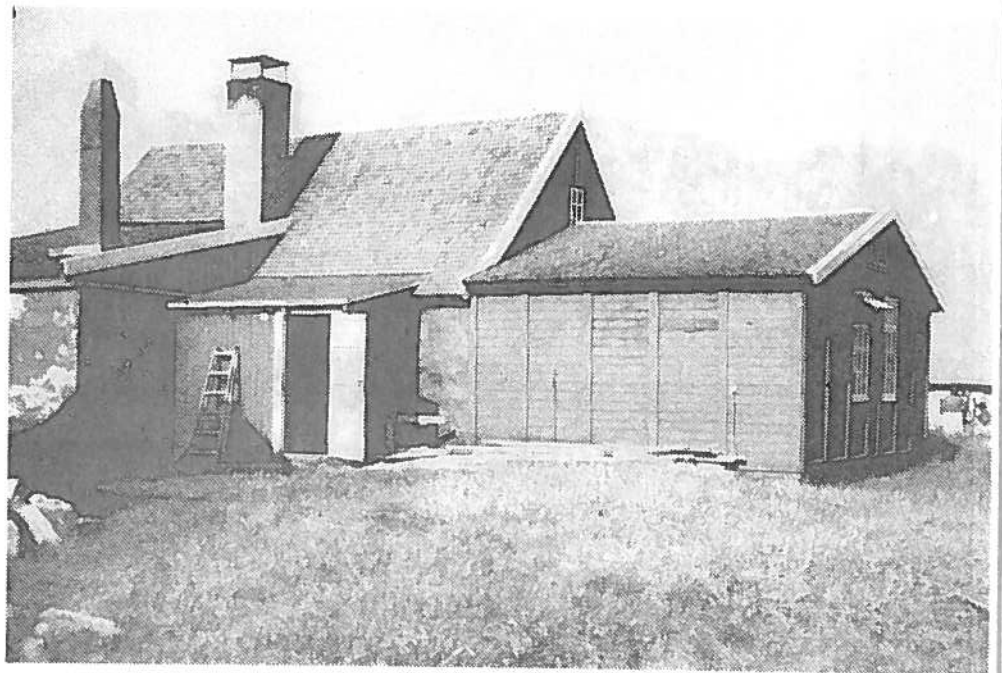

Materialhuset B-40 har, ligesom de øvrige stokværksbygninger, tømmerstokkene lagt over kors i hjørnerne

Det tidligere sygehus
B-18 fra 1897 er en
stenbygning.
Den er senere forlæn-
get med en bindings-
værksdel.

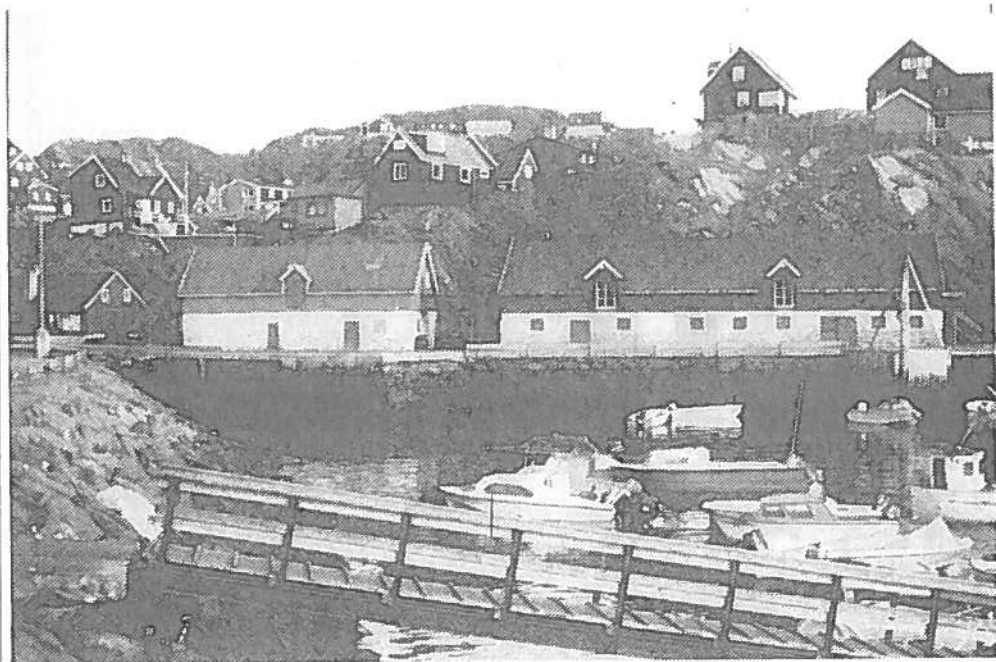
Smedien B-54 er op-
ført år 1800.
Stenhu set er ombyg-
get og udvidet

Sisimiut

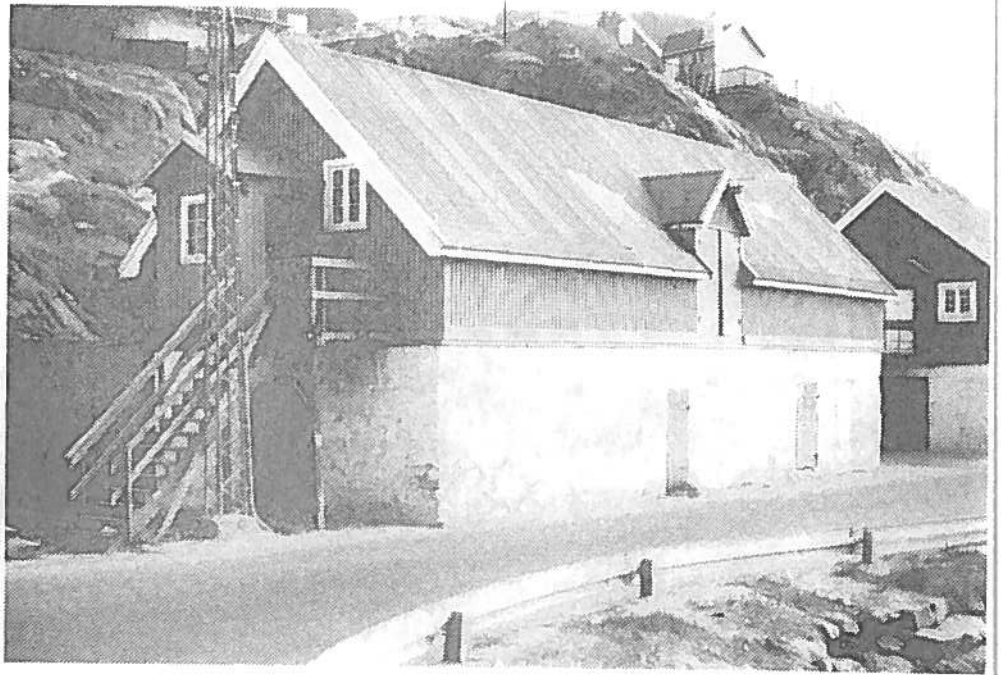

Pakhusene langs Avqu-
sinersuaq forbinder
havnen med den gamle
kolonibebyggelse.
Bagerst ses "Halv-
vejshuset B-44.

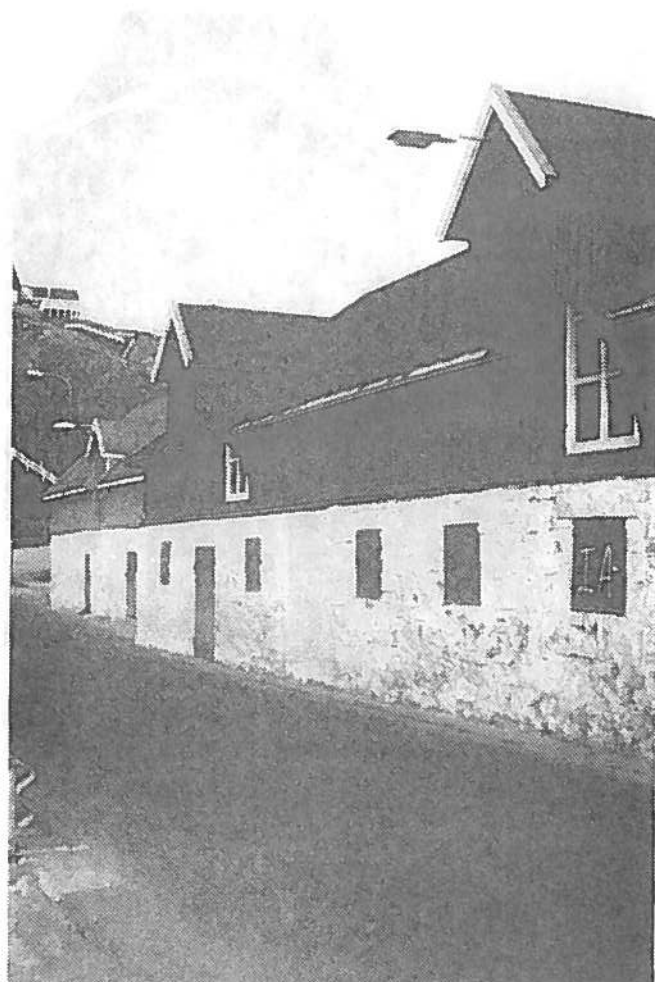

Pakhusene på kajen er
stenbygninger fra
sidste halvdel af
1800-årene.
De blev begge ombyg-
get i 1927.

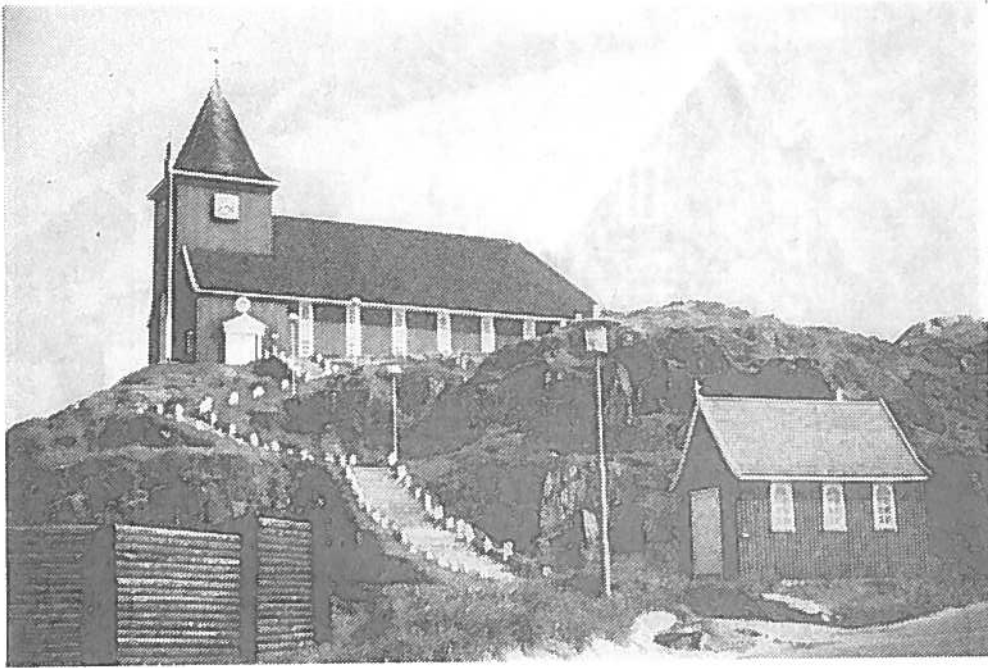
Det gule pakhus B-45
er et tidligere tran-
kokeri.

Det røde pakhus B-46
er oprindelig et sam-
menbygget spækhus og
bødkerveærksted.

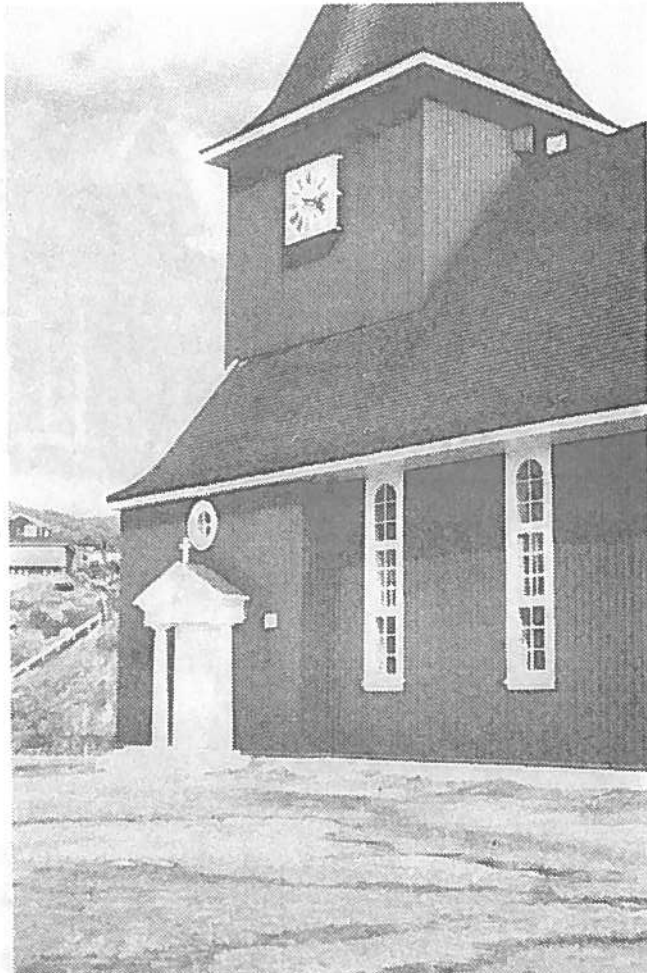

Sisimiut

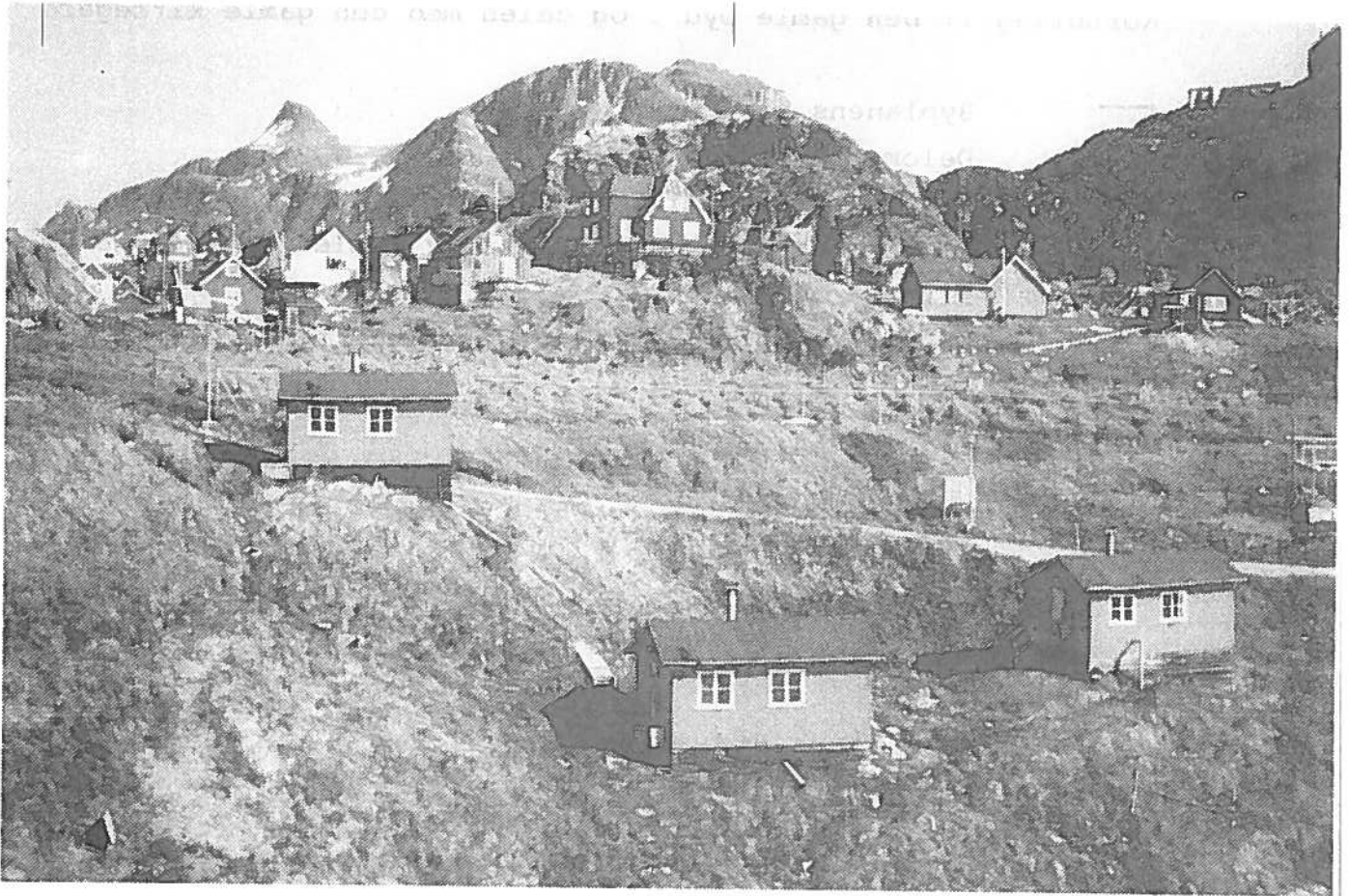
Den ny kirke B-137 er opført i 1926.

I 1985 blev kirkeski-
bet forlænget med to-
fag, som blev skudt
ind foran apsis.

Kirken er opført ef-
ter tegninger af ar-
kitekt Helge Bojsen
Møller.

Udvidelsen blev gen-
nemført ved arkitekt
Ole Nielsen

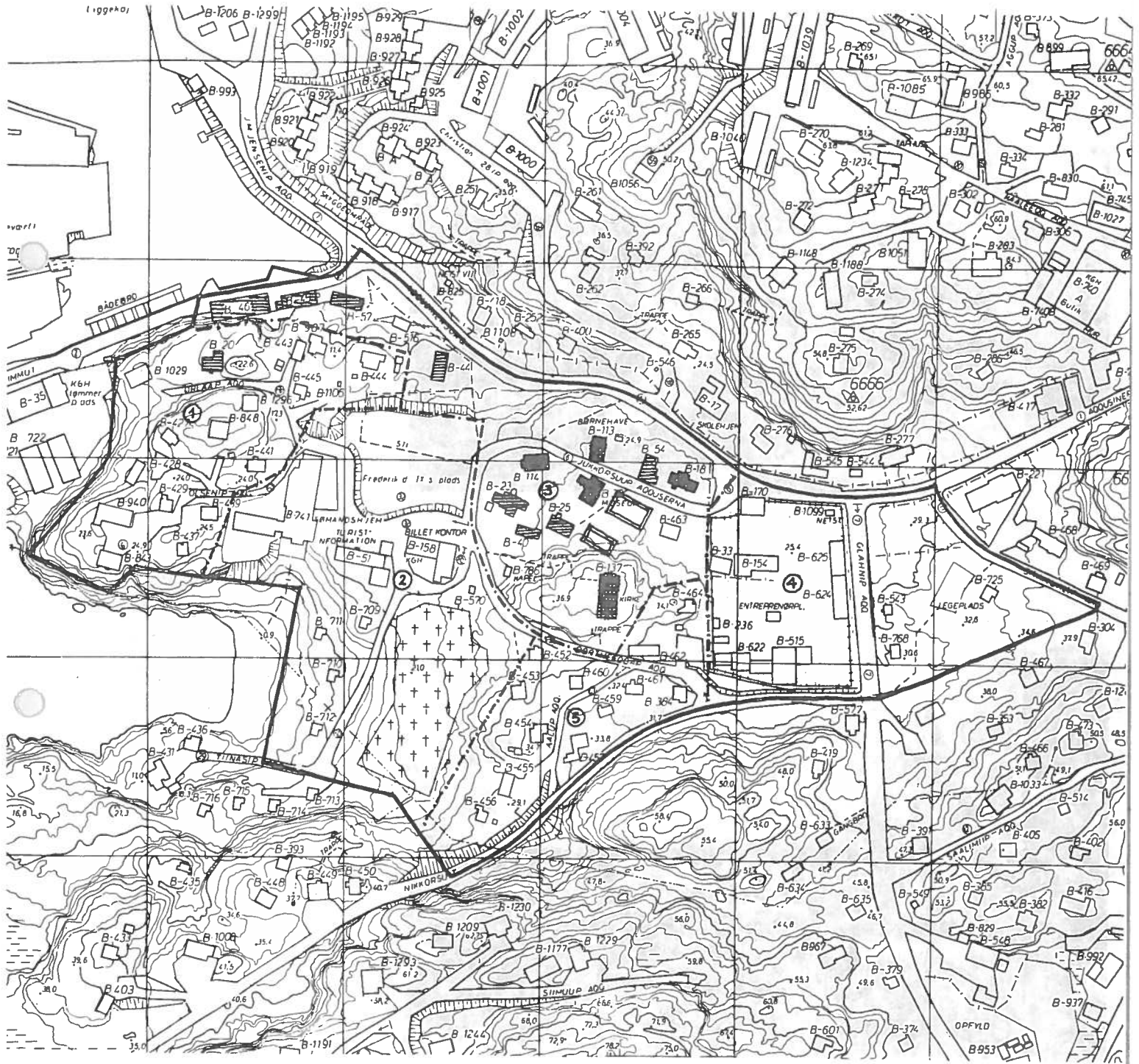
Den gamle kirkegård ligger på et plateau i dalen, som forløber syd for den gamle bydel. Ovenfor kirkegården ligger et småhuskvarter med overvejende selvbyggerhuse. Ved stranden er opført små indkvarteringshytter.

Kortbilag 1: Den gamle bydel og dalen med den gamle kirkegård

- Byplanens område C1
- Delområder
- Forslag til bevaringsområde (Den gamle bydel)
- Område med bevaringsinteresser (Dalen med den gamle kirkegård)
- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Bygninger omfattet af fredningsforslag
- Fredede bygninger

Kortbilag 2: Lokalplan, Den gamle bydel

- Lokalplan C1, Den gamle bydel
- Delområder
- Byggefelter
- Bygninger omfattet af bevarende bestemmelser
- Fredede bygninger

Sisimiut

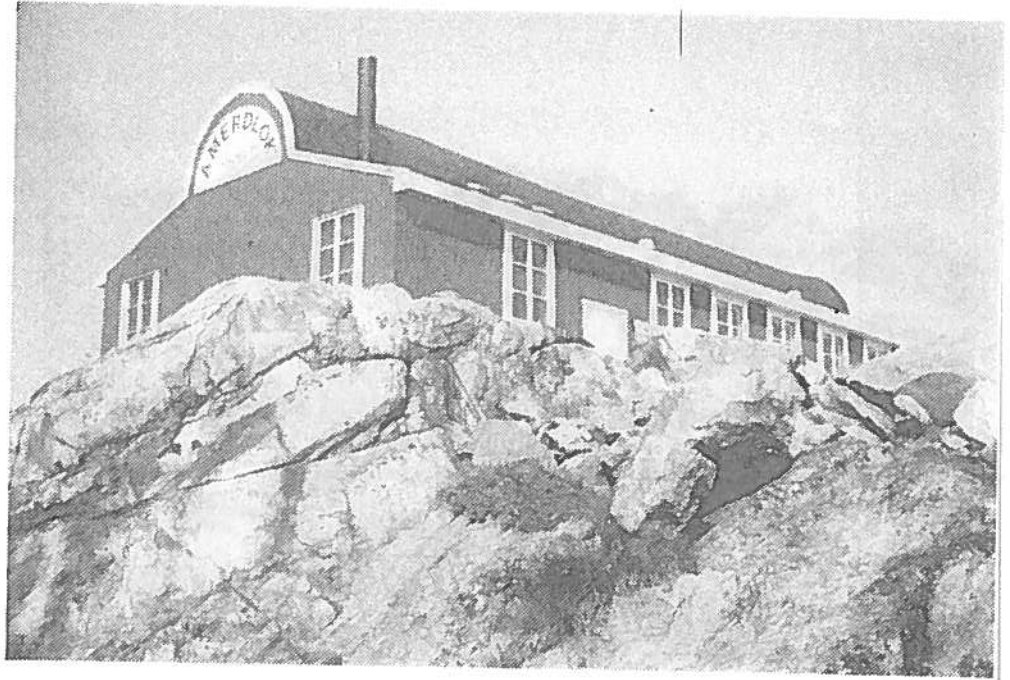

Spredt i byområdet ligger flere ældre selvbyggerhuse, som har bevaret deres oprindelige karakter, som B-265.

Det nuværende elevhjem B-17 er opført i 1907 efter tegning af tømrermester Cortzen.

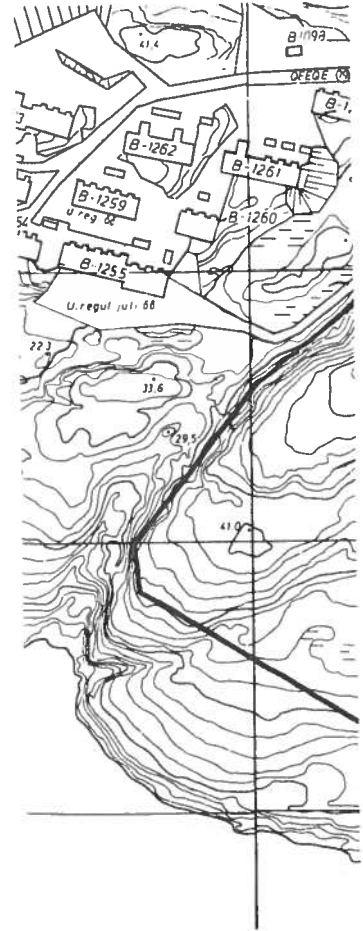
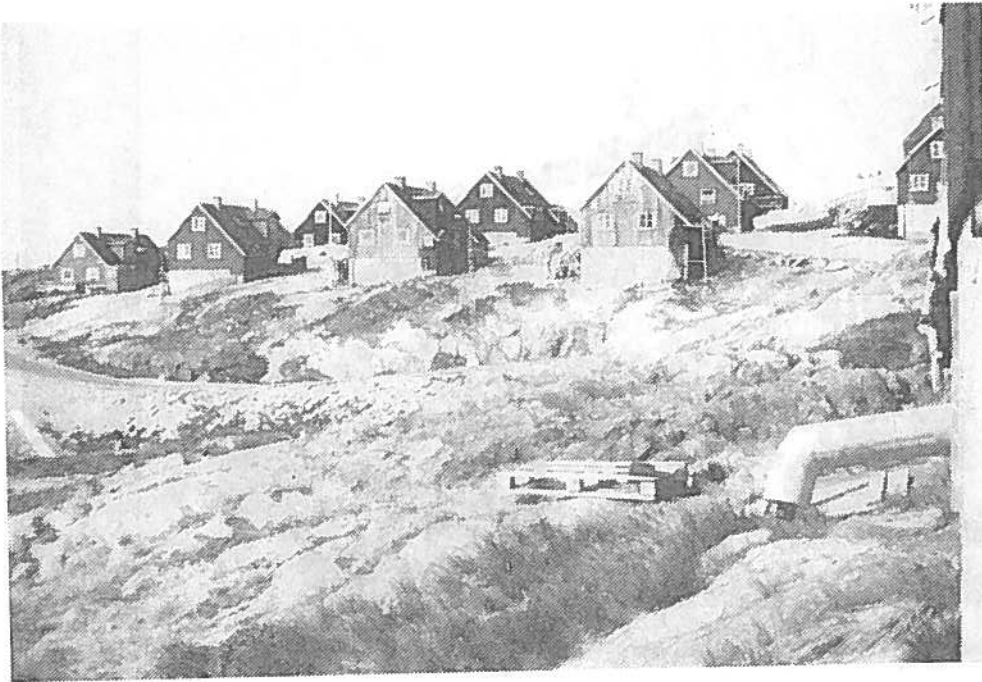
Forsamlingshuset "A-
merdloq", ligger mar-
kant på fjeldet.
Huset er opført i
1936.

Bådehallen fra 1942
og de stensatte kajer
langs kanalen udgør
en smuk helhed.

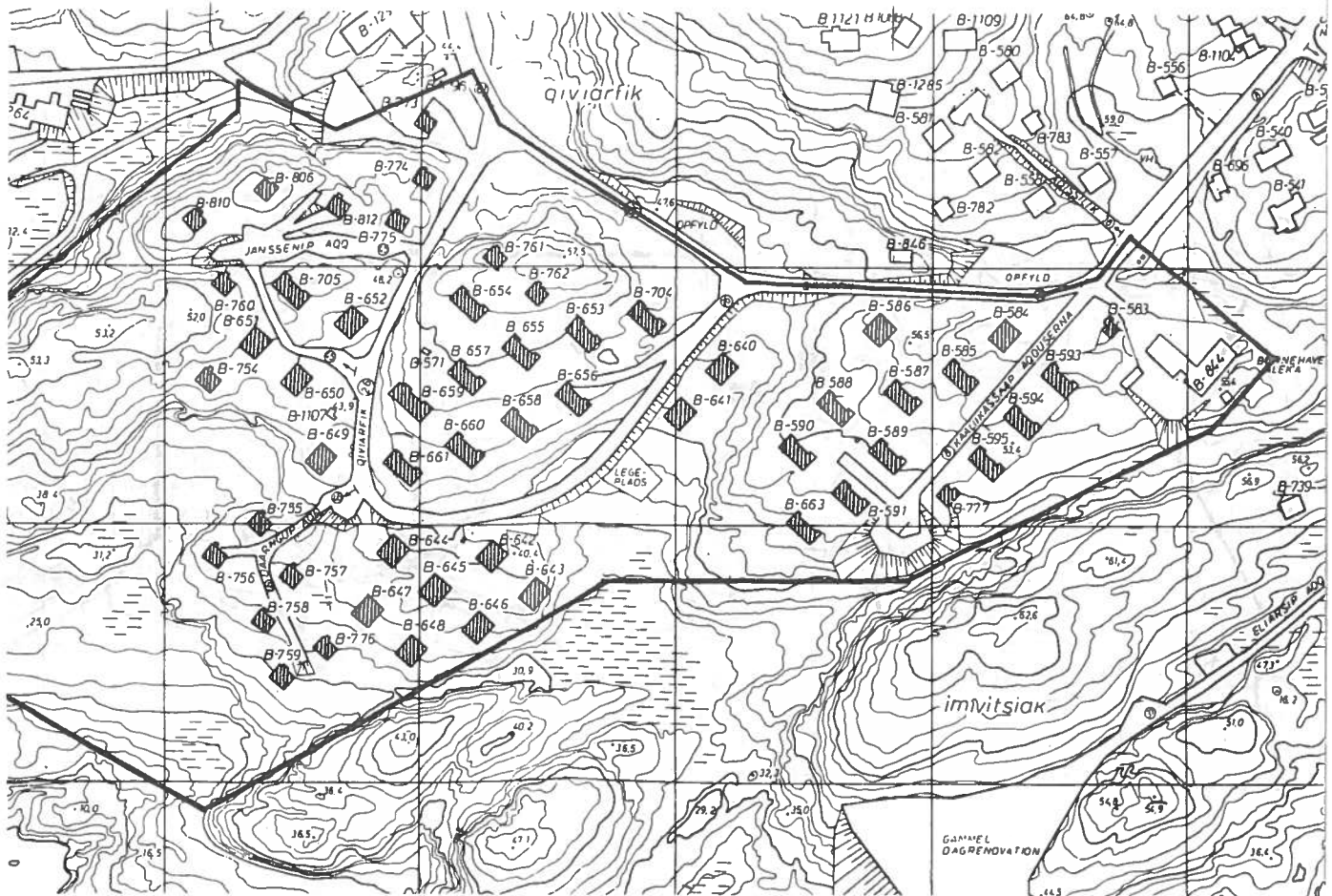

Sisimiut

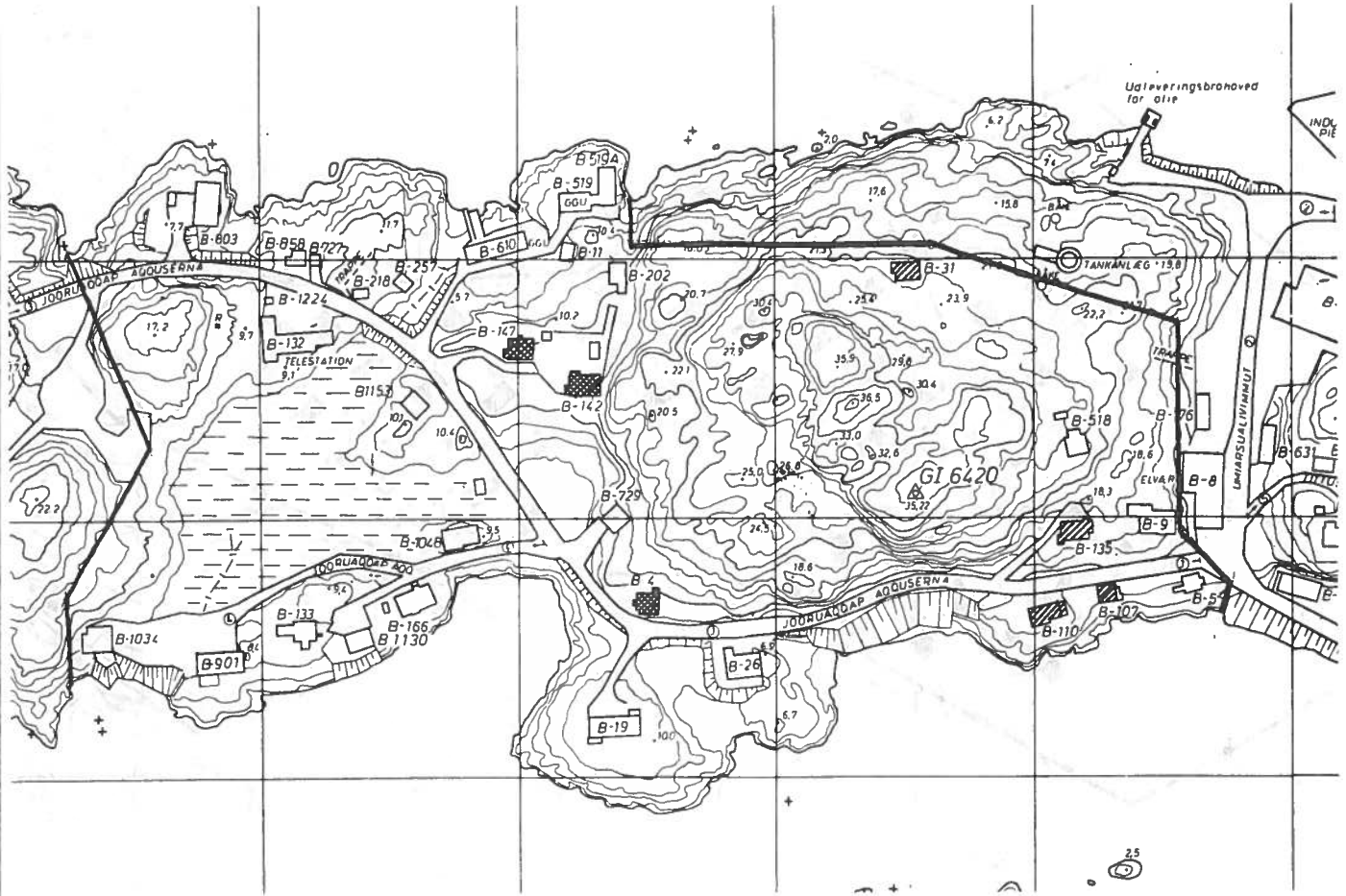
Qiviartfik
Byplanens område A12

Bebyggelsen, der udelukkende består af GTO-typehuse blev påbegyndt i 1960'erne. Selvom bebyggelsen følger et strengt planskema, er de enkelte huse placeret på terrænet ud fra individuelle kriterier. Derved fremkommer et varieret bybillede med en fin arkitektonisk helhedskarakter.

Sisimiut

Lokalplan, Sallingniut

- Lokalplan A1, Sallingniut
- Klassificerede bygninger i lokalplanforslaget:
- Bygninger i gruppe 1
- Bygninger i gruppe 2

I området Sallinnquit er der i perioden 1945-50 opført flere tjenesteboliger til medarbejdere ved værftet. Flere af husene er af bungalowtype, som trods senere tilbygninger, har bevaret deres arkitektoniske særpræg.

Kortbilag 3: De ældre byområder

Byplanens områder A1, A2, A3, B1, C1 og C2

Bygninger registreret af Økonomidirektoratet, planlægningskontoret

Bevaringsværdige bygninger i henhold til byplanen fra 1986

Sisimiut

MANIITSOQ

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990

MANIITSOQ

I Maniitsoq by udpeges Kirkegårdsdalen som et bevaringsområde.

1. Kirkegårdsdalen

Bevaringsområdet omfatter dalen med de gamle bygninger og kirkegården, samt fjeldet og den tidligere begravelsesplads i dalen øst herfor. Områdets udstrækning fremgår af kortbilag 1.

Bebyggelsen og kirkegården danner sammen med de friholdte arealer i dalens bund et særpræget arkitektonisk miljø. Dalens stejle sider indrammer et smukt udsyn til fastlandets fjelde. Den tidligere begravelsesplads rummer enkelte synlige historiske minder.

Bebyggelsen består af fire huse, der er placeret omkring en lille plads. Husene har oprindeligt stået i Kolonien, men blev nedtaget i forbindelse med, at man skulle skaffe plads til en ny skole og en ny fiskefabrik. Ved genopstillingen blev det tilstræbt, at huse-
ne kom til at danne et bebyggelsesmiljø.

I 1970 genopførtes assistentboligen, det senere kolonikontor (B-16) fra 1844, butikken (B-25) fra 1850 samt bødkerværkstedet, det senere bageri (B-28) fra 1906. Assistentboligen er en stokværksbygning i to etager, butikken en bræddeklædt bindingsværksbygning, medens bødkerværkstedet har bygningssider af stenvæg.

I 1978 blev bebyggelsen suppleret med bryghuset og smedien (B-56), som er en stenvæg bygning fra 1847.

Planlægnings-og fredningsforhold.

For Maniitsoq foreligger godkendte, midlertidige rammer for indholdet af lokalplanlægningen. Grundlaget herfor er "Maniitsoq byplan" fra december 1985 med tillæg fra februar 1989.

Bevaringsområdet omfatter byplanens område C6, en del af område C2 og område C9 (fælles formål), samt en del af område D (fælles friareal), jfr. kortbilag 1.

Af byplanen fremgår for område C6 (museumsområdet): at såfremt der opstår ønske om at flytte yderligere en a' to bevaringsværdige eller karakteristiske bygninger til området, kan kommunalbestyrelsen i en lokalplan inddrage en mindre del af det omgivende fælles friområde til formålet. Det er dog en forudsætning, at mulighederne for rekreativ anvendelse af Kirkegårdsdalen ikke lider væsentligt derved, og at de pågældende bygninger anvendes rekreativt, eksempelvis til museumsformål på linie med den eksisterende bebyggelse.

I "Tillæg I til lokalplan A4.01" er inddraget en del af det fælles friareal sydøst for museet til byggeri af et kollegie, jfr kortbilag 2.

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, finder, at yderligere bebyggelse i bevaringsområdet ikke bør finde sted. I en lokalplan kan der med henblik på sikring af områdets helhedskarakter optages bestemmelser om:

- at B-783 ikke må udvides eller, i tilfælde af brand eller anden ødelæggelse, genopføres.
- at terrænet mellem Niels Lyngesvej og bebyggelsen

skal fremtræde som et åbent friholdt område med vegetation.

Bygningerne B-16, B-25, B-28 og B-56 er fredet i 1982.

2. Andre bevaringsværdige bygninger

Blandt byens øvrige bygninger påkalder specielt den gamle kirke (B-104) og ligkapellet (B-106) sig interesse i historisk og arkitektonisk sammenhæng.

Kirken, opført 1864, er landets største stenbygning fra 1800-årene. Ved bygningens sydgavl er der over indgangspartiet rejst et tårn med højt pyramidetag, som afsluttes i et kors. Indgangspartiet og tårnet er beklædt med spån, medens kirkeskibets tag er afdækket med naturskifer. Kirkens interiør er ikke længere intakt.

Derudover findes spredt i bymidten en række bygninger fra begyndelsen af dette århundrede, hvor lægeboligen (B-13) og børnesanatoriet (B-11), beliggende på hver sin fjeldtop, påkalder sig opmærksomhed i bybilledet. Lægeboligen er opført i 1910 formentlig ved tømrermester P.A.Cortzen. Børnesanatoriet er opført i 1925 og senere udvidet.

På fjeldet nedenfor den tidligere børneskole (B-109) fra 1916, har brødrene Vittus og Klaus Skifte i 1952 bygget et dobbelthus (B-316). Huset er karakteristisk ved sin gavlkvist og smukke beliggenhed.

I bymidten er der omkring Ajokingup Avkusernaq skabt

Maniitsoq

en bebyggelsesmæssig helhed bestående af vuggestuen (B-669), forsamlingshuset (B-730), ungdomsklubben (B-752) og den ny kirke (B-914). Vuggestuen, forsamlingshuset og ungdomsklubben er opført i årene 1968-72 ved GTO's arkitektkontor. Kirken er opført efter tegning af arkitekt Holger Mørch Sørensen og indviet i 1981. Ved sin udformning og beliggenhed højt på fjeldet er kirken byens mest markante enkeltbygning set fra havnen.

I bunden af havnebassinet ligger sportshallen (B-876). Den store bygning lukker dalen, som adskiller bymidten fra Ivigssuit-området. Sportshallen er opført i 1978 efter arkitekt Henning Larsen's tegning.

Planlægnings-og fredningsforhold.

For byplanens område C3, bymidten, er udarbejdet fem lokalplaner, jfr. kortbilag 3.

Af byplanens rammer fremgår, at ny bebyggelse omkring kirken skal udformes på en sådan måde, at dette karakteristiske træk i bybilledet bevares. I "Lokalplan C3.06" er angivet et beskyttelsesområde omkring kirken.

Bygningerne B-104 og B-106 er fredet i 1983.

3. Andre bevaringsværdige træk

Af byplanen fremgår, at bebyggelsen i område A12, I-

Ivigssuit, ved sin markante placering og harmoniske fremtræden er et værdifuldt træk i bybilledet, som skal bevares. Området er udbygget med eenfamiliehuse i perioden 1950-70. I de senere år er der sket en væsentlig omdannelse af området.

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, skal pege på område A3, Sydøen, på Ivigssuits Forland. Bebyggelsen er opført 1978-82 efter en samlet plan udarbejdet af arkitekterne Henning Jensen og Torben Valeur.

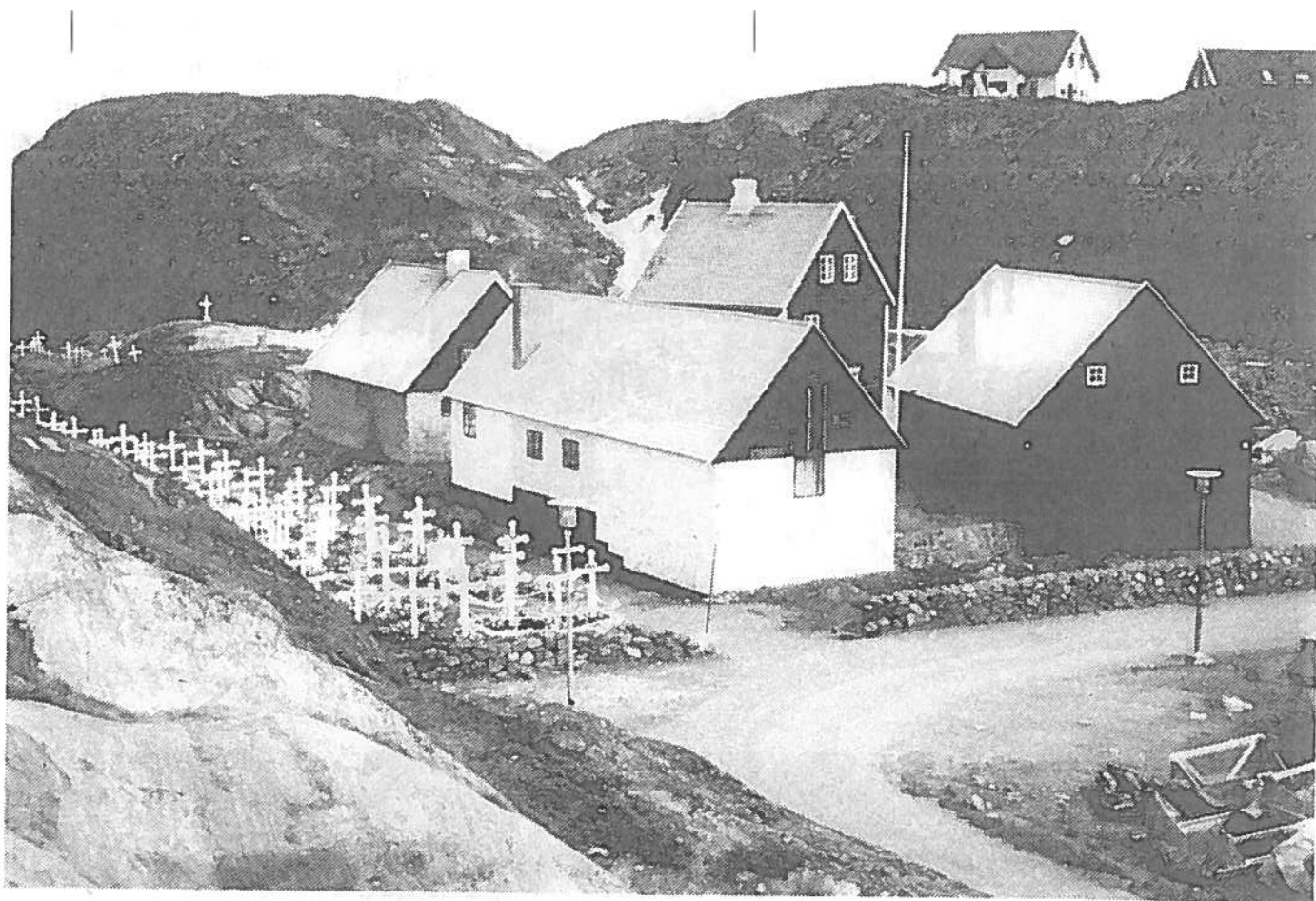
Bebyggelsen består mod øst af toetages forskudte blokke og mod vest af treetages stokke. Et dobbelt femetages hus afslutter parkerings- og bådeoplægspladsen mod nord. Bebyggelsens fri placering i forhold til den høje fjeldvæg på "fastlandet" og kontrasten mellem den lave bebyggelse og det høje hus repræsenterer arkitektoniske kvaliteter.

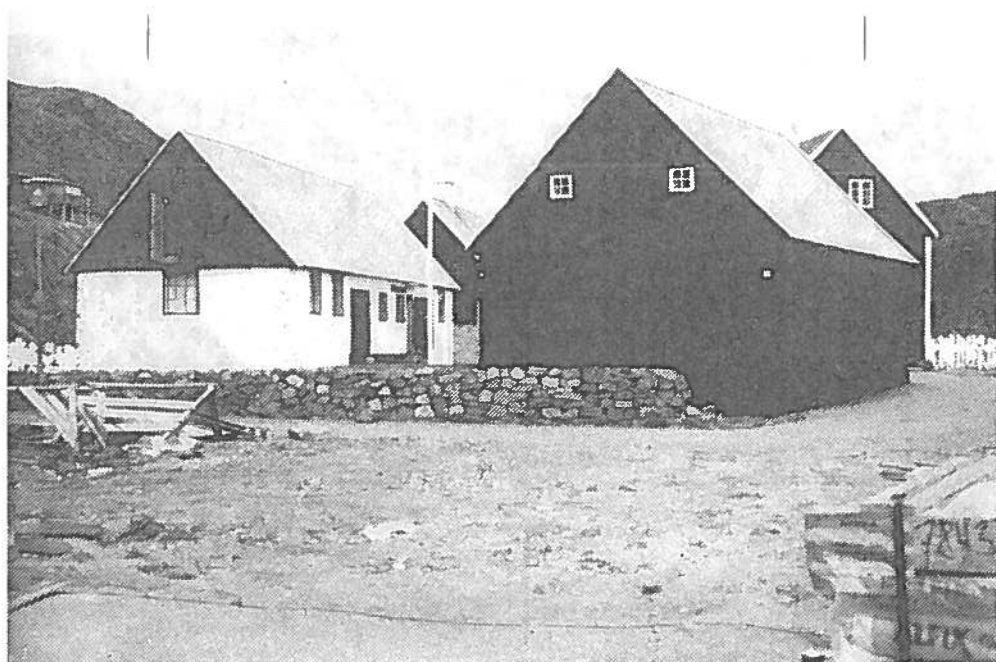
|

|

Den ældre bevarede bebyggelse i Maniitsoq blev flyttet fra kolonien til Kirkegårdsdalen i 1970'erne. Ved genopstillingen af de fire huse blev det tilstræbt, at de kom til at danne en bebyggelsesmæssig helhed.

Bryghuset B-56 er en stenbygning fra 1847, og butikken 25 er en bræddeklædt bindingsværksbygning fra 1850

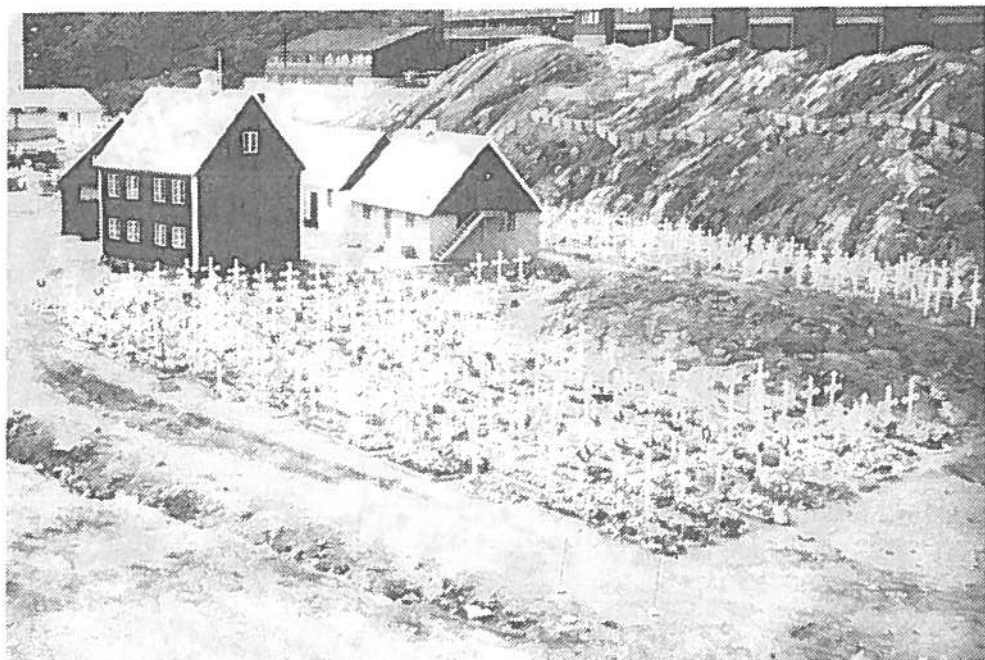
I 1990 er der i dalen påbegyndt et kollegiebyggeri.

Bygningerne er grupperet omkring en lille plads på nogenlunde samme måde, som de lå oprindeligt.

Assistentboligen B-16 fra 1844 er opført i stokværk. Huset er eet ud af en serie ens huse, som blev placeret rundt om på kysten.

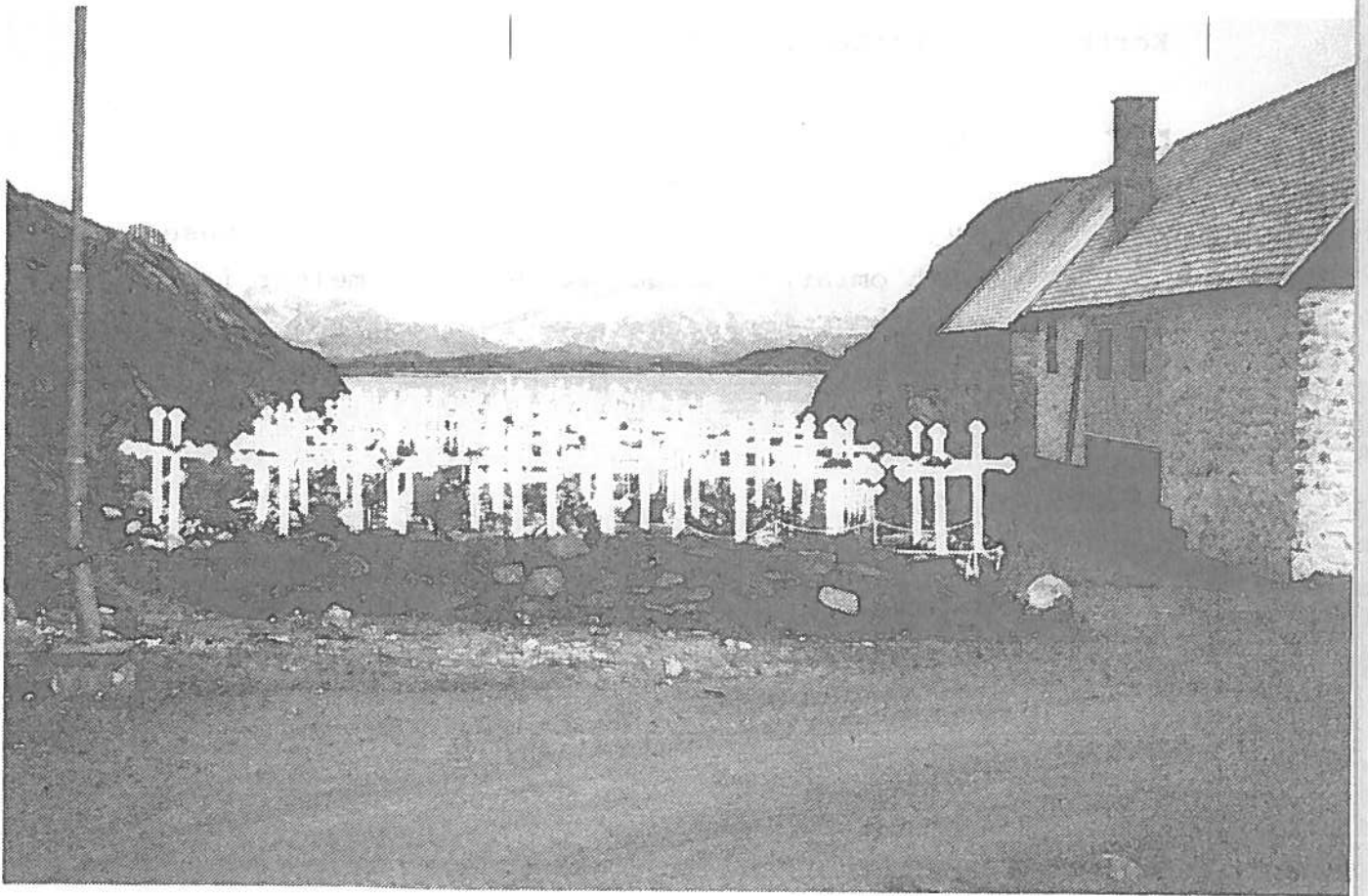

Kirkegården og de fi-
re gamle huse.

Den tidligere begra-
velsesplads i naboda-
len.

Kirkegårdsdalens stejle fjeldsider indrammer et smukt udsyn til fastlandets sneklædte fjelde.

Kortbilag 1: Kirkegårdsdalen

Byplanens områder C2, C6, C9 og D

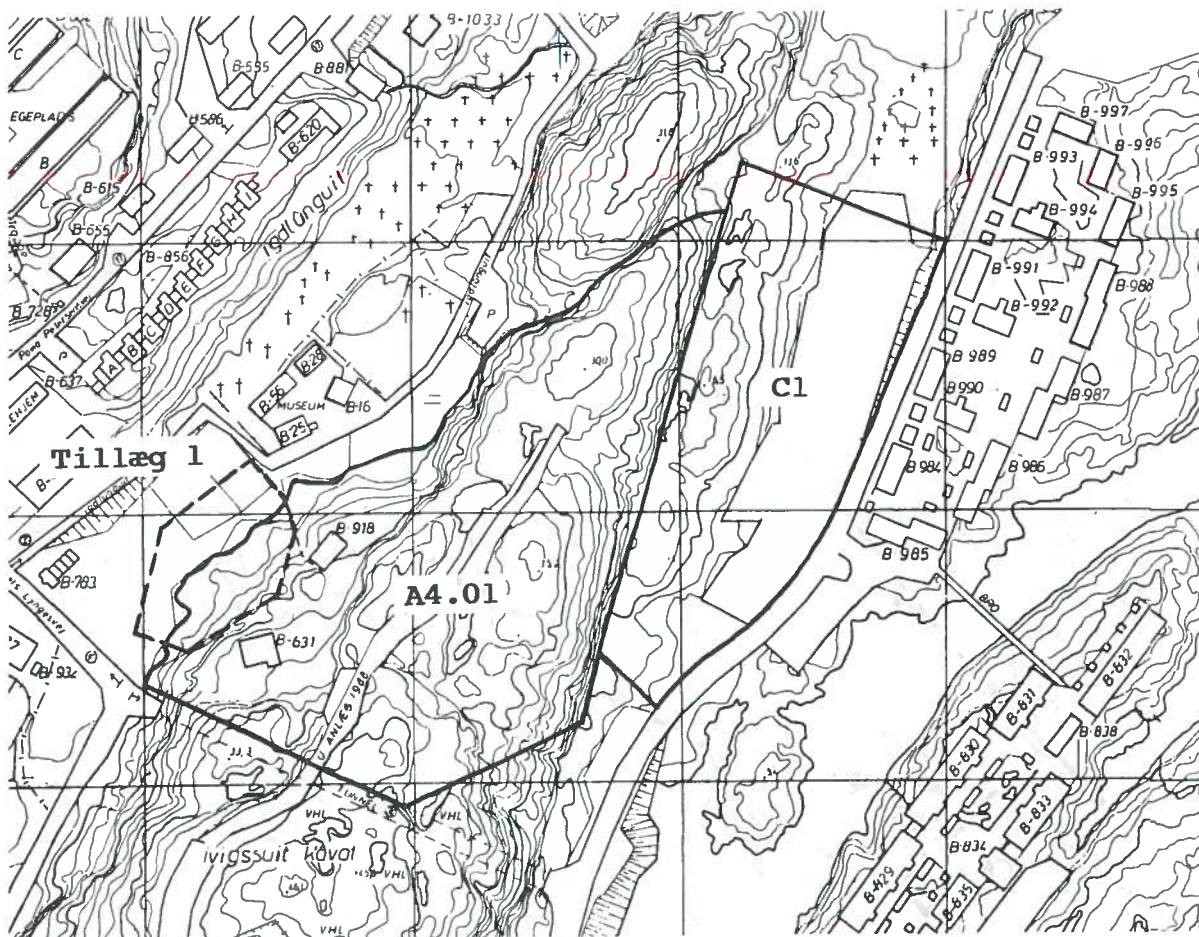

Forslag til bevaringsområde

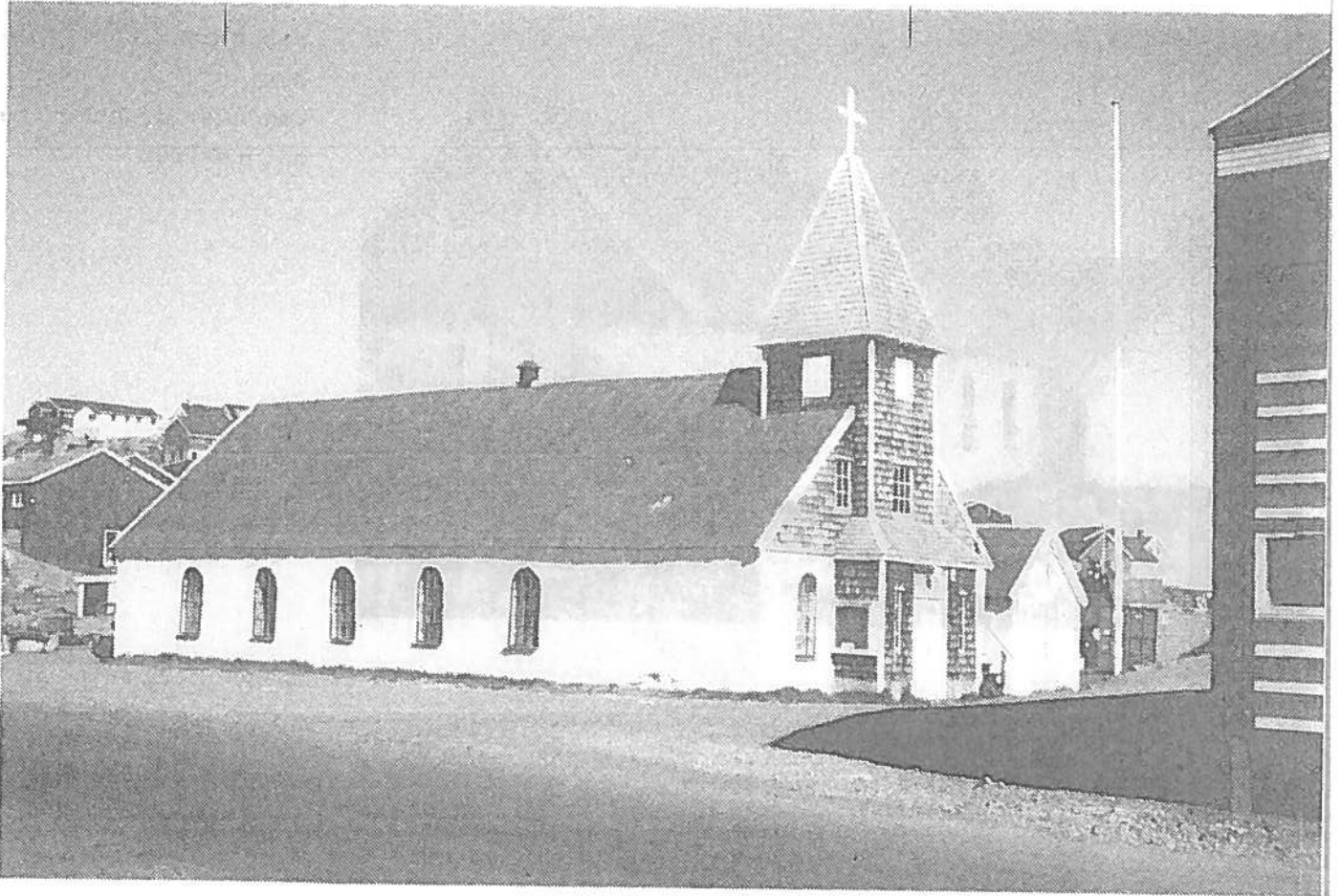
Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum,
samt omfattet af bevarende bestemmelser i byplanen
fra 1985, områdebeskrivelser, og fredet.

Maniitsoq

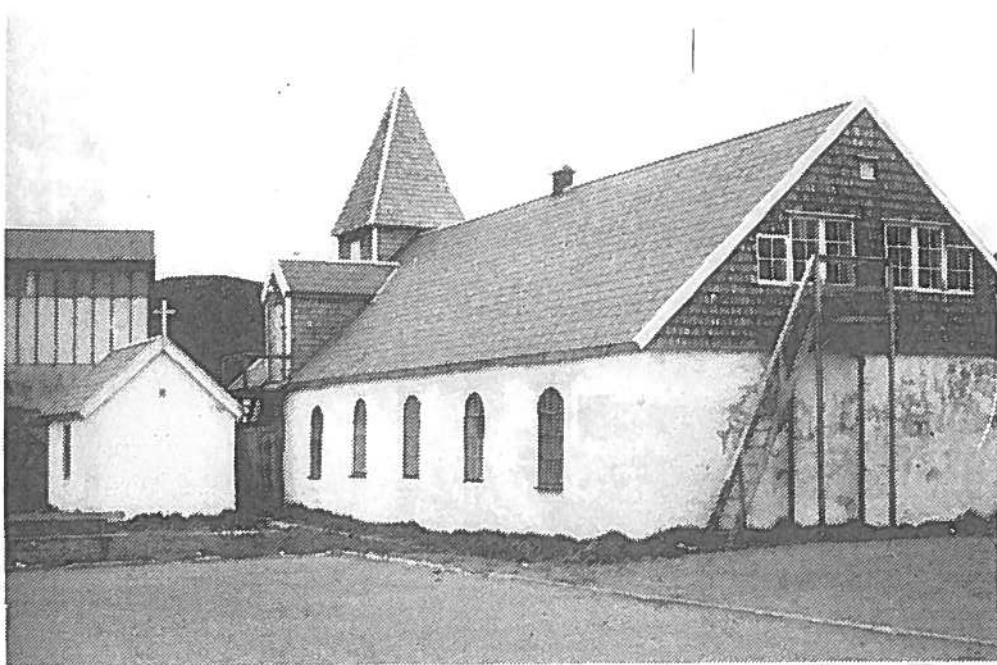

Kortbilag 2: Lokalplanområder

- Lokalplan A4.01, august 1987
- Lokalplan C1, august 1987
- Tillæg 1 til lokalplan A4.01, juli 1989

Den gamle kirke B-104 er opført i 1864. Det er landets største stenbygning fra 1800-årene. Umiddelbart øst for kirken ligger ligkapellet B-106, der ligeledes er opført med stenmur.

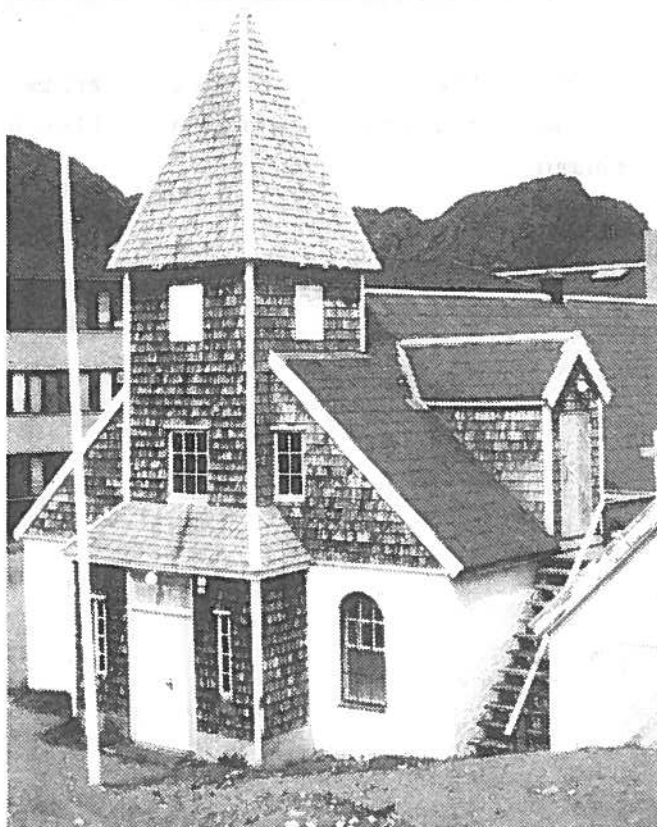

Det lange kirkeskib
har hvidkalkede fac-
der.

Taget er afdækket med
naturskifer.

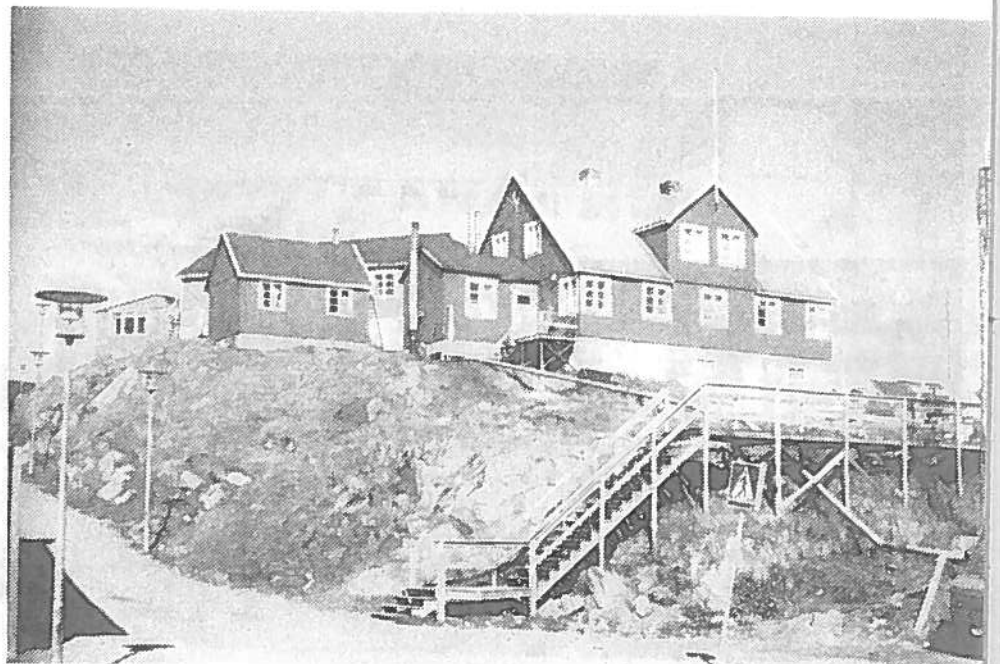
Over indgangspartiet
er rejst et klokke-
tårn beklædt med spån

Børnesanatoriet B-11
er opført i 1925.
Bygningen ligger højt
på fjeldet.

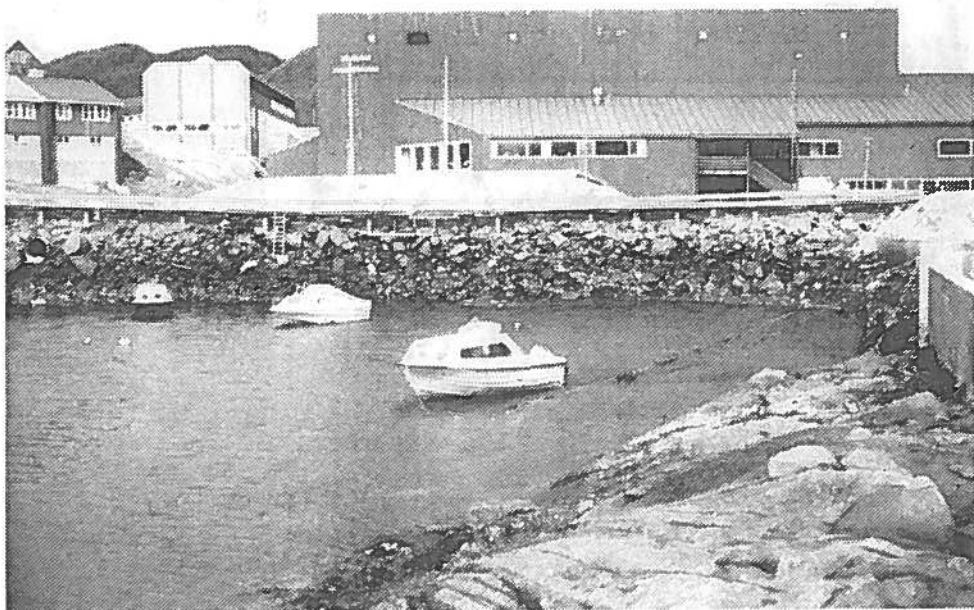
Dobbelthuset B-316 er
opført af brødrene
Vittus og Klaus
Skifte i 1952.

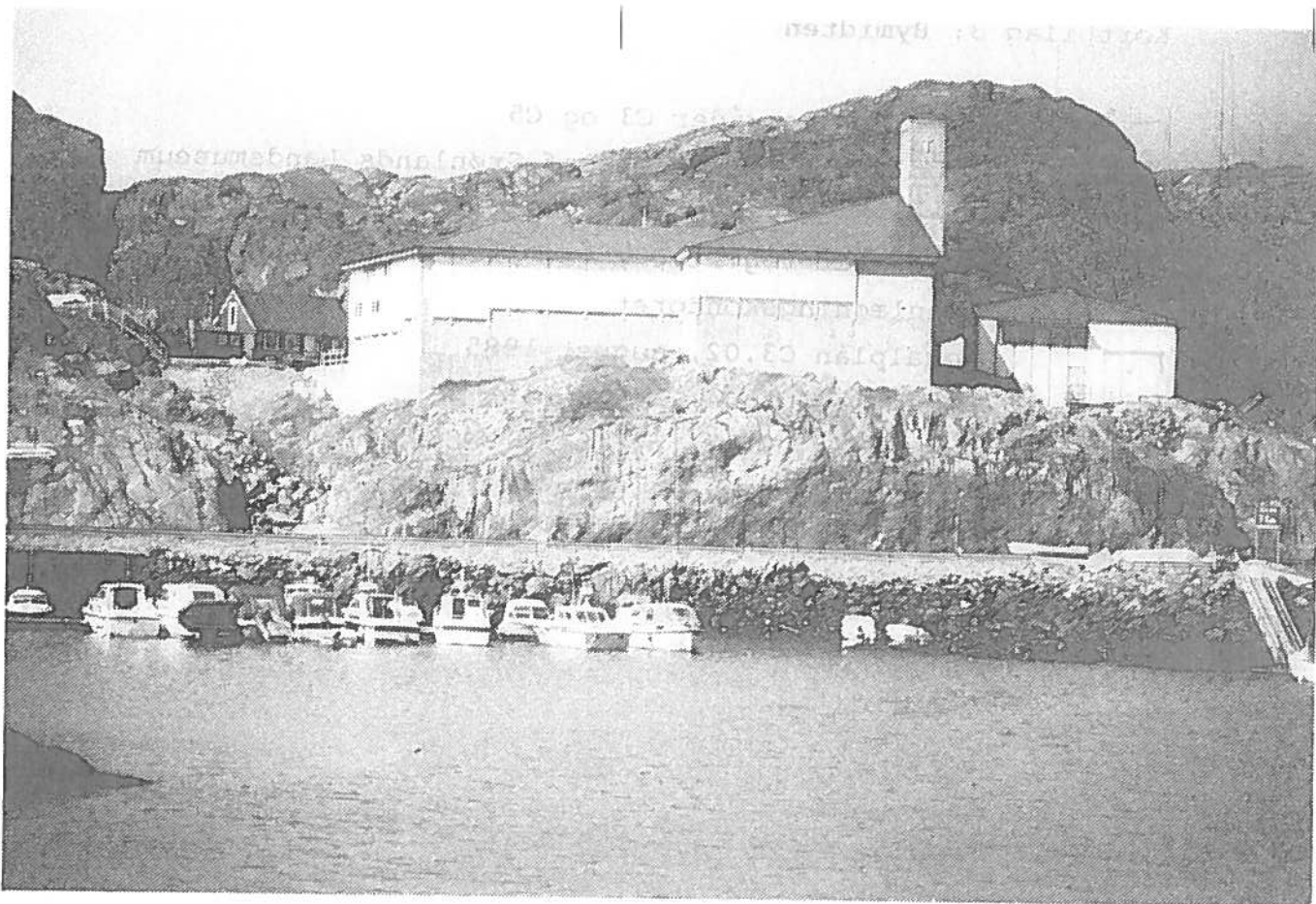
Forsamlingshuset B-730 og ungdomsklubben B-752 har hvidm facader.

Farvesætningen skyldes formentlig nabo skabet til den gamle kirke.

Sportshallen B-876 er en anden markant bygning i bybilledet.

Den er opført i 1978 med Henning Larsen som arkitekt.

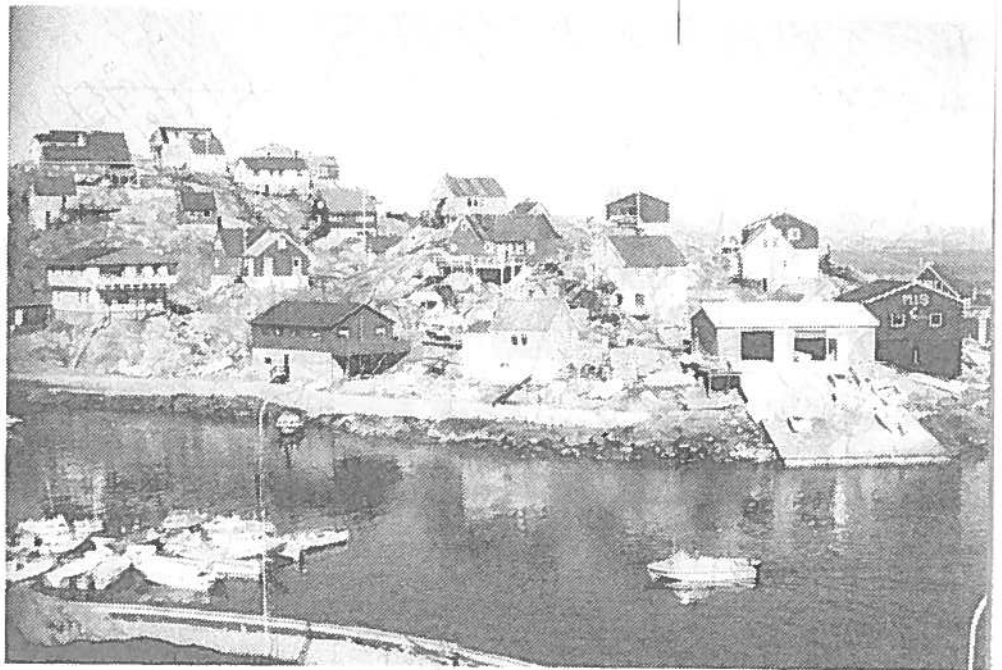
Den ny kirke er byens mest markante enkeltbygning set fra havneindløbet. Den er tegnet af arkitekt Holger Mørch Sørensen og indviet i 1981. Kirken indgår i en samlet bebyggelse, som omfatter vuggestue, forsamlingshus og ungdomsklub, opført i årene 1968-72.

Kortbilag 3: Bymidten

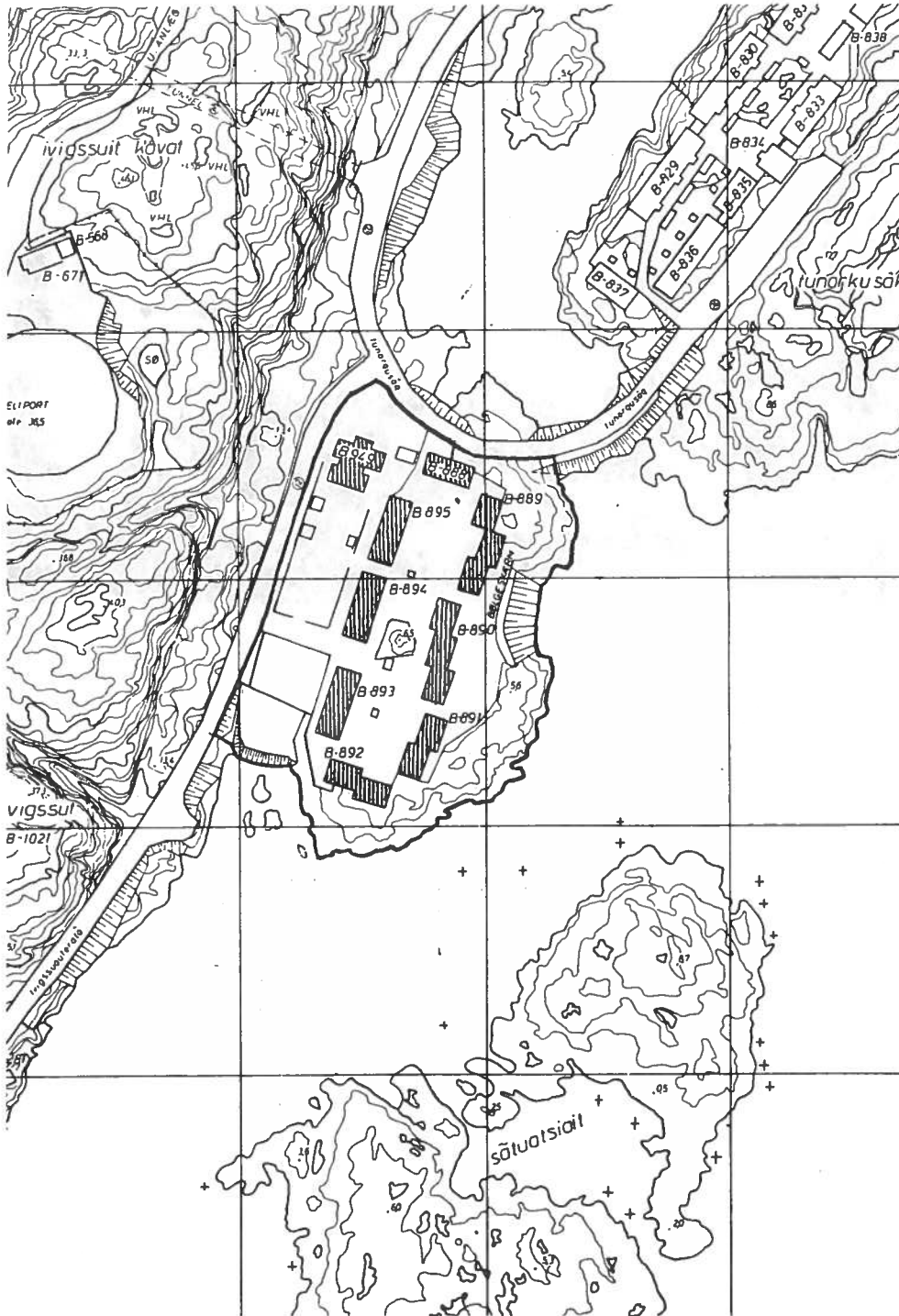
	Byplanens områder C3 og C5
	Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
	Fredede bygninger
	Bygninger registreret af Økonomidirektoratet, planlægningskontoret
	Lokalplan C3.02, august 1985
	Lokalplan C3.04, august 1987
	Lokalplan C3.07, oktober 1988
	Lokalplan C3.06/B6.01, juni 1989
	Bevaringsområde omkring kirken, jfr. lokalplan
	Lokalplan C3.08, juni 1989

Ivigssuit
Byplanens område A12

Ivigssuit var for få år tilbage endnu præget af småhuse placeret op over den sydvestvendte fjeldskråning. Bebyggelsen er idag under omdannelse, hvor mindre huse udbygges, og ny og større huse kommer til.

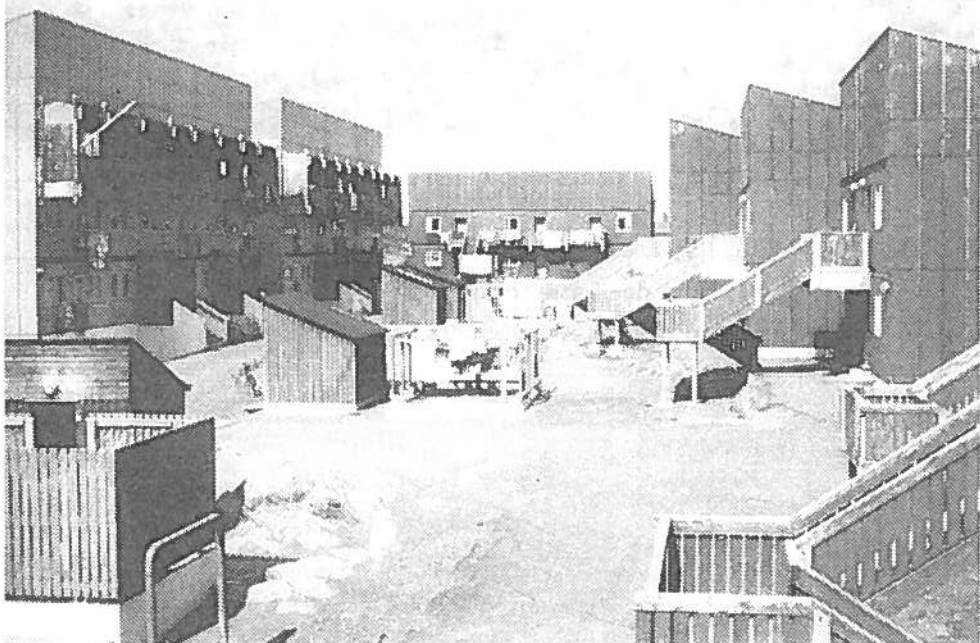
Ivigssuits Forland
Sydøen
Byplanens område A3

På Ivigssuits Forland er bebyggelsen på "Sydøen" arkitektonisk bemærkelsesværdig ved sit ene højhus i kontrast til de lavere etagehuse. Bebyggelsen er tegnet af arkitekterne Henning Jensen og Torben Valeur og opført i 1978-82.

Ud til vejen er der anlagt en kombineret parkerings- og bådoplægsplads.

Gårdsrummet er levende udformet med sine forskudte bygningsblokke, altaner og friløbstrapper.

ILLOQQORTOORMIIT

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990

ILLOQQORTOORMIIT

Der er ikke i Illoqqortoormiit by udpeget byområder med bevaringsinteresser.

På baggrund af bebyggelsens alder og beliggenhed kan der oversigteligt peges på følgende:

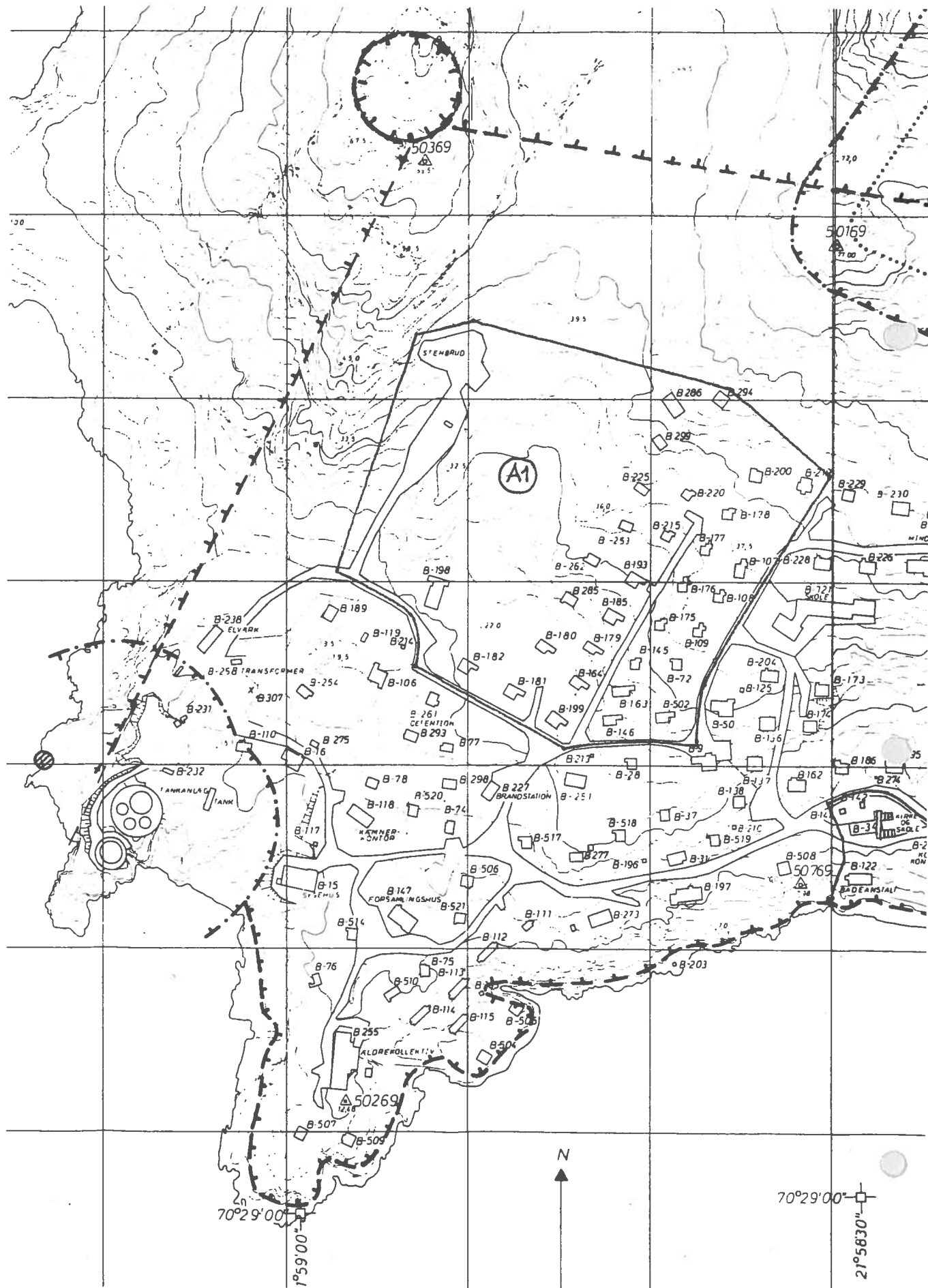
Illoqqortoormiit er grundlagt i 1925. Bygningerne B-33 og B-36 repræsenterer den ældste bebyggelse. Herudover findes følgende huse, opført før 1940, som alene på grund af deres alder må vurderes som muligt bevaringsværdige: B-1, B-2, B-12, B-13, B-22, B-30 og B-34.

De nævnte huse er - på nær B-12 og B-36 - beliggende i byplanens område D1, jfr. kortbilaget. Det kunne overvejes at inddrage B-36 i området i forbindelse med en lokalplanlægning. I en lokalplan kan der tages samlet stilling til områdets miljømæssige værdier og fremtidige funktion.

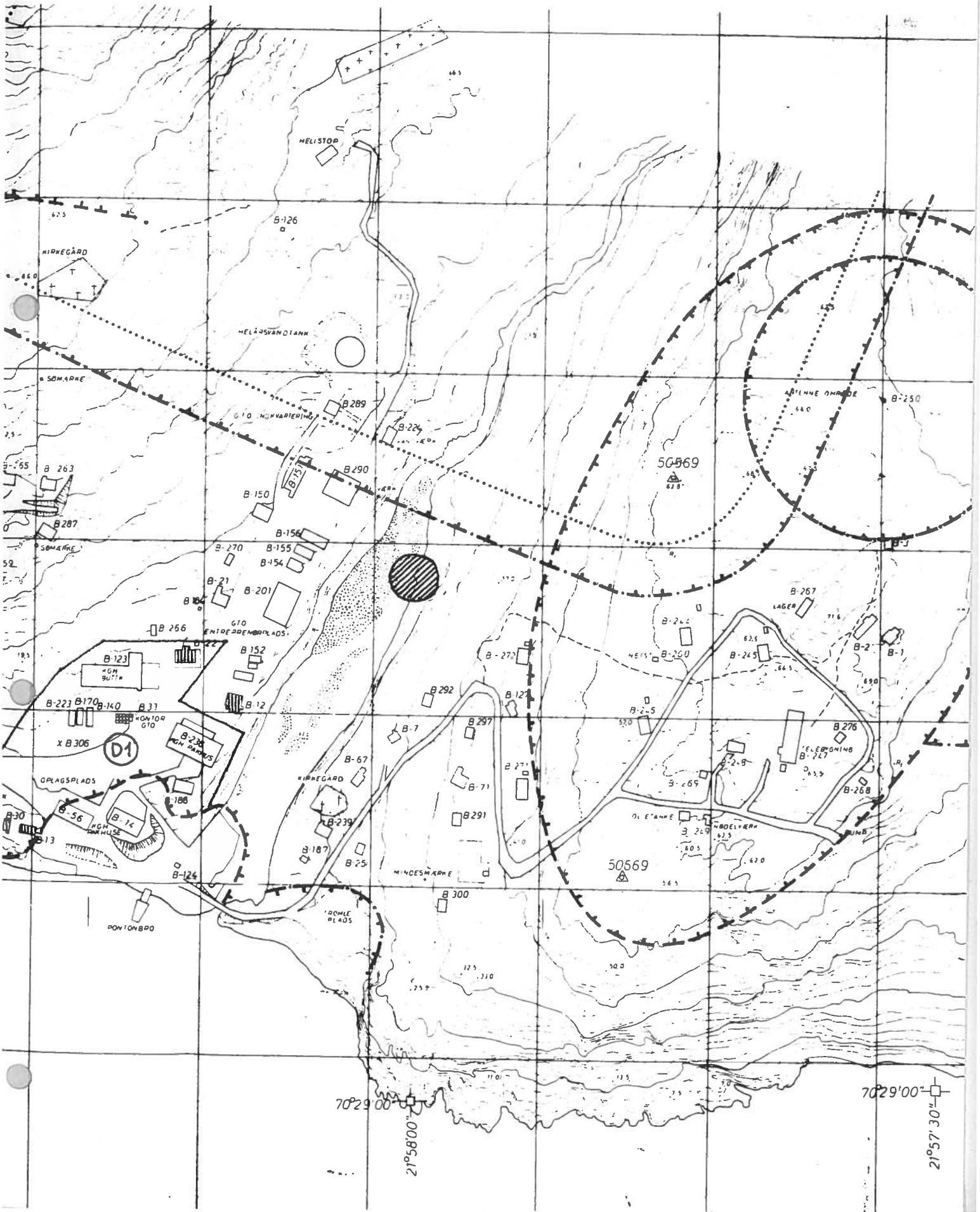
Endvidere knytter der sig bevaringsmæssige interesser til den østlige del af område A1 (åben boligbebyggelse), der indeholder en GTO-typehusbebyggelse fra omkring 1950-60.

Indenfor byplanområdet er der registreret to forhistoriske anlæg. Det drejer sig om en plads med teltringe ved tankanlægget i koordinat 70,6/30,0 og nogle stenbyggede anlæg af ukendt alder ved elven i den nordvestligede del af kvadrat 78/30. Anlæggene er fredede i henhold til Landstingslov nr.5/1980 om fredning af jordfaste fortidsminder og bygninger, Omkring anlæggene foreligger en beskyttelseszone på 20 meter.

Illoqqortoormiut

Illoqortoormiut

70°29'00"

21°58'00"

70°29'00"

21°57'30"

Illoqqortoormiit

Planlægningsforhold

Grundlaget for kommuneplanlægningen er "Forslag til byplan for Illoqqortoormiit" fra 1987, som blev tilsendt Landsstyret til godkendelse den 27.marts 1988. Ved brev af 16.maj 1989 har Landsstyret godkendt forslaget som midlertidige rammer for indholdet af lokalplanlægningen

Kortbilag

- Byplanens område A1 og område D2, jfr. godkendelsesskrivelsen af 16.maj.1989
- Bygninger vurderet som bevaringsværdige af bygningsfredningsrådet
- Bygninger registreret af økonomidirektoratet planlægningskontoret
- Forhistoriske anlæg registreret af Grønlands Landsmuseum.

AMMASSALIK

Bevaringsværdige bygninger og bydele

**Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990**

AMMASSALIK

I Ammassalik by udpeges "den første bebyggelse" som et bevaringsområde. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1

Bevaringsområdet er i historisk sammenhæng bemærkelsesværdigt ved, at byens første huse er bevaret, heriblandt "overvintringshuset". I arkitektonisk henseende er området karakteriseret ved sine græsklædte skråninger. Omkring flere af husene er anlagt haver, som dog ikke længere dyrkes. Den gamle kirke, som ligger på en klippeafstans ovenfor havnen, er den mest markante enkeltbygning i bybilledet.

1. Den første bebyggelse

"Missions- og Handelsstationen ved Angmagssalik" blev oprettet i 1894. Stedet var blandt andet udset af Gustav Holm, som med sin konebådsekspedition overvintrede i nærheden i 1884.

Det første skib, der afgik til stationen, medbragte materialer til tre huse: et foreløbigt beboelseshus for hele personalet, et provianthus samt missionærens bolig. Inden skibet forlod stationen igen, var den midlertidige bolig og provianthuset rejst. Missionærens bolig opførtes i forsommeren 1895. Samme år ankom et nyt skib med handelsmandens hus. Alle husene var tildannede i København og skulle blot samles på stedet.

Af de fire første huse er de tre tilbage, idet provianthuset blev nedrevet i 1940'erne:

Ammassalik

Den midlertidige bolig (B-51), også kaldet "Kastellet", kan nærmest karakteriseres som en mellemting mellem et lille pakhus og et beboelseshus. Lige fra begyndelsen har huset været anvendt som et altnulig-hus. Det benyttes idag til kontorformål

I sin oprindelige skikkelse var det en brædeklædt bindingsværksbygning med skrånede og afstivningskryds anbragt udenpå brædebeklædningen. Konstruktionen var så igen inddækket med tagpap. Idag fremtræder facaderne med brædebeklædning, og vinduerne og indgangsdøren er nye.

Som Ammassalik's første bygning - og som det eneste bevarede "overvintringshus" - har bygningen historisk betydning.

Missionærboligen (B-42) og kolonibestyrerboligen (B-47) er begge brædeklædte bindingsværksbygninger med spåntækte tage. Husene er opført efter tegninger af arkitekt C.I.Kyhn.

Bygningshistorisk er husene bemærkelsesværdige, idet de er de første eksempler på en helt ny type beboelseshuse i Grønland. Tilligere opførtes næsten alle beboelseshuse i stokværk, hvor massive tømmerstokke blev stablede ovenpå hinanden. I 1890'erne går man over til udelukkende at bygge i brædeklædt bindingsværk. Bindingsværkskonstruktionen beklædes udvendigt med to lag brædder, og indvendigt med eet bræddelag. Mellemlummet udfyldes med mos eller tørv for på denne måde at øge væggenes isoleringsevne.

Missionærboligen har bevaret sin oprindelige hovedform, medens vinduernes placering i facaderne løbende

er blevet ændret. Vindfanget på nordfacaden og en halvtagsudbygning ved sydgavlen er senere tilføjelser.

Kolonibestyrerboligen er udvidet i 1904 med en tilbygning mod øst forestået af tømrermester P.A.Cortzen. Fra 1928 til 1948 fungerede huset som sygehus, og det har formentlig i denne periode fået sin gule facadefarve. En mindre tilbygning mod vest stammer antagelig fra 1952, hvor huset blev indrettet som tuberkulose-hospital.

Fuldt udbygget blev stationen først med opsendelsen af en kirke i 1903 og indvielsen af samme i 1908.

Den gamle kirke (B-41) er tegnet af P.A.Cortzen. Oprindeligt indeholdt bygningen et kirkerum mod øst og en skolestue mod vest. I 1955 er kirken forlænget mod vest ved GTO's arkitektkontor. Bygningen er istandsat i 1989, og den skal fremover anvendes til museum.

Kirken er en bræddeklædt bindingsværksbygning med spåntag, hvorpå der er anbragt en tagrytter med udskårne stolper. Bygningens forholdsvis store tagudhæng og de synlige spærender er typiske træk for P.A. Cortzens arbejder. Kirken er projekteret med nogle store kæder fra de fire hjørner ud til klippen. Kæderne er nu forsvundet, men ankrene i klippen kan stadig ses. Når en sådan konstruktion har kunnet komme på tale, skyldes det formentlig bygningens udsatte beliggenhed for vindpåvirkning.

Medhjælperboligen (B-48), kaldet "Skæven", er opført i tidsrummet 1904-08 og formentlig også tegnet af P.A.Cortzen. Navnet "Skæven" skyldes, at husets sokkel

Ammassalik

på østsiden er sunket, hvilket dog ikke umiddelbart kan ses på bygningen udefra. I 1920-erne blev bygningen forlænget med fire meter mod nord. Den lave udbygning på vestfacaden - et kulhus - stammer formentlig fra samme tidspunkt. Med sin lange smalle bygningskrop, som ligger vinkelret på Johan Petersensvej, fremtræder bygningen arkitektonisk markant i bybilledet.

Den tidligere inspektørbolig (B-30) er opført i 1928 til inspektøren for Østgrønland. Bygningen er tegnet af arkitekt Helge Bojsen Møller. I 1961 er der tilføjet en udbygning mod vest tegnet af GTO's arkitektkontor. Også den brede tagkvist er kommet til senere.

Blandt området's øvrige historisk værdifulde huse bemærkes eenfamilieshuset ved Ny Havnevej (B-32) og grøntsagshuset (B-29). Eenfamilieshuset, fra 1947, er et bræddehus rejst på et betonfundament. Foran huset er der på havnesiden opbygget et plateau, som formentlig har været anvendt som have. Grøntsagshuset består af en enkel trækonstruktion med lavt heltag, som er omgivet af ydervægge af stablede natursten med skiftegang af tørt. Bygningssiderne står frodigt grønne med græsser og urtevekster. Huset er opført i 1950, og det må, i sammenligning med tilsvarende huse i Vestkystens byer, betragtes som det bedst bevarede af sin type.

Eenfamilieshuset og grøntsagshuset danner i forlængelse af KNI's ny butik og posthuset (udenfor bevaringsområdet) en sammenhængende facaderække.

Blandt de mindre bygninger i området bemærkes udhuset til inspektørboligen (B-54) samt lighuset (B-59).

Planlægningsforhold

"Angmagssalik byplan" fra oktober 1980 er godkendt i foråret 1990 som midlertidige par.3-rammer for lokalplanlægningen. I godkendelsen er det blandt andet forudsat, at byplanens inddeling i ramme-områder bringes i overensstemmelse med lokalplanerne: "Lokalplan nr.2: Bymidten og det nordlige byområde" og "Lokalplan nr.3: Centerområde ved Nyhavnevej".

Økonomidirektoratets planlægningskontors forslag til afgrænsning af bevaringsområdet "den ældste bebyggelse" omfatter dele af rammeområderne: A6 (boligområde), B1 (havneområde) samt C3 og C4 (fælles formål).

I forhold til Lokalplan nr.2 udgør bevaringsområdet den sydøstligste del af lokalplanområdet. I forhold til Lokalplan nr.3 indgår den nordlige del af lokalplanområdet i bevaringsområdet, dog således at østgrænsen følger foden af kirkefjeldet og de udsprængninger, som har fundet sted ved havnen. Planlægningskontoret finder, at kirkefjeldet i videst muligt omfang bør bevares af hensyn til kirkens fri beliggenhed.

Det er endvidere planlægningskontorets opfattelse, at bevaringsområdet må betragtes for fuldt udbygget. Ny bebyggelse bør derfor ikke tillades og friarealerne skal opretholdes med naturlig vegetation. I byplanens områdebeskrivelser til områderne A6 og C3 er de grønne skrån timer omtalt som bevaringsværdige træk.

2. Andre områder

Udbygningen af Ammassalik er typisk sket ved at hele kvarterer er skudt op på de forskellige fjeldpartier omkring bymidten. Flere af disse kvarterer har endnu bevaret deres tidstypiske præg.

På fjeldet syd for havnen ligger et kvarter med overvejende GTO-dobbelt-huse fra 1960'erne. Set i forhold til andre samlede GTO-bebyggelser, er der tale om en forholdsvis stor variation i hustyper. Desuden er typerne sammenstillet med større frihed end i tilsvarende byområder i andre byer. **Område A10** og **område A11** (boligområde) kendetegnes således først og fremmest ved sit varierede, men alligevel velordnede bybillede.

Udbygningen af **område A12** (boligområde) er påbegyndt i 1979 med selvbyggerhuse af typen "Igdlorput 78". Bebyggelsen er i arkitektonisk henseende præget af stor ensartethed. Bygningshistorisk er området bemærkelsesværdigt som et samlet selvbyggerhus-kvarter i en by.

3. Andre bevaringsværdige bygninger

Udenfor de nævnte områder ligger enkelte huse, hvortil der knytter sig historiske og arkitektoniske interesser.

Pakhuset og bageriet (B-33) på havnen er opført efter tegninger af Helge Bojsen Møller i 1940. Bygningen er en tillempet udgave af de kombinerede kul- og pakhus, som de fleste byer blev forsynet med i 1930-40'-

erne. Underetagen, hvor kullene opbevaredes, er af beton, medens overetagen er udført i trækonstruktion. På sydfacaden er der i 1986 tilbygget en butik.

Umiddelbart vest for bageriet ligger tømrerværkstedet (B-35) fra 1889. Det er et lille bræddeklædt bindingsværkshus.

Det første hus i den sydelige bydel var telegrafmesterboligen (B-7) fra 1925. Huset er opført efter en typetegning for embedsmandsboliger udarbejdet af Helge Bojsen Møller. Det er bræddeklædte bindingsværksbygninger med tage afdækket med spån. Telegrafmesterboligen er udvidet i 1951 og renoveret i slutningen af 1980'erne.

Den ny kirke (B-999) er tegnet af arkitekt Holger Jensen og opført i 1983-85. Ved sin placering og udformning har bygningen tilført bybilledet nye arkitektoniske kvaliteter.

|

|

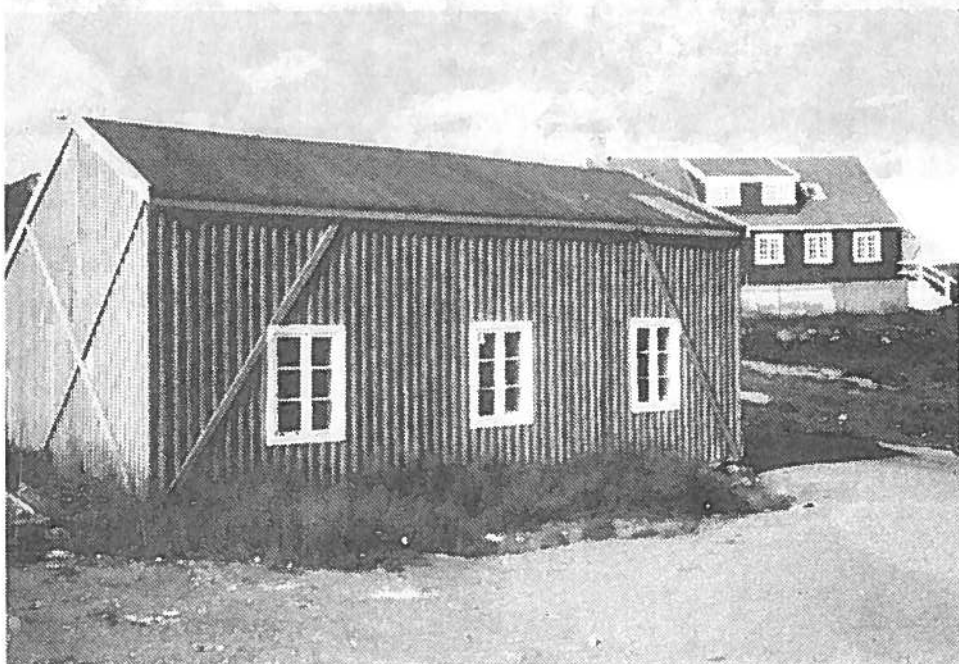

"Missions-og handelsstationen ved Angmagsalik" blev oprettet i 1894. Stedet var blandt andet udset af Gustav Holm, som med sin konebådsekspedition overvintrede i nærheden i 1884.

Ammassalik

Den ældre bebyggelse
ligger op over de
græsklædte skrånin-
ger.

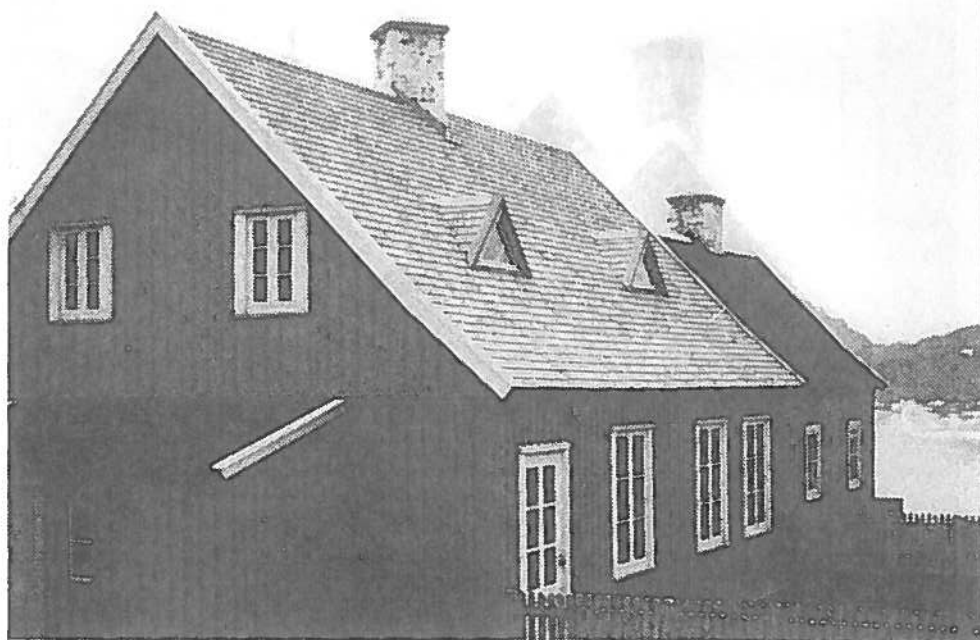

Overvintringshuset
B-51 inden den spe-
cielle bygningskon-
struktion blev ind-
dækket med brædder.
Foto Søren Vadstrup
1979.

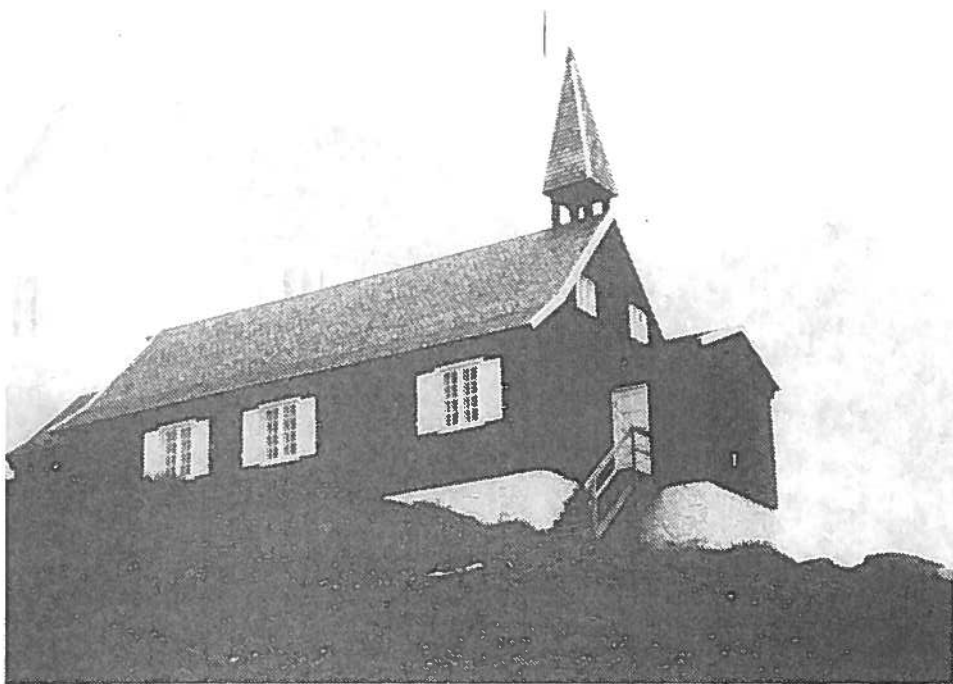
Missionærboligen B-42 (og kolonibestyrerboligen B-47) er de første beboelseshuse opført i moderne brædeklædt bindingsværkskonstruktion.

B-47 fik i 1904 en tilbygning mod øst. Husets gule facadefarve fortæller, at det har fungeret som sygehus.

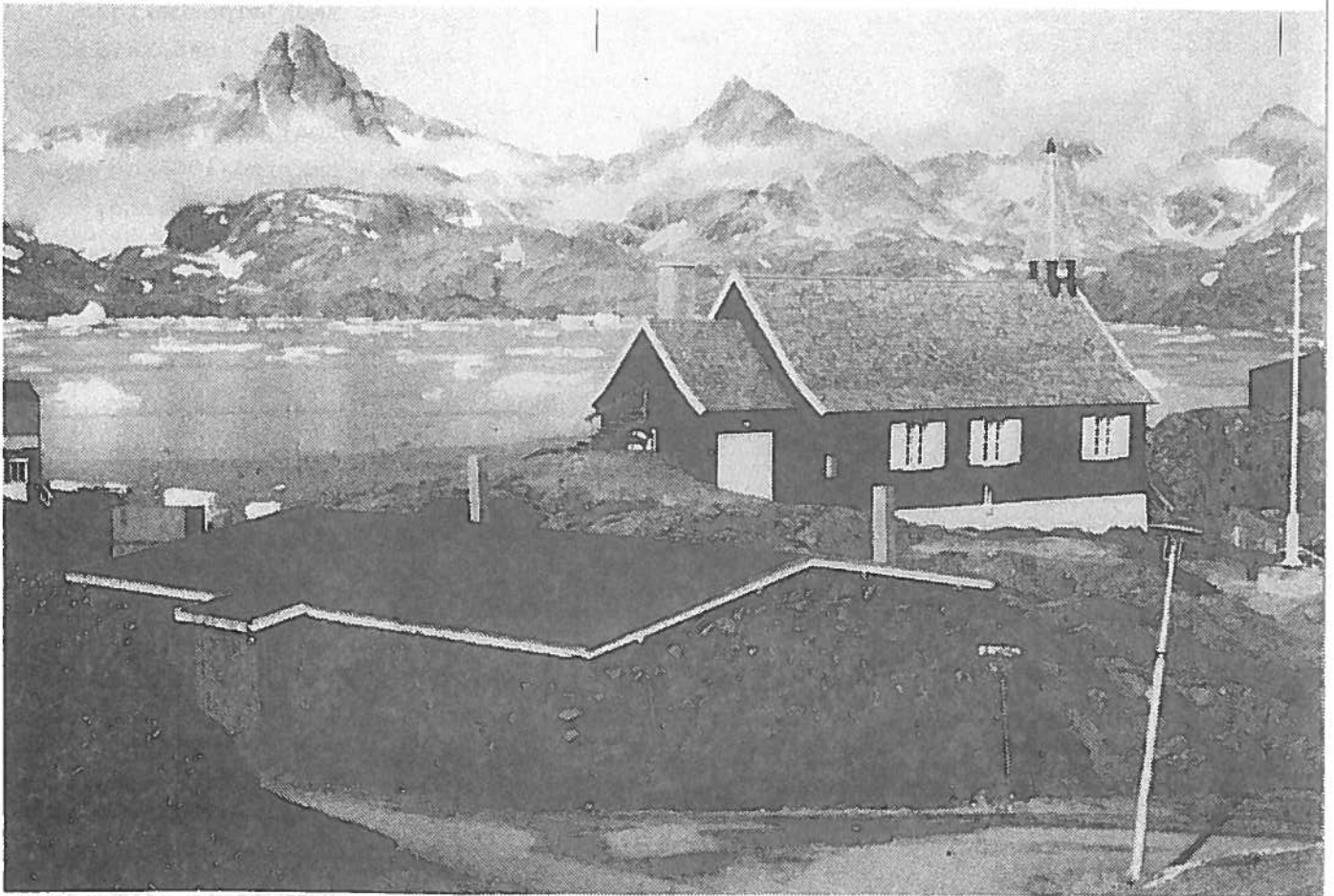
Ammassalik

Den gamle kirke | B-41
blev opsendt i 1903
- men først indviet i
1908.

Kirken er tegnet af
tømrermester P.A.
Cortzen.
Forlængelsen er
forestået af GTO's
arkitektkontor.

Kirken ligger på en klippeafsats ovenfor havnen og en den mest markante enkeltbygning i bybilledet. I forgrunden ses grøntsagshuset B-29, som er opført i 1950. Det er det bedst bevarede eksempel på denne bygningstype.

Ammassalik

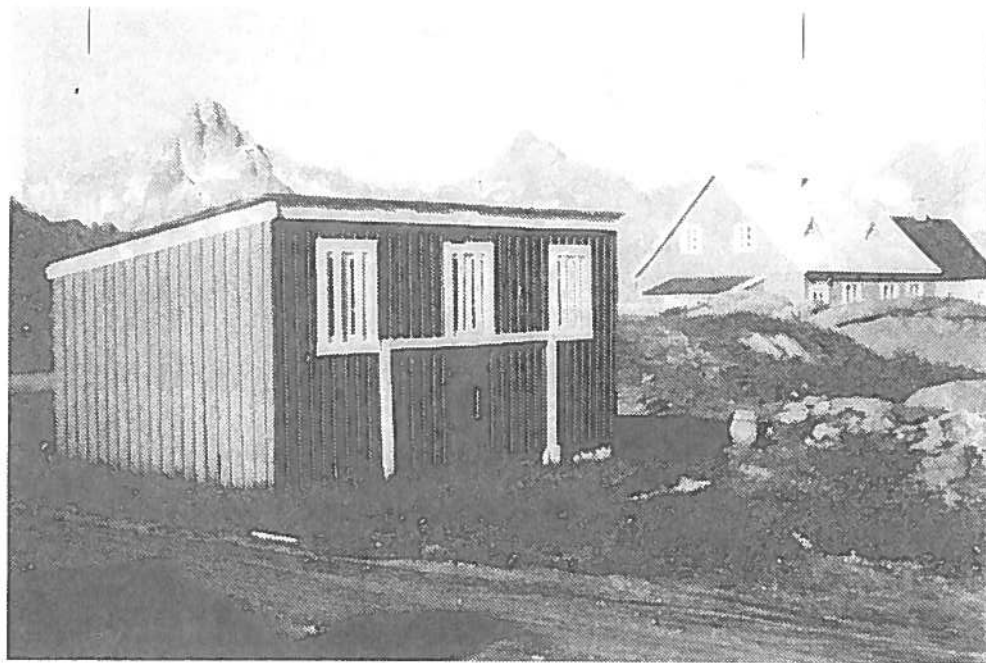

Medhjælperboligen
B-48 - også kaldet
"Skæven" - er en lang
smal bygning opført
omkring 1905 og udvi-
det i 1920'erne.

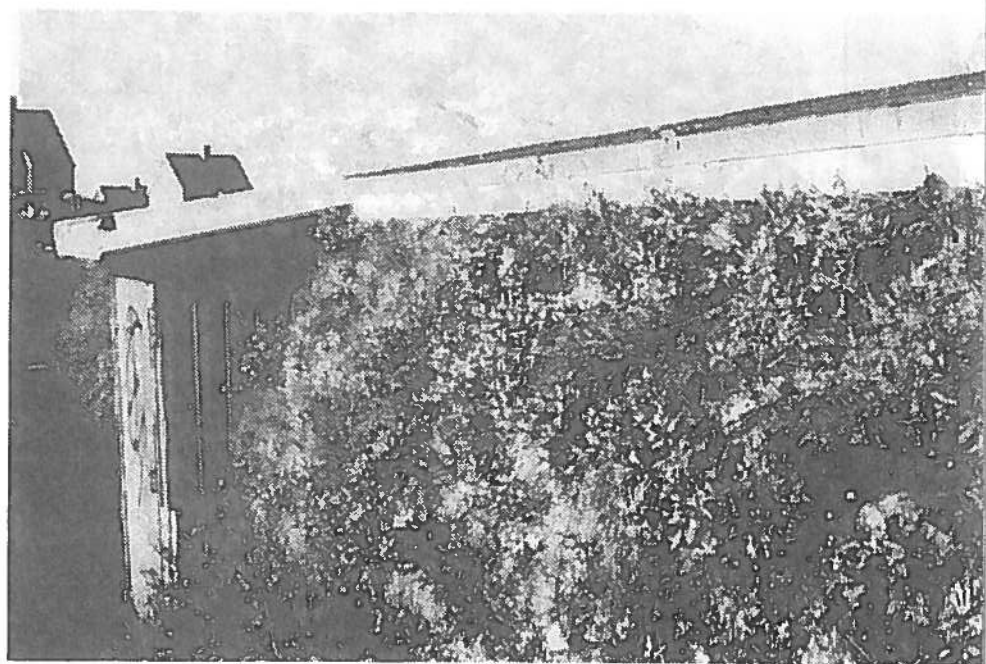

B-30 er opført i 1928
som bolig til inspek-
tøren for Østgrøn-
land.
Bygningens udseende
er senere ændret.

Blandt de mindre bygninger bemærkes udhuset B-54.

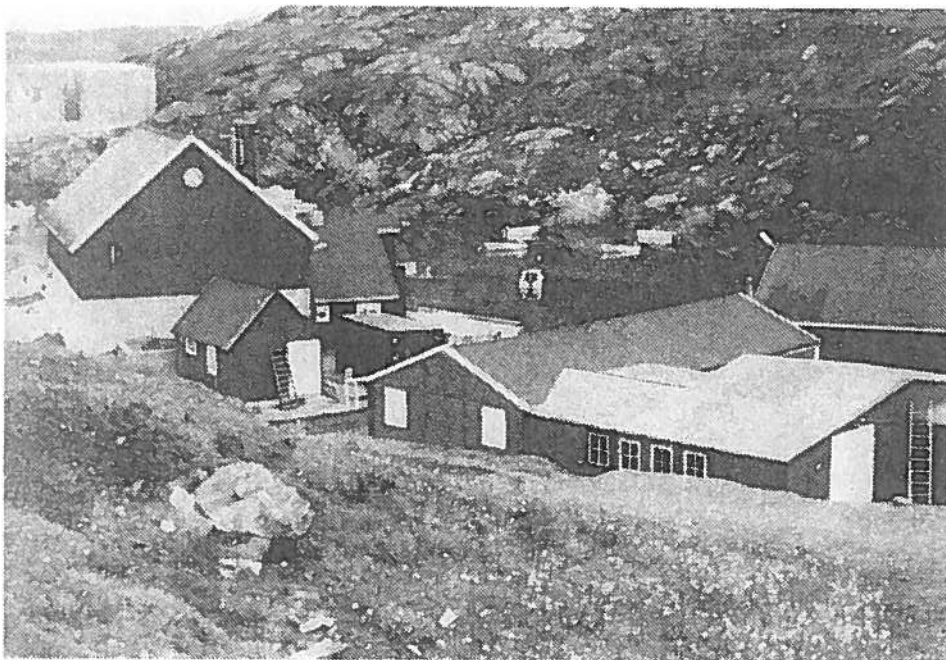
Murene på grøntsags-
huset B-29 har en
frodig græs-og urte-
vækst.
Huset er nyistandsat.

Ammassalik

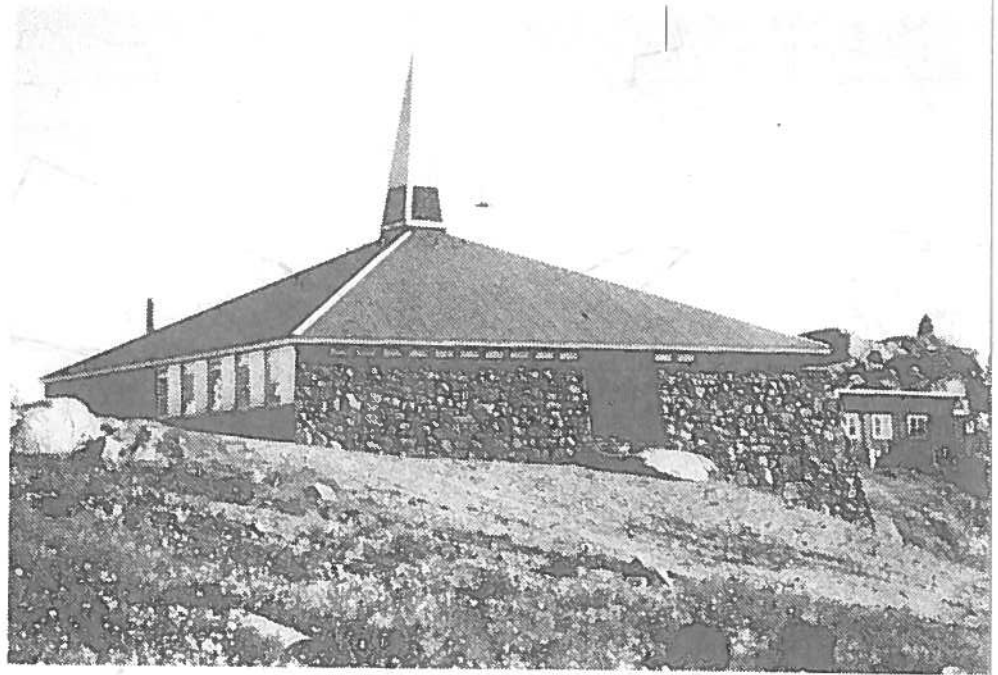
Eenfamilieshuset B-32
fra 1947 har i 1987
fået KNI's ny butik
B-1068 som nabo

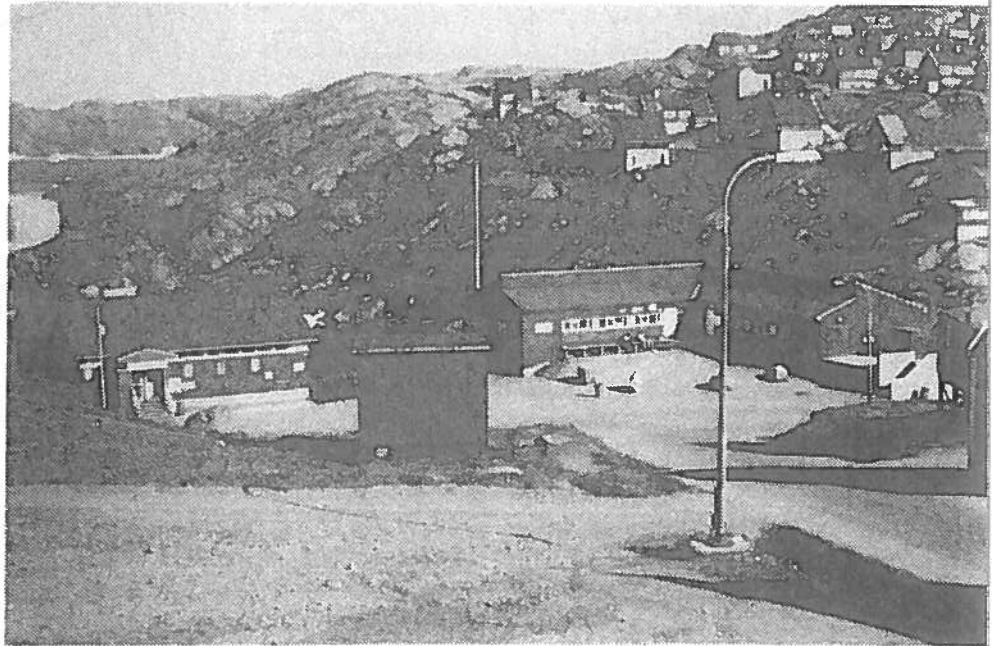
Pakhuset og bageriet
på havnen er opført i
1940.

Vest herfor ligger
det lille tømrerværk-
sted B-35 fra 1899.

Den ny kirke B-999. Kirken er tegnet af arkitekt Holger Jensen og opført i 1983-85.

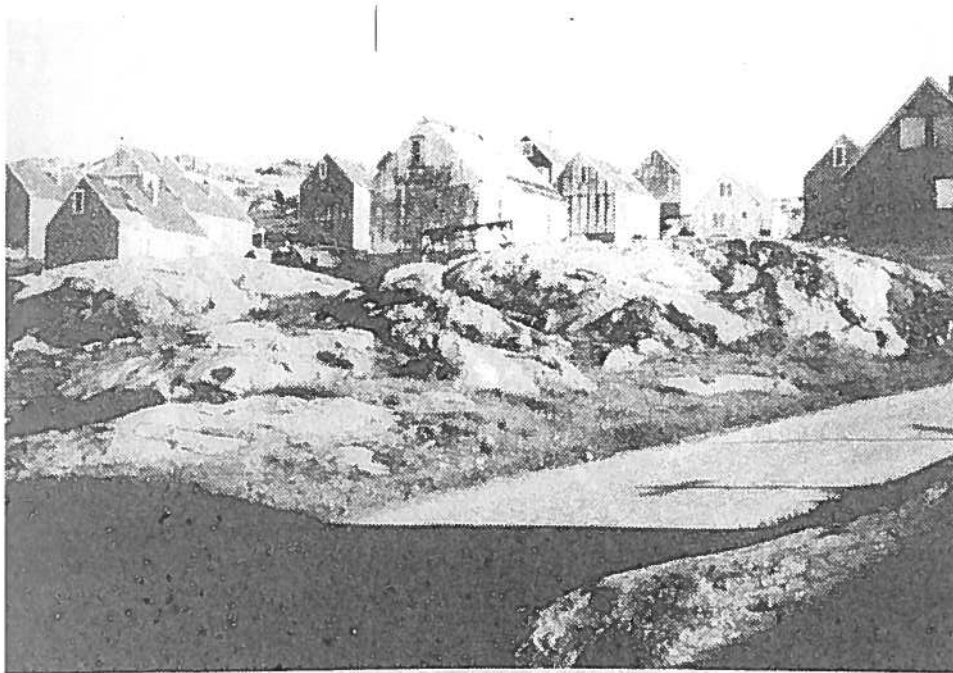
Kontor-og posthuset B-817 fra 1975 er en vinkelbygning. Den markerer hjørnet af pladsen, hvorfra der også er indgang til KNI's butiksbbygning.

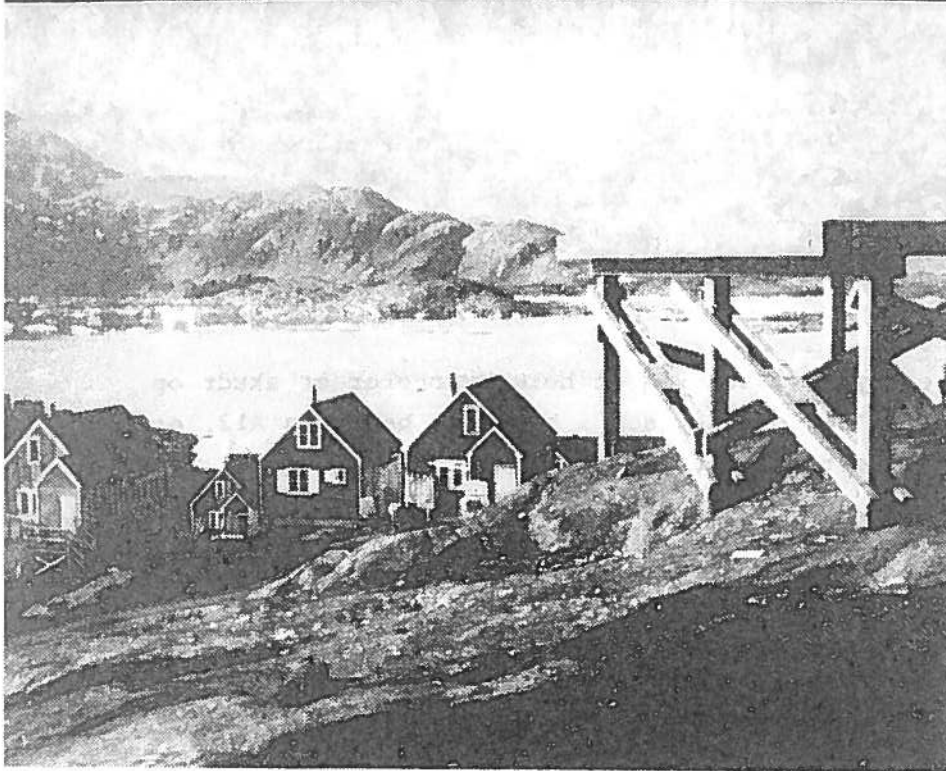

Udbygningen af Ammassalik er typisk sket ved at hele kvarterer er skudt op på forskellige fjeldpartier. I det område, som i byplanen benævnes A12, er et kvarter af selvbyggerhuse fortsat under udbygning.

Ammassalik

Selvbyggerhuse af ty-
pen Illorput 78.

Husene kan enten rej-
ses på en stolpekon-
struktion eller på et
betonfundament.

Område A10 og A11 er udbygget i 1960'erne. Bebyggelsen er præget af stor variation i bygningstyperne.

I disse år tilpasses husene ændrede brugskrav. Midt i billedet ses B-459, som er blevet forlænget.

Kortbilag 1: Den ældste bebyggelse

- Byplanens områder A6, B1, C3 og C4
- Forslag til bevaringsområde
- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Bygninger registreret af Økonomidirektoratet, planlægningskontoret

Kortbilag 2: Lokalplaner

Områdegrænser

Delområdegrænse

Bevaringsværdige bygninger i Lokalplan nr.2

NUUK

Bevaringsværdige bygninger og bydele

**Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990**

Nuuk

I Nuuk by udpeges to bevaringsområder: kolonien Godthåb og missionsstationen Ny Hernehut.

1. Kolonien

Bevaringsområdet strækker sig fra bugten med kajanlægget og strandens fjeldflader, forbi fjeldet med Hans Egede-monumentet, til dalstrøget med Argaluks Sø. Bebyggelsen er koncentreret i områdets centrale del. Mod nord ligger husene i randen af den åbne græsbevoksede slette. Bevaringsområdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Området indeholder bygninger opført for handelen og administrationen samt for kirke-, skole- og sundhedsvæsenet. Bebyggelsen er løbende blevet omdannet og ældre huse erstattet af nye i takt med den samfundsmæssige udvikling. Det historiske miljø afspejler således et mere end 250-år langt udviklingsforløb. De talrige monumenter over betydningsfulde personer i Grønlands historie understreger områdets historiske karakter.

Det arkitektoniske miljø er kendetegnet ved en meget forskelligartet bebyggelse. Omkring Hans Egedesvej ligger handelens bygninger, der for hovedpartens vedkommende idag er overgået til Grønlands Landsmuseum. Bygningerne øst for vejen er placeret langs den oprindelige kystlinie, hvor de danner en sammenhængende facaderække. På de opfyldte arealer på vejens vestside, afgrænset af det nyligt restaurerede kajanlæg, ligger de tidligere pakhuse som et markant bygningskompleks.

Ved dalstrøgets udmunding påkalder fire store bygninger sig opmærksomhed: det tidligere sygehus ved stranden, den gamle inspektørbolig, Vor Frelzers kirke samt den tidligere provstebolig. Tilbagetrukket i dalen ligger seminariets hovedbygning. Bygningerne indgår i et karakterfuldt bybillede, hvor også haverne omkring husene er et væsentligt arkitektonisk element. Med deres malede stakitter opdeler de friarealerne. Den gamle kirkegård er et lignende indhegnet areal.

Andre anlæg i området er flagbatteriet med flagmasten, den lille stensatte bro over elven, der afvander Arqaluks Sø, samt murene af de tidligere "arktiske haver".

Områdets monumenter har også i arkitektonisk henseende væsentlig betydning. Hans Egede-statuen på fjeldtoppen kan ses viden om.

Bygningsoversigt

Områdets historisk og arkitektonisk bemærkelsesværdige bygninger er opdelt tematisk og beskrevet i kronologisk orden.

a. Den ældste bebyggelse

"Hans Egedes Hus" (B-37) er landets ældste bevarede bygning. Huset er opført i 1728 som bolig for Hans Egede og hjælpepræsten, men benyttedes tillige som kirkerum. Senere har huset fungeret som bolig for koloni-

bestyreren og, i nyeste tid, for landsstyreformanden. Huset, der er rejst af svær kampestensmur, er ombygget adskillige gange. I tilknytning til huset ligger den tidligere gedestald (B-53).

Den tidligere inspektørbolig, idag bolig for rigsombudsmanden, (B-10) er opført i 1831. Den ældste del af bygningen består af en stokværkskonstruktion, som oprindelig omfattede en stor tagkvist. Denne blev nedtaget i 1926, hvor bygningen samtidig blev forlænget med ca. 1/3 mod nordvest. Forlængelsen er udført i en bindingsværkskonstruktion. Den udvendige brædebeklædning af hele bygningen stammer formentlig også fra dette tidspunkt. I 1864 opførtes en lille stenbygning i haven. Her havde bladet "Atuagagdliutit" til huse frem til 1896.

Den tidligere provstebolig, der også fungerede som seminarium, (B-140) er idag bolig for vicebiskoppen. Det er en stokværksbygning i to etager fra 1847. En lignende bygning kan ses i Ilulissat (museet, B-78). Sidehuset er formentlig en tidligere stald.

"Vor Frelzers kirke" (B-137) er opført 1849. Bygningskonstruktionen består af en dobbelt bindingsværksmur, udvendigt beklædt med brædder lagt på klink. Taget er afdækket med skifer. Oprindelig havde spiret en løgkuppel, men denne blev i 1884 erstattet af det nuværende kobberklædte spir. En bred trappe fører op til indgangsportalen, som har selvstændigt tag båret af søjler.

Kirkens hovedform, materialer og farver - hvor bygningssiderne er rødmaledede, og indgangspartiet står

hvidt - udgør en harmonisk helhed.

Kirkerummet har vandret loft malet i blå farve og panellerede hvidmalede vægge. Inventaret er holdt i hvidt og gult. Fra otte høje, slanke vinduer, anbragt i dybe vinduesnicher, strømmer et mildt lys ind i rummet. Kirkerummet er et af landets smukkeste.

Lighuset (B-138) er en lille bræddeklædt bindingsværksbygning fra 1913.

b. Handelens bygninger fra 1800-årene

Det tidligere mandskabshus (B-70) er en bræddeklædt bindingsværksbygning opført i 1848 og senere udvidet. Det har blandt andet været indrettet som smedie, bryghus og bageri. Det lille velproportionerede hus skaber, sammen med pakhusene på den modstående vejside, rammen om et smukt vejbillede med kirken som focus i det fjerne.

Det næste hus i rækken langs Hans Egedes vej er den tidligere proviantbod og butik (B-43) fra 1850. I en periode fungerede huset som lager, og fra 1975 til 1985 tjente det som forlagshus for Det Grønlandske Forlag. Det er en stor, robust bræddeklædt bindingsværksbygning rejst på en sokkel af stablede natursten. Bygningen er på et tidspunkt forlænget med to spærfag mod syd. Brædebeklædningen er formentlig den originale fra opførelsestidspunktet, hvilket kan ses på bræddernes dimensioner. Den røde farve var oprindeligt alene forbeholdt handelens bygninger, og hvidkalkningen af bygningens sokkel er ligeledes et traditionelt

træk. Bygningen er interessant i bygningshistorisk sammenhæng.

"Det gamle malerværksted", tidligere materialehus, (B-36) er opført i 1852. Det er en murstensbygning, som efterfølgende er blevet beklædt med brædder. Tilbygningen langs østfacaden er nyere. I huset indgår materialer fra koloniens første kirke (fra 1758), som lå på samme sted.

Syd for de nævnte bygninger opførtes i 1887 et bød-kerværksted (B-74). Den lille naturstensbygning har senere i en årrække været anvendt som petroleumslager.

Umiddelbart nord for Hans Egedes Hus ligger det tidligere tømrværksted og bageri (B-75) fra 1892. Bygningen har blandt andet fungeret som postkontor, men blev i 1975 ombygget til præstebolig. Bygningen er opført i bindingsværk beklædt med brædder. På vestgavlen er anbragt et klokkehus med koloniens klokke.

Til handelens øvrige bygninger fra 1800-årene hører "Qivitoq-huset" (B-32), som er en tidligere assistentbolig fra 1833. Til opførelse af denne benyttedes materialer fra en inspektørbolig (fra 1782), som var blevet nedtaget få år forinden. Det oprindelige stovværkshus er totalt ombygget i 1970-erne.

c. Handelens bygninger opført efter 1900

Efter århundredskiftet kendes navnene på de arkitekter og bygmestre, som har tegnet og ledet opførelsen af de historisk og arkitektonisk vigtigste bygninger.

Bygmester P.A.Cortsen forestod opførelsen af en assistentbolig (B-29) i 1906. Allerede året efter overgik bygningen til sygehusvæsenet som lægebolig. (Assistentboligerne B-43 i Aasiaat og B-10 i Upernavik er opført efter samme tegning). Den bræddeklædte bindingsværksbygning har bevaret mange af sine oprindelige bygningsdetaller blandt andet den udskårne tagkam og de udskårne vindskeder og vinduesindfatninger. Bygningen står malet i sygehusvæsenets gule farve.

Formentlig har P.A.Cortsen også tegnet det tidligere fiskehus, "Sømskuret" (B-78) fra 1914. Bygningen var oprindeligt et henkogningshus til laks, som handelen lod opføre i forbindelse med forsøg med laksefangst i Grædefjorden. Huset har senere været anvendt som pakhus, og idag er det overtaget af kajak-foreningen.

I begyndelsen af 1920'erne afløses den tidligere lossebro af en egentlig kaj. Anlægget afspejler handels prioritering af kolonien som ind-og udskibningssted. Dette kommer også til udtryk i et omfattende produktions-og pakhus-byggeri. De indvundne arealer ved den ny kaj tages straks i brug.

I 1924 opføres "Det røde pakhus" (B-1860) som et fiskehus til saltning af fisk. I 1936 følger "Betonpakhuset" (B-66), som var beregnet til opbevaring af kul. Begge bygninger er tegnet af arkitekt Helge Bojsen Møller. "Betonpakhuset" er landets første jernbetonbygning. "Stenpakhuset" (B-1859) fra 1932 er et arbejde af bygmester Peter Wedsted. Ved byggeriet medvirke-

de stenhuggerne Carl og Hjalmar Andersen.

Alle tre huse blev i slutningen af 1970-erne ombygget og indrettet til brug for Grønlands Landsmuseum af arkitekt Karsten Rønnow.

På skråningen bag bebyggelsen langs Hans Egedesvej forestod Helge Bojsen Møller i 1927 opførelsen af "Det sorte pakhus" (B-81). Den bræddeklædte bindingsværksbygning er et trælsthus til opbevaring af byggematerialer.

I 1947 opførtes en ny butik (B-48) tegnet af arkitekt Olav Himmelstrup.

Blandt koloniens småhuse bemærkes den tidligere assistentbolig, "Henning Meyers Hus" (B-34). Huset, der er opført i 1925 efter tegning af Helge Bojsen Møller, er udvidet og ombygget flere gange. Bygningsændringerne er udført med respekt for husets beskedne dimensioner og illustrerer, hvordan et hus kan bibeholde sin arkitektoniske karakter, samtidig med at det tilpasses ændrede brugsmæssige krav. Med sin have, hegnet med stakit, indgår det lille hus på en smuk måde i bybilledet.

d. Sundhedsvæsenets bygninger

Det tidligere sygehus (B-142) er opført 1903 efter tegninger af P.A.Cortsen. Omkring 1930 blev huset ombygget ved arkitekt J. Lehmann Weber til lærerbolig, og siden har huset været benyttet til beboelse. Det er en bræddeklædt bindingsværksbygning med en fremtrædende placering i bybilledet på hjørnet af John Møllersvej.

B-142 blev i 1930 afløst af "det gamle sygehus" (B-30) som tjente sit formål frem til 1967. Det er en bræddeklædt stolpebygning af Helge Bojsen Møller. Med sine gulmalede facader og hvidmalede bygningsdetailler og udvendige trapper står bygningen i smuk kontrast til den mørke fjeldside bagved. I 1974 blev bygningen indrettet til elevboliger og undervisningslokaler.

e. Undervisningsvæsenets bygninger

Seminariets hovedbygning (B-144) fra 1906 er tegnet af arkitekt Carl C. Hansen. Oprindeligt indeholdt bygningen, foruden undervisningslokaler og lærerværelse, en bolig for seminarieforstanderen. Bygningen er opført i en bindingsværkskonstruktion, som ud-og indvendigt er beklædt med brædder. Bygningen står med rødmalede facader, gulmalede vindskeder og tagkam, hvidmalede opspredede vinduer og hvidkalket sokkel. Farveholdningen har været retningsgivende for seminariets senere bygninger. Seminariets hovedbygning er afbildet i Nuuk kommunes byvåben.

Som nabo til seminariet opførtes i 1932 en børneskole (B-151) efter tegning af Helge Bojsen Møller. Den bræddebeklædte bindingsværksbygning står med samme farveholdning som seminariets bygninger.

Seminariets bygningskompleks omfatter tillige en række huse som ligger udenfor bevaringsområdet:

Gymnastiksalen (B-1401) blev opført umiddelbart bag seminariets hovedbygning i 1907. I 1968 er den flyttet

til sin nuværende placering. I 1988 gennemgik bygningen en omfattende restaurering og istandsættelse. Det er en brædeklædt bindingsværksbygning med mange smukke bygningsdetailler. Farverne på facaderne markerer den enkelte detalje samtidig med, at de understreger bygningens arkitektoniske helhedsindtryk.

Carl C. Hansen har her skabt en original bygning, inspireret af datidens interesse for at udvikle en særlig nordisk byggestil. Gymnastiksalen må sammen med Helge Bojsen Møllers kirke i Paamiut betragtes som de mest fantasifulde eksempler på denne stilarkitektur.

Elevhusene (B-131) fra 1931 og (B-132) fra 1933 samt den tidligere økonomibygning (B-148) fra midten af 1930'erne er tegnet af Helge Bojsen Møller. Det er brædeklædte bindingsværksbygninger med samme farveholdning som seminariets hovedbygning. Økonomibygningen er arkitektonisk bemærkelsesværdig ved sin store gavlkvist og sit halvvalmede tag.

f. Andre offentlige bygninger

I 1937 opførtes en bygning til brug for landstinget som mødesal (B-68) efter Helge Bojsen Møllers tegning. Bygningen er idag indrettet til provstikontor efter, at den i en periode havde været butik.

I begyndelsen af krigsårene oprettedes to konsulater i Nuuk. Det amerikanske (B-2) blev placeret på hjørnet af Tuapannguit og det canadiske, også kaldet "Vestre fængsel", (B-31) på den dengang ubebyggede Store Slet-

te (udenfor bevaringsområdet). Begge bygninger er opført i 1941.

g. Selvbyggerhuse

Ved Arqaluks Plads ligger flere mindre selvbyggerhuse.

B-615 er et eenfamilieshus med udhus, formentlig fra 1920'erne. B-990 ved kirkegården er et tidligere tømrerværksted, nu eenfamilieshus, fra omkring 1930. Den beskedne bygning var ramme om det første private værksted i Godthåb.

Blandt de velbevarede småhuse bemærkes iøvrigt B-837 og B-841 med sin have. B-149 (udenfor bevaringsområdet) er en tidligere redaktørbolig, formentlig tegnet af Helge Bojsen Møller i 1930'erne.

Planlægnings-og fredningsforhold.

Bevaringsområdet "Kolonien Godthåb" er i "Byplan for Nuuk 1985-1995" angivet som "bevaringsværdigt område" på dispositionsplanens kortbilag.

I "Lokalplan 1.11, Område omkring Kolonihavnen" er fastsat bestemmelser med henblik på at sikre, at det historisk værdifulde miljø med dets eksisterende bygninger, terræn m.v. bevares.

Følgende bygninger i området er fredede: B-30, B-36, B-37, B-43, B-68, B-74, B-78, B-137, B-138, B-142 og B-144. Endvidere er gymnastiksalen B-1401 fredet.

2. Missionsstationen

Bevaringsområdet omfatter Nuuk's sydkyst med græsklædte sletter opdelt af fjeldpartier, der skyder sig frem i kystlinien.

Midt i området ligger den tidligere missionsstation "Ny Hernnhut", der idag består af et bygningsanlæg omgivet af ruiner af tørvemurshuse og levn af en begravelsesplads. I bunden af Rævedalen ligger byens tredie og endnu fungerende kirkegård. Bevaringsområdets udstrækning fremgår af kortbilag 2.

"Ny Hernnhut" var den første af en række missionsstationer som brødre menigheden, "Hernnhutterne", etablerede på Grønlands vestkyst i 1700-årene. Hernnhutterne kom i 1733 til kolonien Godthåb som Hans Egedes hjælper, men overtog efter Hans Egedes afrejse i 1836 mere eller mindre missionsarbejdet i Godthåbsfjord-området. I slutningen af 1700-årene havde menigheden vokset sig så stor, at "Ny Hernnhut" på daværende tidspunkt var landets største permanente bosætning. Hernnhutterne forlod Grønland i år 1900.

Missionens tidligere bygningskompleks, ruinerne og begravelsespladsen udgør et særpræget historisk miljø. Anlæggets arkitektoniske karakter og dets beliggenhed i forhold til de landskabelige hovedtræk danner et smukt bybillede.

"Ny Hernnhut" (B-7) er opført i 1747-48 som kirke og missionærbolig af bygmester Christian David. Bygningen

er tildannet i Holland, men ombygget flere gange, hvorfor der kun er få spor tilbage af det oprindelige hus. I 1760 rejstes en tilbygning mod vest, delvis på tomterne af nogle tørvemurshuse. "Ny Hernnhut" blev igen ombygget i 1838 og i 1877-80, hvor missionær C. Spindler fik tilbygningen fjernet. Samtidig blev tagrytteren med missionens klokke anbragt ved vestgavlen over kirkesalen.

Bygningen stod efter missionens afrejse tom i en årække, for så i 1929 at blive indrettet som bestyrerbolig for et rævestutteri. Den har senere fungeret som bolig for landsdommeren og som landsmuseum. I 1984-85 blev bygningskomplekset gennemgribende restaureret ved arkitekt Karsten Rønnow i forbindelse med indretningen af det teologiske institut Ilisimatusarfik.

Den lange, smalle brædeklædte bindingsværksbygning fremtræder idag med spånklædt helvalmet tag, med tagrytteren placeret midt på tagryggen. En ny tilbygning er opført på samme sted som den tidligere. Sammen med den selvstændige staldlænge, "Gedestalden", afgrænser bygningerne et nyetableret haveanlæg. Staldlængen er formentlig fra 1730'erne.

Yderst på fjeldryggen mod øst ligger en tidligere assistentbolig til rævestutteriet (B-248). Bygningen er opført omkring 1929 af bygmester Peter Wedsted.

Planlægnings-og fredningsforhold.

Bevaringsområdet "Ny Hernnhut" er i "Byplan for Nuuk

1985-1995" udpeget som "bevaringsværdigt område" i dispositionsplanen. I "Lokalplan 1.24, Ny Hernnhut" er der angivet detaljerede retningslinier for opretholdelsen af områdets landskabelige og arkitektoniske værdier, og det særlige historiske miljø.

Arealerne omkring Ny Hernnhut-anlægget har siden 1948 været fredede. I 1983 er bygningsanlægget B-7, hovedbygningen og gedestalden, fredet ved særskilt beslutning.

3. Andre områder

I "Byplan for Nuuk 1985-1995" er der peget på "en række kvarterer, som ved deres arkitektur skiller sig ud fra den omgivende bebyggelse. Da de er let opfattede bidrager de til at gøre byen forståelig for den, der færdes her. Set ud fra et bybygningsmæssigt synspunkt er det vigtigt, at de træk, der understøtter opfattelsen af byen bevares og videreudvikles."

Som eksempler på bykvarterer nævnes: den vestlige del af Inspektørbakken, (område A10), der overvejende består af ældre eenfamiliehuse, Myggedalen (område A9), som omfatter et stort antal enkelt-og dobbelthuse, samt Østerbro's tjenesteboliger (område A15) og Lille Slettes altangangshuse (område A14).

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, kan præcisere bevaringsinteresserne på følgende måde:

Den vestlige del af **område A10** udgør et malerisk by-

kvarter med sine små selvbyggerhuse placeret op over fjeldet. Flere af småhuse er ombygget og udvidet i de senere år.

Enfamilieshuset B-796 ved H.J.Rinksvej er et arkitektonisk værdifuldt hus, kendetegnet ved sin kompakte form og mørkgrønne facadefarve. Huset er formentlig opført i 1929. Andre velbevarede selvbyggerhuse er B-821 og B-817. Enfamilieshuset B-141, fra 1903, er politikeren Augo Lynge's barndomshjem.

Den tidligere sløjdsal til skolen (B-136) er opført 1938 efter tegninger af Helge Bojsen Møller. Bygningen er ombygget i 1980'erne. Derimod står den tidligere lærerbolig (B-146) intakt. Det er formentlig også Helge Bojsen Møller, som har været arkitekt på dette hus fra 1930'erne.

Område A9 er tilrettelagt over et stramt planskema. Bebyggelsen består overvejende af typehuse, tegnet af GTO's arkitektkontor, og opført i 1950-60'erne. Områdets sydlige del har i de senere år været under omdannelse, hvorved dets arkitektoniske helhedskarakter i nogen grad er blevet forringet.

Omkring Qussunguaq i **område A15** ligger en række eenfamilieshuse tegnet af GTO's arkitektkontor. Den ensartede bebyggelse fra begyndelsen af 1950'erne danner et smukt vejbillende.

Område A14 indeholder et af byens første etagehuskvarterer. De ensartede toetages stokke ligger forskudt for hinanden med udhuse imellem, hvorved den ellers regelrette plan ikke opleves skematisk. Husene er tegnet af arkitekterne Viggo Møller Jensen og Torben

Valeur og opført i slutningen af 1960'erne.

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, skal pege på yderligere to bebyggelsesmæssige helheder: den tidligere indkvarteringslejr i område A1 og "Fiskerbyen", i område A16. Begge bebyggelser ligger arkitektonisk markant på fjeldryggen ovenfor Skibshavnen.

Indkvarteringslejren, fra 1961-68, afløste de midlertidige indkvarteringshytter og -barakker til udsendte håndværkere. I bybygningsteknisk henseende er lejren bemærkelsesværdig ved, at alle forsyningsledninger er lagt i ledningskasser mellem husene eller under gangbroer og trapper. Hustypen, der har skivefundamenter af beton, er udviklet af Henning Jensen og Torben Valeur.

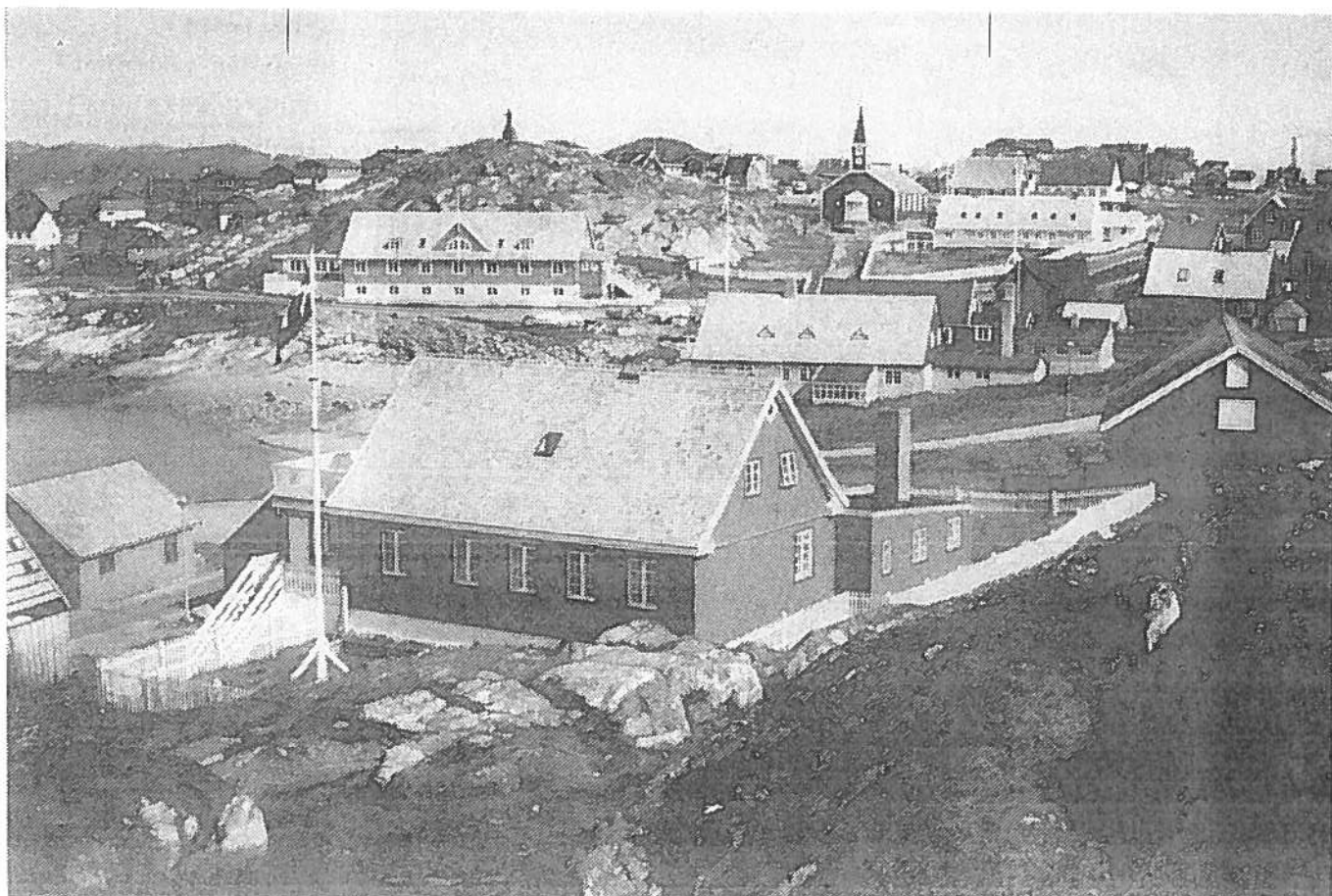
Et lignende byggesystem er anvendt i "Fiskerbyen" fra 1963-64, tegnet af GTO's arkitektkontor. Bebyggelsen er interessant i historisk sammenhæng, idet flere af husene specielt var bygget med det formål, at kunne udlejes til nyttilflyttede fiskere i forbindelse med etableringen af fiskeindustrien i Nuuk.

Det gælder for flere af de her omtalte bebyggelser, at de kun udgør en del af de pågældende rammeområder i byplanen. Med henblik på senere lokalplanlægning foreslår Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, at bebyggelserne udskilles som ny selvstændige rammeområder.

Nuuk

Kolonien "Godthåb" blev grundlagt i 1728, da Hans Egede forlod "Håbets Ø" og flyttede til næsset - nuuk. Det gamle koloniområde indeholder bygninger opført for handelen og administrationen samt for kirke-, skole- og sund-

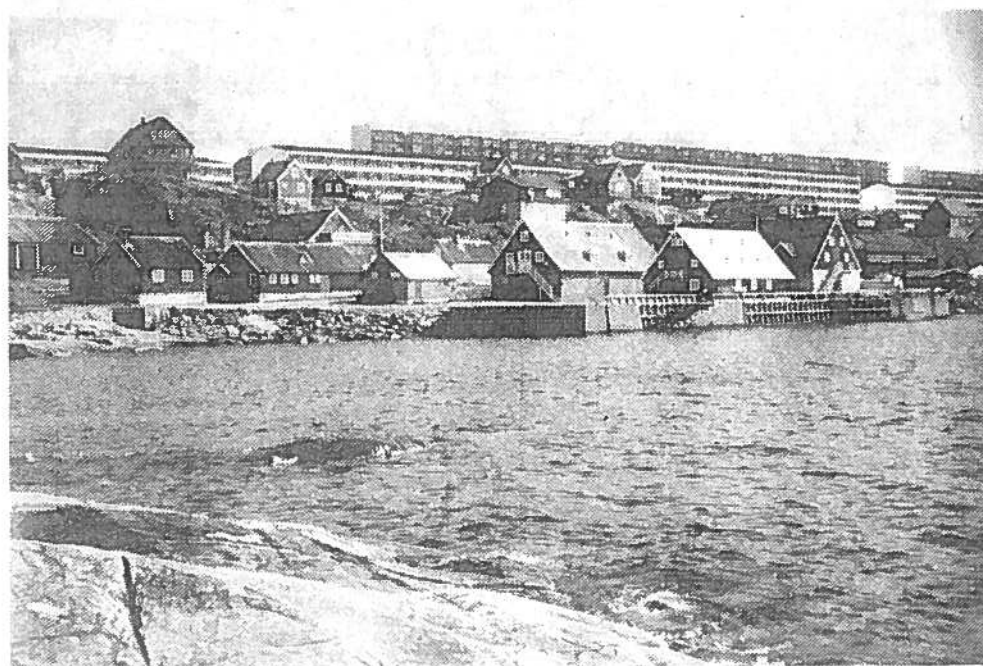

hedsvæsenet. Bebyggelsen er løbende blevet omdannet og ældre huse erstattet af nye i takt med den samfundsmæssige udvikling. Det historiske miljø afspejler således et mere end 250 år langt udviklingsforløb.

Nuuk

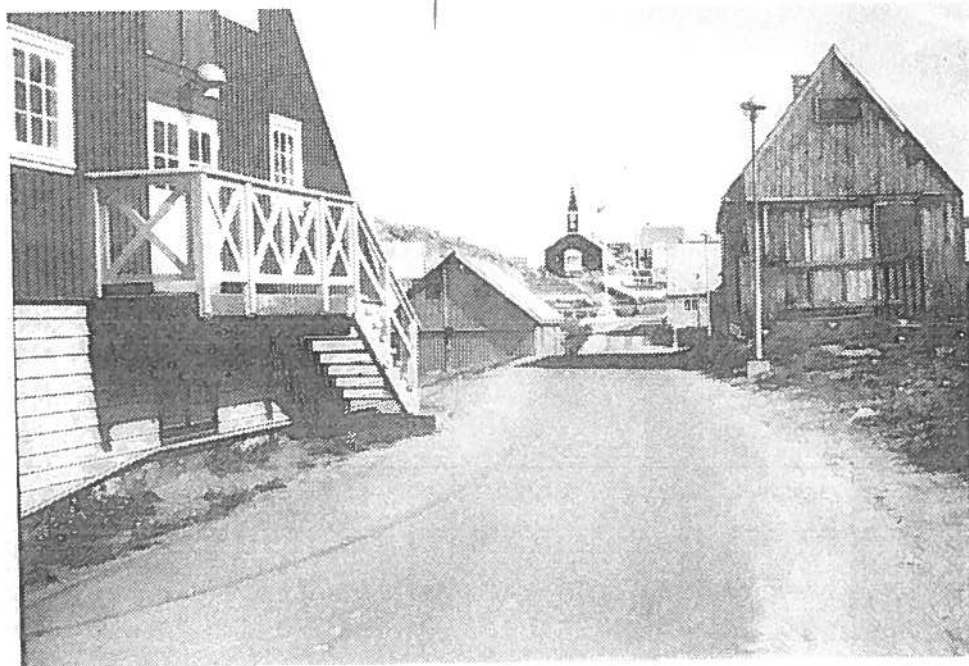

Bybilledet:
Stranden nedenfor
"Hans Egedes Hus" og
flagbatteriet.

Kajen med handelens
huse, som idag er
overtaget af Grøn-
lands Landsmuseum.

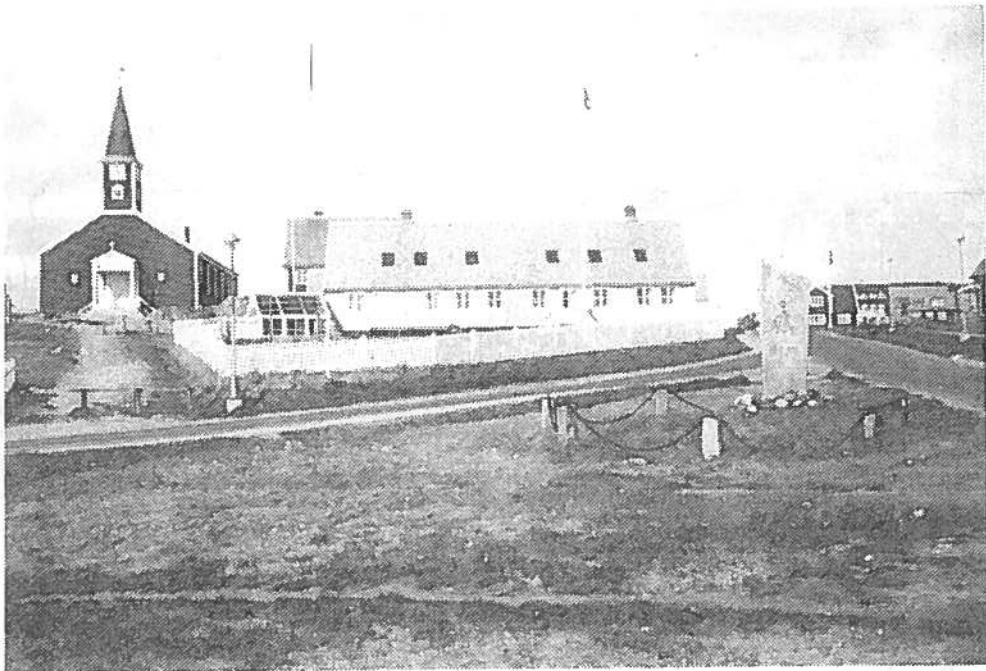
Hans Egedesvej med
"Vor Frelzers Kirke"
i det fjerne.

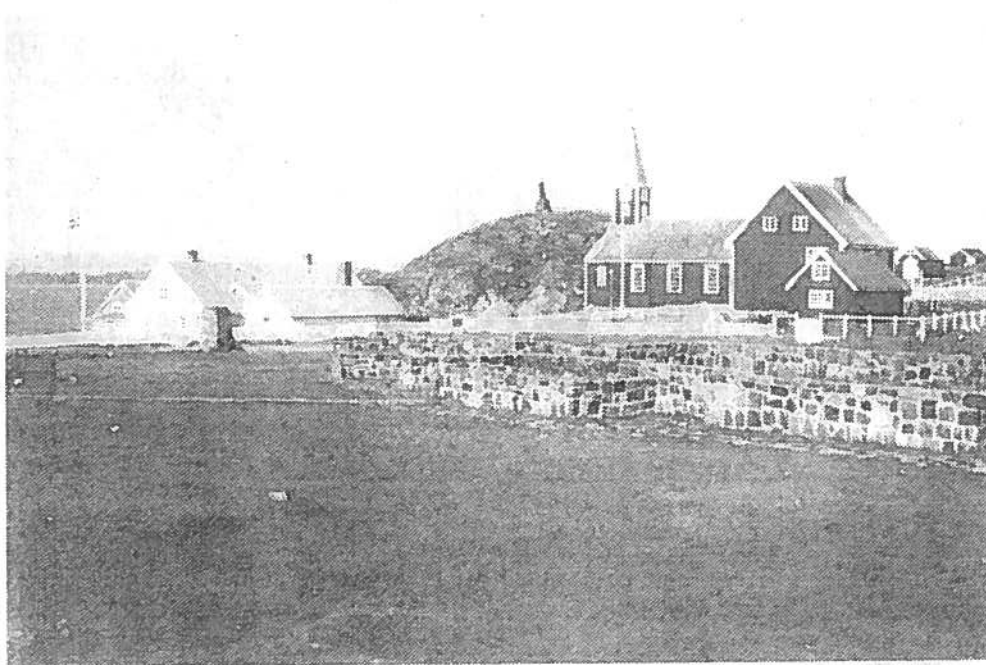
Bebyggelsen langs
Hans Egedesvej danner
en sammenhængende fa-
caderække.

Nuuk

Haverne med deres stakitter og mindestenene er karakteristiske for området.

Monumentet for Hans Egede - som er rejst på fjeldet ovenfor kirken - kan ses viden om.

Murene af de tidlige-
re "Arktiske Haver"
på sletten ovenfor
kolonihavnen.

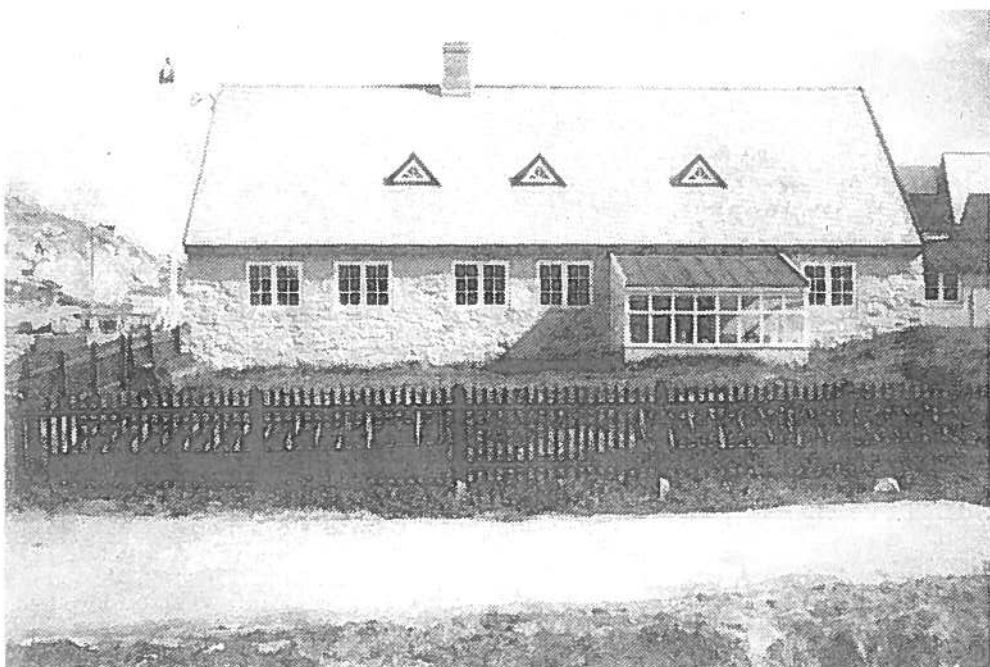

Denstensatte bro
over elven, som af-
vander Arqaluks Sø.

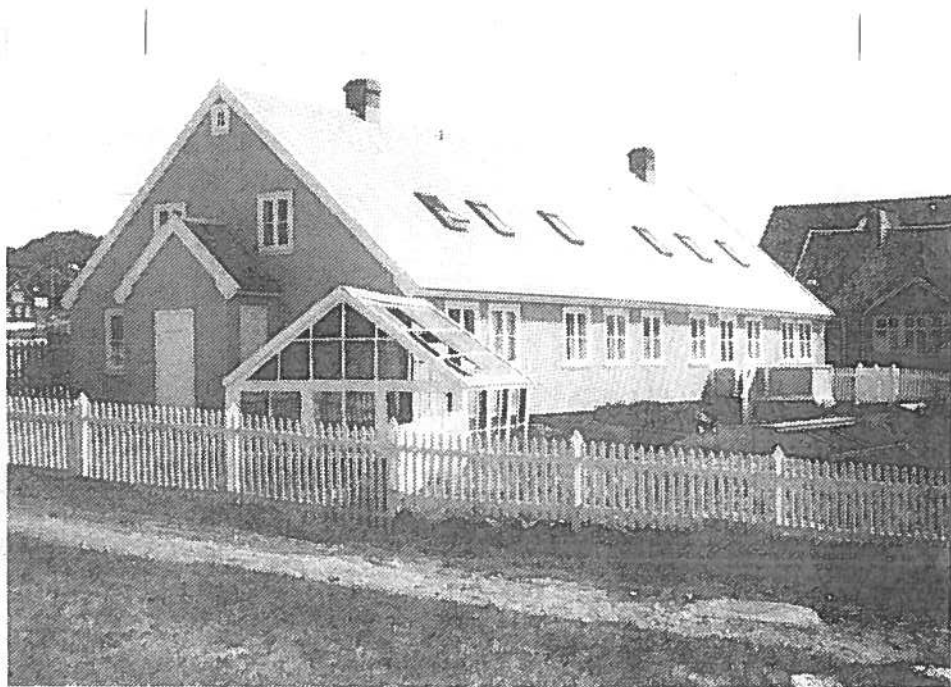

"Hans Egedes Hus"
B-37 er landets æld-
ste bevarede bygning
opført i 1728.

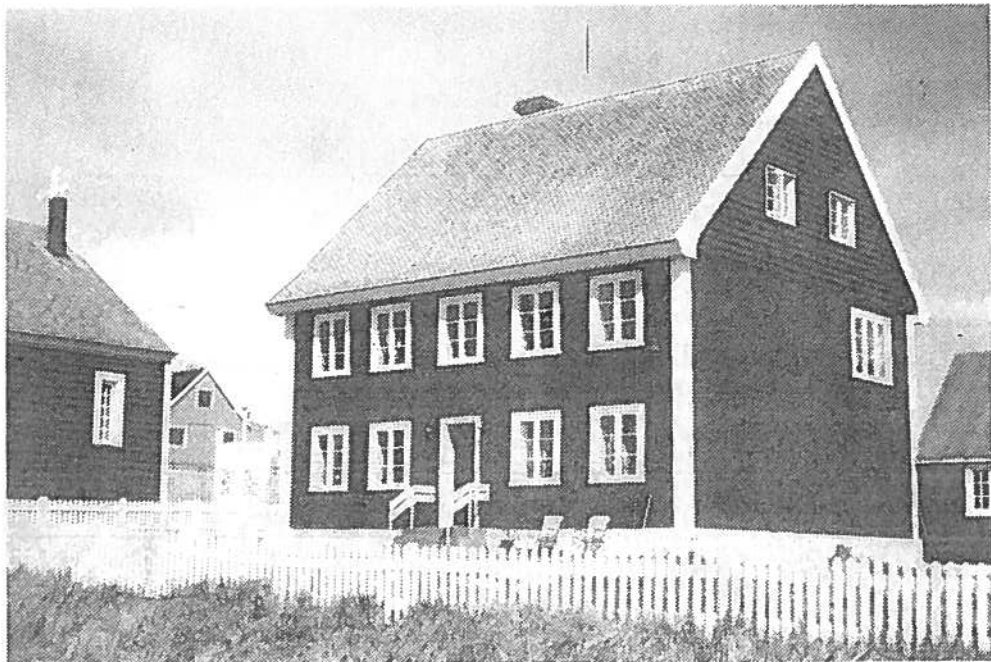
Huset er rejst af
svær kampestensmur.
Det i tidens løb om-
bygget flere gange.

Rigsombudsmandens bolig B-10 er en stovværksbygning fra 1831. Den står bræddekledt efter en større ombygning i 1926.

I haven til B-10 er opført en lille stenbygning. Her havde bladet "Atuagdliutit" til huse i en årrække.

Vicebiskoppens bolig
B-140 er et toetages
stokværkshus.

Lignende huse opfør-
tes flere steder på
kysten i 1840'erne.

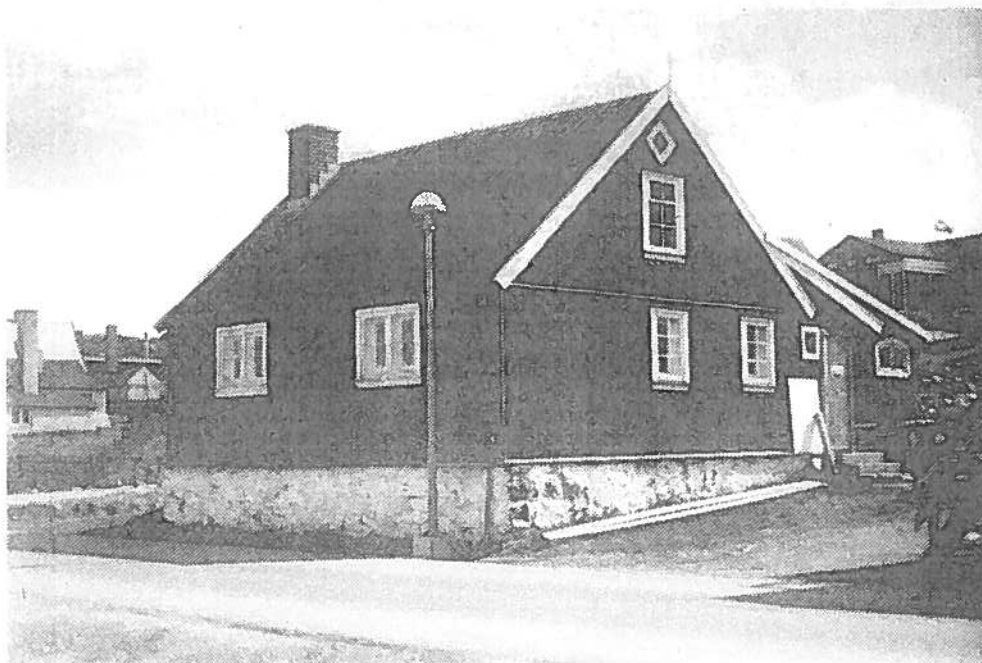
Ligkapellet B-138 bag
kirken er fra 1913.

"Vor Frelzers Kirke" er opført i 1849. Oprindeligt havde spiret en løgkuppel, men denne blev taget ned i 1884 og erstattet af det nuværende kobberklædte spir. På den anden side af sletten ses seminariets bygninger.

Handelens bygninger:
Den tidligere provi-
antbod B-43 fra 1850
er et bræddeklædt
bindingsværks hus.

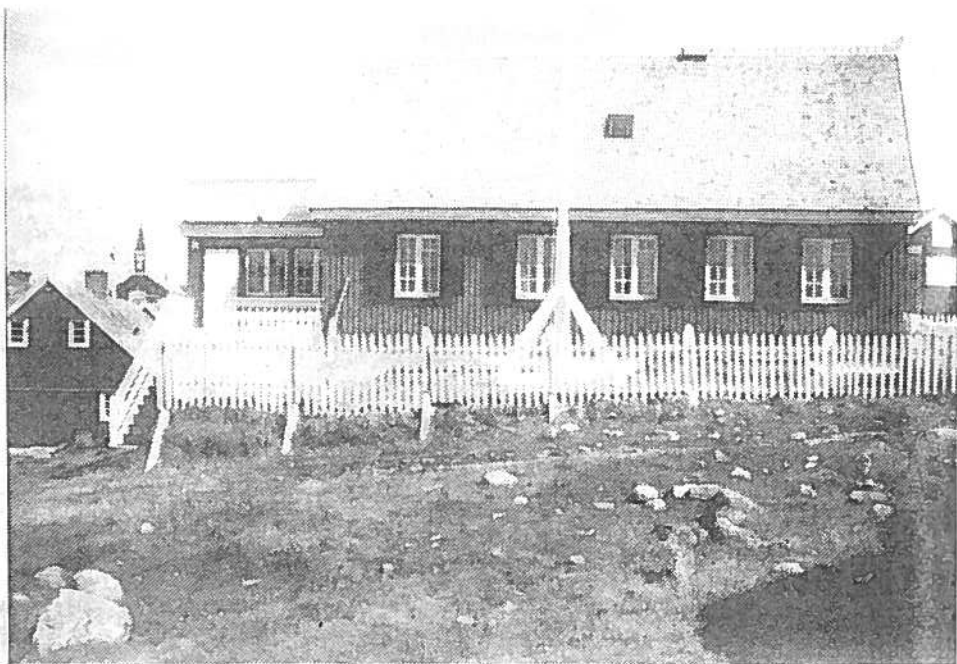

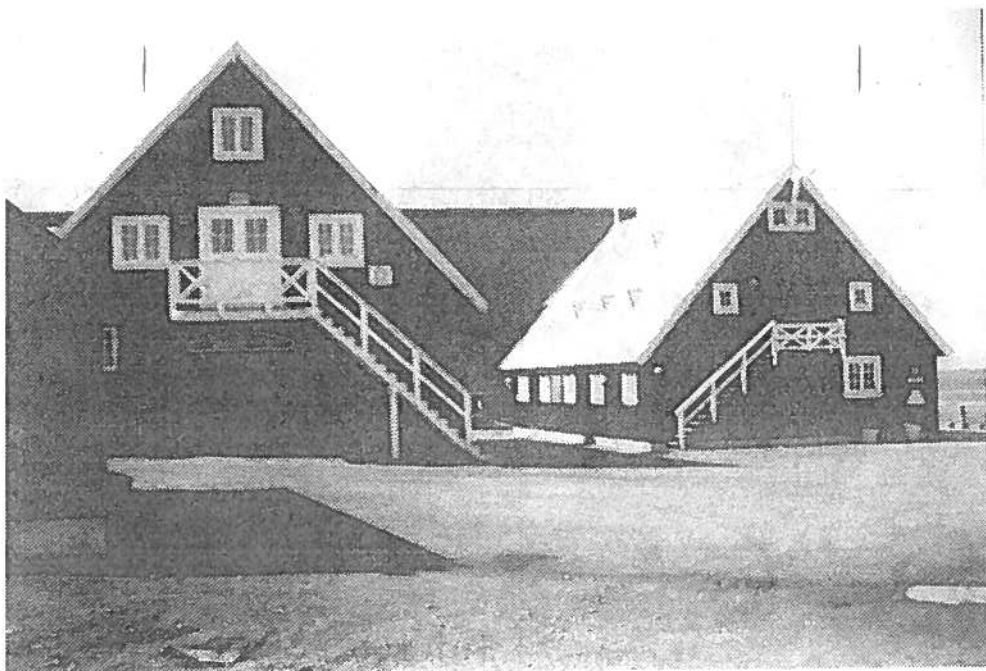
Ved opførelsen af
"Det gamle malerværk-
sted" B-36 genbrugte
man materialer fra
koloniens første kir-
ke, som lå på samme
sted.

Bødkerværkstedet B-74
er en af handelens
mindre produktions-
bygninger.
Til dem kunne det lo-
kale byggemateriale,
granitten, bruges.

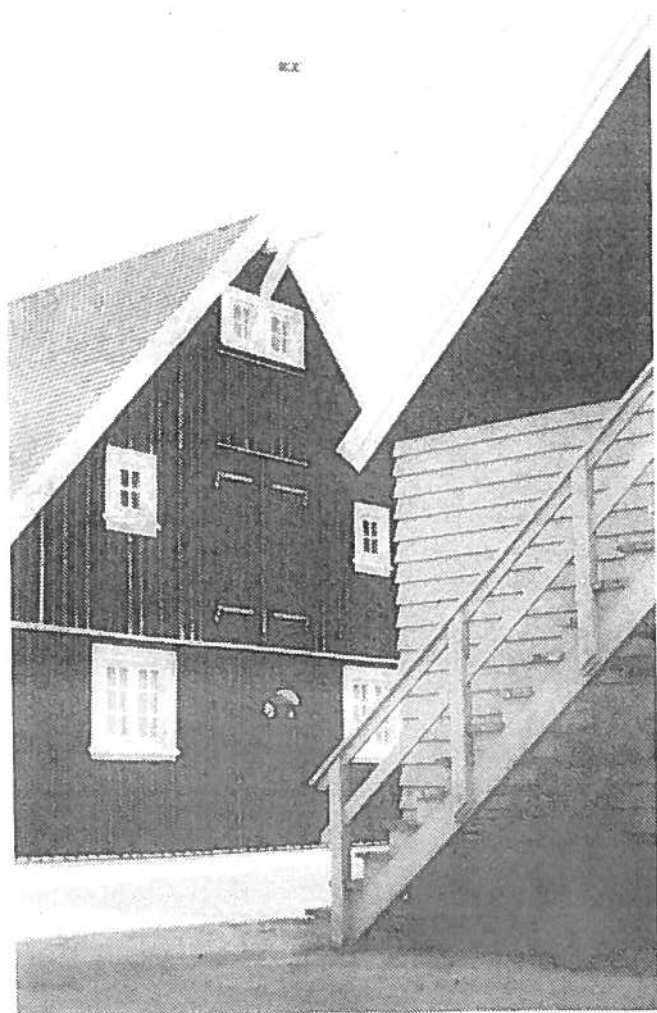

Assistentboligen B-29
er tegnet af tømrer-
mester P.A.Cortzen og
opført i 1906.
Allerede året efter
overgik bygningen til
sygehusvæsenet.

"Det røde pakhus" B-1860 er oprindelig et fiskehus til saltning af fisk. B-1860 er opført i 1924 og "Stenpakhuset" B-1859 i 1932.

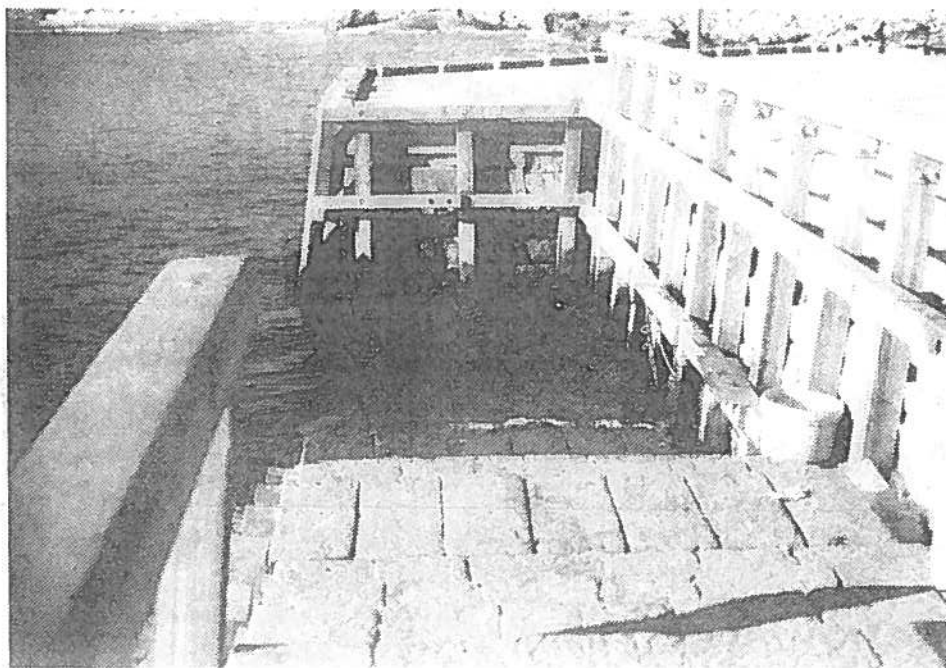

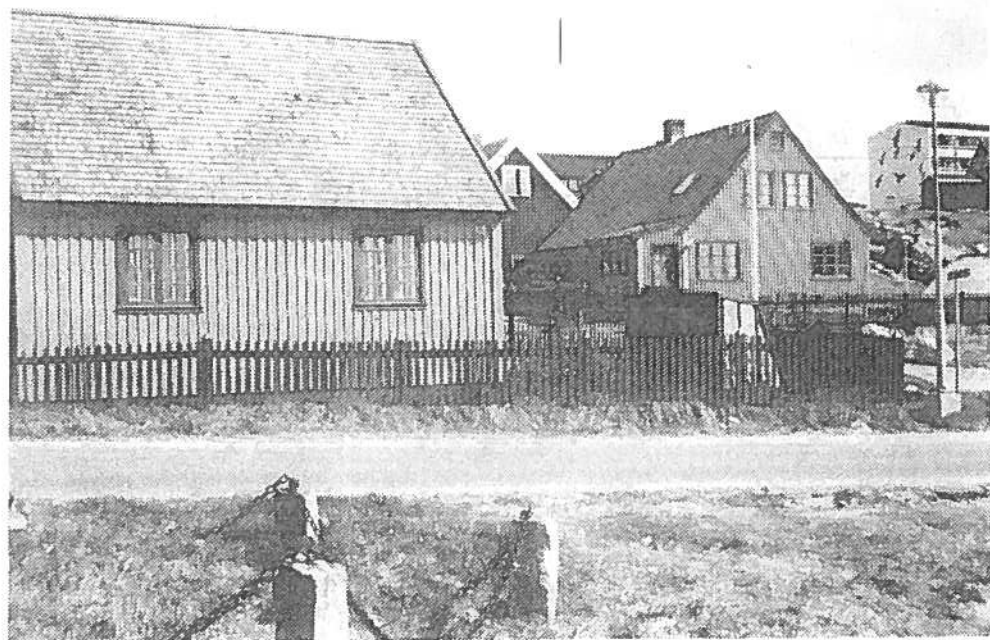
I slutningen af 1970-erne blev pakhusene restaureret. "Betonpakhuset" B-66 - landets første jernbetonbygning - fik facaderne beklædt med brædder.

"Det sorte pakhus"
B-81 er opført som
trælasthan i 1927.

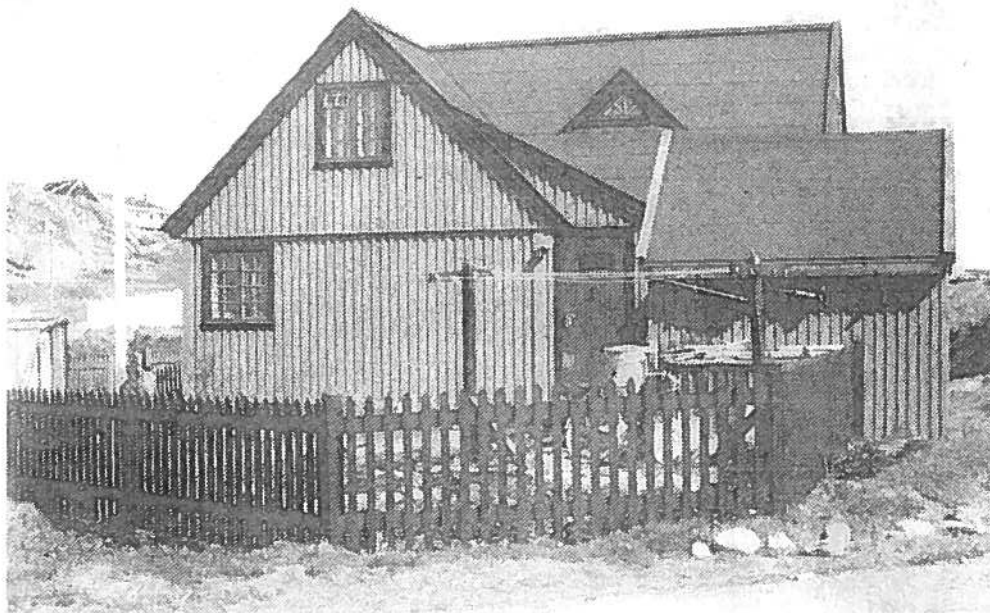

Baggrunden for pak-
husbyggeriet var e-
tableringen af et
kajanlæg.
Kajanlægget er re-
staureret i 1986.

Til handelens ansatte opførtes i 1925 og 1933 assistentboligerne B-34 og B-32. B-32 kaldes "Qivitoqhuset".

B-34 er udvidet og ombygget flere gange med respekt for husets beskedne proportioner.

Sundhedsvæsenets byg-
ninger:

Det tidligere syge-
hus B-142 fra 1903 er
tegnet af tømrermes-
ter P.A. Cortzen.

"Det gamle sygehus"
B-30 fra 1930 er teg-
net af arkitekt Helge
Bojsen Møller.

**Undervisningsvæsenets
bygninger**

Seminariets hovedbygning B-144 er tegnet af arkitekt Carl C. Hansen og opført i 1906.

Bygningen er afbildet i Nuuks byvåben.

Børneskolen B-151 fra 1932 har samme farveholdning som seminariets bygninger: facaderne er røde, vindskederne gule, vinduerne hvide og soklerne hvidkalkede

Seminariets gymnastiksal B-1401 er tegnet af Carl C. Hansen og opført i 1907.

Det er en bygning inspireret af datidens interesse for at udvikle en særlig nordisk byggestil.

Seminariets økonomi-
bygning B-148 er et
markant hus opført i
1930'erne.
Det er tegnet af Hel-
ge Bojsen Møller.

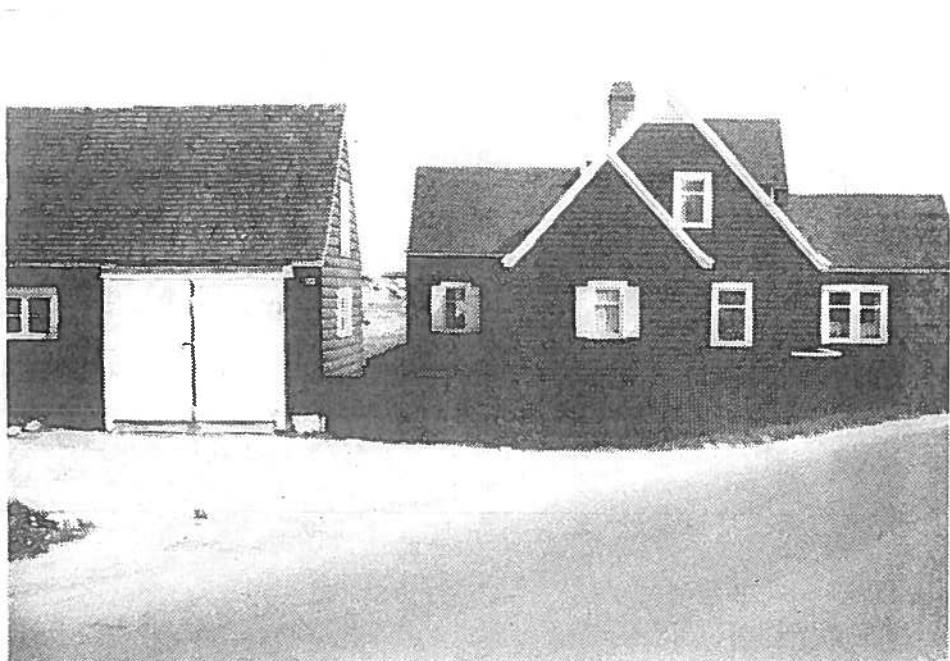
Til at huse seminari-
ets elever opførtes
flere elevboliger som
for eksempel B-132 i
1933.

Andre offentlige bygninger:

Under verdenskrigen blev der oprettet to konsulater i Nuuk. Det canadiske, B-31, kaldes i daglig tale "Vestre Fængsel" på grund af bygningens, dengang, isolerede beliggenhed.

Det amerikanske konsulat B-2 bærer tydelig præg af en fremmed byggestil.

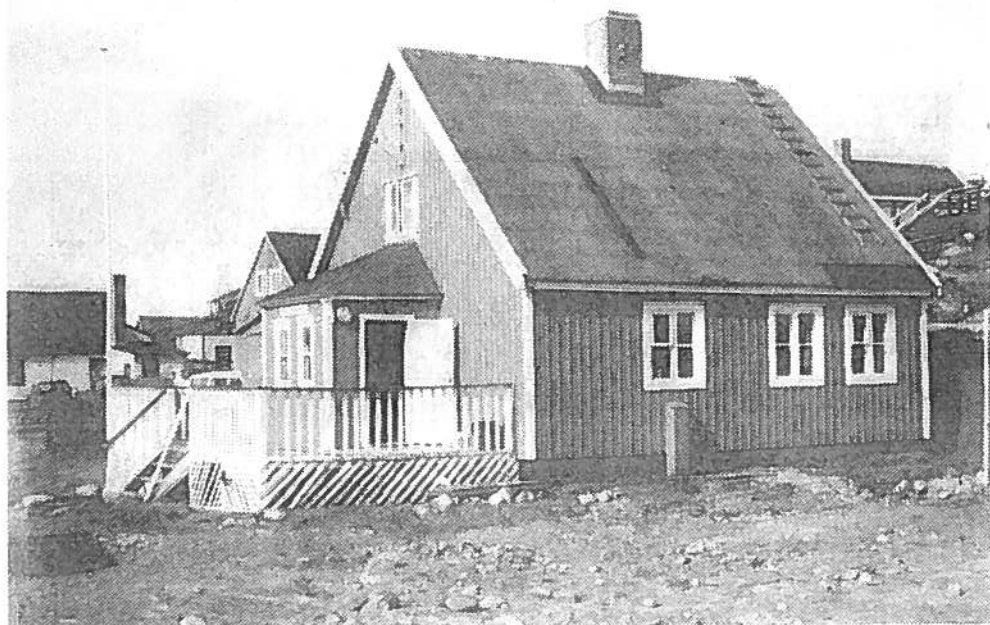

Selvbyggerhuse:

B-990 er et tidligere tømrerværksted fra 1920'erne.

I baggrunden ses det tidligere missionshus B-136.

Blandt de velbevarede småhuse omkring Arqaluks Sø bemærkes B-841 med sin terrasse og have om givet af stakitter.

"Ny Herrnhut" var den første af en række missionsstationer som brødre-
nigheden "herrnhutterne" etablerede på Grønlands vestkyst i 1700-årene.
Herrnhutterne kom til Godthåb i 1733 og var her til år 1900.

Af den oprindelige hovedbygningen B-7 er næsten intet tilbage, idet huset er ombygget adskillige gange.

På det vestlige næs ses missionens begravningsplads.

På arealerne omkring B-7 findes tomter af tørvemurshuse.

Bygningsanlægget
er restaureret i
1984-85.

I forbindelse hermed
blev vestfløjen ny-
opført.

Efter brødremenighe-
dens fraflytning an-
vendtes bygningerne
i forbindelse med et
rævestutteri.
B-248 er den tidlige-
re assistentbolig til
dette opført i 1929.

Kortbilag 1: Kolonien

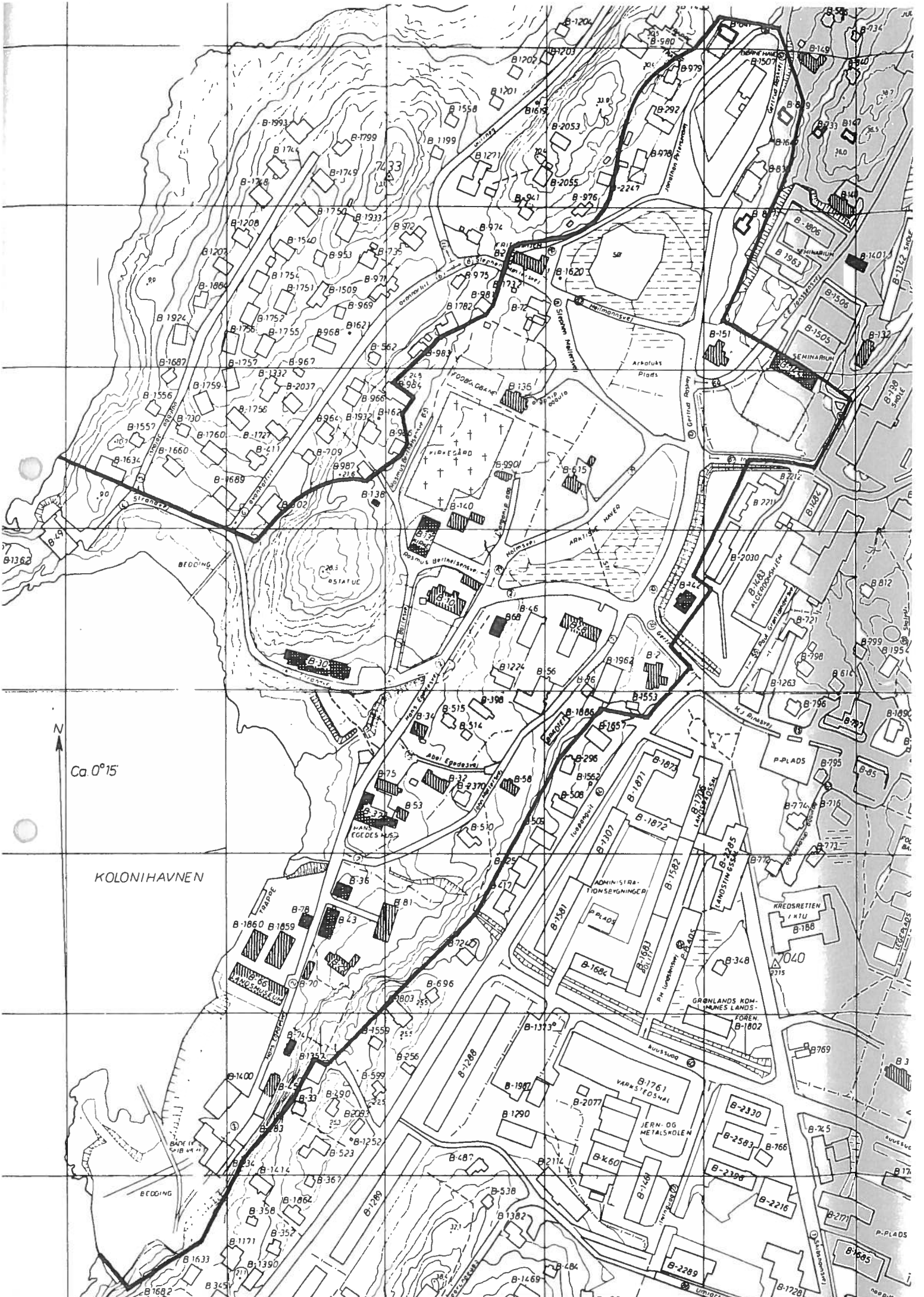
Lokalplan 1.11, Område omkring Kolonihavnen
Bevaringsområde i Byplan for Nuuk 1985-1995
Forslag til bevaringsområde

Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum

Fredede bygninger

Ca. 0°15'

KOLONIHAVNEN

GRØNLANDS KOMMUNES LANDSFOREN

VARKESTEDSVEJ

JERN- OG METALLSKOLEN

B-1761

B-2077

B-1760

B-2330

B-2583

B-2398

B-2216

B-2289

B-1728

B-1362

B-1634

B-1660

B-1557

B-1687

B-1924

B-1208

B-1749

B-1991

B-812

B-799

B-1954

B-1401

B-1506

B-1505

B-1506

B-149

B-734

B-1204

B-980

B-1682

B-1633

B-1171

B-1390

B-345

B-1400

B-1860

B-1859

B-78

B-43

B-81

B-36

B-74

B-1352

B-1400

B-1414

B-367

B-1862

B-352

B-1171

B-1390

B-345

B-1682

B-1634

B-1557

B-1728

B-2216

B-2289

B-2398

B-2583

B-2330

B-766

B-745

B-788

B-716

B-716

B-796

B-795

B-812

B-1894

B-1954

B-799

B-1401

B-1506

B-1505

B-1506

B-149

B-734

B-1204

B-980

Kortbilag 2: Missionsstationen

Lokalplan 1.24, Ny Hernehut
Bevaringsområde i Byplan for Nuuk 1985-1995
Forslag til bevaringsområde

Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum

Fredede bygninger

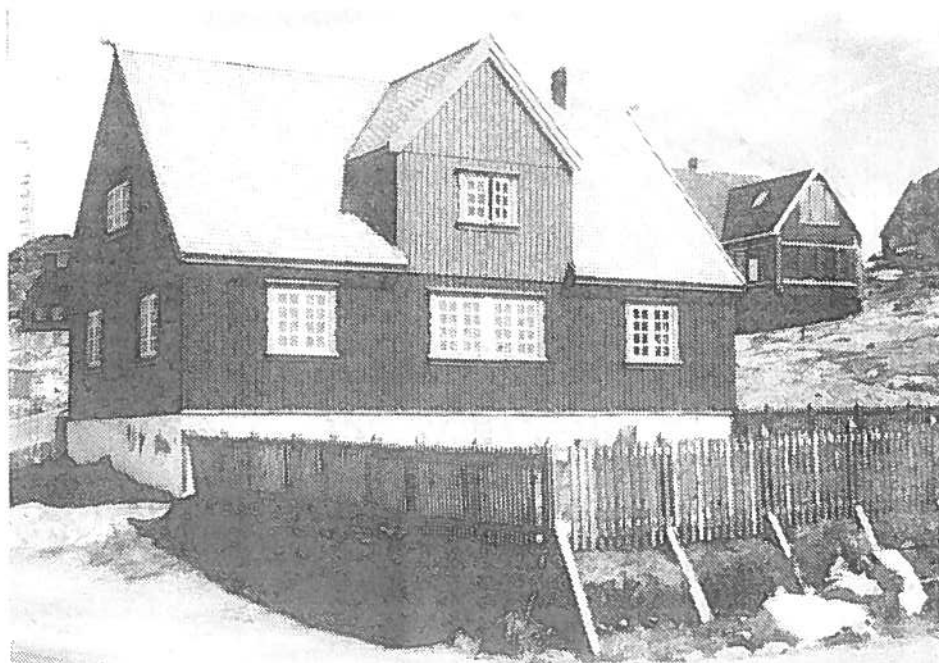

Fredede arealer

Bebyggelsen på den vestlige del af Inspektørbakken består overvejende af ældre eenfamiliehuse. B-796 er et selvbyggerhus opført i 1929.

Lærerboligen B-146 fra 1930'erne er formentlig tegnet af Helge Bojsen Møller.

Den nordlige del af Myggedalen har endnu bevaret sit præg af GTO-bebyggelse. Husenes er opført i 1950-60'erne over et stramt planskema.

Myggedalen

Byplanens område A9

Omtalt bebyggelse

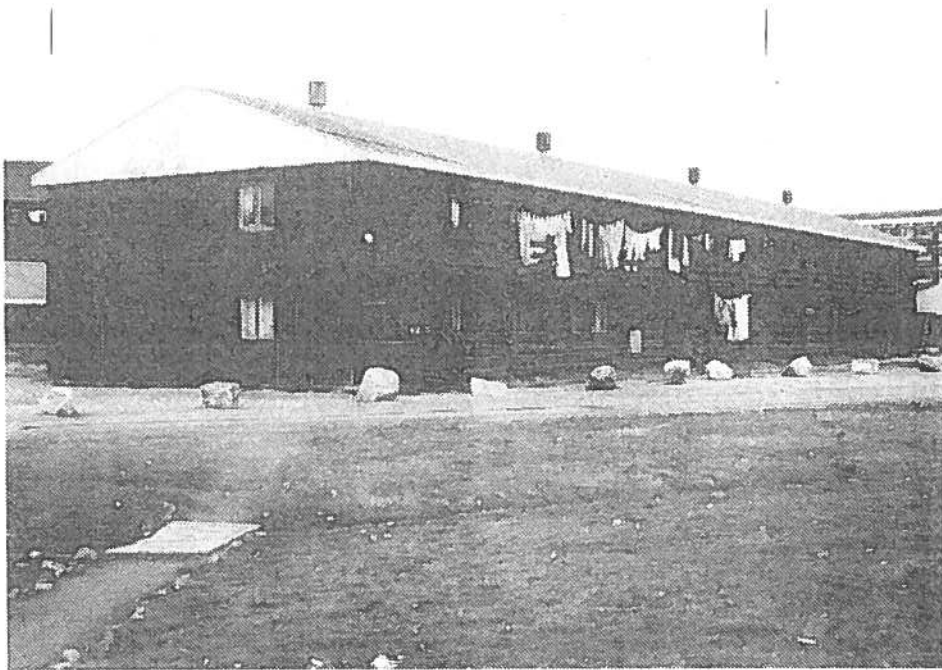
Omkring Quassunnguaq
ligger en række een-
familiehuse tegnet
af GTO's arkitektkon-
tor

Den ensartede bebyg-
gelse fra begyndelsen
af 1950'erne danner
et velordnet vejbil-
lede.

Bebyggelsen på Lille Slette er opført i slutningen af 1960-erne som nogle af byens første etagehuse.

Bebyggelsen består af lange toetages stokke med altangang.

Fiskerbyen

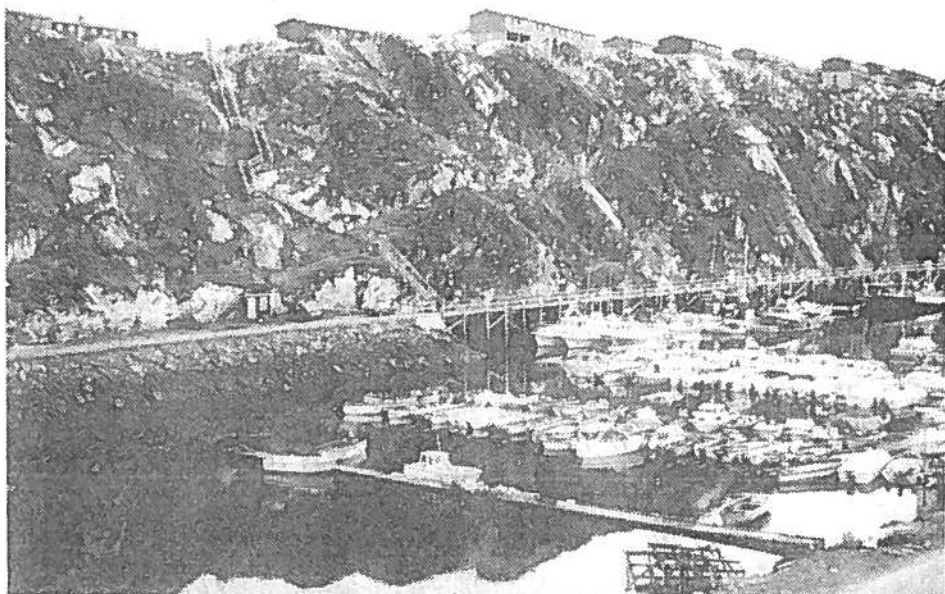
Byplanens område A16

Omtalt bebyggelse

"Fiskerbyen" er op-
ført 1963-64 på fjel-
det ovenfor fiskeri-
havnen.

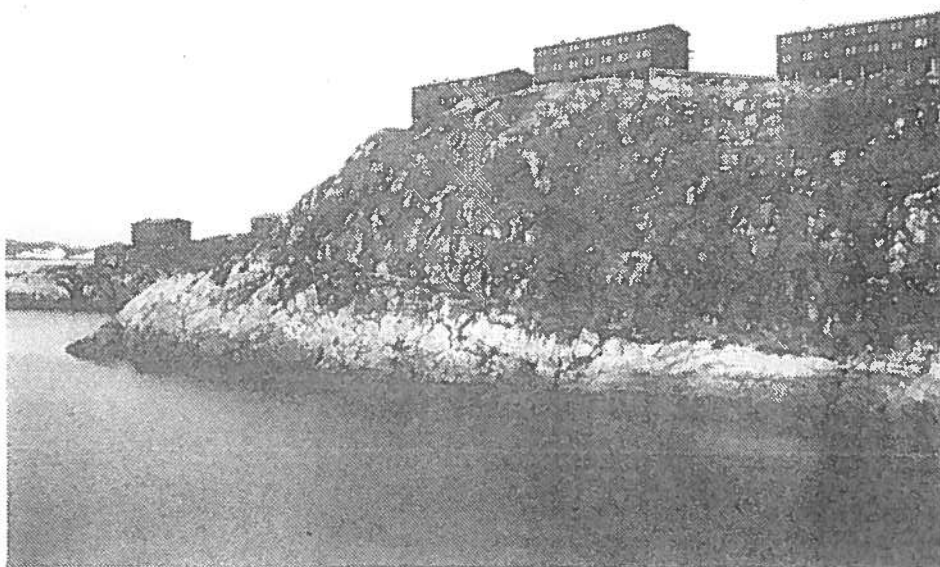
Flere af husene var
forbeholdt til udlej-
lejning til tilflyt-
tende fiskere.

Rækkehusene er rejst
på skivefundamenter
af beton.

Indkvarteringslejren fra 1961-68 ligger markant på fjeldet. Bygningerne er orienteret med længderetningen på langs af fjeldet.

I bybygningsteknisk henseende er lejren bemærkelsesværdig ved, at forsyningsledningerne er lagt i ledningskasser mellem husene eller under gangbroer og trapper.

PAAMIUT

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990

PAAMIUT

I Paamiut by udpeges "det gamle koloniområde" som et bevaringsområde.

Det gamle koloniområde

Bevaringsområdet omfatter kolonibebyggelsen og de åbne arealer omkring elvens udløb. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Den ældre bebyggelse kan på baggrund af bebyggelsens beliggenhed og karakter opdeles i tre arkitektoniske miljøer: **havneområdet** med pakhuse og produktionsbygninger i tilknytning til kajanlægget, **den første kolonibebyggelse** omfattende handelens boliger og den første butik på det lille plateau syd for elvløbet, samt **randområdet**, der indeholder kirken, missionshuset og præsteboligen samt enkelte selvbyggerhuse. I dette miljø indgår "Bagerbroen" som et særligt byarkitektonisk element. De ubebyggede arealer omkring den første kolonibebyggelse fremtræder med frodig græsbevoksning.

Af ældre kort fremgår det tydeligere, end det umiddelbart kan iagttages, at kolonien er anlagt omkring to elvløb. Elven syd for den første kolonibebyggelse er idag rørlagt, og erkendes kun som en grøft med udløb i havnebassinet.

I historisk sammenhæng afspejler bevaringsområdet koloniens gradvise udvikling til by. I bygningshistorisk henseende er området interessant ved det store antal stenhuse, som er opført af det stedlige byggemateriale, granitten. Det er endvidere bemærkelsesvær-

digt, at så mange af bygningerne har spånklædte tage.

Havneområdet.

Pakhuset (B-54) er et tidligere tranhus opført omkring 1860. Oprindeligt har huset ligget i forbindelse med anløbspladsen, men havnebassinet er blevet fyldt op, hvorfor huset idag har en mere tilbagetrukken placering. I forlængelse heraf ligger pakhuset (B-68) fra 1901, som er et tidligere både-og kulhus. Begge huse er delvis bygget ind i terrænet. De er opført i stenmur, som står med gulkalkede overflader, og har bræddeklædte gavltrekanter. Smede-og bødkerværkstedet (B-63) er ligeledes et stenhus. Bygningen har fået sit nuværende udseende i 1927. I bygningens midte indgår koloniens første smedie.

På en stensat opfyldning står fiskepakhuset (B-30) og saltehuset (B-61). Med gavlene, der spejler sig i havnebassinet, udgør de to huse et arkitektonisk markant træk i bybilledet. Begge huse er bræddeklædte bindingsværksbygninger opført i 1919-20 efter tegning af arkitekt Helge Bojsen Møller. Saltehuset har indvendigt eet stort rum, hvor loftet er ophængt i et hængeværk i taget.

Til gruppen af bræddeklædte bindingsværkshuse hører også isenkrambutikken (B-56) og postkontoret (B-15). Isenkrambutikken er et tidligere pakhus i to etager med udnyttet loftsetage. Det store hus er opført 1931. Postkontoret fra 1939 har tidligere tjent som butik.

Begge bygninger er ombygget i 1970'erne.

Den første kolonibebyggelse

Bebyggelsen ligger grupperet omkring en lille plads. Der er, bortset fra bageriet (B-106), tale om tidligere KGH-bygninger.

Handelschefboligen (B-10) er opført i 1839 som bestyrerbolig. Det er en stokværksbygning, der idag er beklædt med brædder. Huset hviler på en høj stensokkel. I 1962 gennemførtes en hårdhændet ombygning af det indre, og i 1976 fik huset et vindfang på den facade, der vender ind mod pladsen.

Udhuset (B-19) er en stenbygning opført i flere tempi. De ældste dele går tilbage til ca. 1850. Omkring århundredskiftet fungerede huset som sygehus. I 1919 blev det forlænget og benævnedes da som "gedestald".

Det nuværende museum (B-55) er opført i 1866 som proviantbod. I 1948 fungerede huset som posthus. Museet er indrettet efter en restaurering i 1981. Bygningen er det bedst bevarede eksempel på det omfattende stenhusbyggeri, der fandt sted i Frederikshåb Distrikt i sidste halvdel af 1800-årene.

Tømrerværkstedet (B-17), det tidligere handelskontor (B-38) og assistentboligen (B-7) er bræddeklædte bindingsværksbygninger. Tømrerværkstedet fik sin nuværende skikkelse år 1900. I huset indgår et ældre bødkerværksted. Et klokkehus er anbragt på bygningens sydvestre hjørne. Handelskontoret, der i en periode har

Paamiut

tjent som posthus, er opført omkring 1925. Den lille bygning har bevaret flere bygningsdetaller fra opførelsestidspunktet. Assistentboligen er tegnet af Helge Bojsen Møller i 1939, men senere ombygget.

Mellem assistentboligen og museet ligger et hønsehus rejst i bindingsværk med udmurede tavler. Midt på pladsen ses en græsklædt forhøjning med en lille tagopbygning. Der er formentlig tale om en brøndoverdækning. I haven til handelschefboligen står koloniens flagbatteri.

Randområdet.

Missionshuset (B-85) er den tidligere skole. På ældre billeder ses bygningen der, hvor assistentboligen ligger idag. Huset kom til kolonien før 1860 og blev flyttet til sin nuværende placering i 1939. Det er en bræddeklædt bindingsværksbygning.

Kirken (B-83) er opført i 1908-09 efter tegninger af Helge Bojsen Møller. Det er arkitektens første arbejde i Grønland, og det kunne se ud, som om han har haft norske stavkirker som forbillede for bygningens usædvanlige form. Også bygningens farvesætning er bemærkelsesværdig. Facadefarven er rød, bånd og vindskeder okkergule og de spånklædte tage irgrønne. Tagkammene, de opsprodsede vinduer og hoveddøren er hvidmalede. Vinduernes overstykker har blå dekoration. Kirken er i 1980'erne udvidet med to fag ved arkitekt Ole Nielsen.

Kirken indgår markant i bybilledet, idet den danner midtpunkt i de tre vejbilleder som ender i kirkeforpladsen. Denne havde endnu omkring 1950 form som et trapez, hvor siden foran kirkens hovedindgang gik over i en bue. Midt på pladsen står mindestenen for Otho Fabricius. Set fra havneløbet har kirken tidligere påkaldt sig større opmærksomhed end idag, hvor de nyere eenfamiliehuse på fjeldet bagved virker forstyrrende.

Kirkegården er heget af stakitter. På kirkegården er nogle få gravminder opretholdt. Det beskedne kapel (B-307) er placeret bag kirken.

Præsteboligen (B-86) er også et arbejde af Helge Bojsen Møller. Han tegnede huset i 1922 og forestod en udvidelse af det i 1936. Huset er smukt beliggende ved enden af Bagerbroen. Den store have, der vender ned mod elvdalen er omkranset af stakitter.

I området findes enkelte eenfamiliehuse. Blandt disse selvbyggerhuse er B-406, opført i 1920'erne, det bedst bevarede. Udenfor bevaringsområdet bemærkes B-401 og B-402.

"Bagerbroen" er formentlig etableret i forbindelse med opførelsen af sygehuset og præsteboligen i begyndelsen af 1920'erne. Endnu i begyndelsen af 1950'erne var den alene om at bære trafikken over elven.

Det er tvivlsomt om broens udseende idag er det oprindelige. De dobbelte bropiller er støbt i beton. I 1959 er understøtningen suppleret med jernsøjler. På de forbindende jerndragere er lagt et bjælkelag og ovenpå dette to kørespor. Rækværket har trods sin "bue-

Paamiut

de facon" ingen konstruktiv betydning.

Planlægnings-og fredningsforhold.

"Paamiut byplan" fra september 1984 er godkendt af Landsplanudvalget.

Bevaringsområdet omfatter en del af byplanens område C1, "Det gamle koloniområde", (fælles formål), jfr. kortbilag 1.

I overensstemmelse med byplanens retningslinier er der udarbejdet forslag til "Lokalplan C1, Kolonihavneområdet" af oktober 1989, jfr. kortbilag 2.

Formålet med lokalplanen er, at genskabe og styrke de bygningsmæssige og miljømæssige kvaliteter i området omkring kolonihavnen. Bygningerne klassificeres i tre grupper efter deres historiske, miljømæssige og bygningsmæssige værdi. Gruppe 1 omfatter bygninger af historisk værdi. Gruppe 2 består af bygninger af betydning for det kulturhistoriske miljø. Gruppe 3 er bygninger uden særlig miljømæssig eller kulturhistorisk værdi eller bygninger af ringe kvalitet.

I lokalplanen åbnes mulighed for nedtagning af enkelte bygninger, og der er angivet byggefelter for eventuelt nybyggeri. Større sammenhængende arealer skal bevares som friholdt område.

I 1980 offentliggjorde Fredningsstyrelsen "Registrering af bevaringsværdige bygninger i Paamiut / Frederikshåb kommune". Registranten indeholder forslag til

fredning og bevaring af en række bygninger, jfr. kortbilag 3.

Grønlands Landsmuseum har registreret følgende bygninger (udenfor bevaringsområdet) opført før 1950: B-5 (sygehusets ældste del fra 1921), B-93 (tjenestebolig fra 1948), B-94 (tidligere teleekspeditionsbygning fra 1947), B-95 (telegrafbestyrerbolig fra 1947) samt B-96 (tjenestebolig omkring 1947), jfr. kortbilag 1.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that this is essential for ensuring the integrity of the financial statements and for providing a clear audit trail.

2. The second part of the document outlines the specific procedures that should be followed when recording transactions. This includes the use of double-entry bookkeeping and the requirement that every entry be supported by a valid receipt or invoice.

3. The third part of the document discusses the role of the accounting department in providing timely and accurate information to management. It highlights the importance of regular reporting and the need to identify any potential issues or trends in the data.

4. The fourth part of the document discusses the importance of internal controls in preventing fraud and error. It outlines the key components of a strong internal control system, including segregation of duties, authorization requirements, and regular reconciliations.

5. The fifth part of the document discusses the importance of staying up-to-date on changes in accounting standards and regulations. It emphasizes the need for ongoing education and training for all accounting staff.

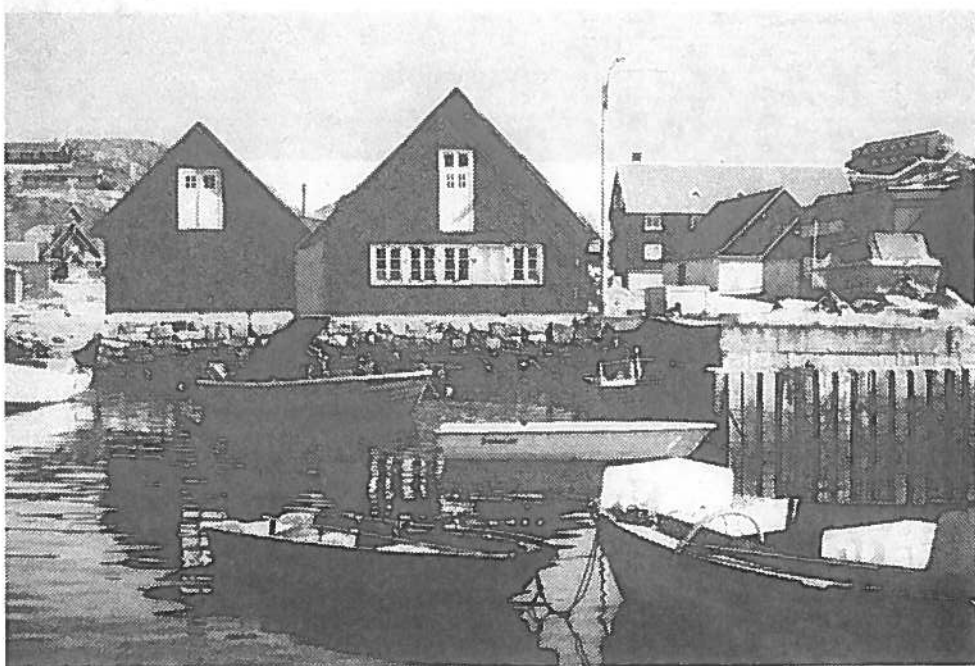
Kolonien Frederikshåb blev grundlagt i 1742 og opkaldt efter kronprins Frederik, den senere kong Frederik V. Den første bebyggelse blev placeret på en lille fjeldknold i bunden af bugten.

Paamiut

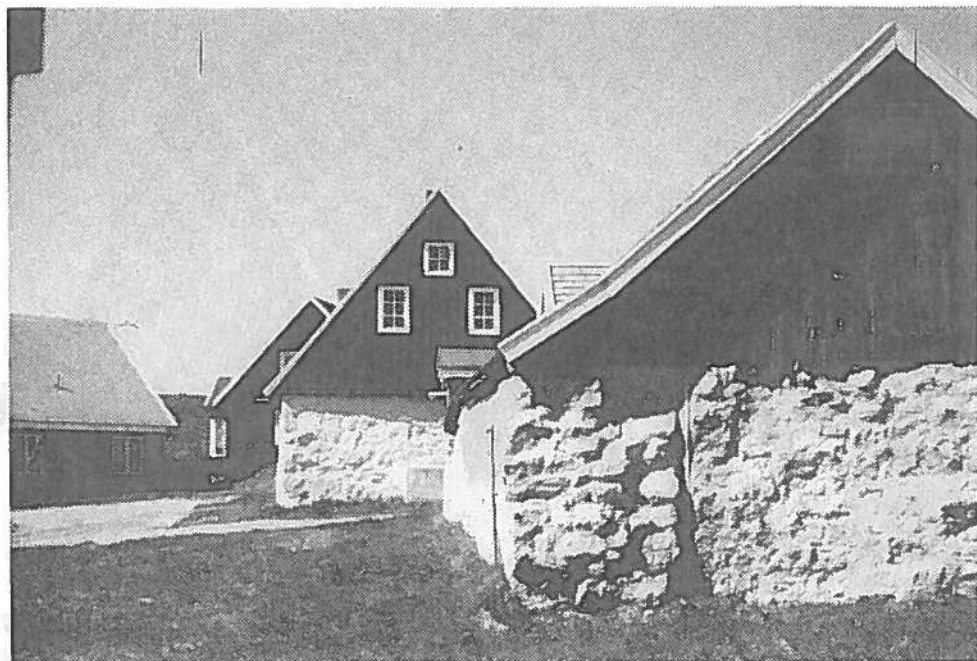
Af havneområdetets pak-
huse er det tidligere
tranhus B-54 fra 1860
det ældste.

Terænforskydningen
foran huset angiver
forløbet af den tid-
ligere kystlinie.

På en opfyldning op-
førtes i 1920 fiske-
pakhuset B-30 og
saltehuset B-61.
Husenes gavle og den
stensatte kaj spejler
sig i havnebassinet

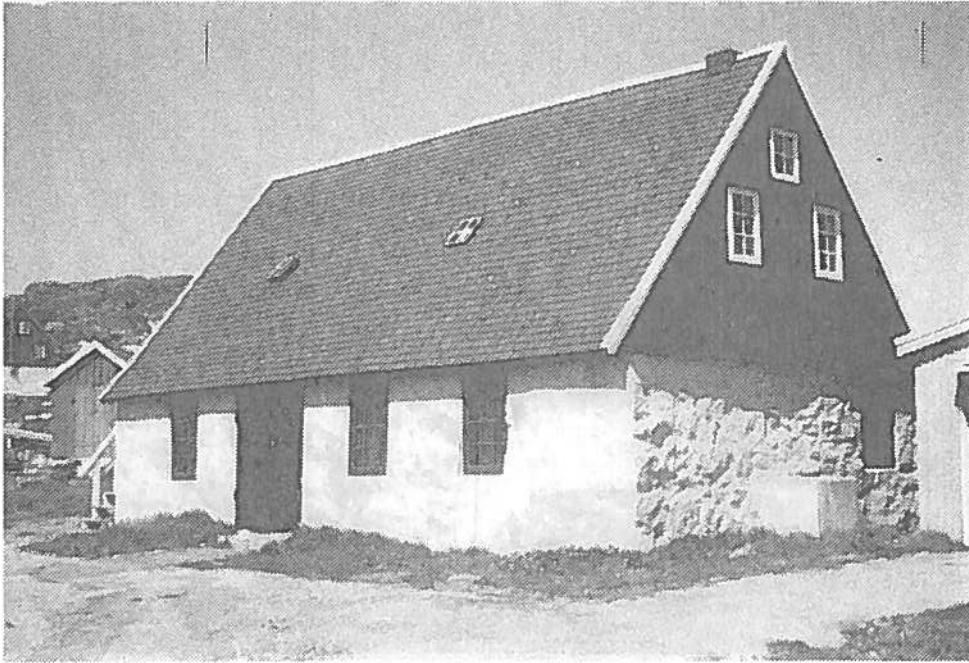
I 1800-årene fandt der et omfattende stenbyggeri sted i Frederikshåb Distrikt. På gavlen af udhuset B-19 anes stenmurenes tykkelse.

B-19's ældste dele går tilbage til 1850. Som andre ældre huse har B-19 tjent mange forskellige formål. Omkring 1900 fungerede huset som sygehus.

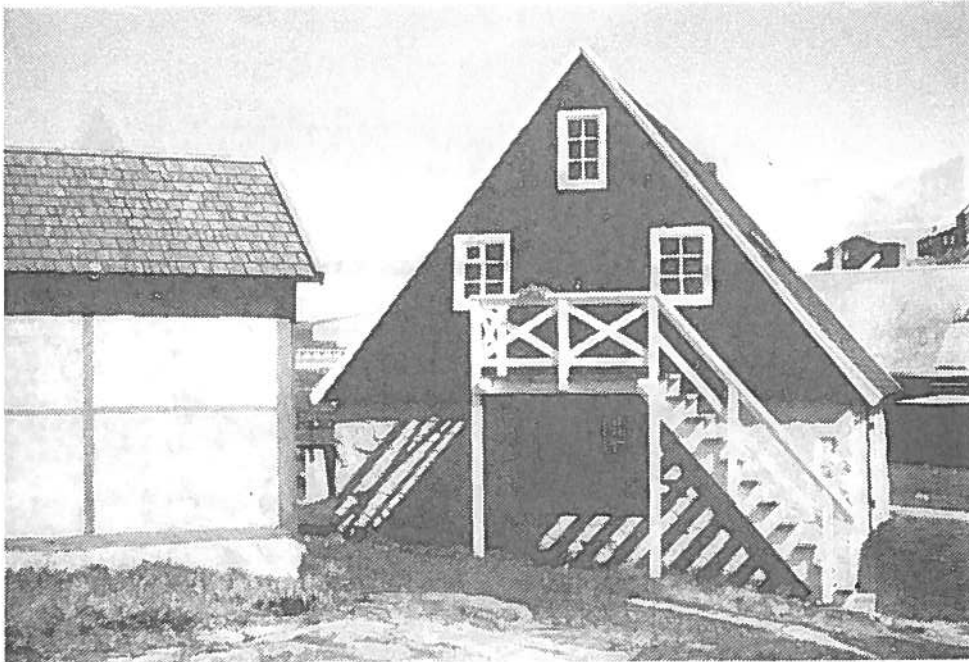

Paamiut

Museet B-55 er opført i 1866 som poviantbod.

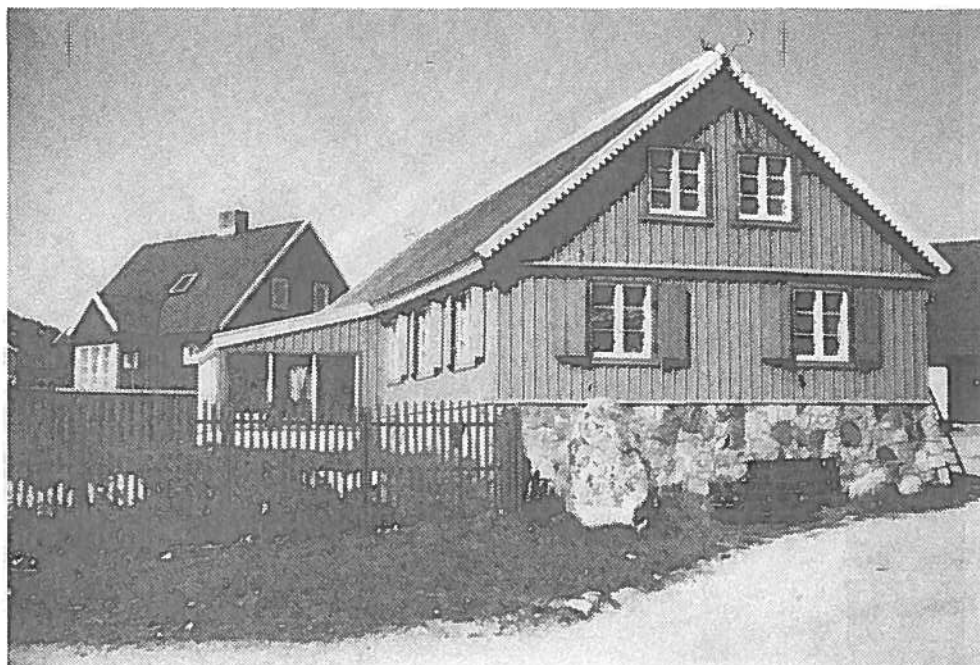
Huset er det bedst bevarede eksempel på stenbyggeri i Paamiut

B-55 blev restureret i 1981.

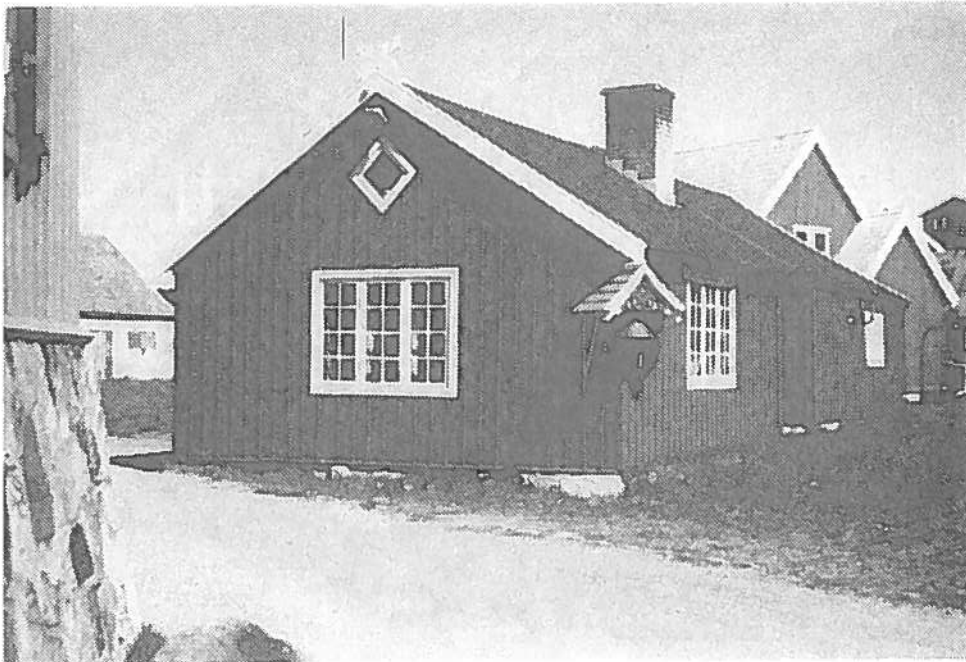
Fra en udvendig trappe er der adgang til loftet.

Handelschefboligen
B-10 er en stokværks-
bygning opført i
1839.
Idag står den med
brædeklædte facader.

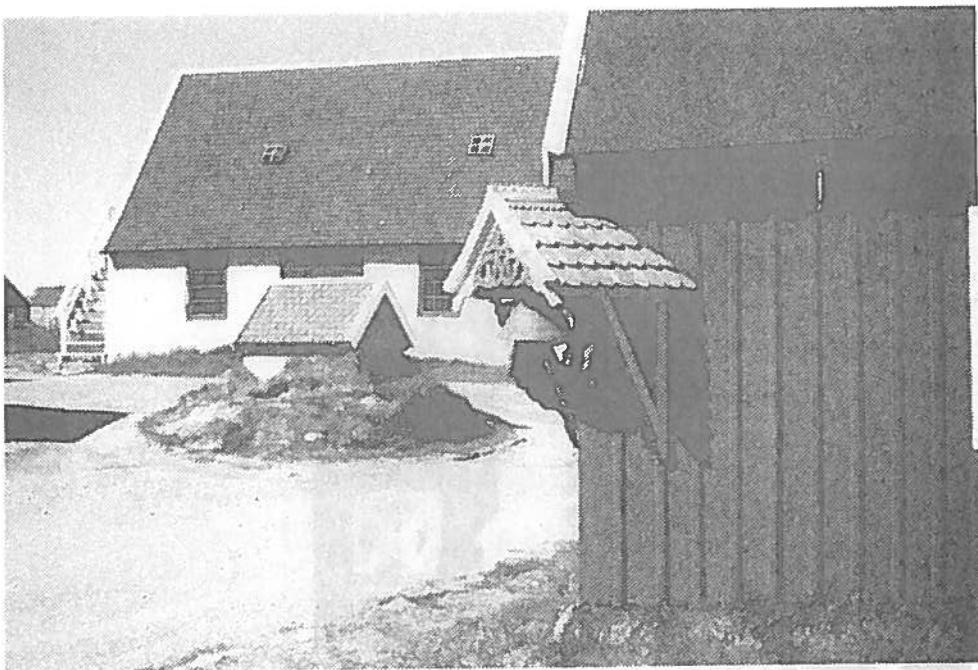

B-10 har på den side,
der vender ind mod
pladsen, fået et
vindfang.
Her genfindes hoved-
bygningens detaljer.

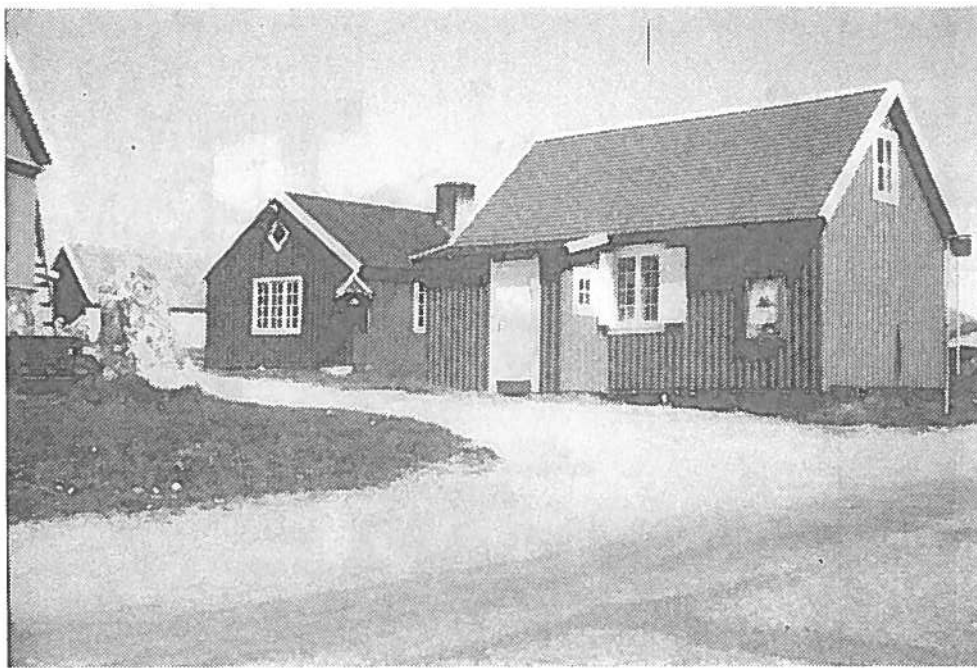

Tømrervækstedet B-17 fik sin nuværende skikkelse år 1900. Det er en bræddeklædt bindingsværksbygning.

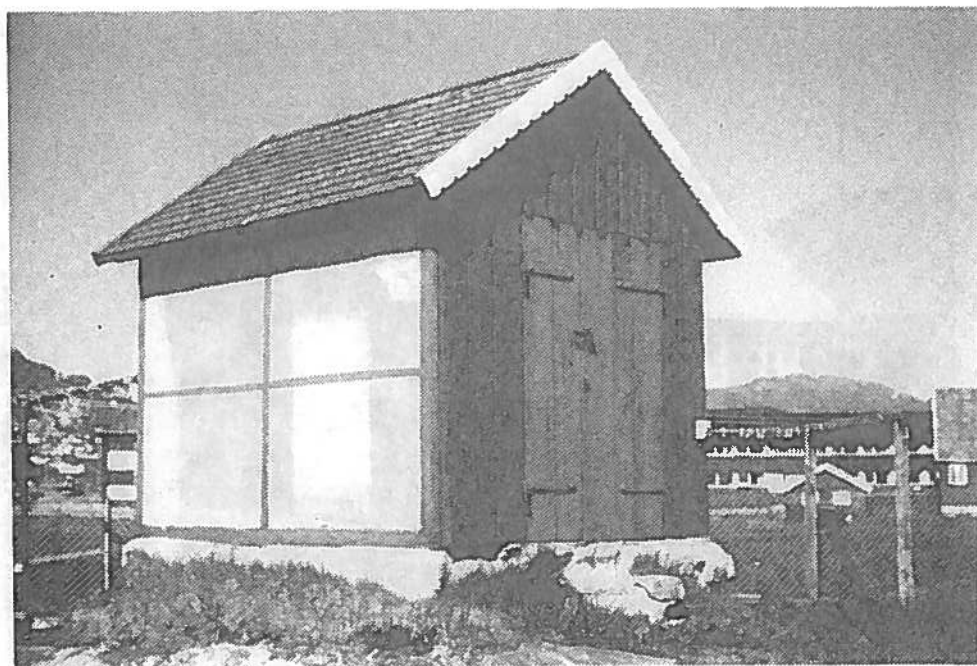

B-17 bærer koloniens klokke. Den lille tagopbygning midt på pladsen er en brøndoverdækning.

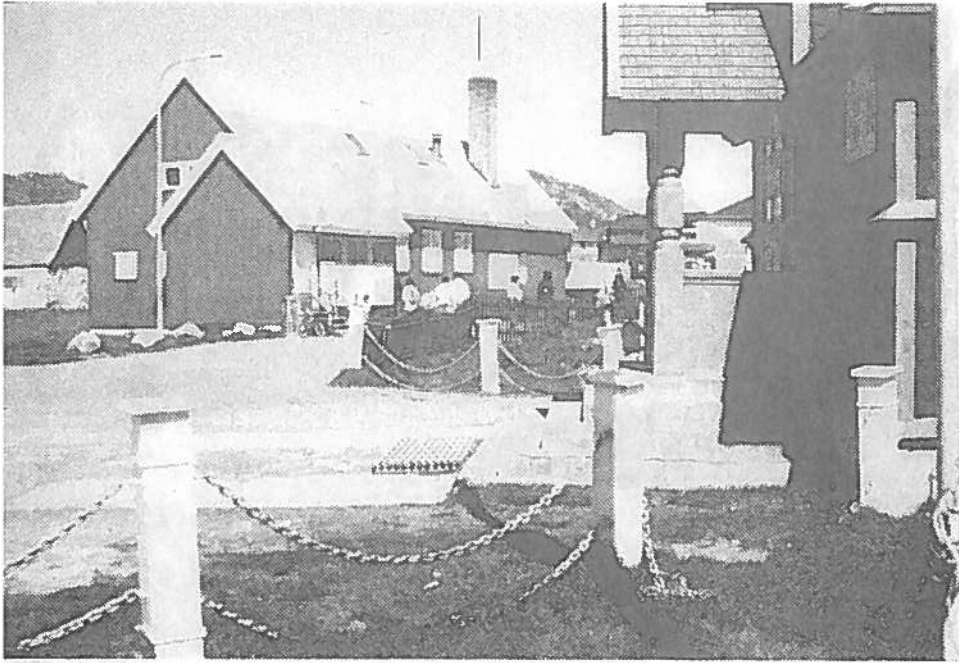
Det tidligere handelskontor B-38 er opført omkring 1925.

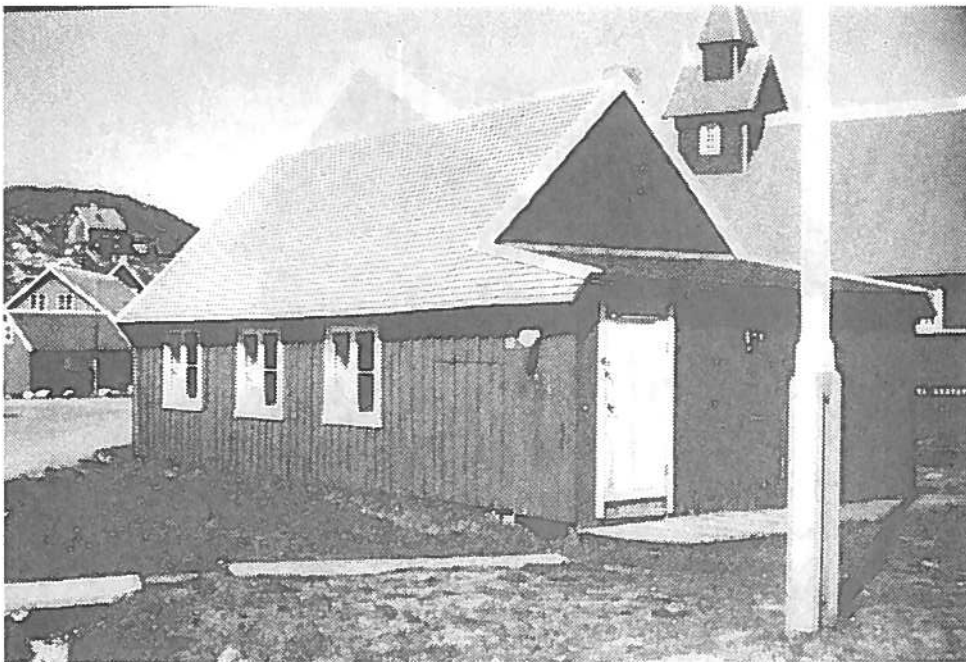
Det lille udhus er en bindingsværksbygning med udmurede tavler.

Paamiut

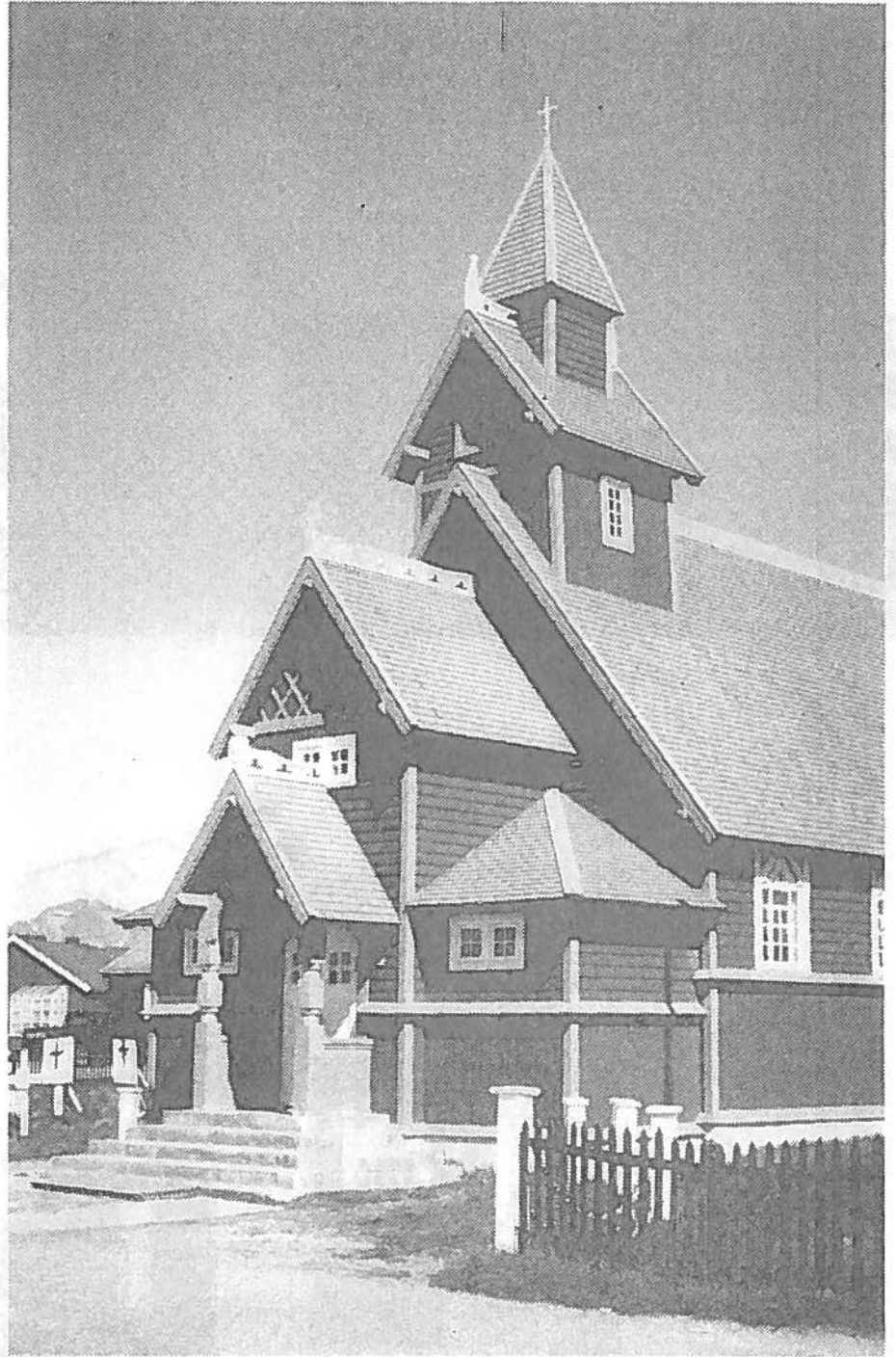

Pladsen foran kirken
danner en bue udfor
kirkens indgang.
I baggrunden ses ba-
geriet B-106.

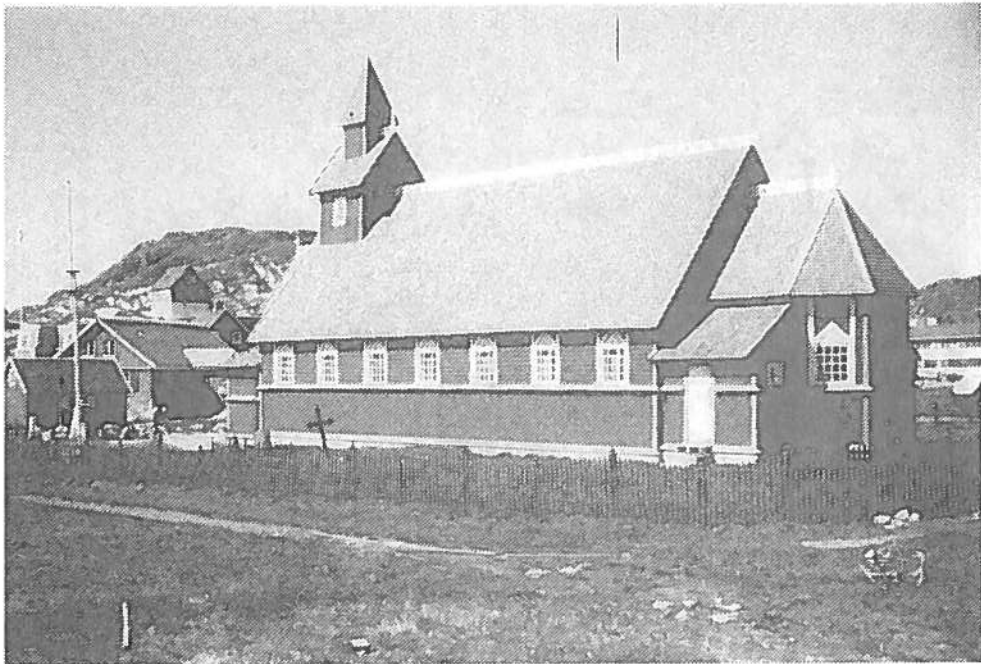

Missionshuset B-85 er
den tidligere skole.
Den har stået der,
hvor assisstenboligen
B-7 nu står.

Kirken B-83 er opført i 1908-09 efter tegning af arkitekt Helge Bojsen Møller. Det er hans første arbejde i Grønland. Det kunne se ud, som om kirken har forbilder i norske stavkirker.

Paamiut

Kirkens skib er i 1980'erne forlænget med to fag.

Bygningens farvesætning understreger såvel helheden som bygningens detaljer.

"Bagerbroen" var frem til begyndelsen af 1950'erne den eneste forbindelse over den store elv. Broen er formentlig blevet etableret i begyndelsen af 1920'erne, da sygehuset og præsteboligen blev opført.

Paamiut

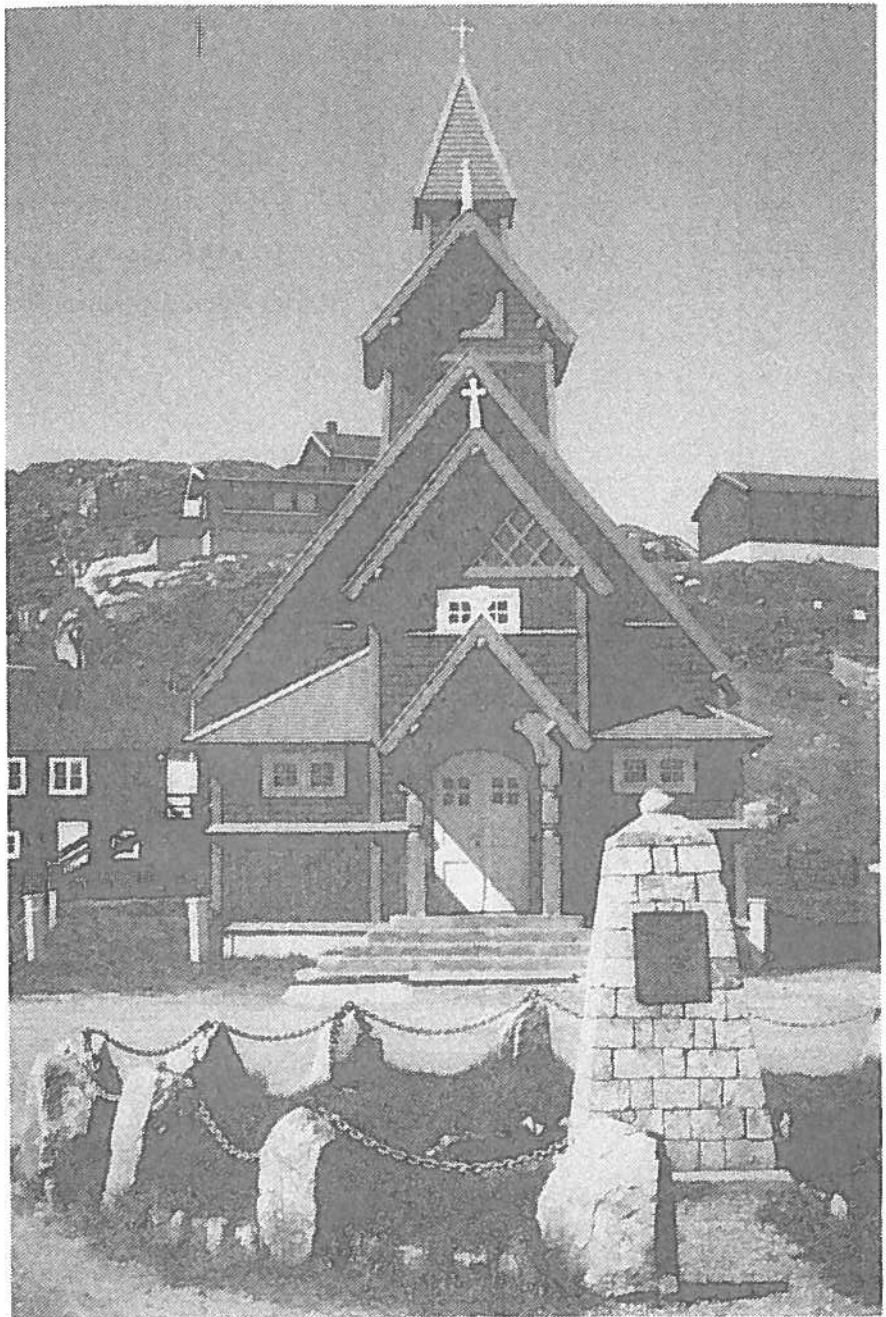
Præsteboligen B-86 er opført i 1922 og udvidet i 1936. Det var begge gange Helge Bojsen Møller, der stod for byggeriet.

Blandt byens bevarede selvbyggerhuse bemærkes B-406 med sin sydvendte have, omgivet af stakitter.

På pladsen foran kir-
ken står mindestenen
for missionær Otho
Fabricius.

Denne virkede i kolo-
nien i midten af 1700
årene.

Kortbilag 1: Det gamle koloniområde

Byplanens område C1

Forslag til bevaringsområde

Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum

Bygninger og bygningsanlæg registreret af Økonomi-
direktoratet, planlægningskontoret

Kortbilag 2: Lokalplan

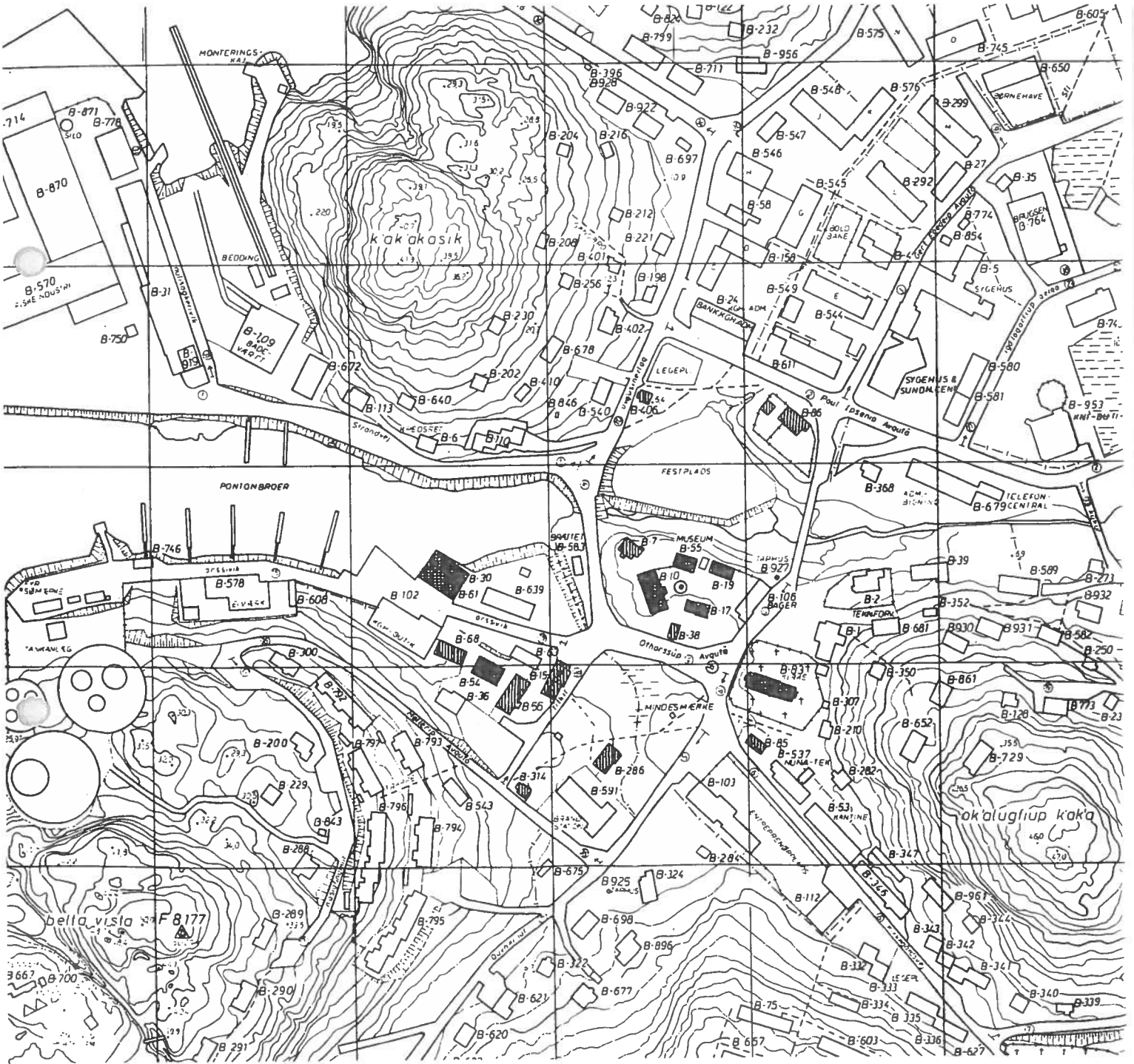
- Lokalplanområde C1
- Gruppe 1: bygninger af historisk værdi
- Gruppe 2: bygninger af betydning for det kultur-
historiske miljø
- Byggefelter
- Arealer, der friholdes for bebyggelse

Paamiut

Assitaq 3: **Illunik allanngutsaaliugassanik avatangiisinilu Paamiut kommuneanni nalunaarsuineq, Fredningsstyrelsen 1980**

⦚⦚⦚ Illut, innarlitsaaliugassatut siunnersuutigineqartut

⦚⦚⦚ Illut, allanngutsaaliugassatut siunnersuutigineqartut
Bg

IVITTUUT

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990

IVITTUUT

Der er ikke udpeget noget bevaringsområde i Ivittuut by.

Brydningen af kryolit ved Ivittuut blev påbegyndt i 1854. Minen havde sin storhedstid i 1930-40'erne, hvor kryolitten fandt anvendelse ved fremstillingen af aluminium, et produkt som var efterspurgt af flyvemaskineindustrien. I 1962 ophørte brydningen, men endnu i begyndelsen af 1980'erne foregik en vis opgravning, sortering og udlosning af materiale fra brudet. Ved udgangen af 1987 blev minen og byen lukket.

I 1981 fik Grønlands Landsmuseum foretaget en "Bygningsregistrering for kryolitbrudet ved Ivittuut" ved arkitekt Søren Vadstrup. (Publiceret 1985).

Af 1940'erne mere omfattende bebyggelse var på daværende tidspunkt mindre en halvdelen af husene tilbage. Efter 1962 havde mineselskabet gennemført et oprydningssarbejde, der blandt andet omfattede nedtagning af tomme huse.

I september 1981 bestod bebyggelsen af følgende huse:

Bygn.nr.	Navn, opførelsesår, konstruktion, anvendelse
2,4 & 5	<u>Krudthuse</u> , opført 1863 af sten
10	" <u>Butikken</u> ", opført ca. 1860 som pakhus, bindingsværk beklædt med brædder 1 på 2, 45° bliktag. Eventuelt tegnet af C.V. Wahl. Udvidet kort efter opførelsen, senere stærkt ombygget specielt i 1920'erne, bl.a. nye vinduer. Opmåling 1:50/1960. Nuværende butik, dårlig stand.

- 13 "Firkanten", også kaldet "Gamle Maries Hus". Opført ca. 1860 som grønlandsk tjenerindehus. Stenhus med 30° bliktag. Fuldstændig ombygget i 1890-erne, bl.a. er tagryggen vendt - og yderligere forstærket med beton i 1920-erne. I dag tomt. Rimelig stand.
- 14 "Formandshus", opført 1958 som enfamiliehus på tidligere forvalterboligs plads. Bindingsværk, med vandrette brædder, 30° bliktag. Projekttegninger 1958. God stand.
- 15 "Amerikanerhuset", bygget 1866, som indkvarteringshus for amerikanske skibskaptajner. Bindingsværk med brædder beklædt med spån/vandrette klinkbrædder. 30° bliktag. Udvidet flere gange, opmåling 1:100/1938. Nuv. gæstehus. God stand.
- 25 "Messen" - Ældste (vestlige) del opført 1865 som assistent- og lægebolig. Bindingsværk med bræddebeklædning, stensokkel, ca. 40° bliktag. Udvidet mod vest og øst i 1925 i grundmur (Proj.: Niels Skrivers). Indrettet til funktionærkantine. Udvidet med stor vinkelfløj i 1942 (Proj.: Søren Falkentorp). God stand.
- 36 "Norske Lysthus", opført ca. 1874 som lysthus i norsk stil, oprindeligt placeret ved "Messen". Flyttet 1925. Bindingsværk beklædt med brædder, 45° paptag. God stand.
- 38 Vandbeholder, opført 1928 i jern og plade. Projekttegninger 1928.
- 44 Kapel ved kirkegården. Bygget i 1920-erne af sten og beton.
- 46 "Barakken", opført ca. 1930 som funktionærbolig, (bl.a. lægen), senere skole, nu arkiv og kontor. Bindingsværk med vandrette brædder, bliktag. Udvidet med sidefløj 1939. Opmåling/projekt 1:100/1938. God stand.
- 48 "Capella", opført i 1880-erne som sygehus. Stærkt tilbygget og ombygget gennem tiden. Oprindeligt del: Bindingsværk med brædder og spån, stensokkel, 30° bliktag. Opmåling 1:50/1937. Anvendes som bolig. God stand.
- 57 "Laboratorium", opført i 1880-erne som skole. Senere anvendt som laboratorium, nuværende bibliotek. Bindingsværk med brædder og spån, stensokkel, 30° bliktag. Opmåling 1:50/1960. God stand.

- 67 "Sygehus", opført 1863 som kontrollørbolig. Ombygget til sygehus 1930, udvidet 1941. Bindingsværk med vandrette brædder, 45° bliktag. Nye vinduer fra 1940-erne. Opmåling 1:100/1938. God stand.
- 81 "Salen", bygget 1926 som forsamlingshus, udvidet 1949. Grundmuret hus med 30° bliktag. Projekt.: ark. Niels Skrivners 1926. Dårlig stand.
- 83 "Slottet", opført 1925 som driftslederbolig. Ombygget 1962 til funktionærkantine. Driftslederbolig igen i 1965. Grundmuret hus beklædt med vandrette brædder, 45° bliktag. Proj.: Niels Skrivners 1925 - bræddebeklædning fra 60-erne. God stand.
- 90 "Silobygning", opført i 1930 i jern og plade.
- 115 "Kontrollørbolig", opført 1930 som kontrollørbolig - senere KGH-befragter-bolig. I dag tomt. Bindingsværk beklædt med vandrette brædder og 45° bliktag. Proj.: ark. W. Groth-Hansen 1930. God stand udvendig, men begyndende forfald indvendig.
- 127 "Snedkerværksted", bygget 1938
- 142 "Valhal", opført 1940 som funktionærbolig (dobbelthuset). Træhus med bliktag i amerikansk stil. Proj.: USA, 1940. Anvendes som bolig. God stand.
- 150 "Brædehytten", opført 1942 som indkvarteringsbarak. Træhus på høj betonsokkel, 30° bliktag. Opmåling 1:50/1959 v. N.L. Anvendes til arbejderbolig. God stand.
- 155 "Kastellet", opført 1943 som indkvarteringsbarak. Træhus på høj betonsokkel (underetagen af beton), 30° bliktag. Indrettet med enkeltværelser. Bowlingbane i underetagen. Proj.: Nick. F. Helmers Inc., New York april 1942. Opmåling 1:100/1946 E.J. Underetagen i god stand. Overetagen dårlig (tom).
- 156 "Maskinværksted", opført 1943-45 som værksted. Grundmur beklædt med vandrette brædder, bliktag. Bruges stadig. God stand.
- 162 "Grønlandersygehus", opført 1959. Træhus med bliktag. Proj.: E.J.J./T.K. 1959. God stand.
- 164 "Jomsborg", opført 1946 som kontorbolig med bageri og vaskeri i underetagen. Anvendes nu til beboelse. Grundmuret hus med bliktag. Proj.: Ark. Juhl, 1946.

Ivittuut

- 169 "Hundested", opført 1947 som funktionærbolig. Træhus med bliktag. Proj. af minen 1946. God stand.
- 172 "Liseleje", opført 1947 som funktionærbolig. Træhus med bliktag. Projekteret af minen i 1946. God stand.

uden numre:

Seismisk Station, bygget 1927 i en klippehule. Nedlagt 1959.

Udskibningskranen, kaldet "Hans", bygget 1930.

Kirkegården, oprettet 1860-erne

Garager og drivhuse, er ikke medtaget i oversigten.

Bevaringsforslag.

I forbindelse med bygningsregistreringen blev følgende bygninger betegnet som de historisk og arkitektonisk mest værdifulde:

- B-10, "Butikken", opført 1860
- B-13, "Firkanten", opført 1860
- B-67, Tidligere kontrollørbolig, opført 1863
- B-2, Krudthus, opført ca 1863
- B-4, - - -
- B-5, - - -
- B-15, "Amerikanerhuset", opført 1866
- B-36, "Norske Lysthus", opført 1874
- B-57, "Laboratoriet", opført i 1880'erne
- B-83, "Slottet", opført 1926
- B-81, "Salen", opført 1926
- B-115, Tidligere kontrollørbolig, opført 1930
- B-150, "Bræddehytten", opført 1942

På baggrund af bebyggelsens usikre fremtid blev der med henblik på det tilfælde, hvor minebyen opgives, fremsat følgende bevaringsforslag:

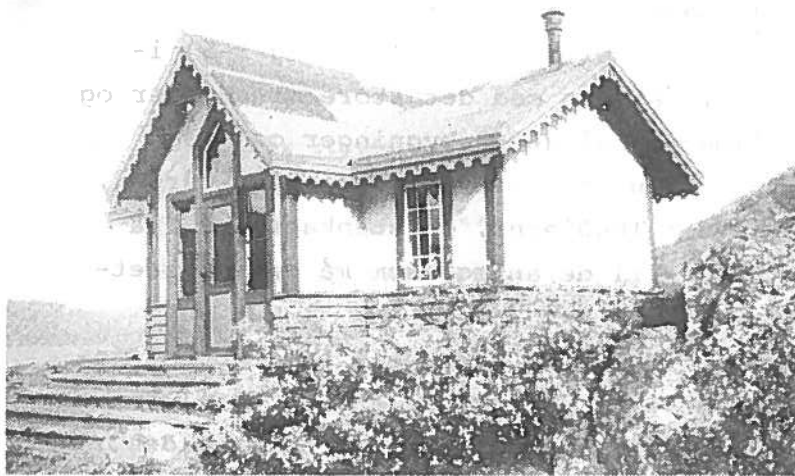
De tre små krudthuse af sten (B-2, B-4 og B-5) istandsættes. De vil sammen med det store minekrater og eventuelle fundamenter af andre bygninger og anlæg kunne minde om Ivittuut's historie. Også kirkegården, der blev etableret i 1860'erne, og stenkapellet fra omkring 1900, hører til de anlæg, som må søges opretholdt på stedet.

"Norske Lysthus" (B-36) og eventuelt også "Laboratoriet" (B-57) kan bevares i forbindelse med en flytning til en anden lokalitet. Lysthuset repræsenterer den rigt dekorerede norske træhusstil. Laboratoriet, den tidligere skolebygning, illustrerer minebyens iøvrigt enkle byggeskik i slutningen af 1800-årene.

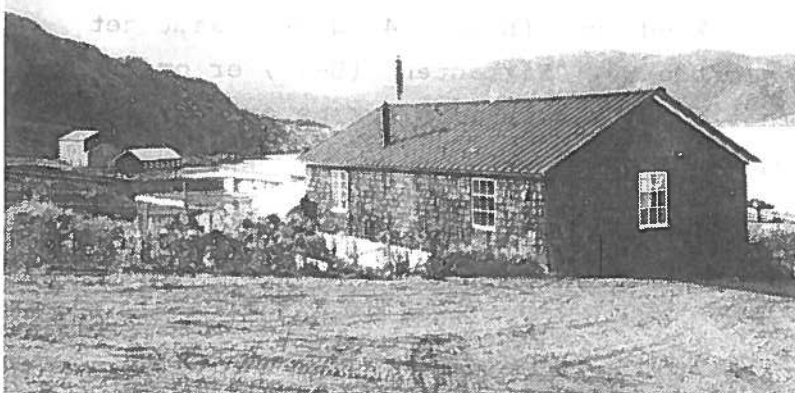
Planlægnings-og fredningsforhold

De tre tidligere krudthuse (B-2, B-4 og B-5) samt det tidligere tjenerindehus, "Firkanten" (B-13) er omfattet af fredningslovens par.1, idet husene er opført før år 1900 og ude af brug.

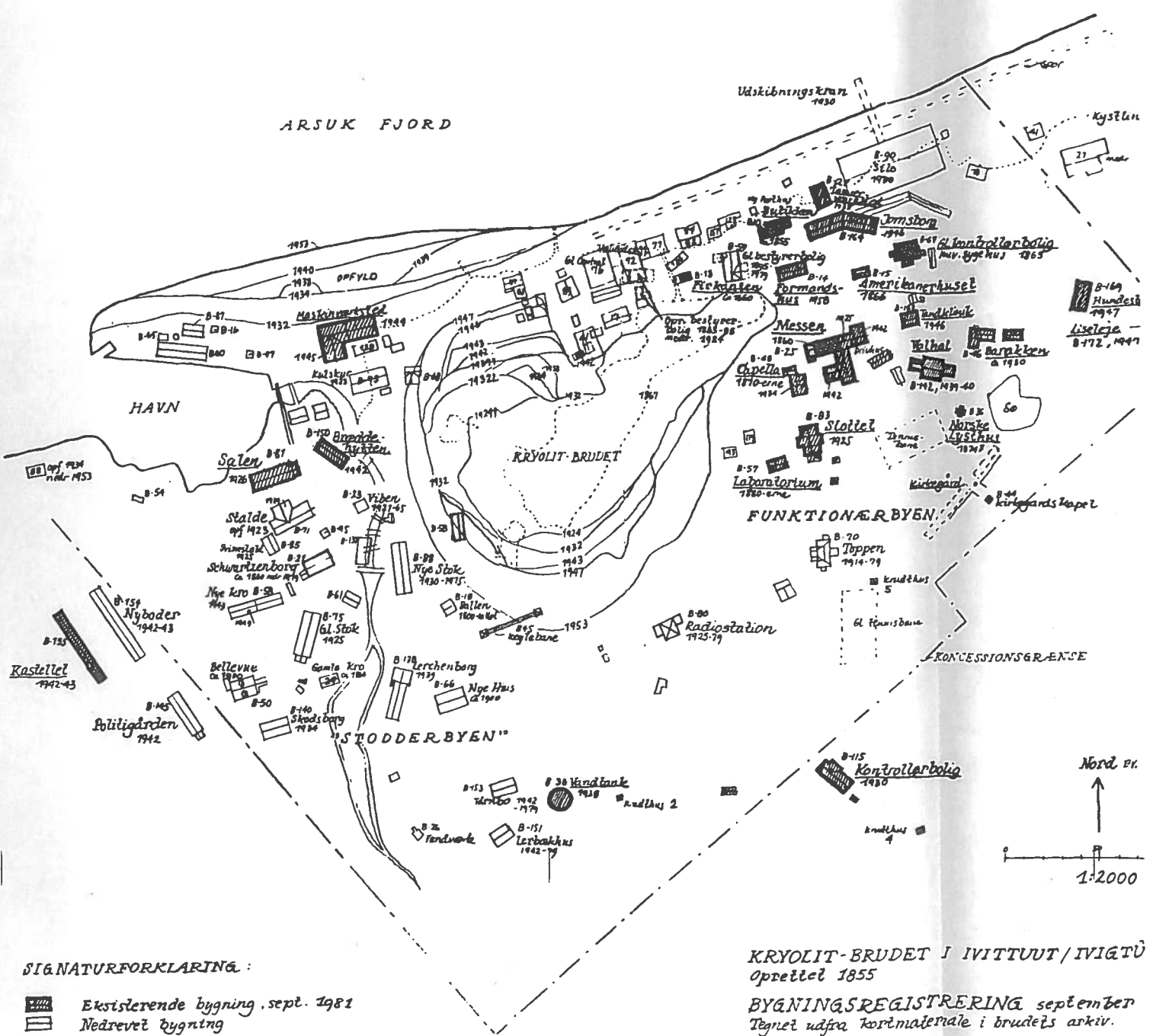
Ivittuut

Lysthuset B-36 er et eksempel på den rigt dekorerede norske træhusstil

Laboratoriet B-57 er den tidligere skole. Huset illustrerer den enkle byggeskik, der var fremherskende i Ivigtut.

SIGNATURFORKLARING:

- Eksisterende bygning, sept. 1981
- Nedrevet bygning
- Kystlinje 1981
- Oprindelig kystlinje, 1850

KRYOLIT-BRUDET I IVITTUUT/IVIQTUQ
Oprettet 1855

BYGNINGSREGISTRERING september
Tegnet ud fra kortmateriale i brudeets arkiv.

RARSTEN RØNTOW'S TEGNESTUE og
Grønlands Landsmuseum 1981

Sik

NARSAQ

Bevaringsværdige bygninger og bydele

**Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990**

NARSAQ

Narssaq by udpeges tre bevaringsområder: Landnamsgården, Kolonien og Området omkring kirken og Henrik Lunds Hus.

1. Landnamsgården

Bevaringsområdet omfatter den ubebyggede slette med ruinen af Landnamsgården. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Stedet er af nationalmuseet registreret som Østerbygden 17a. Gården antages at have omfattet en halv snes huse. Bolighusets ældste del dateres til omkring år 1000.

Den græsklædte slette ovenfor kystskrænten anvendes idag som fårefold. I byens plan har arealerne betydning som afstandsbælter mellem den bagvedliggende boligbebyggelse og erhvervs- og havneområderne.

Planlægnings- og fredningsforhold.

Bevaringsområdet omfatter dispositionsplanens delområde D6 (fælles friareal). Et areal på omkring 20 x 50 meter omkring den udgravede ruin er fredet.

2. Kolonien

Bevaringsområdet omfatter bebyggelsen og kystarealerne

i bunden af Kolonibugten. Området afgrænsning fremgår af kortbilag 2.

Bebyggelsen består alene af Handelens bygninger. De seks huse afspejler koloniens gradvise udbygning fra 1880'erne og frem til midten af 1950'erne. I forbindelse med anlægget af Louisevej i begyndelsen af 1970'erne er bebyggelsen blevet isoleret fra den øvrige by. Dette bevirker, at bevaringsområdets historiske karakter og arkitektoniske særpræg umiddelbart kan iagttages.

Fem af husene er opført af lokale naturstensmaterialer: udliggerboligen (B-61) fra 1883, spækhuset (B-57) og kulhuset (B-58) fra 1887, bestyrerboligen (B-59), der formentlig stammer fra omkring århundredskiftet, samt butikken (B-49) fra 1928. Pakhuset (B-93) er et bindingsværkshus opført 1954. Ved siden af bestyrerboligen, det senere posthus, er rejst et lille lokumshus.

Planlægnings-og fredningsforhold.

Bevaringsområdet er beliggende i dispositionsplanens delområde D9 (fælles friareal). I "Lokalplan nr.11 for lokalområde D9" bestemmes, at der indenfor område I (kortbilag 4) ikke må opføres nye bygninger eller tilbygninger.

I lokalplanen inddeles bygningerne i to grupper. Gruppe 1, der omfatter de fem stenhuse, betegnes som fredningsværdige bygninger. Pakhuset henføres under

gruppe 2. Bygninger i gruppe 2 kan udvides.

Det foreslåede bevaringsområde er identisk med område I i lokalplan nr.11.

3. Området omkring kirken og Henrik Lunds Hus

Bevaringsområdet består af flere bebyggelsesmiljøer: de gamle skolebygninger og kirken på højderyggen, småhusene og fårestaldene ned til Kirkemosen samt Henrik Lunds Hus med omgivende ubebyggede arealer. Endelig indgår kirkegården i bevaringsområdet. Områdets udstrækning er vist på kortbilag 3.

Blandt de fire skolebygninger påkalder det tidligere skolekapel (B-84) sig størst opmærksomhed i arkitektoniske og historisk henseende. Det er en velproportioneret bindingsværksbygning med vinduesfacade mod øst og lukket vestfacade. En udvendig trappe fører op til loftsetagen. Bygningen blev i 1907 opført i Kolonien, men flyttedes til sin nuværende placering i 1920. I 1954 opførtes den første moderne skole (B-146) som i 1961 blev suppleret af to skolebarakker (B-265 og B-266). Skolebygningerne giver et indtryk af udviklingen indenfor undervisningsvæsenet i første halvdel af dette århundrede.

Kirken (B-78) er opført 1926-27 efter tegninger af tømrermester Pavia Høegh. I 1981 er bygningen forlænget mod nord ved arkitekt Ole Nielsen. Overfor kirken ligger et lille ligkapel (B-80) fra 1957, der i form og farve er afstemt efter kirkebygning. Kirken frem-

Narssaq

træder som et arkitektonisk særpræget bygningsværk. Ved sin placering højt på fjeldet indgår den som den mest markante enkeltbygning i Narssaq's bybillede.

Blandt småhusene fra 1950'erne er B-617 et velbevaret eksempel på bygningstypen "Julianehåb, type 4". Det beskedne beboelseshus ligger ned til Kirkemosen. B-63 og B-64 af typen "513 A" illustrerer de større embedsboliger fra samme periode.

I historisk sammenhæng er de selvstændige fårstalde og udhusene til de mindre beboelseshuse vigtige for forståelsen af fåreholdererhvervets betydning for byen. Stalden B-434 fra 1960 og udhuset B-438 fra 1930 er de bedst bevarede eksempler.

Henrik Lund har selv givet tegningsudkast til det hus (B-430) som idag bærer hans navn. Bygningen, der er opført i 1920, er i arkitektonisk henseende bemærkelsesværdigt ved sin store gavlfacade. Bygningen og en stenmur opdeler den store indhegnede parcel i et græsningsareal og en have. I den nordlige udkant af græsningsarealet opførtes i 1935 en fårestald. I 1959 rejstes Johan Galsters monument for Henrik Lund i haven. Henrik Lunds Hus og parcellen giver indtryk af den ramme præsten og digteren skabte omkring sig og sin familie. Denne helhed, som idag er museum, må betragtes som et historisk monument.

Planlægnings-og fredningsforhold.

Bevaringsområdet er i dispositionsplanen beliggende i

følgende delområder: A3 og A8 (åben boligbebyggelse), C3, C4 og C10 (fælles formål) samt D2 (fælles friareal). I dispositionsplanens rammer for lokalplanlægningen er der angivet følgende vedrørende bevaring af bebyggelse og arealer i bevaringsområdet:

Område A3: Henrik Lunds Hus (B-430) og mindesmærket er bevaringsværdige. Bygninger må ikke opføres nærmere end 50 meter, og veje ikke anlægges nærmere end 10 meter fra huset eller mindesmærket. Malene Lunds Hus (B-221) er bevaringsværdigt. Nybyggeri skal holde en afstand af 25 meter fra huset. Iøvrigt må bygninger i området ikke males, om- eller tilbygges uden særlig godkendelse.

For området gælder endvidere "Lokalplan nr. 1 for lokalområde A3". Heri fastlægges et friholdt område omkring Henrik Lunds Hus. (Kortbilag 4).

Område A8: Enfamilieshuset B-439 er bevaringsværdigt. Der må ikke opføres ny huse nærmere end 25 meter herfra.

Område C4: Der må ikke opføres byggeri nærmere end 30 meter fra mindesmærket ved Henrik Lunds Hus. Fårestalden (B-434) er bevaringsværdig. Afstanden for nybyggeri fra denne er 25 meter.

Område C10: Det anføres - fejlagtigt - at det tidligere skolekapel (B-84) er fredet. Ingen nye

Narssaq

bygninger må opføres nærmere end 25 meter fra B-84.

Område D2: Området mellem kirkegården og Henrik Lunds Hus skal henligge som friareal.

4. Andre bevaringsværdige træk

Udover de nævnte bevaringsområder skal opmærksomheden henledes på dispositionsplanens **område A1** (åben boligbebyggelse). Området er udbygget igennem 1960'erne i det der dog er kommet enkelte huse til senere. Bebyggelsen består af en række forskellige GTO-typehuse.

Områdets arkitektoniske miljøværdi knytter sig til helheden af ensartede bygninger med malede bygningssider og tagpapklædte tage. Bygningernes ensarede placering henover terrænet og orientering i forhold til verdenshjørnerne giver området et velordnet helhedspræg.

Af dispositionsplanen fremgår, at dette bykvarter skal bevares i sin helhed. Specielt anføres det, at de gamle aldersrenteboliger (B-202 og B-203) skal bevares. B-202 er idag nedrevet.

I dispositionsplanen betegnes bebyggelsen på den vestlige side af Sarqanguaqvej som bevaringsværdig. Bebyggelsen er beliggende i dispositionsplanens **område A7** (åben boligbebyggelse).

Endelig betragtes bygningerne B-60, B-440 og B-441 som bevaringsværdige. Omkring disse bygninger er der lagt en bebyggelsesfri zone.

B-60 er den tidligere udstedbestyrerbolig, nuværende distrikslægebolig, opført 1936. De to selvbygerhuse B-440 og B441 fra omkring 1930 er opført i natursten.

The following table shows the results of the experiment. The data indicates that the reaction rate is directly proportional to the concentration of the reactants. This is consistent with the proposed mechanism.

Concentration of A (M)	Concentration of B (M)	Initial Rate (M/s)
0.1	0.1	0.01
0.2	0.1	0.02
0.1	0.2	0.02
0.2	0.2	0.04

From the data, it can be concluded that the reaction is second order overall. The rate law is given by: $\text{Rate} = k[A][B]$. The activation energy of the reaction is 50 kJ/mol.

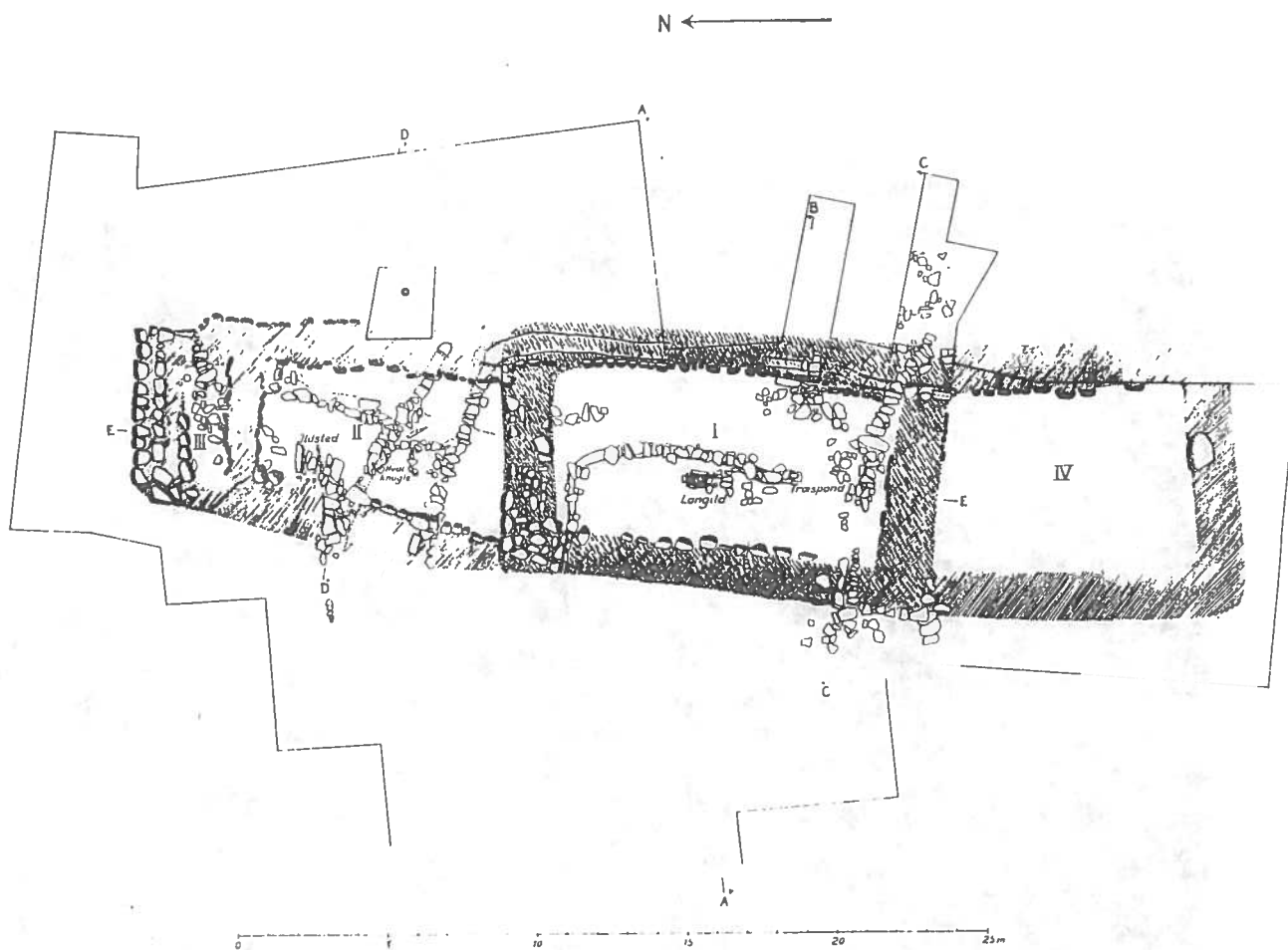
The proposed mechanism for the reaction is as follows: $A + B \rightleftharpoons AB^{\ddagger} \rightarrow \text{Products}$. The transition state is a high-energy intermediate formed by the collision of A and B.

The reaction is exothermic, as indicated by the negative enthalpy change. The equilibrium constant for the reaction is 10.0 at 25°C.

Ruinen af landnamsgården ligger på den åbne slette ned til Fabriksbugten. Det er den ældste daterede nordbogård fra omkring år 1000. Ruinen er udgravet i årene 1954, 1958 og 1962.

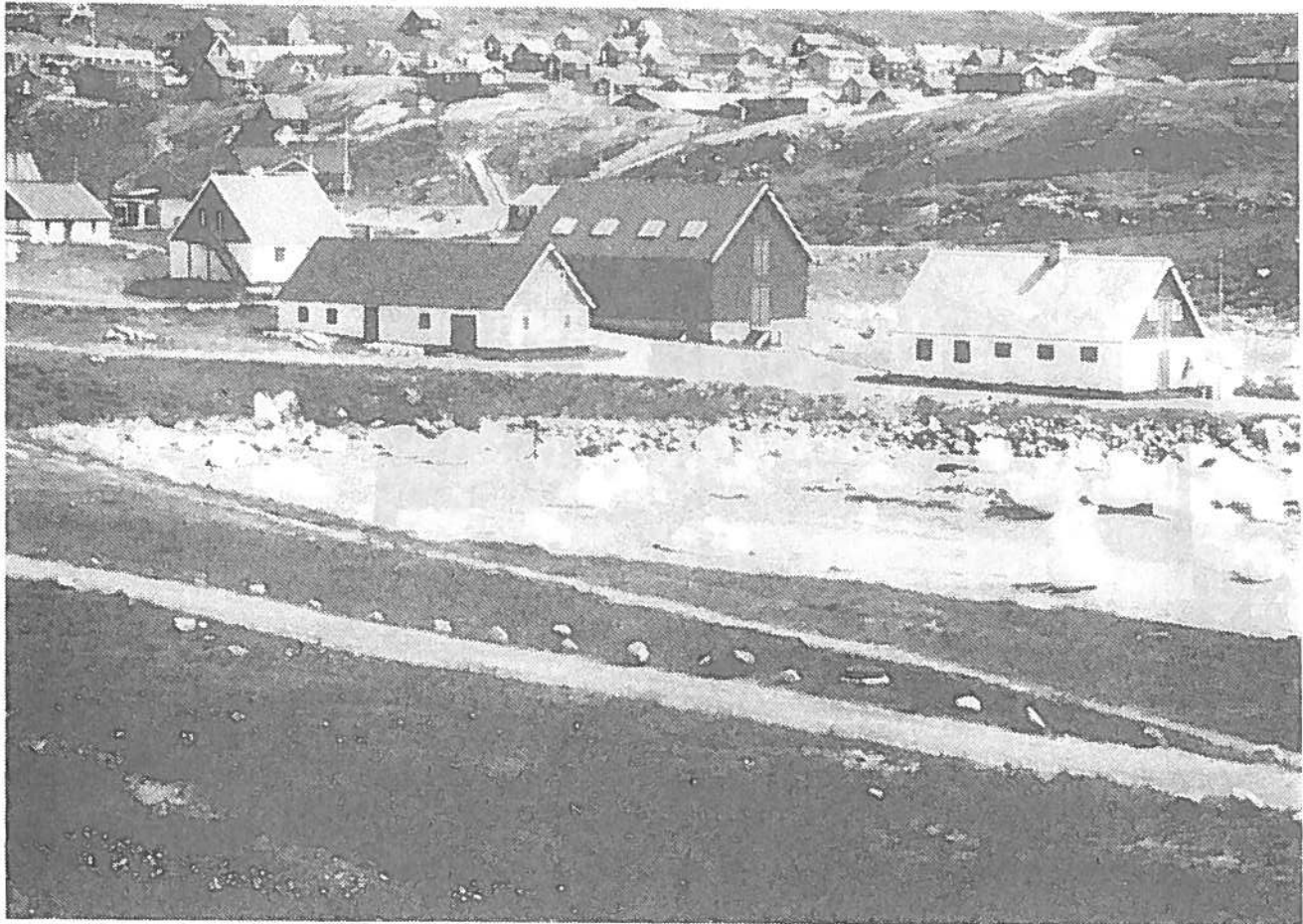
Narssaq

Plan A
Boligtomten
ØSTERBYGDEN. Nr. 17a, NARSSAQ

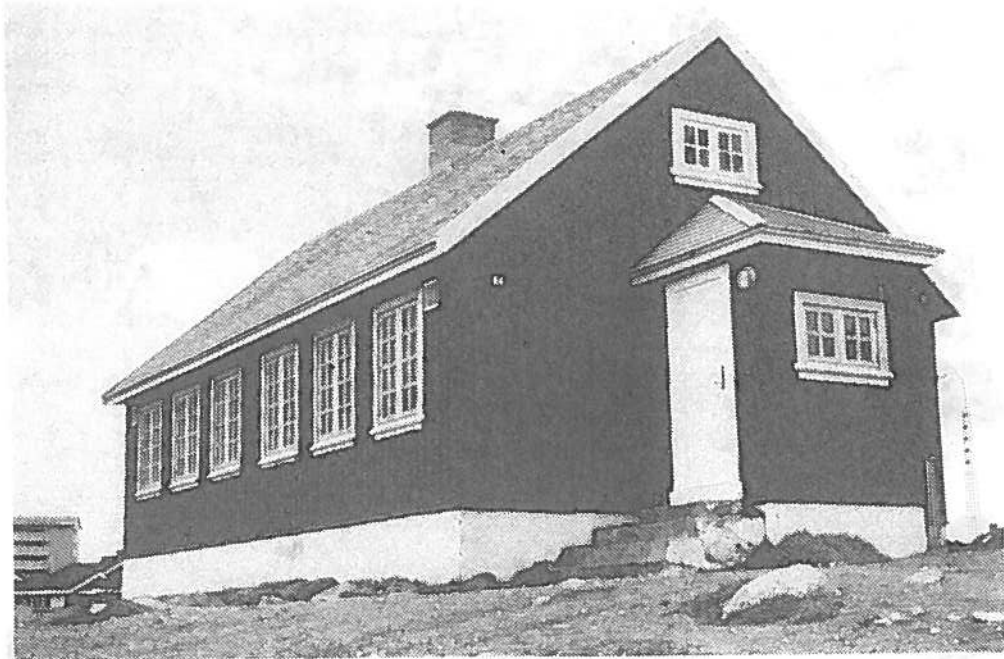
C. L. Volmer skizze
1954, 1955 og 1961

I sin ældste skikkelse omfattede beboelseshuset kun rum I. Det bemærkes, at det ikke er sikkert at alt, der er indtegnet på denne plan har eksisteret samtidigt.

Udstedet "Nordprøven" blev oprettet i 1830. Den første bebyggelse er forsvundet. Den nuværende bebyggelse afspejler koloniens gradvise udbygning i perioden fra 1880 til midten af 1950'erne.

Narssaq

Skolekapellet B-84
blev opført i 1907
og flyttet i 1920.

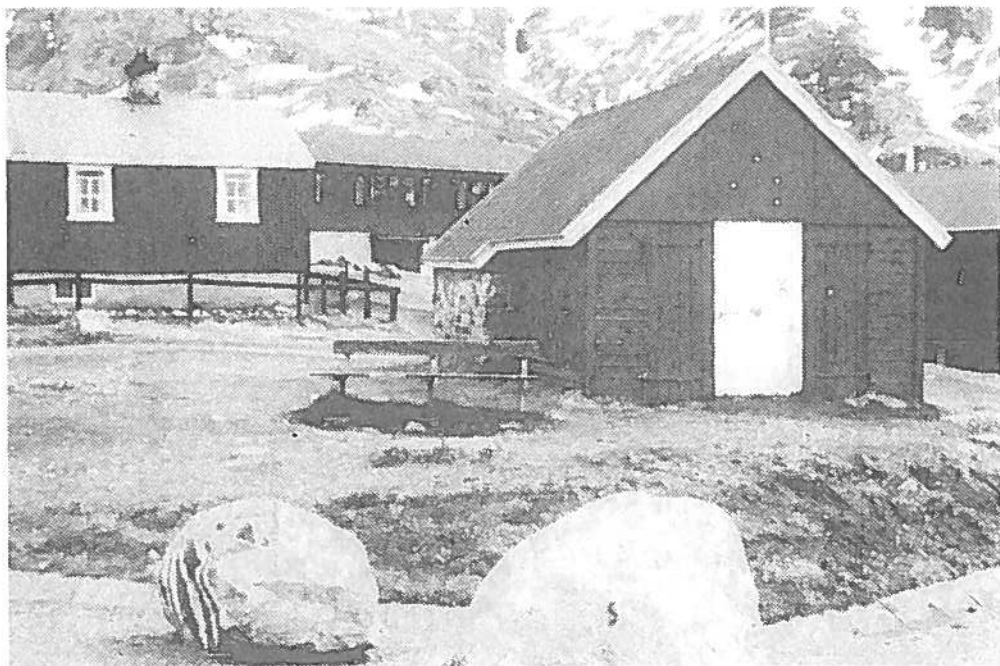

Skolebygningen B-146
med skolebarakken
B-226 til venstre i
billedet.

Kirken B-78 er den mest markante enkeltbygning i Narssaq's bybillede. Kirken blev opført 1926-27 efter tegning af tømrermester Pavia Høegh og forlænget med to fag i 1981 ved arkitekt Ole Nielsen.

Narssaq

Beboelseshuset B-433
med staldbygningen
B-434 i forgrunden.

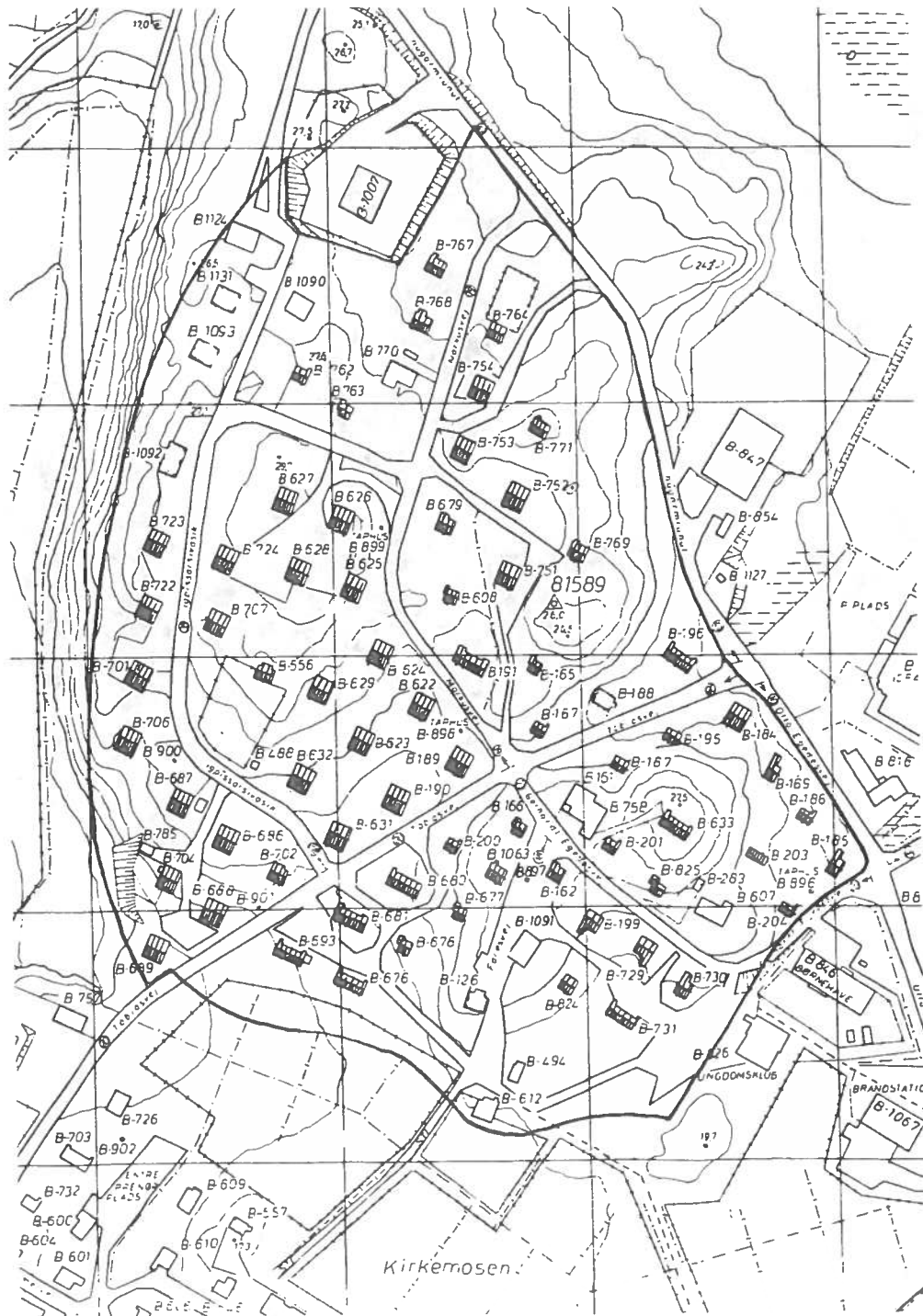

B-617 er et af de
bedst bevarede små-
huse fra 1950'erne.

Henrik Lunds Hus B-430 og mindesmærket i haven. Henrik Lund gav selv tegningsudkast til huset. Muren adskiller haven fra fåregræsningsarealet.

Narssaq

Kvarteret ved Tobiasvej er udbygget i 1960'erne med GTO-typehuse. Husene er placeret indenfor et stramt planskema. Byplanens område A1.

Bygningernes ensartede karakter giver området et velordnet helhedspræg.

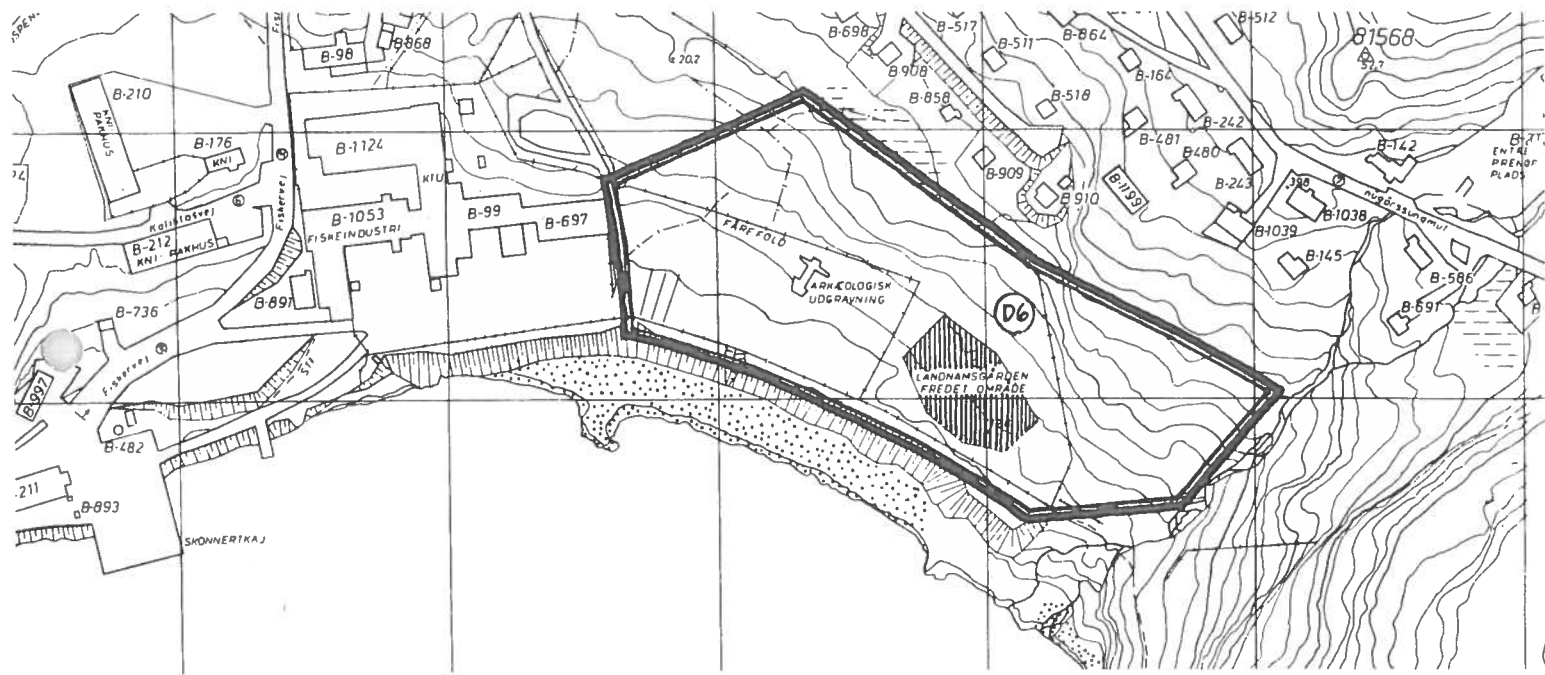
Idag bliver husene efterisoleret og vinduerne udskiftes.

Narssaq

Typehusene vest for Sarqanguaqvej er opført i 1950'erne. Byplanens område A7.

Kortbilag 1: Landnamsgården

- Byplanens område D6
- Forslag til bevaringsområde
- Fredet område

Kortbilag 2: Kolonien

	Byplanens område D9
	Forslag til bevaringsområde
	Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
	Bygninger omfattet af bevarende bestemmelser i byplanen fra 1986, områdebeskrivelser

Kortbilag 3: Området omkring kirken og Henrik Lunds Hus

Byplanens områder A3, A8, C3, C10 og D2

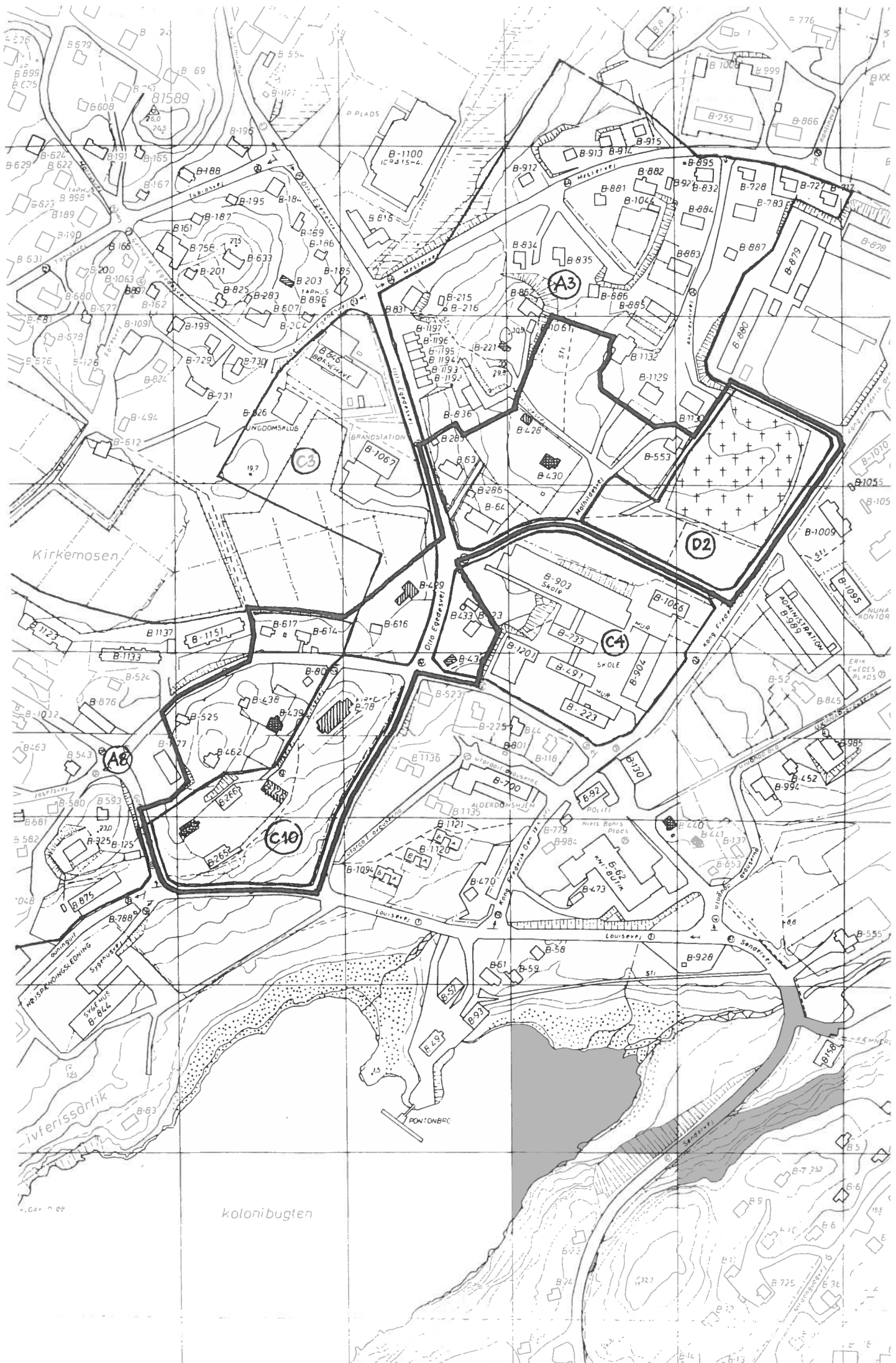
Forslag til bevaringsområde

Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum

Bygninger omfattet af bevarende bestemmelser i
byplanen fra 1986, områdebeskrivelser

Kirkemosen

kolonibugten

ivferissørlig

PONTONBAC

Louisevej

Louisevej

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

STEF HULE

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

ALDERDOMSHJEM

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

SKOLE

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

ADMINISTRATION

1:500

1:500

Kortbilag 4: Lokalplanområder

	Lokalplan nr.1 for lokalområde A3, juni 1983
	Lokalplan nr.11 for lokalområde D9, oktober 1983
	Bevaringsværdige bygninger i lokalplanerne
	Grænse for område I i lokalplan nr.1
	Område friholdt for bebyggelse ved Malene Lunds Hus B-430

QAQORTOQ

Bevaringsværdige bygninger og bydele

Grønlands Hjemmestyre

Økonomidirektoratet

1990

QAQORTOQ

1980

I Qaqortoq udpeges Den gamle bydel som et bevaringsområde.

1. Den gamle bydel

Bevaringsområdets udstrækning svarer i store træk til den udstrækning, byen havde omkring 1935. Områdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Den gamle bydel udgør som helhed et historisk miljø, hvor bebyggelsen afspejler Qaqortoq's udvikling fra koloni til by. Således synes Qaqortoq i begyndelsen af dette århundrede i særlig grad at have haft statens bevågenhed, når det galdt lokalisering af samfunksfunktioner og investeringer i bygninger og anlæg.

Omkring Torvet ligger Handelens bygninger, der omfatter nogle af byens ældste huse. Bestyrerboligen (B-29), assistentboligen (B-23), smedien (B-61), bryghuset (B-46) og værkstedet (B-67) fortæller om Handelens virksomhed i 1800-årene.

I årene 1914-19 blev havneforholdene forbedret ved nye stensatte kajer, og der blev bygget broer over Storelven. Disse anlæg må idag - ligesom Mindebrønden på Torvet - betragtes som historiske byanlæg.

De historisk bemærkelsesværdige bygninger ved Storelven er den gamle kirke (B-102), "Forstanderskabshuset" (B-27), forsamlingshuset (B-100) og baudeanstalten, det nuværende turistkontor (B-26).

"Frelserens Kirke" blev opført i 1832 og tjente trods sin beskedne størrelse sit formål helt frem til 1970'erne, hvor byen fik en ny kirke. "Forstander-

skabshuset" blev opført i 1858 som forsamlings-og forrådshus og fungerede som mødested for forstanderskabet indtil 1910. En voksende interesse for foredrag og teater i 1930'erne dannede baggrund for opførelsen af forsamlingshuset. Forsamlingshusets sal var en af sin tids største og smukkeste udstyrede ikke-kirkelige rum. Forsamlingshuset illustrerer - tillige med landets første badeanstalt - byens velstand og kommunestyrets interesse for befolkningens trivsel.

I begyndelsen af 1900-årene opførtes på højdedraget mod sydvest en række offentlige institutioner med boliger til personalet. Det drejer sig om bygninger for sygehusvæsenet (B-20 og B-18), skolevæsenet (B-97 og B-98), televæsenet (B-48, B-121 og B-122) samt fåreavlstationen (B-5, B-7 og B-47).

Fra samme periode er der endnu bevaret flere små selvbyggerhuse på højdedraget og på skråningen ovenfor det gamle bycentrum. "Ole Knudsens hus" (B-405) er det historisk set mest bemærkelsesværdige.

I bygningshistorisk henseende repræsenterer den gamle bydel de karakteristiske bygningstyper fra 1800-årene: stokværkshuset, det bræddeklædte bindingsværkshus og stenhuset. Bygningshistoriske undersøgelser har vist, at flere af bygningerne har ændret udseende op til flere gange i tidens løb.

Bestyrerboligen (B-29) er et stokværkshus opført omkring år 1800. I 1967-69 blev huset gennemgribende restaureret. Det har siden fremtrådt med tjærede facader som i 1804 og med taggavle forsynet med 1820'ernes lodrette bræddeteklædning samt med spåntag som i 1880'

erne. Bygningen er et af de mest markante huse i bybilledet.

Til gruppen af bræddeklædte bindingsværkshuse hører "Forstanderskabshuset" (B-27) og "Frelserens Kirke" (B-102). Kirken fik i 1910 sit nuværende glatte udseende. Assistentboligen (B-23) fra 1856 har idag spånklædte facader, medens værkstedet (B-67) fra 1890 idag står med synligt bindingsværk, efter at bygningen i 1930'erne mistede sin bræddebeklædning.

Stenhusene fra 1800-årene er repræsenteret ved smedien (B-61) fra 1871 og bryghuset (B-46) fra 1890. Smedien fik omkring 1920 sine rundbuede vinduer og blev i 1940'erne forlænget med et fag mod øst. I modsætning til smedien er bryghuset opmuret af regulære flade sten sat i vandrette skifter. Tagværket er forankret til murværket med nogle omvendt T-formede murankre af træ. Denne byggemåde ses anvendt flere steder i Sydgrønland.

Byggeriet fra første trediedel af dette århundrede har for en stor dels vedkommende baggrund i en omfattende arkitektindsats. Det drejer sig om bygninger tegnet af tømrermester P.A. Cortsen, arkitekt Helge Bojsen Møller og tømrermester Pavia Høegh. I velproportionerede og karakterfulde huse videreføres de ældre bygningstraditioner med bræddeklædte bindingsværkshuse og stenhuse, hvor der dog bruges en moderne byggeteknik.

P.A.Cortsens arbejder omfatter det første sygehus (B-20), børneskolen, det nuværende bibliotek, (B-97) samt den tidligere fiskerilederbolig fra Qarsorsat

Qaqortoq

(B-25), der i 1940-45 blev flyttet til byen. P.A. Cortsens bygninger har desværre ved senere ombygninger mistet mange dekorative detaljer.

Helge Bojsen Møller fungerede som Grønlandsstyrelsens foretrukne arkitekt i perioden 1920-40. Han fik i Qaqortoq opført ikke færre end sytten bygninger, hvoraf de tretten endnu eksisterer. Det arkitektonisk bedste hus er handelsassistentboligen "Vatikanet" (B-22) fra 1926. "Vatikanet" er et bindingsværkshus med fremtrukket midterparti. Ved sine dekorative detaljer har bygningen fået et fornemt præg. Bygningen er velbevaret både i de ydre og det indre.

Blandt Helge Bojsen Møllers andre bygninger bemærkes fåreavlsbestyrerboligen (B-5), fåreavlsassistentboligen (B-7), telegrafbestyrerboligen (B-121) og radioassistentboligen (B-122). Fåreslagteriet (B-8) er en stenbygning, der er opmuret af tilhugne firkantede ensartede blokke lagt i vandrette skifter. Ved opførelsen bistod den bornholmske stenhugger Karl Andersen.

Den til dato mest betydningsfulde grønlandske bygmester Pavia Høegh virkede samtidigt med Helge Bojsen Møller og synes påvirket af hans arkitektursyn. Der ses således et slægtsskab mellem fåreavlsassistentboligen (B-96) og den ovenfor nævnte radioassistentboligen (B-122). Derimod er telegrafstationen "Duplex" (B-48) og forsamlingshuset (B-100) selvstændige arbejder. Begge bygninger er originale i deres arkitektoniske udformning. Pavia Høegh har også forestået opførelsen af Mindebrønden på torvet.

Badeanstalten, det nuværende turistkontor, (B-26) er tegnet i 1929 af arkitekt Julius Galster. Det er en betonbygning, der er skalmuret med sandsten fra Igali-ko.

Blandt de arkitektonisk bemærkelsesværdige bygninge skal endelig nævnes selvbygger Ole Knudsens hus (B-405) og "Bella Vista" (B-24). "Ole Knudsens hus" er et kampestensbygning med en forlængelse i bindingsværk mod øst. Huset er opført omkring 1925. "Bella Vista" er oprindelig en af Pavia Høeghs assistentboliger. Efter en ombygning har huset fået sin karakteristiske tagkvist. Den smukke udsigt herfra over bugten har givet huset navn. De to små huse repræsenterer det bedste indenfor det byggeri i bevaringsområdet, som ikke er arkitekttegnet.

Som helhed danner den gamle bydel et let opfatteligt arkitektonisk miljø i forhold til de omgivende byområder. Den gamle bydel har således - med undtagelse af den ny handelsskole - været forskånet for større nybyggeri. Omkring Torvet og Storelven er der skabt et i grønlandsk sammenhæng særpræget arkitektonisk miljø. Det fremkommer ved samspillet mellem husrækken langs Torvevej, Torvet, de stensatte kajer med de store produktionsbygninger og de to broer over elven. Den bymæssige tæthed i dette område danner en arkitektonisk kontrast til de åbne naturarealer langs elven omkring den gamle kirke.

Skråningsarealet ovenfor det gamle bycenter, der fortsætter nedenfor det ny bycenter, danner med sine småhus en arkitektonisk helhed. I bybilledet fungerer

Qaqortoq

dette område som en overgangszone mellem de to centre og mellem det ny center og havnebassinet.

Udenfor bevaringsområdet bemærkes de to stenpakhuse på kajarealet. Fiskepakhuset (B-65) er tegnet af Helge Bojsen Møller i 1932-33 og pakhuset (B-64) af Pavia Høegh 1939. Begge huse påtænkes nedrevet.

Planlægnings-og fredningsforhold.

Bevaringsområdet er beliggende i dispositionsplanens rammeområder: B7 (boligområde), H1 (havneområde) samt S4, S5 og S6 (serviceområde). Bygningerne B-45 og B-61 er fredet.

I 1986 udsendte Grønlands Landsmuseum "Registrant over bevaringsværdige bygninger og bygningsmiljøer i Qaqortoq kommune" (kortbilag 2). Registranten indeholder en samlet oversigt over bygninger, der er fredet, foreslås fredet, foreslås bevaret samt bygninger, der indgår i et bevaringsværdig miljø. Landsmuseets bygningsvurdering er i alle hovedtræk optaget i Qaqortoq kommunes "Byplan 1985-1995".

I byplanens forudsætningsredegørelse vedrørende bygnings-og bybevaring (kortbilag 3) er de bevaringsværdige bygninger og bymiljøer opdelt i fire kategorier:

- I: fredede bygninger (2) og fredningsværdige bygninger (14)
- II: bevaringsværdige bygninger (21)
- III: bygninger af særlig miljøværdi/særpræg (18)

IV: bevaringsværdige miljøer (byområdet omkring Torvet, skrantområdet og bugten ved Torvevej, samt området ved Aguinguit)

I februar 1988 vedtog kommunalbestyrelsen et forslag til bevarende lokalplan "Lokalplan S 6-1" (kortbilag 4). Lokalplanen omfatter et område, der strækker sig fra B-120 (telestationen) i sydvest til B-1 i nordøst. Lokalplanområdet rækker ind i flere af dispositionssplanens rammeområder (B10, B7, S5, S4, S6, H1, B2, B5 samt S7).

Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, har ved skrivelse af 9. februar 1989, og ved møder med kommunens embedsmænd den 3. og 5. juni 1989 påpeget, at lokalplanforslaget indeholder væsentlige juridiske og tekniske problemer. Lokalplanforslaget kan således ikke forventes godkendt af Landsstyret i sin nuværende form.

I august 1988 vedtog kommunalbestyrelsen forslag til lokalplan for ny atlantkaj og nyt havnepakhus "Lokalplan H1-2" (kortbilag 4). Lokalplanen åbner mulighed for nedtagning af de to havnepakhuse B-64 og B-65, der både i registranten, byplanen og i den bevarende lokalplan er betegnet som fredningsværdige.

Der foreligger således for samme område (havneområdet) to lokalplanforslag, og disse er i modstrid med hinanden. Økonomidirektoratet, planlægningskontoret, afventer en tilkendegivelse fra kommunalbestyrelsen herom.

På baggrund af det foreliggende skal Økonomidirekto-

ratet, planlægningskontoret, stille forslag om af grænsning af den gamle bydel som et bevaringsområde.

Bevaringsområdet udskilles fra dispositionsplanens rammeområder B7, S5, S4, S6 og H1 (kortbilag 5). Bevaringsområdet bør fremover udgøre et selvstændigt rammeområde, hvor bevaringshensynene har første prioritet. Rammebestemmelserne kan efterfølgende præciseres i en bevarende lokalplan.

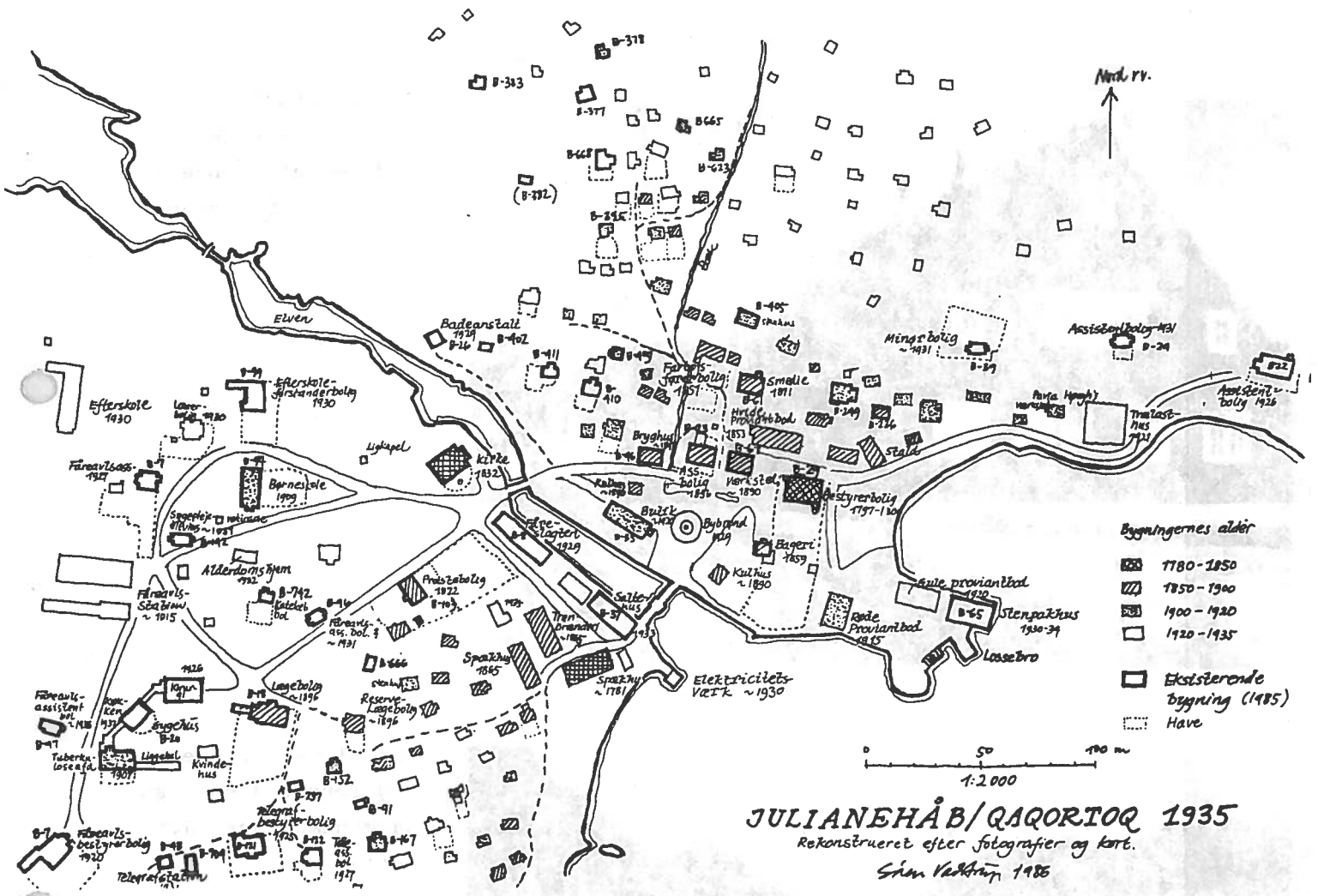
Ved fastlæggelsen af bevaringsområdets udstrækning er der henset til de aktuelle planlægningsforhold, samt til følgende:

- Der kan ikke i bevaringsområdet forventes ønsker om væsentligt nybyggeri.
- Den nordlige grænse følger Anders Olsens Vej og den bestående bebyggelse i det ny bycenter. Det er fortsat muligt at udbygge centret mod øst.
- Den sydlige grænse mod øst følger Tobiasvej, da det vil være ønskeligt om eventuel ny bebyggelse her både respekterer skråningsarealet og det ny bycenters markante bebyggelse.
- Afgrænsningen af den sydvestlige del af bevaringsområdet er lagt snævert omkring den bevaringsværdige ældre bebyggelse. Efter opførelsen af den ny handelsskole må denne bydel betragtes som fuldt udbygget.

Set i forhold til byplanens bevaringsområder og forslaget til bevarende lokalplan bemærkes, at selvbyggerhusene omkring Aguinguit ikke er medtaget i forsla-

get til nyt bevaringsområde. Det skyldes, at det ny-
byggeri, der har fundet sted igennem de seneste år,
helt har ændret områdets karakter.

The following information is for your information only. It is not intended to be used as a substitute for professional advice. Please consult your professional advisor for more information.

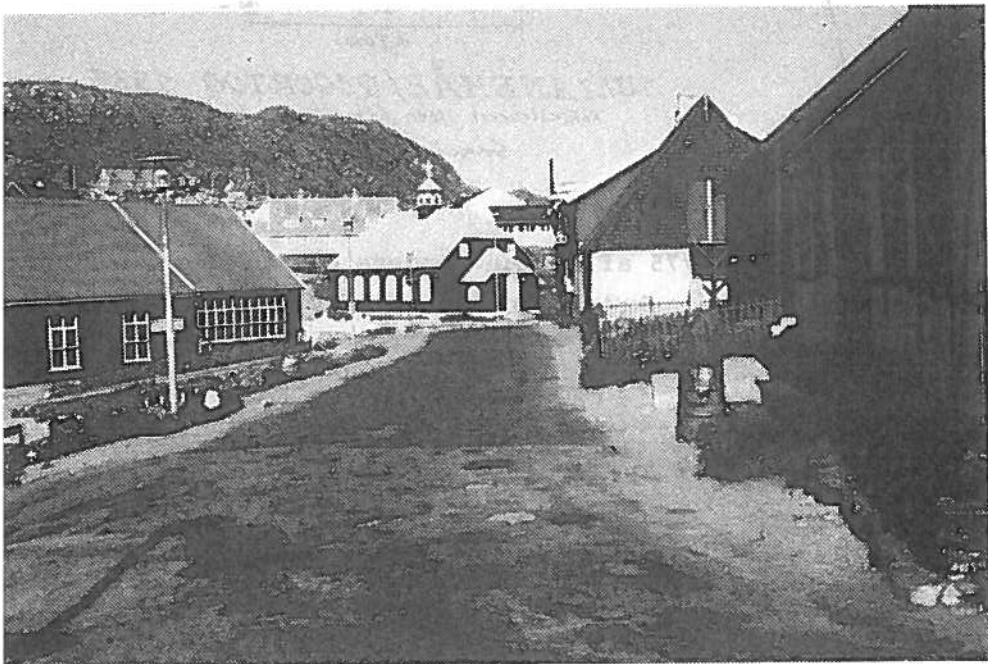

Kolonien "Julianes Haab" blev oprettet i 1775 af købmand Anders Olsen. Bebyggelsen blev placeret i bunden af bugten omkring Storelvens udløb. Bevaringsområdet svarer til byens udstrækning omkring 1935.

Qaqortoq

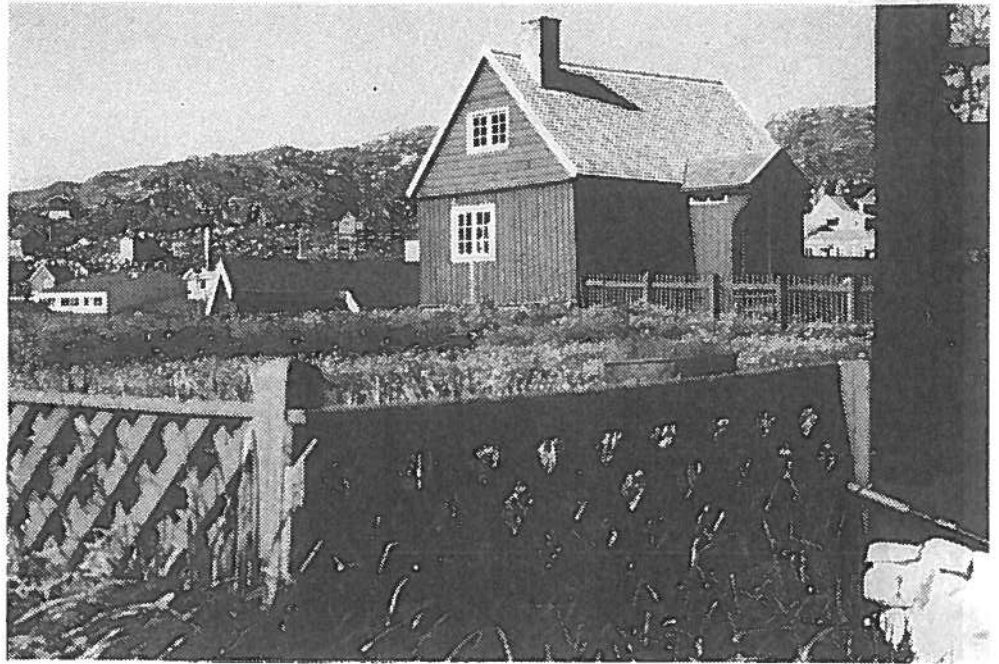

Bestyrerboligen B-29
og værkstedet B-67.
B-29 er et af byens
mest markante huse.

Den ældre bebyggelse
ved Torvet danner en
sammenhængende faca-
derække.

Forstanderskabshuset
B-27 blev opført som
forsamlings-og for-
rådshus i 1858.

Bestyrerboligen B-29
fra omkring 1800.
Det gamle stokværks-
hus er restaureret i
1969.

Qagortog

Assistentboligen B-23 og værkstedet B-67 er opført i bindingsværk. B-67 har mistet sin facadebeklædning.

Bageriet B-28 og det fredede bryghus B-46 fra 1893. B-46 er et af de få ældre sten-huse, der er bevaret.

Mindebrønden på Torvet er formgivet af tømrermester Pavia Høegh og opstillet i 1927-29.

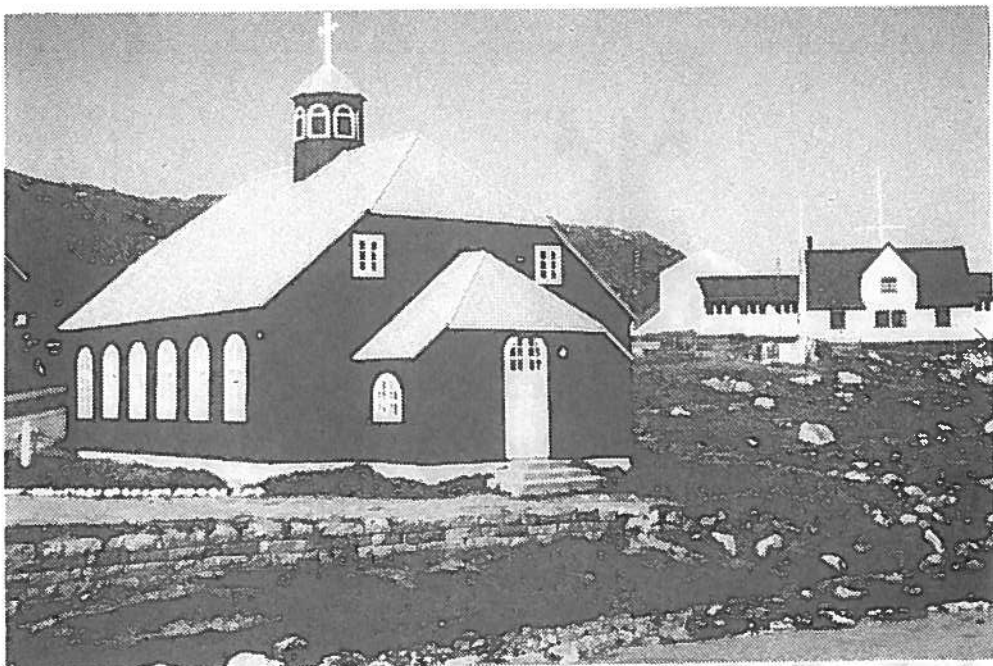
Den sekskantede opsats i midten af springvandet stammer fra lysthuset "Anders Olsens Minde", der stod ved bredden af Storsøen.

Qaqortoq

Storelven fik i begyndelsen af 1900-årene sine stensatte bredder og to broer. "Kirkebroen" er bevaret.

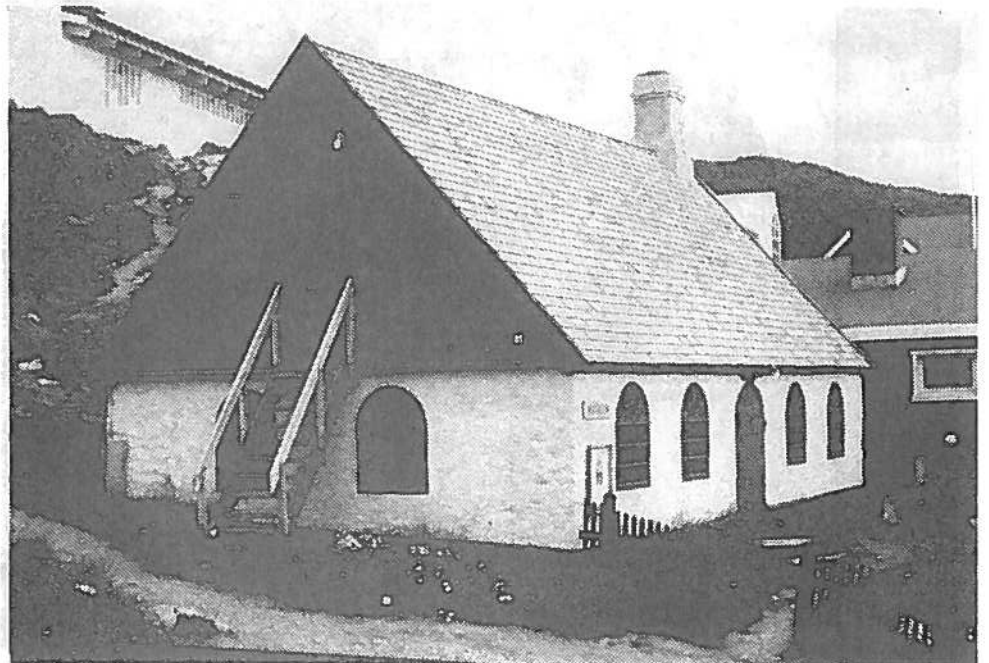

"Frelserens kirke" B-102 er frit beliggende ved elven. Kirken er opført 1832, men senere ombygget.

Præsteboligen B-103
med sit udhus. Haven
er omgivet af stakit-
ter.

Den fredede smedie
B-61 er opført 1871.
Smedien er idag muse-
um.

Bygninger tegnet af
P.A. Cortsen.
Fiskerilederboligen
fra Qarsorssat B-25
blev flyttet til byen
i 1940'erne.

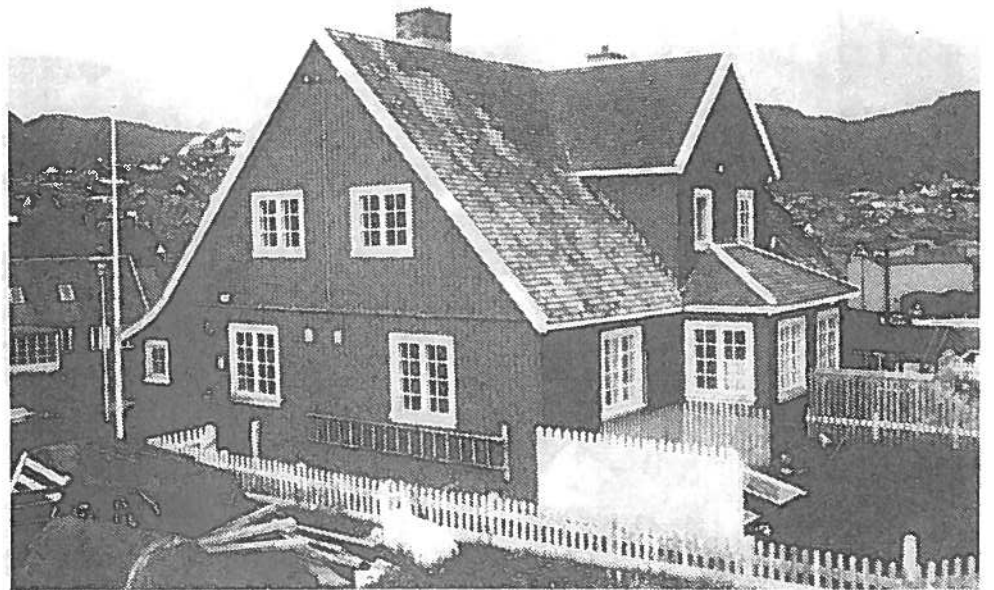

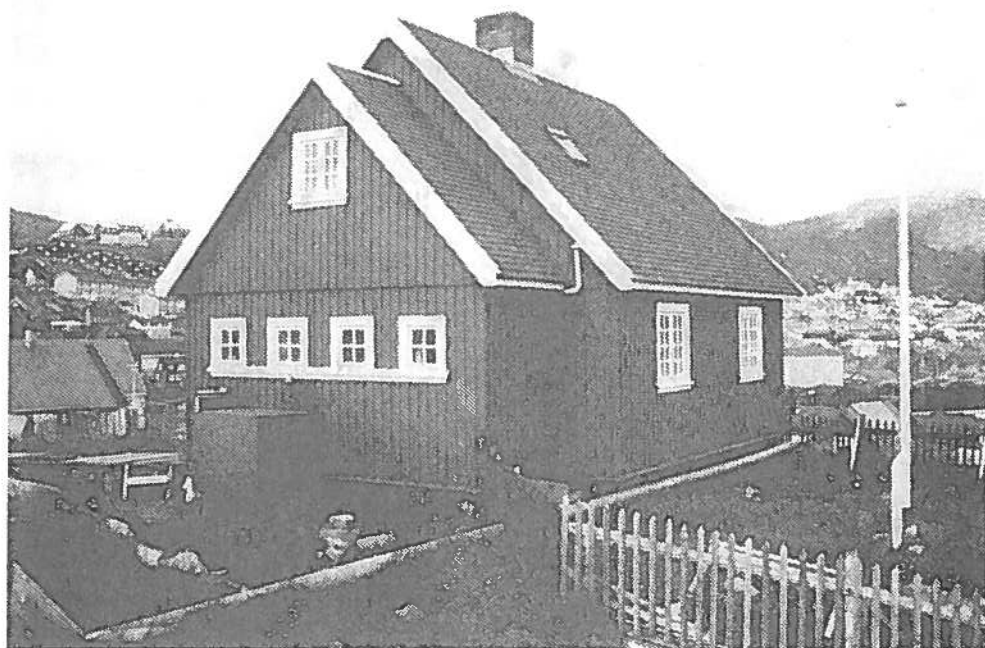
Den tidligere børne-
skole B-97 fra 1909.
Mange bygningsdetail-
ler er gået tabt ved
senere ombygninger.

Bygninger tegnet af
Helge Bojsen Møller.
Fåreavlsassistentbo-
ligen B-7 fra 1928.

Radiobestyrerboligen
B-121 opført 1925.

Radiosisstentboligen
B-122 fra 1927.

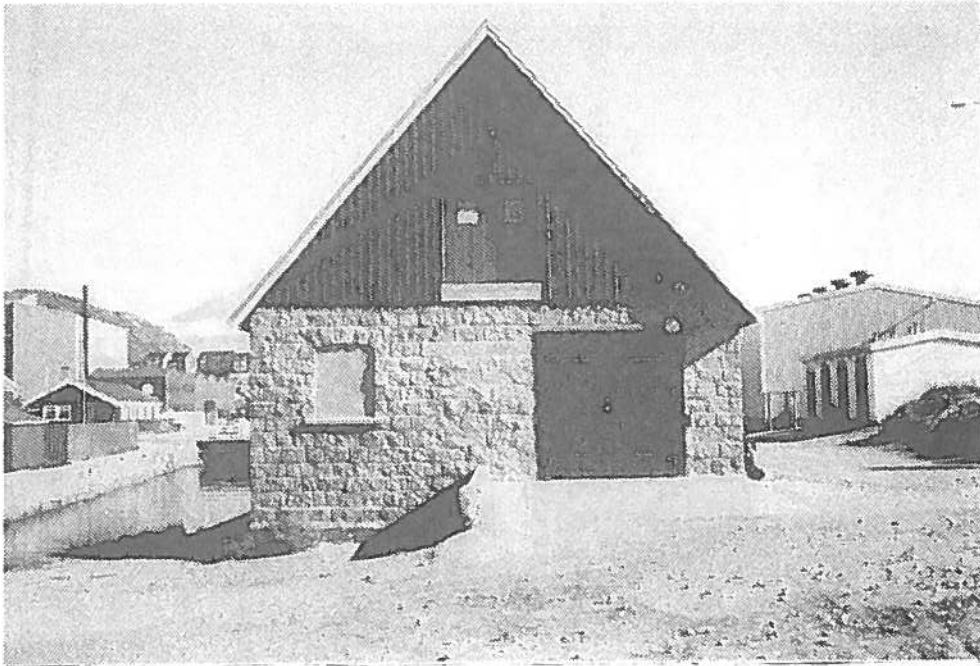
Fåreavlsassistentbo-
ligen B-96 viser den
arkitektoniske på-
virkning Pavia Høegh
modtog fra Bojsen
Møller.

Bygninger tegnet af
Pavia Høegh.
Telegrafstationen
"Duplex" B-48 er
opført i 1931.

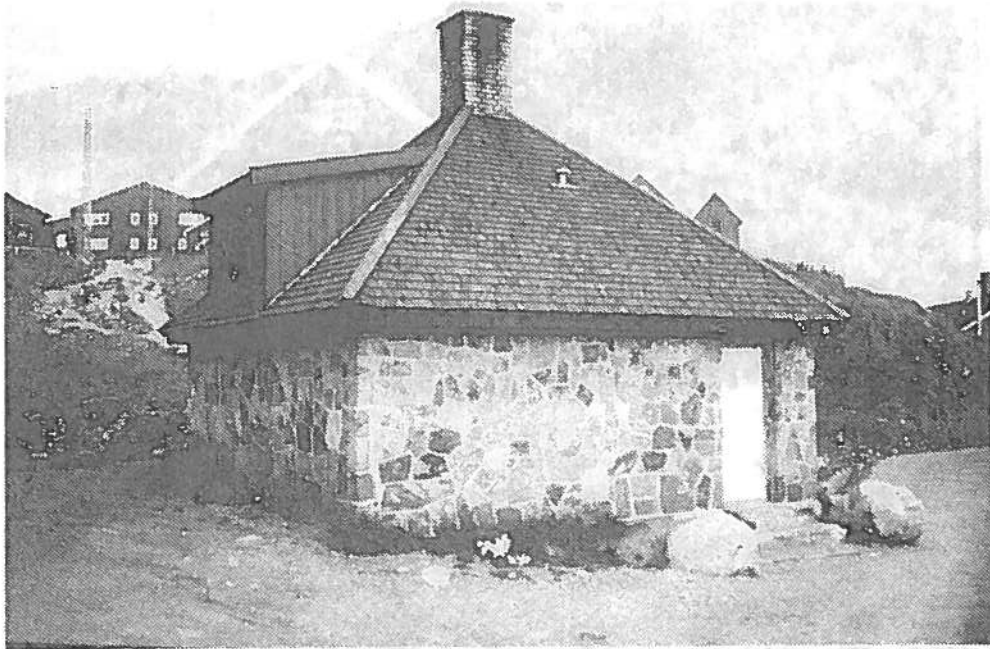

Ligesom B-48 er for-
samlingshuset B-100
fra 1937 et selvstæn-
digt arbejde af Pavia
Høegh.

Fåreslagteriet B-8 er en moderne stenbygning opført 1928-29 efter tegninger af Helge Bojsen Møller.

Badeanstalten B-26 fra 1930 er et betonhus med skalmur af sandsten fra Igaliko. Arkitekten er Julius Galster.

Udsigten fra Præstebakken med præsteboligen B-103 i forgrunden til højre. Skråningen på den anden side af Storelven danner med sine småhuse en overgangszone mellem det gamle og det ny bycenter.

Qaqortoq

"Vatikanet" B-22 er
Helge Bojsen Møllers
bedste hus i Qaqor-
toq.

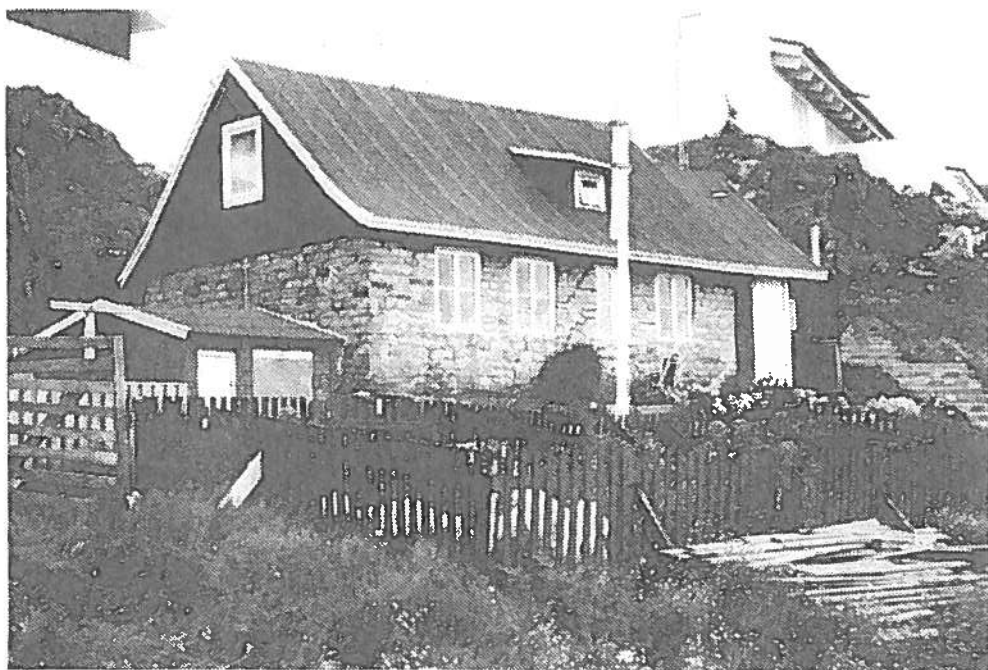

Huset, der er opført
1926, har bevaret
sine fine arkitekto-
niske detaljer.

Fra "Bella Vista"
B-24, er der et smukt
udsyn over bugten.

"Ole Knudsens hus"
B-405, er et selvbyg-
gerhus opført omkring
1920.

Kortbilag 1: Den gamle bydel

Byplanens områder B2, B5, B7, B10, H1, S4, S5, S6 og S7

Forslag til bevaringsområde

Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum

Fredede bygninger (B-45 og B-61)

**Kortbilag 2: Registrant over bevaringsværdige bygninger og
bygningsmiljøer i Qaqortoq kommune
Grønlands Landsmuseum 1986**

Landsmuseets bygningsvurdering:

Fredet bygning

Bygning, der foreslås fredet

Bygning, der for foreslås bevaret

Bygninger, der er bevaringsværdige i miljøet

Kortbilag 3: Byplan 1985-1995, forudsætningsredegørelse

Kommunens bygningsvurdering:

Fredede bygninger

Fredningsværdige bygninger

Bevaringsværdige bygninger

Bygninger af særlig miljøværdi

Bevaringsværdige bymiljøer

Interesseområde

Qagortiq

Kortbilag 4: Lokalplaner

┌ Lokalplan S6-1, februar 1988
└ Lokalplan H1-2, august 1988

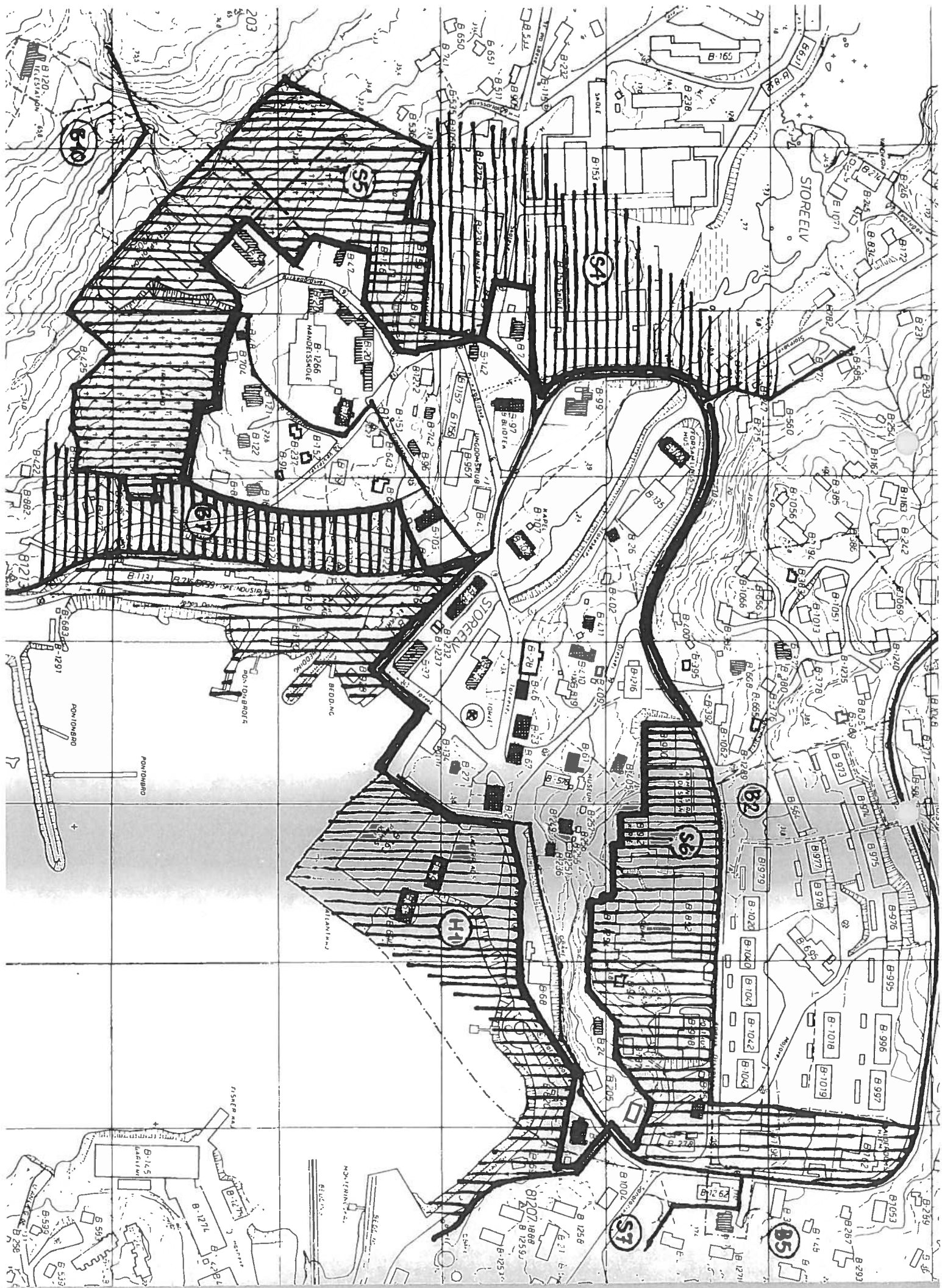
Kortbilag 5: Forslag til bevaringsområde

Forslag til bevaringsområde

Bevaringsområdet er udskilt fra byplanens områder

B7, S4, S5, S6 og H1

NANORTALIK

Bevaringsværdige bygninger og bydele

**Grønlands Hjemmestyre
Økonomidirektoratet
1990**

NANORTALIK

I Nanortalik by udpeges den gamle kolonihavn som et bevaringsområde

1. Den gamle kolonihavn

Bevaringsområdet omfatter den sydlige del af næsset med "Kolonien" og de åbne arealer, hvor den tidligere og nuværende kirkegård er beliggende. De åbne arealer udgør et særpræget landskab med mindre fjeldtoppe og våde områder, hvorover der er spredt et stort antal vandreblokke. Bevaringsområdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Området repræsenterer et velbevaret historisk miljø. Bebyggelsen illustrerer koloniens organisation med handelens bygninger ved havnen omgivet af små beboelseshuse, kirke og kirkegård.

Da området ligger i nogen afstand fra de nye bydele og næsten helt har undgået ny bebyggelse, kan man her opleve et uforstyrret bybillede fra kolonitiden.

Handelens bygninger fremtræder i alt væsentligt i deres oprindelige skikkelse. De er opført til hver sit formål og illustrerer det funktionsbestemte byggeri, der kendetegner europæisk kolonisation. Bygningernes forskellige konstruktioner og materialer viser den bygningsmæssige udvikling.

Blandt de bygningshistorisk og arkitektonisk fremtrædende huse kan der peges på udliggerboligen, det senere handelskontor (B-7). Det er et stokværkshus fra omkring 1820, som i 1836 blev flyttet til sin nuværen-

de placering. Fra midten af 1800-årene findes fem stenhuse (B-6, B-18, B-21, B-105 og B-122) opført af lokale byggematerialer. Pånær mandskabshuset (B-18) er der tale om produktionsbygninger: tranbrænderi, spækhus, bødkerværksted og bageri. Proviantboden, den senere butik (B-8) er et velbevaret eksempel på det bræddeklædte bindingsværkshus, som blev almindeligt i slutningen af 1800-årene. Bygningen har idag yderligere en spånbeklædning på facaderne, ligesom taget er afdækket med spån. Tagspånen er også et byggemateriale fra slutningen af 1800-årene, idet man tidligere benyttede brædder lagt "een på to" eller "på klink".

Efter århundredskiftet ses de første arkitekttegnede huse: den gamle bestyrerbolig, nuværende handelschefbolig (B-9) af tømrermester P.A.Cortzen, samt de to fiskepakhus (B-10 og B-11) af arkitekt Helge Bojsen Møller. Pakhusene, der er opført i 1920 og 1931, har i kraft af deres størrelse og fri beliggenhed på kajen lægget en markant arkitektonisk virkning.

Handelens bygninger udgør en arkitektonisk helhed. Hvor de ligger i forlængelse af hinanden langs Kolonivej og omkring Kivfatavkutat, danner de gadebilleder. Bag bygningerne rejser sig det karakteristisk fjeld med flagmasten, og foran ligger det stensatte kajen læg. Flagmasten og kajen er værdifulde elementer i det arkitektoniske miljø.

Med etableringen af kajen i 1920'erne blev inderhavnen omdannet til et egentligt banksætningsbassin, der tørlægges ved ebbe. Dette anlæg har historisk interesse, idet det fortæller om skibsfartens vilkår endnu i

begyndelsen af dette århundrede.

Omkring handelens bygninger ligger et større antal selvbyggerhuse på næsset og på de åbne arealer mod nord og nordvest. Selvbyggerhusene er opført i perioden 1880-1930. Flere har formentlig været rejst i kombineret tørvemur og bindingsværk. Idag er tørvemuren erstattet af stenmur eller beton.

Selvbyggerhusene har historisk værdi, idet de fortæller om tidligere tiders beskedne bolig-og levevilkår. Husenes arkitektoniske værdi knytter sig til deres små dimensioner og kompakte form samt til deres beliggenhed på terrænet.

De historisk og arkitektonisk bemærkelsesværdige selvbyggerhuse er i første række dem, der ligger i umiddelbar tilknytning til handelens bygninger: Isak Lunds Hus (B-667) og huset nedenfor flagmasten (B-686) fra omkring 1920, samt de noget senere B-683 og B-685. Til samme gruppe af beskedne huse hører også det tidligere sygehus (B-2), der er et stenhus fra 1900-10.

Den ældre bebyggelse er i 1940- og 50'erne suppleret eller erstattet af forskellige typehuse opført efter tegninger fra ministeriet for Grønland eller Grønlands Tekniske Organisation. I 1980'erne er der rejst enkelte moderne GTO-typehuse. Typehusene indgår i det arkitektoniske helhedsbillede på en stilfærdig måde.

I kontrast til småhusene står den store kirkebygning (B-76) med kapel (B-1072). Kirken er opført i 1914 og senere forlænget med to fag. Overfor kirken ligger præsteboligen (B-77). Det er en ældre bindingsværksbygning, som blev overflyttet fra Frederiksdal omkring

Nanortalik

1930. Præsteboligen er smukt beliggende omgivet af sit haveanlæg.

Bevaringsområdet omfatter endelig den fungerende og den tidligere kirkegård. Den tidligere kirkegård markerer sig kun svagt i terrænet, men nogle få gravminde er bevarede. Den tidligere kirkegård er ikke nærmere undersøgt, men skønnes at have historisk interesse.

Planlægnings-og fredningsforhold.

Bevaringsområdet er beliggende i dispositionsplanens delområder B1 og B4 (havneområde), C2 (fælles formål) samt D2 og D3 (fælles friarealer).

Af dispositionsplanens områdebeskrivelser fremgår, at en række bygninger og terrænets vandreblokke og vegetation skal bevares.

I 1983 er der rejst fredningssag på bygningerne B-7, B-20 og B-105. Fredningen af B-7 er gennemført.

I "Notat om den gamle kolonihavn i Nanortalik", findes en bygningshistorisk redegørelse for de væsentligste af koloniens bygninger samt forslag til en anvendelse af området som levende frilandsmuseum. Notatet er udarbejdet i 1980 på foranledning af Grønlands Landsmuseum.

2. Andre karakteristiske bydele

I Nanortalik kan der endvidere peges på to andre byområder, der på grund af områdernes særlige helhedskarakter kunne overvejes opretholdt i deres nuværende skikkelse.

Det drejer sig om Grønlands Tekniske Organisation's typehusbebyggelser i den vestlige bydel (dispositionsplanens område A3) og den nordlige bydel (dispositionsplanens område A1). Bebyggelserne er i deres planudformning og arkitektoniske fremtræden gode eksempler på nyere bybygning.

"Handelsanlægget i Nanortalik" blev oprettet i 1797 ved stedet Sigssarigtog lidt nord for det nuværende Nanortalik. I 1830 valgte man at flytte anlægget til den lille naturhavn bag det yderste næs.

Nanortalik

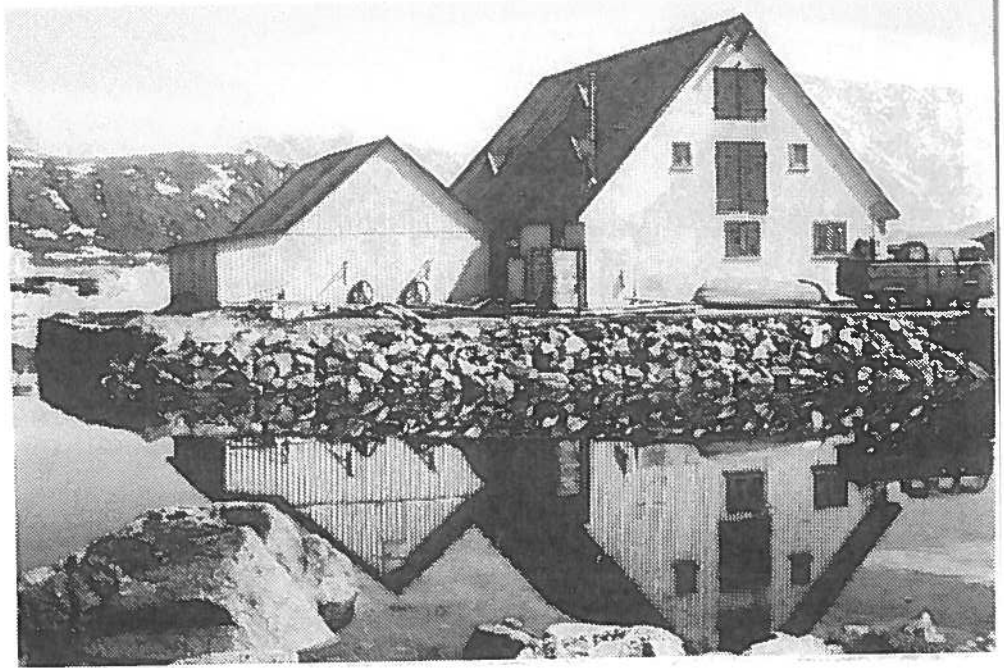
Handelens bygninger.
Udliggerboligen B-7
og bagved mandskabs-
huset B-18 og bage-
riet B-6.

B-7 er fredet.

Tanbrønderiet B-20,
spækhuset B-105 og
forrest proviantbo-
den B-8.

Fiskepakhusene B-10
og B-11 på kajanlæg-
get.
Husene spejler sig i
banksætningsbassinet.

Fjeldet med flagmas-
ten bag proviantbo-
den B-8.

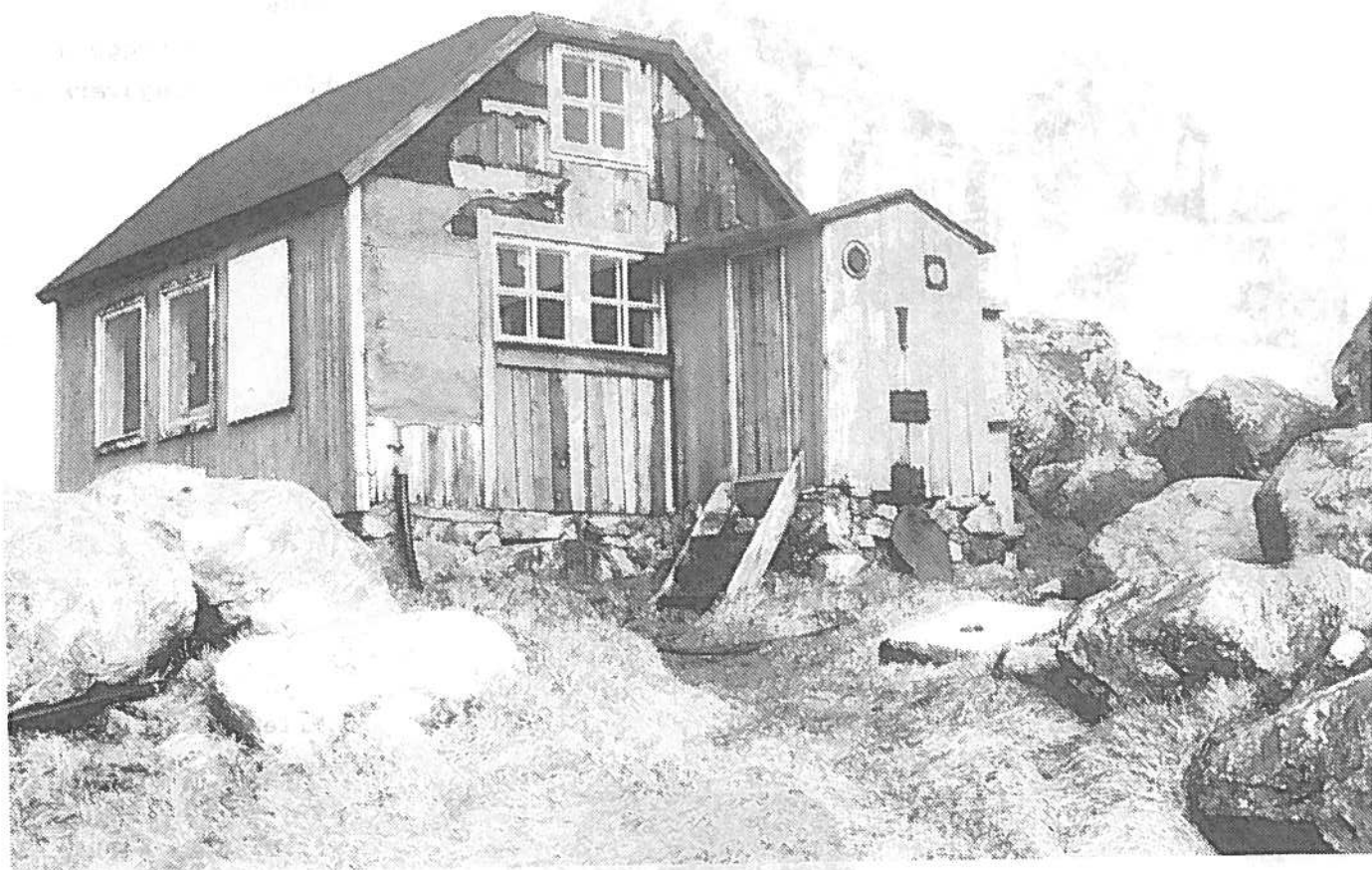
Nanortalik

De ældste selvbyggerhuse ligger bag handelsens bygninger. B-685 og B-686, der er opført nedenfor flagmasten.

Det tidligere hospital B-2 og Isak Lunds Hus B-677. I forgrunden tomten af et tørvemurshus.

Selvbyggerhusene fortæller om tidligere tiders bolig-og levevilkår. Huse-
nes arkitektoniske værdi knytter sig til deres beskedne størrelse og kom-
pakte form samt til deres beliggenhed på terrænet.

Nanortalik

Selvbyggerhuse på
næsset.

B-678 har vægge af
både bindingsværk og
beton.

Lille beboelseshus
med udhus og have i
den nordvestlige del
af området, B-727.

Istandsæt beboelses-
hus beliggende på
fjeldryggen ovenfor
de vandlidende area-
ler, B-671.

Præsteboligen B-77
blev ombygget i for-
bindelse med flytnin-
gen fra Frederiksdal.
Haven er omkranset af
stakitter.

Nanortalik

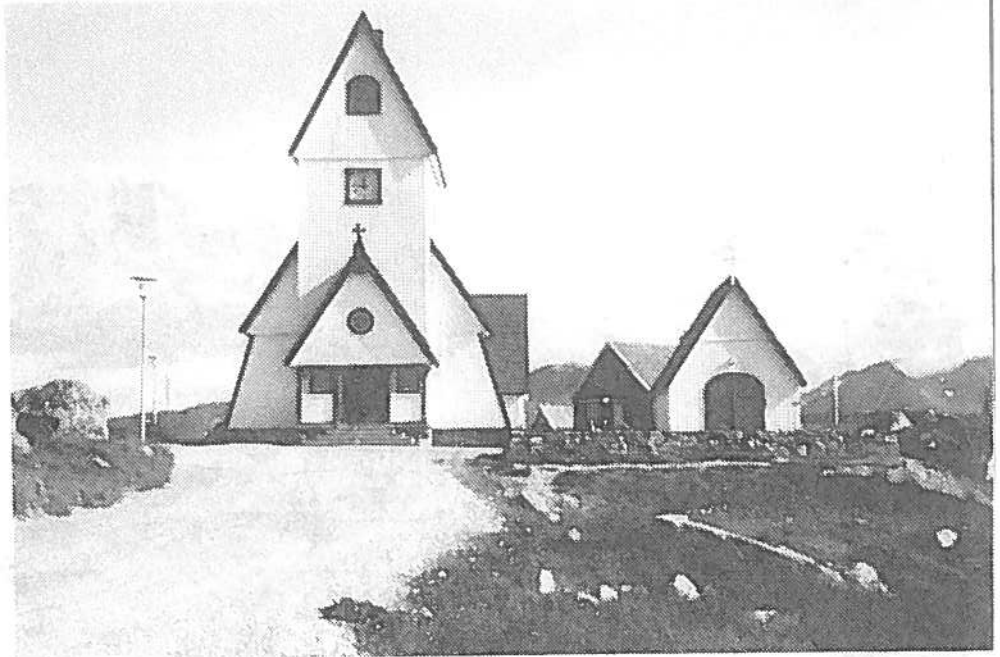

Typehusene ved øst -
kysten er opført i
1950'erne.

Enkelte moderne type-
huse er opført i
1980'erne til erstat-
ning af ældre, ud-
slidte huse.

Kirken B-76 og kapellet B-1072.

Ovenfor kirken ses vandrebløkken, der har form som et ansigt set i profil.

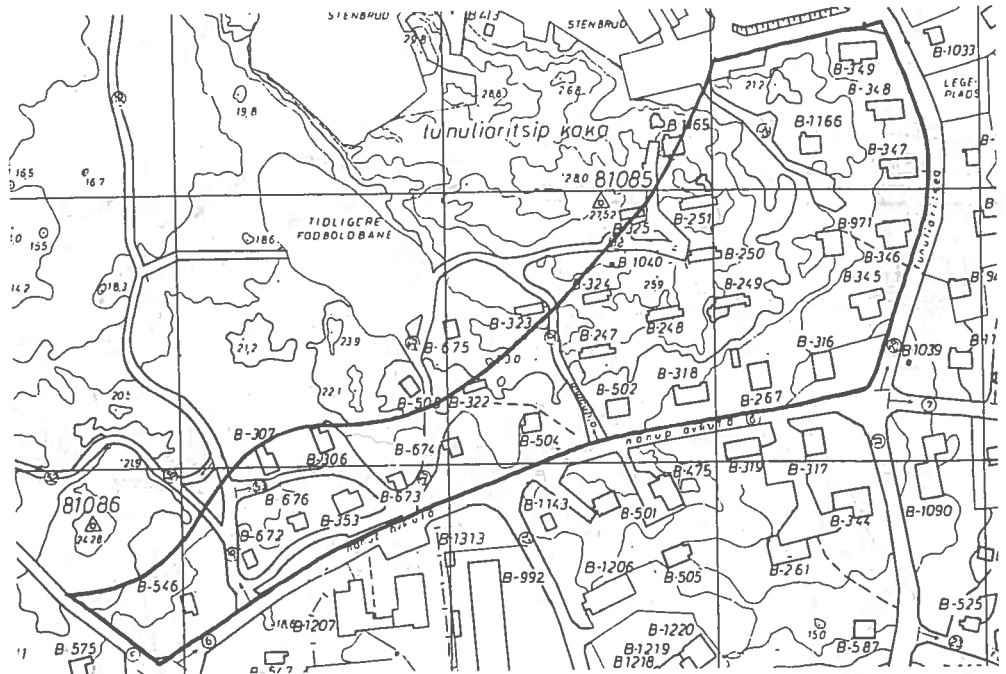

Den tidligere kirkegård ses kun svagt i terrænet, men nogle få gravminder med stakitter omkring er bevaret.

Område A1.

Området indeholder forskellige bygnings-typer fra 1950-60'erne.

B-247 er en dobbelt aldersrentebolig type 3 K.

Bebyggelsen består
overvejende af to-
familiehuse af type
18 D fra midten af
1960-erne.

Husene moderniseres.
Husene isoleres ud-
vendigt, og får ny
facadebeklædning af
plader med lister.

Kortbilag 1: Den gamle bydel

- Byplanens områder B1, B4, C2, D2 og D3
- Forslag til bevaringsområde
- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Bygninger omfattet af bevarende bestemmelser i byplanen fra 1979, områdebeskrivelser
- Fredet bygning
- Gammel kirkegård

Kortbilag 2: Bygningsregistreringer

- Bygninger registreret af Grønlands Landsmuseum
- Bygninger, som foreslås bevaret af miljømæssige grunde, registreret af Nanortalik kommune
- Bygninger registreret af Økonomidirektoratet, planlægningskontoret

